povești și legende din america latină

«Mitologia, basmele, legendele, fabulele și poveștirile din vastul univers al folclorului lumii Noui sînt creații vii, adevărate, cărora le-a dat naștere o imensă calitate umană ne elaboratoare. Ele reprezintă una din expresiile cele mai desăvîrșite și misterioase ale personalității complexe a unor popoare care au știut să biruie o istorie adesea nemiloasă, fiind înzestrate generos cu tărie morală, dragoste de adevăr, libertate și dreptate, cum sînt al frumosului și sensibilitatea a sufletului.

De o mare varietate și frumusețe sînt legendele istorice, inspirate din tumultuoasele vremuri ale cuceririi și colonizării. Fie că aceste legende sînt urzite în jurul unor episoade eroice sau sentimentale, fie că finalitatea lor se apropie de cea a legendelor teologice, întîlnc□înd poetice particularități din lumea plantelor și animalelor ori din regnul mineral, legendele istorice apelează aa evenimente și personaje reale, împletind însă în narațiune elemente fantastice, apariții și prefaceri miraculoase.»

TUDORA SANDRU OLTEANU

editura minerva

Vol. I–II, Lei 10

povești și legende din america latină

1027

fondată în 1895 bpt serie nouă

legenda copacului manacă

povești și legende din america latină

★★

Clubul cărții digitale

Ilustrația copertei : *Adrian Ionescu*

legenda copacului manacá

povești și legende din america latină

• ★★

ANTOLOGIE ȘI TRADUCERE DE
TUDORA ȘANDRU OLTEANU

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI • 1980
EDITURA MINERVA • BUCUREȘTI

POVEȘTI FANTASTICE

BON PECH, CEL CARE A DOBÎNDIT PUTEREA LUI JUAN TUL

(MEXIC)

În vremurile bune de altădată, cînd eram eu flăcău şi meleagurile astea erau pline de cirezi, trăia la noi în sat un om pe nume Bon Pech. Avea un har nemaipomenit : nicicînd n-am mai văzut vreun om care să-l întreacă în îmblînzirea vitelor sălbatice. Se zicea că avea puterea asta de la Juan Tul. Dacă vreo vită de orice fel se rătăcea sau fugea, şi văcarii cu simbrie care o porneau pe urmele ei dădeau greş, era chemat îndată Bon Pech. Cerea un pahar de rachiu, îşi lua lasoul şi pleca, singur, în căutarea animalului. Totdeauna îl aducea înapoi, oricît de sălbatic ori primejdios era. Îmblînzea mînjii fără greutate, făcîndu-i cuminţi ca nişte căţeluşi.

Odată, am pornit patru văcari tineri să aducem nişte vite din savană. Călăream pe cai buni, obişnuiţi să fugă iute, dar n-am izbutit să aducem nici un animal din pricină că se sălbăticiseră cumplit. Atunci căpetenia noastră zise :

— Numai Bon Pech este în stare să adune vitele, fiindcă are puterea lui Juan Tul !

Ne duserăm după el să-l chemăm.

— Bine, băieţi, grăi el, o să mă duc. Aduceţi-mi să beau un pic de rachiu !

— Ia seama, Bon, să nu te amețești, căci vitele din savană sînt tare sălbatice, zise căpetenia noastră, dîndu-i o sticlă plină.

Dar el răspunse :

— Oricît ar fi de sălbatice, n-au cum să-mi scape. O să pornesc la miezul nopții. Să mă așteptați, băieți, la ieșirea din sat !

Cînd se făcu douăsprezece noaptea, Bon Pech încălecă pe calul său cel mai îndrăgit, își luă lasoul și o porni la galop. Noi ne-am îndreptat către ieșirea din sat și am rămas acolo, așteptîndu-l. Înainte de a se ivi zorile, auzirăm zgomotul cirezii care venea încoace. Din cînd în cînd, se auzeau fluierăturile lui Bon Pech, ori strigătele cu care mîna vitele. Noi ne proptirăm zdravăn cu picioarele în șei, ca să nu fim striviți de iureșul acela uriaș și ne pregătirăm să mînăm mai departe cireada. Cînd Bon ajunse în dreptul nostru, îi zise căpeteniei :

— Iată-vă toate vitele ! Eu mă duc să mă culc !

Și plecă.

A doua zi m-am dus să-l văd. Am luat cu mine, se înțelege, cuvenita sticlă de rachiu și, stînd de vorbă cu el, l-am întrebat :

— Ascultă, Bon, dacă mi-ești prieten cu adevărat, spune-mi cum faci să fii ascultat de vite ?

— Dacă ții cu tot dinadinsul să afli, o să-ți spun, îmi răspunse, dar nimeni nu trebuie să știe taina, pentru nimic în lume !

— Așa o să fie ! l-am încredințat eu.

— Bine, Is, își urmă el vorba, află că eu am primit puterea de la Juan Tul și din pricina asta pot să adun vitele ; n-am nevoie decît de trabucele astea.

Și îmi arătă o legătură de trabuce nemaivăzute, din foi de porumb, aproape cît un știulete de mari.

— Cum s-a întîmplat, Bon, de l-ai cunoscut pe Juan Tul ?

— Ascultă, îmi zise, și îndată prinse a-și depăna povestea : cînd eram flăcău, așa ca tine, tatăl meu era stăpînul unei mari crescătorii de vite. Mă lua zilnic cu el la pădure ori în savană, după treburi, dar eu eram cam fricos. Odată mi-a zis :

— Ai să te duci în căutarea taurului cel mare, negru, care a fugit în savană ! Vreau să văd dacă ai deprins meșteșugul.

— O să mă duc mîine, tată, i-am răspuns, azi sînt frînt de osteneală.

— Bine, a încuviințat el, numai s-o pornești în zori !

Îngrijorat, m-am îndreptat spre un ciot pe care să mă așez și, cu gîndul la treaba ce mă aștepta, am zis fără voie :

— Dacă Juan Tul există cu adevărat, să-mi vină în ajutor !

Deodată, am auzit un glas care-mi spuse :

— Băiete, de ești om în toată firea, Juan Tul o să te ajute ; dar mai întîi trebuie să-i dovedești.

— Ce trebuie să fac ? am întrebat.

— Trebuie să te duci pînă în inima codrului, unde se află o peșteră.

Fără să stau pe gînduri, am luat drumul pădurii și m-am afundat pînă la locul unde știam eu că e peștera. Cînd am ajuns, mi-am dat seama că erau farmece la mijloc ; nu mai era nici o peșteră, ci un țarc mare, împrejmuit cu două rînduri de vălătuci ; mai încolo se afla un puț cu roată, și alături două adăpătoare cu apă proaspătă și limpede. Porțile țarcului s-au dat singure în lături. M-a cuprins puțin frica, dar am intrat, am trecut pe lîngă puț și m-am urcat pe o piatră pe care m-am așezat. Nu a trecut mult și am văzut cum se apropie în goană cam patruzeci de tauri negri, puternici ; au intrat mugind pe porțile care iar s-au deschis singure. Taurul cel mai mare și mai voinic s-a îndreptat primul spre adăpătoare ; a băut, suflînd deasupra apei prin nările sale largi. Cînd și-a

potolit setea, s-a îndepărtat şi atunci au venit ceilalţi să se adape. După ce au băut şi ei, au plecat cu toţii spre pădure, trecînd prin porţile care se dădură în lături, fără să le atingă mînă de om. În ţarcul întins a rămas numai taurul cel mare, care, văzîndu-mă sus, pe piatră, a început să scurme colbul cu copitele ; a ridicat apoi capul, sforăind ameninţător. O mînă păroasă s-a ivit lîngă mine, mi-a întins o pînză roşie, şi am auzit o voce spunîndu-mi :

— Să vedem dacă eşti bărbat cu adevărat, flăcăule ! Du-te şi luptă-te cu taurul !

Mi-am făcut curaj cît am putut, am sărit jos şi am strigat animalul. Acesta s-a îndreptat furios către mine, ca să mă ia în coarnele lui uriaşe, dar eu am izbutit să mă feresc. Înfuriat, s-a năpustit iar spre mine, de mai multe ori, şi de fiecare dată mişcam pînza şi el trecea pe aproape, gata să mă atingă, dar nu m-a doborît. Învins, turbat de furie, s-a mai opintit o dată, apoi s-a îndepărtat în goană, sărind gardul cu agerimea unui cerb, şi s-a pierdut în pădure.

Am rămas singur, năduşit şi tulburat. M-am uitat în jur, căutînd o altă făptură omenească, dar nu mai era nimeni. M-am îndreptat spre poartă, care s-a dat în lături, am lăsat agăţată acolo pînza roşie şi am început să caut drumul pe unde venisem.

Cînd mi-am întors capul să mă uit în urmă, nu am văzut nimic altceva decît pădurea cunoscută, cu peştera în mijloc. Nici urmă de ţarc ori de puţ. O clipă am îngheţat de spaimă, dar a trebuit să-mi fac curaj, ca să-mi pot vedea de drum.

Peste codru se lăsa întunericul, dar eu cunoşteam locurile. Curînd, după ce am ajuns sub copacii întunecaţi, am zărit pîlpîind mai departe o luminiţă, care se făcea tot mai puternică. M-am gîndit că era cineva acolo şi asta mi-a dat curaj. Cînd m-am apropiat, am putut desluşi, într-adevăr, chipul unui om care fuma un trabuc

uriaș din foi de *joloch* [1], în timp ce meșterea un laț subțire de prins vite. Era, de bună seamă, după cum arăta, căpetenie de văcari. Era înalt, cu mustață și barbă deasă și foarte slab. Cînd trăgea din trabuc, se lumina în jur. M-am apropiat de el și i-am zis :

— Multă treabă mai ai !

— Așa-i, băiete, eu nu-s leneș ca tine !

Și spunînd vorbele astea aruncă lațul să mă prindă. Dar m-am dat iute în lături, izbutind astfel să mă feresc. Atunci a început să mă ocărască într-una, cu vorbe tot mai grele.

— Hei, omule, ești beat, se vede bine. Du-te să te culci ! îi spusei, și îi aruncai lațul, ca să-mi văd fără zăbavă de drum.

Dar el se luă după mine, atîțîndu-mă la luptă.

— Nu ești om, fecior de diavol ! Ori dacă ești, prinde-te în luptă cu mine !

Vorbele astea m-au înfuriat și m-am întors să-l lovesc, dar el și-a azvîrlit iute pumnul spre fața mea și ne-am luat la trîntă. Bietul de el ! N-a fost în stare să-mi dea decît un pumn, dar a primit o groază de la mine.

— Potolește-te, băiete, strigă el, m-ai bătut destul !

Iar eu îi răspunsei :

— Tu ai căutat pricină !

Și dădui să plec. El însă mă chemă :

— Vino încoace, băiete ! Nu pleca ! Ai dobîndit ceva de preț !

La vorbele lui m-am întors și el a spus mai departe :

— Oh, Bon Pech, ai dobîndit puterea lui Juan Tul ! De acum încolo ai să te poți duce pretutindeni, prin păduri dese ori prin savane vitrege, în căutare de vite sau de cai, oricît de sălbatici ar fi. Fără ajutorul nimănui ai să poți strînge cîte animale ai să vrei.

[1] În limba maya, pănușă de porumb (n.t.).

Și, apucînd o legătură de trabuce la fel de mari precum cel pe care îl fuma, grăi iar :

— Ia-le ! Sînt trabuce pe care să le fumezi înainte de a porni după vite. Dacă ești nevoit să mergi departe și n-ai cal, du-te în pădure, fumează un trabuc, bate din palme și o să ți se înfățișeze un cerb mare ; să te urci în spinarea lui, că o să te ducă unde ai să vrei. Dar să nu spui la nimeni taina asta, băiete !

Omul pieri din fața ochilor mei și mă pomenii singur în bezna codrului.

A doua zi am pornit-o în căutarea taurului negru, cum îmi poruncise tatăl meu, și l-am adus fără nici o greutate.

În felul acesta a trecut în făptura mea puterea lui Juan Tul.

FATA CU PIEPTENELE DE AUR

(CUBA)

Trăia odată un om tare sărman. Într-o zi își luă ulciorul și se duse la rîu. Prinse a-și spăla fața și, cînd ridică ochii, văzu în mijlocul rîului, stînd pe o piatră, o fată ce-și pieptăna părul cu un pieptene de aur. Fata îl întrebă :

— Ce dorești mai mult, pieptenele ăsta de aur sau pe mine ?

— Și pieptenele și pe tine ! răspunse el.

Și se aruncă în apă, după fată. Apa sări în mii de stropi, împiedicîndu-l să vadă. Chiar în clipa aceea, omul se trezi într-un palat. Fata cu pieptenele de aur pierise fără urmă. Căută el pe unde să iasă de acolo și zări poarta. Dar cînd să treacă pragul, văzu două suliți îndrep-

tate spre el și tăindu-i calea. N-avu încotro și rămase în palat.

Într-un tîrziu, văzu o mînă care îi aduse o cafea, un trabuc și chibrituri.

— Astea pesemne că-s pentru mine, că nu mai e nimeni pe aci ! cugetă el.

Luă cafeaua și se puse pe fumat.

Se scurseră cîteva ceasuri. Către prînz se ivi din nou mîna, îi puse masa și îi aduse de mîncare. Omul cătă bine în jur, și zise iar :

— Asta pesemne că e pentru mine, că nu mai e nimeni pe aci !

Cînd se înseră, mîna îi așternu iar masa și el se înfruptă pe săturate. Se întunecă de-a binelea și mîna aprinse mai multe lămpi să lumineze palatul.

În vremea asta, omul dădu fuga de multe ori la ușă, să vadă dacă nu poate scăpa, dar sulițele nu se clintiră și nu putu ieși.

Cînd se întoarse, dădu cu ochii de un pat așternut.

— Ăsta-i pentru mine ! își zise el, și se culcă.

Mîna se ivi iar și stinse lămpile, cufundînd palatul în întuneric. Cum stătea el întins, simți că i se strecoară alături o femeie. Se întoarse iute s-o privească, dar nu deslușì nimic. Petrecu toată noaptea căznindu-se în zadar s-o vadă.

A doua zi lucrurile se petrecură întocmai ca în ajun. Se ivi mîna, îi aduse cafeaua și toate celelalte. Din cînd în cînd, el se ducea la ușă, dar sulițele erau acolo, neclintite.

Cînd se înnoptă, apăru iar mîna, aprinse lămpile să lumineze palatul și totul se petrecu aidoma ca în noaptea trecută. Cînd se duse la culcare, simți iar că i se strecoară alături o femeie. Atunci întrebă cu glas tare :

— Cine ești tu ? De ce nu-mi vorbești ?

— Nu-ți aduci aminte de fata din mijlocul rîului ? îi răspunse un glas.

— Fata cu pieptenele de aur ! se dumiri el. Vreau să te văd la chip !

— Nu, încă nu-i cu putinţă ! Acum am să plec, dar mîine am să mă întorc. O să mă vezi la chip după cum pofteşti şi am să-ţi fiu nevastă. Dar să nu te înspăimînţi cînd ai să dai ochii cu familia mea, care-i alcătuită dintr-un leu, un tigru şi un leopard. Eu am să fiu lîngă tine, am să-ţi vorbesc mereu, iar tu, cînd ai să-i vezi, să te ridici şi să le mergi în întîmpinare.

A doua zi, totul se petrecu după cum spuse fata. Omul o ascultă şi, cînd zări leul, tigrul şi leopardul, se ridică şi merse către ei. Atunci animalele se dădură la o parte şi îl lăsară să treacă.

Petrecu la palat încă trei zile, împreună cu fata care îi era acum nevastă. La sfîrşitul zilei a treia, ea îi spuse :

— Cred că ţi-e dor de ai tăi şi vrei să te duci să-i vezi.

El încuviinţă. Ea trimise îndată după o caleaşcă şi îi dădu un inel, îndemnîndu-l :

— Ai grijă să nu cumva să te îmbrăţişeze careva dintre ai tăi, că dacă se întîmplă una ca asta, totul se destramă şi mă vei pierde ! Şi va trebui s-o porneşti în căutarea mea pînă la capătul lumii, la Palatul Uitării.

El îşi luă rămas bun şi porni. Cînd să ajungă acasă, ai lui îl zăriră de departe şi strigară :

— Iată-l pe flăcăul nostru !

Se apropie şi le zise :

— Sînt eu, într-adevăr, dar să nu mă îmbrăţişaţi !...

Stătu la taifas cu neamurile şi, pe cînd vorbeau ei, se apropie pe la spate o mătuşă, care-l îmbrăţişă, strigînd :

— Bine-ai venit, nepoate !

În clipa aceea, totul se destrămă ca un vis, de parcă nici n-ar fi fost : el se trezi întocmai cum era în ziua cînd s-a dus cu ulciorul la rîu şi a zărit-o pe fata cu pieptenele de aur.

— M-ai nenorocit, mătușico ! spuse el cu mare jale. Trebuie s-o pornesc îndată în căutarea Palatului Uitării.

Și fără zăbavă se așternu la drum. Ieși din sat și, cînd să intre într-altul, îi apărură în cale un tigru, un leu și un leopard, care tocmai omorîseră o vită.

Omul se acunse, zicîndu-și speriat :

— Nu scap eu teafăr de aici !

Cînd să plece, îl văzu leul, care-l chemă :

— Vino încoace, prietene ! Încotro ai plecat ?

— În căutarea Palatului Uitării, răspunse el.

Atunci leul îl povățui :

— Ia firul ăsta de păr și, cînd ai să fii la necaz, strigă : „Leule, vino-mi în ajutor !“ Pe dată ai să te prefaci în leu și ai să birui orice piedică !

Pe firul de păr din barba leului flăcăul zări o furnicuță, care-i grăi și ea :

— Ia piciorușul ăsta de furnică și, cînd o să te afli la necaz, să strigi : „Furnicuțo, vino-mi în ajutor !“ Și, cît ai clipi, ai să te prefaci în furnică !

Flăcăul mulțumi și o porni mai departe. Dădu peste un vultur care se lăsă în zbor lîngă el și-i zise :

— Ține pana asta ! Cînd o să te afli la necaz, să o scoți și să spui : „Vulture, vino-mi în ajutor !“ Atunci o să te prefaci în vultur și o să poți scăpa, luîndu-ți zborul.

Luînd pana, flăcăul își văzu mai departe de drum.

Trecu prin tot felul de primejdii, dar ieși cu bine din toate, căci chemă în ajutor cînd leul, cînd vulturul, cînd furnica. Și așa, străbătu cale lungă, ajungînd pe meleaguri străine.

Într-o zi, întîlni trei băieți care se certau pentru o pereche de cizme pe care le-o lăsase moștenire, cu limbă de moarte, părintele lor.

— De ce vă certați ? îi întrebă el.

— Păi cizmele astea-s năzdrăvane, prinseră ei a-i povesti. Răposatul tătuca le încălța și le zicea : „La drum !“ și pe dată ele îl purtau mai iute ca vîntul.

— Ia să văd și eu, băieți, minunea asta ! zise flăcăul. Și își trase iute cizmele, spunînd :

— Și acum, la drum !

Cît ai clipi, se făcu nevăzut.

Ajunse în alte țări, trecu iar prin tot soiul de primejdii, dar, cînd cu ajutorul animalelor, cînd cu ajutorul cizmelor fermecate, izbuti să scape cu bine.

Pînă la urmă ajunse într-o împărăție necunoscută, peste care domnea un vultur. I se înfățișă și-l întrebă :

— Luminăția-ta, nu cumva știi pe unde se află Palatul Uitării ?

— Așteaptă aici pînă mîine, îi spuse împăratul vulturilor.

Flăcăul n-avu încotro și se așeză sub un copac. Cînd se lăsă noaptea, se apropiară de el un tigru, un leu și un leopard. Înspăimîntat, flăcăul își zise :

„De data asta nu mai am scăpare !"

Dar tocmai atunci începu să se lumineze și veni în zbor împăratul vulturilor.

— Urcă-te în spinarea mea ! îi porunci.

Și, cu flăcăul în spinare, zbură îndelung, pînă se făcu seară. Atunci vulturul coborî, aproape s-atingă apa mării, și-l lăsă pe flăcău pe mal, zicîndu-i :

— Să mă aștepți aici !

Flăcăul îi dădu ascultare, și-și petrecu noaptea la malul mării. A doua zi în zori împăratul vulturilor se ivi iar, și-i spuse :

— Urcă-te în spinarea mea !

Și zbură cu flăcăul în spinare, departe, hat departe, către Palatul Uitării.

Cînd începu să se însereze erău tocmai deasupra mării. Vulturul îl lăsă pe flăcău către mal, acolo unde apa îi ajungea pînă la grumaz, și-i porunci și de astă dată :

— Să mă aștepți aici pînă mîine, cînd vin să te iau !

Cum se crăpă de ziuă, împăratul vulturilor veni și-l luă iar în spinare. Zbură cu el pînă pe înserat și izbuti

să treacă marea. Atunci, zărind un copac, vulturul grăi astfel :

— Urcă-te în copacul ăsta ! Te las aici, căci uite, în zare, unde se văd tufele acelea care par niște nori, acolo e Palatul Uitării.

Cum se făcu nevăzut împăratul vulturilor, flăcăul scoase pana și, prefăcîndu-se pe dată în pasăre, zbură drept către Palatul Uitării.

Ajunse acolo și se lăsă în zbor pe terasă, cugetînd :

— Aici trebuie să fie aleasa mea !

Dar nu izbuti să afle intrarea. Își aduse atunci aminte de furnică și o chemă în ajutor. Se prefăcu în furnică și izbuti să intre prin gaura cheii. În prima încăpere dădu peste un uriaș, care o păzea cu străşnicie pe fata cu pieptenele de aur. Flăcăul nu-și luă chipul de om, ci rămase mai departe prefăcut în furnică. Așa putu trece de uriaș și ajunse în odaia cealaltă. Acolo auzi răsuflarea lină a fetei care dormea și zise :

— Aici este !

Se preschimbă la loc în om și se apropie de fată, deșteptînd-o. Ea dădu un țipăt, speriată, și trezi tot palatul. Uriașul veni în fugă, dar flăcăul apucă să strige : „Furnicuțo, vino-mi în ajutor !“ și se făcu nevăzut. Văzînd-o pe fată singură, uriașul o amenință :

— Dacă mai strigi o dată, o să te ucid !

Cum plecă uriașul, flăcăul luă iar chip de om și o cuprinse pe fată în brațe.

— Cine ești tu ? îl întrebă ea, speriată.

— Sînt soțul tău, cu care ai stat împreună înainte de a veni la Palatul Uitării.

— Cum de-ai ajuns aici ? zise ea, bucuroasă.

— Am venit să te iau !

Atunci ea îl povățui ce avea de făcut ca să izbutească să-l răpună pe uriașul care o păzea.

— Acum pleacă, dar mîine de dimineață să te duci la pădure, unde ai să dai de un leu, un tigru și un leopard.

Să te iei la luptă cu leul, să-l omori și să-i spinteci inima, ca să dai de oul ascuns în ea. Să iei oul cu grijă și să-l spargi ; înăuntru se află o porumbiță. Fii cu mare băgare de seamă să nu-ți zboare, și să mi-o aduci de grabă !

Flăcăul o ascultă, se duse a doua zi la pădure, omorî leul și-i sfîșie inima. Găsi în ea oul, îl luă cu grijă dar, cînd îl sparse, porumbița își luă zborul. Se trudi amarnic și, cu mare greutate, o prinse și o duse fetei. Ea îi zise iar :

— Du-te mîine dimineață în grădină și ai să dai de un os fermecat. Adu-mi-l ca să-l dau uriașului, să putem scăpa de aici !

A doua zi flăcăul o porni în căutarea osului cu pricina. Îl aduse, ea îl dădu uriașului, care pe dată rămase țintuit locului, fără nici o putere. Atunci flăcăul o luă pe fată și plecară fără grijă.

Făcură nuntă mare, trăiră fericiți și avură o mulțime de copii.

POVESTEA CELOR DOI FRAȚI

(ARGENTINA)

Trăiau odată doi frați, pe nume Pedro și Juan. Într-o bună zi, o porniră să cutreiere lumea. Cum aveau de străbătut cale lungă, după ce obosiră de atîta umblet, se așezară să se odihnească sub un copac.

Deodată, auziră cîntînd o pasăre, și-o zăriră printre ramuri. Văzînd ce mîndră era pasărea, Pedro îl întrebă pe Juan :

— O prindem, frățioare ?

— Dar cum să mă urc după ea ?

— Urcă-te pe umerii mei, și-ai să ajungi pînă la ea !

Juan îl ascultă, ajunse pasărea și dădu s-o prindă, rugîndu-se la Dumnezeu să nu cumva să-i scape. Pasărea

nu-şi luă însă zborul, şi flăcăul putu să pună mîna pe ea. Dar, tocmai cînd să coboare, pasărea îi scăpă ; căzu la pămînt şi pe dată se prefăcu într-o fată frumoasă.

Era o fată de împărat care fusese vrăjită să rămînă pasăre pînă cînd avea să vină un flăcău să rupă farmecul.

Cei doi fraţi şi fata cea mîndră o porniră împreună mai departe. După trei zile de umblet, se aşezară sub un copac să mănînce din merinde. Cînd terminară, Juan şi fata se culcară, dar Pedro rămase treaz. Nu trecu mult şi, printre ramuri, se ivi o pasăre care prinse a striga :

— Voi aţi furat-o pe fata împăratului ! O să ajungeţi la un rîu cu apă limpede cum e cleştarul, fata va pofti să bea, dar, cum va sorbi o înghiţitură, va şi pieri. Cine a auzit ce-am spus, de va povesti altcuiva, se va preface în stană de piatră !

Juan şi fata n-au auzit nimic, căci dormeau somn adînc. A doua zi se sculară, se aşternură la drum şi, tot mergînd, dădură de un izvor cu apa limpede cum e cleştarul. Fata pofti să bea, dar Pedro se aplecă să ia apă şi spuse :

— O, ce caldă e !

Şi lăsă să-i cadă din mîna cana, care se sparse.

Fata n-avu cum să bea, deşi era tare însetată.

Mai merseră ei pînă obosiră şi, cînd se-aşezară să se odihnească, pe Juan şi pe fată îi fură somnul. Pedro rămase şi de astă dată treaz. Se ivi iar pasărea, care grăi aşa :

— În drum veţi ajunge la o livadă de meri. Fata va pofti să mănînce şi, cum va muşca din măr, va pieri fără urmă. Cine a auzit vorbele mele, de le va povesti altcuiva, se va preface în stană de piatră !

A doua zi se treziră şi o porniră mai departe. Într-un tîrziu, ajunseră într-o livadă de meri. Fata vru să mănînce un măr, dar Pedro îi spuse :

— Să nu cumva să te atingi de mere, că stăpînul livezii stă ascuns prin apropiere şi-o să ne omoare !

Fata se sperie și o luară toți la fugă. Ajunseră într-o pădure și, fiind frînți de oboseală, Juan și fata se culcară. Și de astă dată Pedro rămase treaz ; apăru pasărea și se puse pe strigat :

— Voi ați furat-o pe fata împăratului ! O să ajungeți într-un palat și, cînd o să adormiți, o să vină un balaur cu șapte capete ! Cine m-a auzit, de va povesti altcuiva, se va preface în stană de piatră !

Pedro chibzui toată noaptea ce să facă, iar a doua zi se duse la un fierar și-i ceru să-i făurească o spadă ascuțită.

Ajungînd într-un tîrziu la palat, Juan și fata se culcară, dar Pedro rămase la pîndă. Cînd se ivi balaurul, scoase iute spada și-i tăie cele șapte capete.

Juan se trezi și-l întrebă :

— Ce faci, frățioare, cu spada ? Vrei să ne omori ?

Atunci Pedro îi răspunse :

— Chiar de m-oi preface în stană de piatră, trebuie să-ți povestesc ! Pe cînd voi dormeați, v-am salvat în mai multe rînduri viața. Prima oară a fost atunci cînd fata a vrut să bea apă din izvor ; mie-mi spusese o pasăre fermecată că, de apuca să bea, pierea de îndată, așa că n-am lăsat-o. A doua oară a fost cînd am ajuns la livada de meri. De apuca să muște dintr-un măr, fata dispărea fără urmă, și n-am lăsat-o.

Cînd termină vorbele astea, Pedro se prefăcuse pînă la mijloc în stană de piatră. Juan își dădu seama și-i zise iute :

— Nu mai povesti, frățioare !

— Ba am să povestesc pînă la capăt, dacă tot am început ! A treia oară a fost chiar în noaptea asta, cînd am omorît balaurul care avea să ne mănînce pe toți trei.

Cum sfîrși Pedro de povestit, se prefăcu în stană de piatră pe de-a întregul.

Trecură ani mulți și, într-o bună zi, Juan luă de nevastă pe fata împăratului. La timpul cuvenit, veni pe lume un băiețel, frumos ca rupt din soare.

Odată, pe cînd Juan curăţa grădina, găsi la picioarele stanei de piatră o hîrtie pe care stătea scris :

— Frăţioare, de vrei să mă vezi iară în carne şi oase pe lumea asta, taie-i capul băiatului şi stropeşte bine cu sîngele lui stana de piatră, de la cap pînă la picioare !

Juan n-avu încotro ; făcu întocmai cum cerea hîrtia şi, pe dată, stana de piatră se prefăcu la loc în om. Cînd îl văzu pe Pedro, nevastă-sa îl întrebă cine era, iar Juan glăsui astfel :

— Nu-ţi aduci aminte de fratele meu, care ne-a salvat viaţa din atîtea primejdii ?

Fata împăratului îşi aminti. Pedro se duse apoi de luă capul copilului şi-l puse la loc pe umeri. Ca prin farmec, băiatul se trezi iar la viaţă.

Şi trăiră cu toţii ani mulţi, fericiţi.

PRINŢUL FERMECAT DIN LARGUL MĂRII

(CHILE)

A fost odată un flăcău care trăia la malul mării împreună cu mama şi sora lui. În largul mării era un palat, unde se afla, în puterea unei vrăji, fiul împăratului. Într-o zi, prinţul se apropie de casa unde locuia fratele cu mama şi sora lui. Fata era tare frumoasă şi prinţului îi căzu dragă de cum o zări. Intră el în casă, dădu bineţe mamei şi fetei, şi prinse atîta drag de fată că, fără să-i peşe de nimic, o luă de mînă şi o duse cu el. Ca să se întoarcă la palatul fermecat din largul mării, se cufundă în apă, trăgînd fata după el. Dar apa nu-i făcu fetei nici un rău, nici măcar n-o udă.

În vremea asta fratele se întoarse acasă, şi o întrebă pe maică-sa unde era sora.

— A trecut pe aici un prinţ şi-a luat-o cu el.
— Dar prinţul n-a spus de unde venea ?
— Nu, n-a spus nici un cuvînt.

A doua zi dis-de-dimineaţă tînărul se sculă, se spălă, îmbucă în grabă ceva şi o porni pe urmele sorei lui. Îi cercetă el urma pe nisip şi văzu că ducea în mare, unde se pierdea.

„Asta înseamnă că s-au aruncat amîndoi în mare", îşi zise fratele.

Îşi luă barca şi o porni în larg, în căutarea sorei lui. Într-un tîrziu, ajunse la palatul fermecat. O zări pe soru-sa, care trebăluia în palat, dar nici urmă de prinţ. Fratele se ivi în faţa ei şi-o întrebă :

— Unde ţi-e bărbatul ?

— E plecat la război, îi răspunse ea, dar se întoarce în fiecare seară.

Fratele porni să se plimbe prin grădinile palatului fermecat, minunîndu-se de bogăţiile pe care le vedea acolo. Soră-sa îi arătă un izvor de unde ţîşnea aur, în loc de apă. Văzînd atîta bogăţie în jur, fratele îşi zise :

„Bine a mai nimerit-o soră-mea !"

Se întunecă şi se apropie ceasul cînd se întorcea prinţul acasă. Atunci fata, fiindu-i teamă, îl ascunse pe fratesău. Ajunse prinţul la palat şi prinse a-i povesti nevestei că era gata să izbîndească în bătălie.

— Şi acum ce-ai să faci ? îl întrebă ea.

— Mă întorc să lupt, să învinge ori să mor !

Atunci ea îi spuse :

— Ascultă, bărbate, o să-ţi spun ceva, nu-ţi fie cu supărare !

— De ce să-mi fie cu supărare ?

— Iată ce e, a sosit fratele meu.

— Şi unde-i ?

— L-am ascuns, că mi-era teamă c-ai să te superi !

Fata se sculă, se duse de îşi aduse fratele şi i-l arătă bărbatului. Cum îl văzu, prinţul prinse drag de cumnat.

îl pofti să-i arate toate bogățiile lui și, între multe alte minuni, îl duse și la izvorul de unde țîșnea aur, dar îl opri să-și cufunde mîna în el.

A doua zi în zori prințul se sculă și plecă la război. Se sculă și flăcăul, și prinse a cerceta cu luare aminte bogățiile cumnatului. Tare îi mai plăcu izvorul cu aur.

„De ce oare nu mă lasă cumnatul să-mi cufund mîna ?" se întrebă el și, cuprins de nerăbdare, nu se putu stăpîni și-și cufundă un deget pînă la jumătate. Cînd îl scoase, degetul se prefăcuse în aur. Nu stătu mult pe gînduri, și se spălă la izvor, aurindu-se tot de îndată. Flăcăul se duse apoi de înșeuă calul cel mîndru pe care i-l arătase prințul. Își încinse spada, încălecă și-o porni la război, să-și ajute cumnatul. Ajunse pe cîmpul de luptă tocmai cînd prințul era aproape învins. Flăcăul se năpusti cu spada scoasă printre dușmani, și zburau capetele pe care le tăia, de parcă ucidea pui, nu oameni. Văzînd dușmanii nimiciți, prințul se minună, zicîndu-și :

— Cine să fie oare viteazul care mi-a sărit în ajutor ?

Și își trimise soldații să iscodească, dar voinicul cu spada dispăruse fără urmă.

Ajunseră la palatul fermecat, întîi fratele, care se ascunse, mai apoi prințul. Fata îi ieși în mare grabă în întîmpinare și-l întrebă :

— Cum ți-a mers azi în luptă, bărbate ?

— Minunat ! răspunse el. A venit un viteaz care mi-a sărit în ajutor, călare pe un armăsar mîndru, și acoperit tot cu zale de aur.

Fratele stătu ascuns, și prințul nu putu să afle nimic.

A doua zi dis-de-dimineață o porni iar la luptă. Îndată ce plecă prințul, flăcăul ieși din ascunzătoare, și se așeză la masă să mănînce. Văzîndu-și fratele aurit tot, sora se sperie cumplit. După ce mîncă, flăcăul încălecă și o porni iar la război. Cînd ajunse pe cîmpul de luptă, oastea prințului era ca și înfrîntă. Flăcăul se aruncă singur printre

dușmani, și prinse a tăia capete, de parcă omora niște pui. Îi birui și de data asta și, mai înainte ca soldații prințului să-l poată prinde, se făcu nevăzut.

— Ce flăcău viteaz ! se minună prințul, singur i-a biruit pe dușmani ! Iar eu, cu oastea mea cu tot, gata să fiu bătut ! În sfîrșit, bine că, mulțumită lui Dumnezeu și vitejiei tînărului cu zale de aur, am cîștigat bătălia și mă întorc acasă victorios !

În vremea asta flăcăul se întorsese la palat, cu o mică rană la piciorul stîng. Cum ajunse, se închise pe ascuns într-o încăpere. Nu trecu mult, și se întoarse și prințul. Ieși nevastă-sa în fugă să-l întîmpine, întrebîndu-l :

— Cum ți-a mers azi în luptă, bărbate ?

— Azi mai bine ca oricînd, îi răspunse, că am biruit dușmanii și-am cîștigat bătălia. Iar mi-a sărit în ajutor flăcăul cu zale de aur, care-i neînfricat. Cum s-a ivit, soldații mei nici n-au trebuit să se mai bată, el singur a nimicit oastea dușmană. Tăia la capete, de parcă erau pui de găină, nu oameni ! Și avea o spadă strălucitoare, ca fulgerul ! Pare-se că a fost rănit ușor la piciorul stîng.

Atunci fratele, care auzise totul; ieși din ascunzătoare. Prințul recunoscu îndată pe viteazul care-i sărise în ajutor în luptă. Îl îmbrățișă cu mare bucurie, și-l întrebă cum de i-a putut învinge pe dușmani. Flăcăul grăi astfel :

— Plimbîndu-mă prin grădină, am dat peste izvorul cu aur, pe care nu m-ai lăsat să-l ating. Și cînd mi-am cufundat degetul, s-a prefăcut în aur. Atunci mi-am spălat corpul, și m-am aurit tot. Am simțit pe dată cum îmi cresc puterile, am încălecat pe armăsarul cel aprig, mi-am luat spada strălucitoare și am venit pe cîmpul de luptă, să-ți sar în ajutor.

Și, zicînd vorbele acestea, se rupse vraja care-l ținea pe prinț în puterea ei, căci așa fusese ursit : cine avea să se scalde în izvorul de aur avea să prindă putere să desfacă vraja.

Se împlini atunci ursita și se treziră toți trei într-o împărăție bogată, și acolo rămaseră împreună, trăind fericiți.

FLĂMÎNDUL ȘI MOARTEA

(MEXIC)

Trăia odată un om care avea o familie tare numeroasă. De cîte ori nevastă-sa îi gătea vreo găină, lui abia îi rămînea o bucățică, nici cît cea a copiilor. Și tot așa, pînă într-o zi cînd se sătură omul să tot muncească pentru a-și ține copiii, și-i zise nevestei :

— Ascultă, nevastă, eu n-apuc să mă satur niciodată ! Tu rămîi aici cu copiii, că eu plec de acasă ! Frige-mi o găină, pune-mi-o în traistă și o să mă duc la marginea drumului s-o mănînc după pofta inimii, în tihnă !

— Bine, zise ea, dacă nu te înduri să le dai și copiilor.

— Păi ei mănîncă mai mult ca mine !

Femeia tăie o găină, o găti și o puse în traistă. Omul plecă și, ajungînd la marginea drumului, se opri și aprinse focul ca să mănînce. Deodată, văzu venind pe drumul cel mare un moș zdrențăros, împovărat de ani. Cînd ajunse lîngă el, moșul îl întrebă :

— Ce faci aici, om bun ?

— Iaca, ce să fac, am venit să pot mînca și eu în liniște, să mă satur !

— Dacă nu ți-e cu supărare, mai spuse moșul, o să șed și eu puțintel, să-mi trag sufletul.

— Bine, stai colea și te odihnește ! Dar cine ești tu ?

— Eu sînt Dumnezeu.

— Chiar Dumnezeu ?

— Da, chiar el de-adevărat.

— Ei bine, atunci nu-ţi dau nici o bucăţică, fiindcă tu eşti cel care n-ai ştiut să faci împărţeala dreaptă. Unora le-ai dat prea mult, altora deloc.

— Atunci, dacă nu ţi-e cu supărare, eu o să-mi văd de drum.

— Du-te sănătos !

Şi moşul plecă, încet, încetişor. După ce îl pierdu din vedere, omul îşi zise :

— Şi acum să mănînc !

Mai înteţi focul să-şi încălzească mîncarea şi, tocmai cînd se pregătea să îmbuce, vede pe drum o babă în zdrenţe. Cînd ajunse lîngă el, îl întrebă :

— Ce faci, om bun ?

— Iaca, şi eu pe aici.

— Ca să-ţi mănînci merindele ?

— Da, să mă satur, că la mine acasă n-apuc niciodată, că am o droaie de copii ! Ia ascultă ! A trecut pe aici un moş care a zis că-i Domnul. Crezi că l-am poftit să mănînce, cînd el n-a ştiut să facă împărţeală dreaptă pe lume ? Ba deloc ! Aşa că s-a dus. Dar tu, cine eşti ?

— Eu sînt Moartea.

— Păi pe tine te poftesc, chiar de-o să-mi mănînci toate bucatele, că tu îţi faci datoria pe bună dreptate. Îi iei deopotrivă şi pe cei amărîţi, şi pe cei mari, pe cei graşi ori slabi, pe cei care trudesc, sau care fură.

— Aşa-i, precum spui.

Şi baba se aşează şi-i ţinu tovărăşie la masă, iar apoi dădu să plece.

— Cînd te mai întorci ? o întrebă omul.

— Curînd, foarte curînd vin iar.

— Ascultă, vreau să-ţi fac o rugăminte !

— Ia spune, ce doreşti ?

— Vreau să-mi fii cumătră !

— Nu se poate, că eu am de cine asculta.

— De cine ?

— De Dumnezeu.

— El îţi porunceşte ?

— Da, trebuie să fac ce-mi porunceşte el. Dar o să mă gîndesc la ce m-ai rugat. O să-i cer voie.

Moartea plecă. După trei zile se întoarse iar şi-i zise omului :

— Iată-mă-s ! Am venit doar ca să-ţi spun că n-ai decît trei zile de răgaz ca să te căieşti de toate relele şi să capeţi iertare.

— Vai de mine, păi cum aşa ? Eu n-am fost un om rău !

— Ba da, nu ţi-ai făcut datoria faţă de copii, care-s sînge din sîngele tău. Ai făcut rău. Eu am venit doar ca să te vestesc şi acum plec. Peste trei zile mă întorc să te iau. M-auzi ?

— Aşa să fie !

Plecă Moartea, iar omul simţi că-i fuge pămîntul de sub picioare. Se întristă cumplit. Iar nevastă-sa, văzîndu-l aşa, îl întrebă :

— Ce-i cu tine, omule, de eşti aşa necăjit ? Spune-mi, poate te pot ajuta !

— Cum să mă ajuţi ? N-ai cum. Vine Moartea după mine !

— Păi dacă ai greşit şi n-ai vrut să împarţi mîncarea cu fiii tăi, sînge din sîngele tău !

A treia zi omul îi zise nevestei :

— Mă duc să-mi rad barba şi să-mi tund părul că, de vine Moartea, nu mă poate recunoaşte.

— Bine, du-te ! zise femeia.

Şi omul se duse.

— Tunde-mă la piele ! îi spuse bărbierului.

Bărbierul îl ascultă.

Cînd se întoarse acasă, Moartea îl aştepta. Nu-l recunoscu şi-l întrebă dacă nu ştia pe unde-i omul după care venise ea.

— Nu-l cunosc, nu-i pe aici, îi răspunse el.

— Ei bine, își făcu Moartea socoteala, am venit după el și nu l-am găsit. O să mă întorc iar, că așa ne-am înțeles. Dar pînă atunci, am să-l iau în locul lui pe omul ăsta chilug !

Și așa, deși omul se tunsese să nu-l mai recunoască, Moartea tot îl dibui pînă la urmă și-l luă cu ea.

PORUMBIȚA

(ARGENTINA)

A fost odată o fată, singură la părinți, care era cea mai frumoasă dintre toate fetele de prin partea locului. Era și harnică, dar nu era ascultătoare.

Își ajuta mama la treburile casei, iar în restul timpului se juca cu păpușile, pe care le îndrăgea nespus. Păpușile ei erau de cîrpă, așa cum sînt mai toate păpușile copilelor de la țară. Unele sînt făcute chiar de fetițe, altele de mamele lor...

Părinții fetei frumoase nu-i dădeau niciodată voie să se îndepărteze de casă, căci pe cîmp se ivesc multe primejdii pentru copiii ce hoinăresc singuri. Dar ea nu-i asculta, ci mereu se îndepărta, intrînd în pădure. Acolo, printre tufișuri, le făcea păpușilor casă, și ceasuri în șir rămînea jucîndu-se în lumea aceea de pitici, care prindea viață prin născocirile ei.

Într-o zi, un uliu se repezi în tufiș la cea mai frumoasă păpușă. O luă în cioc și se așeză pe creanga unui copac din apropiere. Fata, mîhnită și speriată, nădăjdui că pasărea va lăsa să-i scape din cioc păpușa ; o luă la fugă după ea, dar uliul prinse a zbura din nou. Se așeză apoi iar în apropiere, de parcă ar fi așteptat-o pe fetiță. Și

așa, pasărea zburînd din copac în copac, iar fata pe urmele ei, trecu toată ziua. Cînd se înseră, uliul dădu drumul păpușii, făcîndu-se nevăzut. Fata o îmbrățișă, plîngînd, pe copila ei regăsită și abia atunci își dădu seama cît de mult se îndepărtase și ce singură se afla, în locul acela plin de primejdii. Vru să se întoarcă, dar nu mai știa drumul ; i se păru că toate cărările duceau mai adînc în pădure. Spaima ei crescu odată cu întunericul nopții, sfîșiat de țipetele animalelor sălbatice. Se căță atunci într-un copac și așteptă acolo să se ivească zorile. Cînd se crăpă de ziuă, își urmă drumul mai departe. Merse mult, cît ținu ziua, și noaptea o petrecu tot într-un copac. Cînd se lumină, o porni iar, fără să știe încotro. Rătăcind așa, fu cît pe aci să piară de foame și de sete cînd, într-un tîrziu, zări în depărtare o dîră de fum. Se îndreptă într-acolo. Nu peste multă vreme, dădu peste o colibă unde nu văzu însă pe nimeni. Intră cu mare teamă în bucătărioară ; într-un colț se afla un ciubăr cu apă proaspătă, iar pe foc fierbea o oală cu stufat. Se apropie, bău și mîncă. După ce prinse puteri, se duse în odăița vecină și acolo văzu două paturi, două cufere și două scaune la fel.

Se apucă să mătură pe jos, puse lemne pe foc, mestecă în oală, făcu paturile și apoi se întinse într-unul, să se odihnească.

Pe la prînz se sculă speriată, la auzul unor voci care se apropiau. Căută în jur unde să se ascundă și, cum nu găsi alt loc, întoarse o albie și se piti sub ea. Văzu din ascunzătoare doi flăcăi care, intrînd în casă, se minunară că totul era curat și orînduit și mîncarea gata. Cercetară ei toate ungherele, întrebîndu-se unul pe celălalt :

— Cine să fi venit ? Cine oare ?

Deodată se apropiară de albie, zicînd :

— Ce să fie petecul ăsta ?

Era tocmai marginea rochiei fetei. Atunci ridicară albia și dădură cu ochii de ea.

— Ce fată frumoasă ! se minunară într-un glas. Apoi o întrebară :

— Ce faci aici ?

Iar ea, sărmana, tremurînd de frică, le povesti ce pățise. Flăcăii nu cunoșteau meleagurile de unde venea și o poftiră să rămînă la ei, făgăduindu-i că o să-i poarte de grijă ca și cînd le-ar fi surioară.

Cei doi flăcăi erau frați gemeni : semănau ca două picături de apă, vorbeau în același timp, mîncau, mergeau la fel, făceau totul aidoma unul cu celălalt. La început, pe fată o cam necăji asemănarea asta, dar cum amîndoi erau tare buni, ea se obișnui curînd și începu să-i iubească întocmai ca pe niște frați adevărați. Cît despre ei, o îndrăgeau tare mult.

Flăcăii munceau într-o carieră de piatră pe care o stăpînea împăratul cel tînăr de prin partea locului.

Și așa se scurseră cîțiva ani.

Într-o zi, împăratul ieși la vînătoare și, cutreierînd prin codru, ajunse la coliba unde trăia fata. Îi grăi și rămase fermecat într-atît de frumusețea și înțelepciunea ei, că a doua zi le-o ceru fraților de nevastă.

Frații se întristară că erau nevoiți să se despartă de surioara pe care le-o dăruise soarta și, pe cînd mîncau, cufundați în gînduri, nu băgară de seamă și unul duse lingura la gură înaintea celuilalt. În clipa aceea amîndoi se prefăcură în viței. Biata fată plînse amarnic cînd îi văzu, și le făgădui că o să-i ia la palat, cînd o să ajungă împărăteasă. Viței îi lingeau mîinile și-și frecau fruntea de genunchii ei, vrînd parcă să-i mulțumească.

Nu trecu mult și împăratul făcu nunta. Tînăra împărăteasă puse de îndată să se ridice un grajd încăpător pentru viței și porunci unui slujitor să aibă mare grijă de ei.

Viței trăiau fericiți în apropierea surioarei lor dragi.

La timpul potrivit, împărăteasa aduse pe lume un prunc fără seamăn de frumos.

Între slujnicele ei se afla însă o arăpoaică tare haină la suflet și vicleană, care era vrăjitoare. Într-atît o pizmuia pe stăpîna ei pentru frumusețea și norocul pe care i le dăduse soarta, că pierdea ceasuri în șir chibzuind cum să facă să o piardă. Își zicea, ticăloasa, în sinea ei, că dacă o fată atît de sărmană a ajuns împărăteasă, i se cuvenea negreșit să fie și ea.

Într-o zi, cînd împăratul ieșise să vadă cum mergea munca la cîmp, slujnica o rugă pe stăpînă s-o lase să o pieptene. Împărăteasa, bună ca pîinea caldă și încrezătoare, o lăsă.

Pe cînd se prefăcea că-i descurcă buclele, îi înfipse în cap un ac vrăjit și în clipa aceea împărăteasa se prefăcu într-o porumbiță, care își luă zborul către munți.

Cînd se întoarse împăratul, slujnica îi ieși în întîmpinare, sulemenită și îmbrăcată cu hainele împărătesei. Înecîndu-se de supărare și suspinînd, îi povesti că slujnica a părăsit-o și că, de supărare, i s-a schimbat chipul și s-a înnegrit la față.

Bietul împărat a fost tare îndurerat de ce se întîmplase și i s-a făcut milă de nevastă-sa, care ajunsese de nerecunoscut.

Cît era el de față, ea se prefăcea plină de dragoste cu copilașul, dar cît lipsea, nici nu-l mai băga în seamă și nici nu lăsa pe nimeni să-i poarte de grijă.

Într-o zi le porunci slugilor :

— Să-i puneți la treabă pe viteii ăștia care stau degeaba ! Or să crape de grași ce sînt ! Să-i trimiteți să care piatră de pe deal !

Și îi ascultară porunca. Blîndețea și bunătatea împărătesei, pentru care era vestită și iubită pretutindeni, se preschimbară în capricii nesăbuite și în porunci pline de cruzime.

Într-o dimineață, în zori, pe cînd grădinarul împăratului stropea florile, zări o porumbiță albă care se apropie

de el, vrînd parcă să-i vorbească. Omul plecă urechea și pasărea, prinzînd grai, îl întrebă :

— Ce faci, grădinarule ?

— Văd de florile astea înmiresmate, răspunse el.

— Dar împăratul, ce face ?

— Petrece și se desfată cu împărăteasa.

— Și bieții viteluși ?

— Cară piatră tocmai de pe deal.

— Dar copilașul cum o duce ?

— Uneori plînge, alteori tace.

Atunci porumbița îngînă :

— Plîngi, drag copilaș sărman, că maică-ta rătăcește plină de alean !

Apoi își luă zborul.

A doua zi, porumbița se arătă iar în grădină. Se așeză pe aceeași ramură și-i făcu grădinarului aceleași întrebări.

De atunci încolo veni în fiecare zi, pînă cînd grădinarul, mirat, se duse de-i povesti împăratului. Cum află ce grăia porumbița, împăratul dădu poruncă să fie îndată prinsă. Grădinarul întinse multe capcane în copacul pe ale cărui ramuri se așeza deobicei pasărea.

Într-o zi, porumbița îl întrebă ca și în alte dăți :

— Ce faci grădinarule ?

— Văd de florile astea înmiresmate, răspunse el.

— Dar împăratul ce face ?

— Petrece și se desfată cu împărăteasa.

— Și bieții viteluși ?

— Cară piatră tocmai de pe deal.

— Dar copilașul cum o duce ?

— Uneori plînge, alteori tace.

— Plîngi, drag copilaș sărman, că maică-ta rătăcește plină de alean !

Și, spunînd vorbele astea, porumbița dădu să-și ia zborul, dar rămase prinsă în capcană. Grădinarul o luă cu mare grijă și o duse împăratului, care tare se mai minună de pasărea cuvîntătoare. Dar arăpoaica, dîndu-și

îndată seama că se afla în mare primejdie să se descopere ce ticăloşie a săvîrşit, strigă şi plînse, cerînd să fie alungată pasărea aceea scîrboasă, cum îi spunea ea. Împăratul însă nici nu vru să audă de aşa ceva. Mîngîind drăgăstos căpşorul porumbiţei, dădu peste acul înfipt acolo şi i-l scoase cu grijă. Într-o clipă, pasărea se prefăcu la loc în împărăteasa cea frumoasă şi bună. Sări să-şi îmbrăţişeze bărbatul, apoi dădu fuga să-şi vadă copilaşul. Plîngînd de bucurie că a scăpat de vrajă, povesti cum a fost înşelată şi fermecată de sluga ei. Împăratului nu-i venea să-şi creadă ochilor că aşa ceva a fost cu putinţă. Porunci îndată ca arăpoaica să fie izgonită din împărăţie pentru sufletul ei hain.

Iar apoi, zile în şir, o ţinură tot într-o sărbătoare, cu mare veselie. Împăratul şi împărăteasa adevărată trăiră de atunci încolo fericiţi, în pace şi belşug, alături de prinţ, care creşcu mare şi voinic.

MOARTEA ZORITĂ

(ECUADOR)

Trăia odată o bătrînă, care avea o casă frumoasă şi o livadă bogată, unde creştea un măr cum nu se mai pomenise şi pe care-l rîvneau toţi. Nepotul ei voia să pună mîna pe casă şi pe livadă, şi din pricina asta tot venea pe acolo.

Într-o seară, cînd bătrînica dădu să intre în odaie, să se culce, auzi nişte zgomote dinspre pat. Era Moartea, care o aştepta. Speriată, bătrînica făcu un legămînt cu ea : ca s-o mai lase să trăiască, îi făgădui că-i va da în schimb nişte mere minunate. O pofti în livadă, închise poarta cu lacăt şi zăvoare, şi acolo rămase Moartea.

Se umplu tot satul de bătrîni, care acum nu mai mureau, căci Moartea era închisă. Pînă într-o zi, cînd nepotul bătrînii, care aflase taina, îi spuse Morții că o să-i dea el drumul dacă-i făgăduiește că o să-i aducă faimă mare. Moartea se învoi și-l povățui să se facă vraci ; îi zise că, ori de cîte ori se va afla la căpătîiul bolnavului, acesta o să se înzdrăvenească, iar cînd va sta la picioarele patului, e semn că o să moară.

Și așa se făcu de ajunse nepotul mare vraci, de-i merse vestea hăt departe și se umplu de bani. Nu dădea greș niciodată : cînd zărea Moartea la căpătîi — și numai el o putea vedea — se făcea că dă bolnavului niște leacuri și-l înzdrăvenea. Iar cînd afla Moartea la picioare, zicea că omul n-are scăpare și, într-adevăr, nu trecea mult și se prăpădea.

Veni și rîndul mătușii, care căzu la pat. Văzînd Moartea la picioarele bolnavei, nepotul o sili să-i lase moștenire casa și livada, cu mărul mult rîvnit.

Și așa, cu ajutorul Morții, ajunse el să le stăpînească, precum îi poftise inima.

PRINȚUL ALÁN ȘI ÎNALTELE ȚINUTURI ÎNTUNECATE

(CHILE)

A fost odată un împărat, care avea un fecior tare răzgîiat și năzuros ; tot ce-i cerea el părintelui, dobîndea fără oprelişte. Copilul învață de la vătaful palatului să joace jocuri de noroc. Pe zi ce trecea, tot mai mult îi plăcea jocul și era tot mai priceput. Și tot așa, pînă cînd se făcu mare, flăcău în toată firea.

Umblau zvonuri cum că nimeni nu-l putea întrece la joc pe feciorul de împărat. Ajunseră zvonurile la urechea

unui vrăjitor, care şi el era tare iscusit la joc. Se hotărî atunci s-o pornească de pe meleagurile lui, pe mare, pînă la curtea împăratului, să se măsoare cu prinţul Alán, căci aşa-l chema pe flăcău.

Şase luni încheiate ţinu călătoria. Cum ajunse la palat, vrăjitorul şi prinţul se puseră pe jucat. Şi jucară fără oprire două luni de zile : de atîta amar de vreme avu nevoie vrăjitorul ca să-l bată pe prinţul Alán. Văzîndu-se învins şi rămînînd fără bani, prinţul se gîndi să-şi joace sufletul. Vrăjitorul cîştigă iar ; îi lăsă cîţiva gologani, să-şi cumpere o pereche de cizme de fier cu tocul de oţel, şi-i porunci să plece îndată spre Înaltele Ţinuturi Întunecate.

Flăcăul îl ascultă şi o porni la drum. Bătu el cale lungă, lungă, pînă ce prinseră a i se toci cizmele de-atîta umblat, dar nimeni n-a fost în stare să-i spună unde se aflau Înaltele Ţinuturi Întunecate.

Într-o după-amiază, chiar cînd apunea soarele, ajunse la o colibă dărăpănată, unde nu trăia decît o bătrînică. Tare se mai miră ea cînd îl văzu, şi-i zise :

— Ce cauţi prin pustieţăţile astea, băiete ?

— Am pornit, bunicuţo, în căutarea Înaltelor Ţinuturi Întunecate. Nu cumva îmi poţi spune încotro s-o iau ?

— De nouăzeci de ani de cînd trăiesc, n-am auzit niciodată de Înaltele Ţinuturi Întunecate. Dar am un fiu care poate să ştie, că el cutreieră toată lumea.

Nu trecu mult şi se ivi feciorul babei, care-i strigă îndată maică-si că-i miroase a carne de om.

— Ai milă, fiule, îi spuse băbuţa, e doar un biet flăcău care a pornit-o în căutarea Înaltelor Ţinuturi Întunecate !

— Eu cutreier lumea întreagă şi n-am pomenit de aşa ceva !

Îi dădură prinţului găzduire peste noapte, iar a doua zi feciorul babei îl povăţui s-o pornească în căutarea împăratului tuturor păsărilor, că o să-i spună el, ori unul din fiii lui, încotro se află Înaltele Ţinuturi Întunecate.

Mai trecu o lună, pînă izbuti prinţul să ajungă la altă cocioabă părăginită, unde trăia doar un moş.

— Seara bună ! îi spuse flăcăul. Nu cumva ştii încotro se află Înaltele Ţinuturi Întunecate ?

— Am o sută de ani, şi n-am auzit niciodată de ţinuturile astea, dar eu sînt împăratul tuturor păsărilor şi, cum s-or aduna, o să le întreb pe ele.

Începură să se adune, una cîte una, şi moşul întreba pe fiecare pasăre, dar toate îi dădeau acelaşi răspuns, că nu pomeniseră de aşa ceva. Lipsea o singură pasăre, un vultur şchiop, tare beţiv. Tîrziu de tot se ivi şi vulturul ; se roti deasupra colibei, fără a se lăsa în jos. Era ameţit rău ; şi moşul fu nevoit să-l tot roage să coboare, c-avea să-i facă o întrebare. În cele din urmă, vulturul se lăsă în jos ; îl întrebară şi el răspunse :

— Din întîmplare tocmai de acolo vin. M-am trezit poftit la un ospăţ, căci aşteptau venirea unui prinţ dintr-o împărăţie tare îndepărtată.

Atunci moşul îl întrebă de se simţea în stare să-l ducă acolo pe flăcău. Vulturul îi răspunse că era în stare, dar trebuia să ia merinde pe îndestulate, fiindcă drumul era foarte lung, şi trebuiau să ajungă negreşit la amiază. Mai spuse că împăratul din Înaltele Ţinuturi Întunecate îl aşteaptă pe prinţ cu gîndul să-l omoare, dar că una din cele trei fete ale lui, pe nume Blanca Flor, o să-i sară în ajutor flăcăului, şi-o să-l scape.

Se pregătiră de drum şi o porniră dis-de-dimineaţă. Făcură ei cale lungă, iar vulturul mîncă toţi şoarecii pe care-i luaseră ca merinde. După o vreme, îi strigă flăcăului :

— Nu mai pot de foame ! Dă-mi o bucată din pulpa ta, să-mi astîmpăr foamea !

Prinţul n-avu încotro, îşi tăie o bucată de carne şi i-o dădu. O porniră mai departe şi, într-un tîrziu, iar flămînzi vulturul.

— Mai dă-mi şi din celălalt picior !

Flăcăul îl ascultă și de astă dată, apoi își urmară drumul.

Ajunseră în sfîrșit la locul unde fetele împăratului din Înaltele Ținuturi Întunecate, care era vrăjitor, aveau obiceiul să se scalde în fiecare zi, după prînz. Fiecare fată avea veșminte de altă culoare, pe care le lăsară pe mal. Vulturul îl ascunse pe prinț prin apropiere, și-i puse la loc bucățile de carne pe care și le tăiase din pulpele picioarelor.

— Iată ce trebuie să faci : să iei vălul albastru, care e al lui Blanca Flor, și să-l ascunzi !

Pe cînd fetele se scăldau, prințul fură vălul albastru și-l ascunse. Dar Blanca Flor prinse îndată de veste. Iar cînd cele două surori ieșiră din apă și o chemară și pe ea, Blanca Flor le spuse că mai rămîne, că tare-i bună apa, și să se ducă fără ea. Cum le văzu plecate, ieși din apă și-l chemă pe flăcău.

— Tu ești prințul Alán ? îl întrebă.

— Eu sînt, prințesă !

— Pe tine te așteaptă taică-meu, cu gînduri rele. O să te supună la grele încercări ; mai întîi o să-ți dea un scaun vrăjit, de pe care nu te mai poți ridica. Tu să nu te așezi, ci să-i spui că vrei să stai în picioare, c-ai ostenit de-atîta stat. Apoi o să te poftească la masă ; tu să nu mănînci nimic, că bucatele-s toate otrăvite. Ține inelul acesta și cheamă-mă, cînd vei avea nevoie de mine, dar fii cu mare grijă să nu-l pierzi !

Fata plecă, și mai apoi ajunse și prințul la palatul împăratului din Înaltele Ținuturi Întunecate. Cum îl văzu, împăratul îl pofti să șadă, dar prințul îi răspunse că a stat prea mult jos, că ar vrea să rămînă în picioare. Atunci împăratul îl pofti cu glas îmbietor să se ospăteze. Prințul îi mulțumi, spunîndu-i că era sătul. Împăratul îi arătă o încăpere întunecată, zicîndu-i să intre acolo să se odihnească, fiindcă mai tîrziu o să trebuiască să-i împlinească o poruncă.

Se odihni prințul, iar la apusul soarelui se sculă. Împăratul îi arătă în zare o pădure, și-i porunci :

— Mîine să-mi tai pădurea de colo, să semeni grîu și la amiază să-mi aduci pîine caldă !

Toată noaptea stătu treaz prințul, gîndindu-se că se afla în mare primejdie și că îl pîndea o moarte sigură, căci împăratul îl amenințase că, de nu-i împlinește porunca, o să-i taie capul. Plînse el și se jelui, fără să-și amintească de Blanca Flor. Spre dimineață, cînd își scoase batista să se șteargă la ochi, dădu peste inelul fermecat și o chemă iute pe fată. Blanca Flor se ivi îndată și-i zise :

— De ce-ai uitat ce te-am povățuit ? Hai să ne-apucăm împreună de treabă !

Îl duse la pădurea cu pricina și-i spuse :

— Întinde-te aici, și nu cumva să ridici capul pînă nu vin eu, chiar de-o fi să se sfîrșească lumea !

Fata se puse pe treabă cu toată rîvna. Prințul simți mai întîi dogoarea flăcărilor care ardeau pădurea, apoi boii care mai-mai să treacă peste el trăgînd plugul. Auzi și oamenii care semănau grîul, iar mai tîrziu larma secerătorilor, îndemîndu-și caii. În cele din urmă, răzbi pînă la el mirosul de pîine caldă, proaspăt scoasă din cuptor. Auzi atunci niște pași : era Blanca Flor, care-i aducea coșul cu pîine, să meargă la palat.

— Scoală, Alán, căci totu-i gata ; du-te de grabă să duci pîinea, că acușica e amiaza !

Ce s-a mai minunat împăratul văzînd că flăcăul i-a îndeplinit porunca ! Îl pofti atunci să mănînce bucate bune și-l trimise să se odihnească.

— Iar mai tîrziu vino înapoi, să-ți dau altă poruncă !

Cînd i se înfățișă din nou flăcăul, împăratul îl luă și-l duse de-i arătă toate pivnițele și hambarele pline cu grîu.

— Să-mi alegi pînă mîine tot grîul ! Cînd mă scol, să fie gata !

Să tot fi fost acolo pe puțin o mie de saci.

Se duce prințul să se culce, și de data asta nu uită de Blanca Flor. O chemă și ea-l întrebă :

— Ce poruncă ți-a mai dat acum taică-meu ?

— Să aleg grîul din hambare, boabele de o parte și pietricelele de alta, pînă-i tot grîul curat.

— Nu-i greu, spuse fata. Avem vreme destulă. Scoate inelul fermecat !

Și luînd inelul, bătu cu el într-o piatră. Ieși de acolo împăratul furnicilor, și Blanca Flor îi porunci să aleagă îndată tot grîul, boabele de o parte, pietricelele de alta.

— E ușor ce-mi ceri, stăpînă ! răspunse împăratul, și porunci îndată să se adune toate furnicile. Cît ai clipi din ochi, mîntuiră toată treaba.

Cînd se trezi împăratul, cam pe la ceasurile zece, după obicei, se uită în curte și văzu grîul gata curățat.

— Unde o fi învățat flăcăul ăsta să facă așa ceva, că doar nu știa nimic ? ! se minună el înciudat. Aici e mîna fetei mele, Blanca Flor, că numai ea e în stare de asemenea ispravă !

I se înfățișă prințul Alán, spunîndu-i că i-a împlinit porunca.

— Preabine ! răspunse împăratul.

Îl pofti iar să se ospăteze, și apoi îi zise :

— După ce te odihnești, să vii să-ți mai dau o treabă !

De data asta Blanca Flor aflase ce avea să-i poruncească, și-l povățui pe prinț ce să-i ceară împăratului pentru a-i îndeplini porunca.

Sosi ceasul cînd se înfățișă Alán împăratului.

— Iată ce trebuie să faci : cînd am fost pe meleagurile tale, de ne-am întrecut la joc, mi-am pierdut în mare un diamant care prețuiește jumătate din toată averea mea ; mîine să-mi vii cu el !

Prințul Alán socoti că porunca asta le întrecea pe toate.

„Mi se pare că n-am să fiu în stare !“ gîndi el, dar cu voce tare îi spuse împăratului :

— Am nevoie de o chitară, de un pumnal de oțel și de o barcă.

Împăratul îi dădu tot ce-i ceruse.

Se duse prințul la el în odaie, să se culce. La ceasul potrivit, o chemă iar pe Blanca Flor, și ea se ivi, zicîndu-i :

— Tocmai la timp m-ai chemat !

Fiindcă ea apărea la chemarea prințului numai cînd împăratul și toți din palat mergeau la culcare. Fata îl luă pe Alán la malul mării și-l povățui astfel :

— Cînd o să fim în larg, scoate-ți pumnalul și taie-mă bucățele ! Aruncă-le în apă, în toate părțile și, ca să n-adormi pînă mă întorc eu, să cînți la chitară !

Dar cînd ajunseră cu barca în largul mării, după ce aruncă bucățelele în apă, pe Alán îl birui somnul. Adormi și nu răspunse cînd îl strigă fata, în două rînduri. Dacă nici a treia oară nu se scula, aveau să piară amîndoi în mijlocul mării ! Cînd Blanca Flor strigă ultima oară, flăcăul tresări speriat, se trezi și-și aminti totul. Puse iute mîna pe chitară și începu să cînte, pînă apăru Blanca Flor, cu diamantul scos din adîncul mării. Atunci se întoarseră la palat.

A doua zi, cînd se deșteptă împăratul, Alán i se înfățișă cu diamantul.

— Bine, voinice, îi spuse împăratul, a mai rămas să-mi împlinești ultima poruncă. Dar acum du-te de mănîncă și te odihnește !

La timpul cuvenit, Alán veni să afle porunca împăratului, care glăsui astfel :

— Colo în grajd e un cal nărăvaș ; mîine să-l strunești și să-l faci blînd ca un miel ! De izbîndești și de data asta, o să rămîi împărat în locul meu, și-ți dau să-ți alegi de nevastă pe una din fete !

Cînd se duseră toți la culcare, Alán o chemă pe Blanca Flor. Ea se ivi îndată și-l povățui ce să facă.

— Să fii cu mare grijă, că armăsarul e chiar taică-meu, șaua este maică-mea, scările — surorile mele, iar frîul și zăbala — eu ; ia nuiaua asta fermecată, că are să-ți fie de folos ! Acuma știi de cine trebuie să ai grijă și în cine să lovești !

Flăcăul îngheță cînd află că trebuia să se lupte cu vrăjitorul, dar n-avu încotro.

A doua zi în zori, vătaful palatului îi aduse șaua și hamurile. Alán tîrîi șaua, lovind-o de toate pietrele din curte, pînă la grajd, dar de frîu și de zăbală avu cea mai mare grijă. Deschise poarta grajdului, cu nuiaua în mînă. Armăsarul se năpusti ca o fiară să-l omoare, dar prințul îl lovi fără milă cu nuiaua fermecată. Calul căzu la pămînt, și atunci îi puse iute frîul, apoi șaua, pe care o tot lovea. Apoi îl încălecă. Calul se tot scutura și sărea, iar Alán îl lovea zdravăn cu nuiaua, pînă cînd vrăjitorul se dădu bătut.

— Nu mă mai lovi, îi strigă el, că m-ai învins, și toată împărăția este de acum înainte a ta !

Prințul îi scoase atunci șaua și hamurile, și le dădu vătafului.

A doua zi, nici împăratul, nici împărăteasa ori fetele n-au fost în stare să se scoale, în afară de Blanca Flor. Toți zăceau bolnavi de loviturile și bușiturile primite. Cînd împăratul se mai înzdrăveni, îl chemă pe Alán și-i zise :

— O să-ți dau să-ți alegi una din fetele mele !

Flăcăul o chemă pe Blanca Flor, și-i povesti ce-i [illegible] sese împăratul.

— Trebuie să fii cu ochii în patru, de vrei să te însori cu mine, grăi ea. Vezi că toate trei surorile sîntem aidoma la chip, nu ne deosebim decît prin veșminte. Cum tata mă bănuiește că eu te-am ajutat, o să ne poruncească să ne îmbrăcăm toate la fel, să nu mă poți alege. Ca să vezi care sînt eu, să te uiți la picioarele noastre. În dreptul

uneia din noi, ai să vezi sărind o şopîrliţă ; să ştii că aceea sînt eu !

Şi se întîmplă întocmai cum spusese Blanca Flor. Sosi ziua alegerii. Prinţul se uită bine la picioarele celor trei fete, zări şopîrliţa şi grăi către împărat :

— Pe fata asta o aleg de nevastă !

Împăratul se lovi cu palma peste frunte şi-i zise cu ciudă :

— În toate m-ai bătut !

Şi n-avu încotro : le făcu o nuntă mare, îi dădu lui Alán coroana, şi-l lăsă în locul lui, să cîrmuiască în Înaltele Ţinuturi Întunecate.

COPIII CARE S-AU RĂTĂCIT ÎN PĂDURE

(ECUADOR)

Trăiau odată un bărbat şi o nevastă, care aveau trei copii. Fiind tare sărmani, n-aveau nici ce mînca. Într-o zi, hotărîră să-i trimită pe copii în pădure, să li se piardă urma şi să nu-i vadă cum pier de foame. Tatăl n-avu încotro şi se pregăti să ducă el copiii la pădure. Le dădură cîte ceva de-ale gurii : porumb copt, *pinol*, turtă şi pezmet, asta era tot ce aveau de mîncare.

Cînd ajunseră la pădure, tatăl îi trimise să se joace mai încolo şi, ca să creadă copiii că el nu s-a clintit din loc, agăţă de un copac un băţ legat cu o sfoară. Cînd bătea vîntul, băţul se mişca şi făcea un zgomot de parcă ar fi fost o secure ce taie copaci.

După o vreme, văzînd copiii că se înnoptează, îşi ziseră :

— Hai să-i spunem tatii că s-a făcut tîrziu şi trebuie să ne-ntoarcem acasă !

Dar cînd se întoarseră la locul unde îl lăsaseră pe tatăl lor, dădură doar peste bățul care se lovea de copac. Pe cei doi frați mai mari îi cuprinse grija, dar cel mic îi liniști, spunîndu-le că el aruncase tot drumul pietricele și, luîndu-se după ele, n-or să se rătăcească. Și, într-adevăr, ajunseră teferi acasă.

A doua zi, tatăl îi duse iar în pădure. De data asta, copiilor nu le-a mai fost cu putință să găsească drumul către casă. Merseră ei ce merseră prin pădure, pînă dădură de o colibă. În ea trăia o vrăjitoare haină, care-i pofti înăuntru, îmbiindu-i :

— Copii drăgălași, o să am eu grijă de voi, o să vă dau de mîncare după pofta inimii !

Îi băgă pe toți într-o cușcă cu zăbrele, și în fiecare zi, după ce le dădea de mîncare, le cerea să-i întindă degetul. Cum fratele cel mare găsi o coadă de șoricel, i-o întindeau pe rînd vrăjitoarei, cînd ea îi întreba :

— V-ați îngrășat ?

Și după ce pipăia coada de șoricel, vrăjitoarea își zicea supărată și nedumerită :

„Nu știu ce au copiii ăștia de nu se îngrașă ! Și doar pe ei i-am ținut cel mai mult în cușcă !"

Dar într-o zi copiii pierdură coada de șoricel și cînd vrăjitoarea le porunci să-i întindă degetul, n-avură încotro. Ea socoti atunci că erau tocmai buni de mîncat și pregăti cuptorul. Înainte de a ieși din cușcă, frații se vorbiră să-i ceară vrăjitoarei să le arate ea cum să intre în cuptor.

Vrăjitoarea îi scoase pe toți trei și le zise să bage bine de seamă cum intră în cuptor fratele cel mare, ca a doua zi să facă și ceilalți ca el. Iar fratele cel mare îi zise :

— Bunicuțo, arată-ne cum să intrăm în cuptor !

Vrăjitoarea se învoi, și, cînd se apropie de cuptor, copiii o împinseră înăuntru și flăcările o cuprinseră de îndată. Cum scăpară de ea, copiii urcară în pod, și găsiră tot soiul de bunătăți : bomboane, plăcinte și fel de fel de

bucate gustoase. Iar în pivniță descoperiră comori și o mulțime de podoabe scumpe.

După ce trecu o bucată de vreme, frații se hotărîră s-o pornească să-și caute părinții. Nimeriră drumul către casă și, cînd ajunseră, își găsiră părinții aproape morți de foame, întinși într-un colț, pe niște paie. Atunci copiii îi luară cu ei, se întoarseră la casa îmbelșugată și trăiră acolo cu toții fericiți.

FATA CEA ÎNȚELEAPTĂ

(ARGENTINA)

A fost odată un pescar bătrîn, care trăia la malul mării, împreună cu nevasta și cu cele trei fete pe care le aveau. Cea mai mică dintre ele, frumoasă ca un înger, îl ajuta în fiecare zi la treabă. Celelalte două se duceau cu peștele prins să-l vîndă la tîrg, și în felul ăsta își cîștigau traiul.

Într-o zi, pescarul s-a dus singur să pescuiască, dar toată dimineața n-a fost în stare să prindă nimic. Amărît, căci se gîndea că ai lui or să rabde de foame, se așeză pe o piatră și izbucni în plîns.

În clipa aceea, marea prinse a se frămînta și a mugi, iar o voce tunătoare îi porunci omului să rămînă pe loc. Văzu ieșind din apă un porc mistreț alb, care-i grăi astfel :

— Cine ți-a dat voie să pescuiești în locurile mele ? Nu știi că pe fundul mării se află un oraș fermecat, și că toți oamenii care au greșit își ispășesc pedeapsa acolo, prefăcuți în animale ? De vrei să ai ce da de mîncare la ai tăi, trebuie să mi-o aduci chiar mîine pe fata care te însoțea la pescuit !

Marea mugi iarăși, și mistrețul se făcu nevăzut.

Bătrînul se întoarse acasă trist și copleșit de gînduri.

Nu scoase un cuvînt, dar cînd nevasta şi fetele îl iscodiră cu întrebările, n-avu încotro şi povesti tot ce păţise.

Mezina, care era foarte curajoasă, îl rugă să-şi alunge mîhnirea ; îi spuse că se cuvenea să îndeplinească porunca mistreţului, făgăduindu-i că ea o să ştie să se apere de orice primejdie. Fiind nespus de bună la suflet, fata era gata să se jertfească numai să-şi scape familia de mizerie. După ce şovăi îndelung, tatăl se învoi să dea ascultare fetei, şi să împlinească porunca mistreţului ciudat.

A doua zi, fata se despărţi de maică-sa şi de surori, care plîngeau amarnic, şi se duse cu tatăl ei la malul mării. Nu trecu mult şi marea începu să mugească, apele se dădură în lături şi se ivi mistreţul cel alb.

— Bine ai făcut că mi-ai dat ascultare, grăi către bătrîn, căci altfel familia ta ar fi pierit de foame. De azi înainte ai să prinzi peştii cei mai grozavi, atîţi cîţi ai să poftească.

Apoi se îndreptă spre fată şi-i zise :

— Ia aminte la vorbele mele, că e în joc viaţa ta şi soarta amîndurora ! Ia ulciorul ăsta de aur, umple-l cu apă şi leagă-l cu lanţul de la gîtul meu ! Apoi urcă în spinarea mea, apucă-mă zdravăn de urechi şi fă-ţi curaj ! Cînd o să ajungem în oraşul care doarme pe fundul mării, nu trebuie să scoţi nici un cuvînt, şi nici să mîngîi pe careva, vreme de trei zile. Dacă izbuteşti, a patra zi în zori să iei ulciorul şi, de cum ieşi din odaia ta şi pînă isprăveşti de străbătut tot oraşul, să stropeşti cu apă toate animalele care or să-ţi iasă în cale. Atunci se va săvîrşi o minune nemaipomenită, pe care o aşteptam de mult : se va rupe vraja care ne ţine în puterea ei şi vom fi cu toţii fericiţi.

Fata făgădui cu străşnicie să îndeplinească totul aşa cum i-a spus şi apoi se cufundară amîndoi în mare. Apele se despicară, croindu-le drum lin. După o călătorie lungă, ce i se păru fetei că nu se mai isprăveşte, ajunseră într-un oraş strălucitor, plin de palate mîndre, cu statui

și grădini. Dar locuitorii nu se iveau pe nicăieri. De nenumărate ori fata a fost cît pe-aci să strige de uimire, văzînd minunile din jur, dar a avut grijă să-și pecetluiască buzele, căci așa făgăduise.

Casa în care avea să locuiască era cea mai mîndră din oraș, dar nici acolo nu a văzut nici un chip de om. Mistrețul a lăsat-o înăuntru și pe dată s-a făcut nevăzut. Dar chiar în clipa aceea se iviră două cățelușe albe ; ele îi aduseră fetei de mîncare și tot ce îi făcea trebuință, ca niște slujnice destoinice, și avură grijă de ea tot timpul cît stătu acolo. Se arătară atît de sîrguincioase și de blînde, încît de mai multe ori fata a fost nevoită să-și tragă iute mîna înapoi, căci, fără să-și dea seama, o întinsese să le mîngîie, dar își stăvili pornirea cu înțelepciune.

Liniștea și singurătatea care o înconjurau erau adînci. Pretutindeni vedea numai animale întristate. Înțelese pînă la urmă că acolo se întîmplase, de bună seamă, o mare nenorocire. Se cutremură de groază, dar se stăpîni și-și așteptă împăcată soarta.

Cu toate că trăia fără nici o ființă omenească în jur, fata nu se lăsă nici o clipă copleșită de teamă ori de mirare și se purtă mereu cu măsură și chibzuință. Nădăjduia că jertfa ei avea să fie răsplătită din plin, spre fericirea ei și a tuturor.

Trecură trei zile și, în zorii celei de a patra, își luă ulciorul de aur și stropi cu apă cățelușele albe, care tocmai se iviseră lîngă ea. Pe dată, animalele se prefăcură în două fete frumoase. Apoi, cînd ieși afară din odaie, văzu un mistreț ; îi aruncă puțină apă și în clipa aceea animalul se preschimbă într-un flăcău chipeș. Fata își văzu mai departe de stropit, și toate animalele care-i ieșeau în cale luau înfățișare omenească. Recunoștința oamenilor treziți la viață nu cunoștea margini ; o mîngîiau, îi sărutau mîinile, o binecuvîntau. Iar fata înainta tot mereu, tăcută și senină, cu ulciorul cu apa vrăjită.

În curînd întregul oraș își reluă viața de mai înainte. Apele care îl acoperiseră se retraseră și în locul lor se ivi ca prin farmec o cetate bogată și înfloritoare. Toți oamenii de acolo se îmbrățișau, cu o bucurie nestăvilită ; ieșiră în fugă pe străzi, cîntînd și slăvind-o pe cea care i-a scăpat.

Iar mistrețul cel alb, care era chiar prințul moștenitor al cetății, îndată ce luă chip de om îi spuse fetei că ea a izbutit să rupă blestemul ce se abătuse peste oraș și peste locuitori, cu mii de ani în urmă, din pricina unui vrăjitor hain. Doar ea, din multe făpturi omenești, a dat dovadă de curaj și înțelepciune, fiind astfel în stare să readucă la viață cetatea minunată.

Prințul trimise apoi după familia fetei și, cînd sosi pescarul cu nevasta și cu celelalte două fete, îi găzdui în palatul lui cel mîndru. Nesfîrșită le-a fost bucuria tuturor ; familia fetei era fericită că au găsit-o teafără, căci o socotiseră pierdută, iar bucuria ei era și mai mare, știind că numai ea i-a scăpat pe toți.

Prințul o luă de nevastă și trăiră amîndoi ani mulți, pînă la adînci bătrînețe, în cetatea mîndră și bogată, în pace și fericire.

BĂTRÎNUL CĂRBUNAR

(CHILE)

Trăia odată un cărbunar bătrîn, împreună cu femeia lui, care era și ea bătrînă. N-avuseseră copii, și îl rugau mereu pe Domnul să le dăruiască unul, să aibă și ei un sprijin.

După un timp, Domnul le ascultă ruga și le dărui un băiat. Ce se mai bucurară bătrînii ! Iar copilul creștea

într-o săptămînă cît alţii într-un an. Se făcu măricel, şi bătrînul îl luă într-o bună zi cu el, să-i arate cum se face cărbunele. De atunci, băiatul îl însoţea mereu. Odată, tatăl îl trimise s-aducă boii ca să-i înjuge.

— Du-te, fiule, îi spuse, şi adu încoace boii, că am nevoie de ei !

Băiatul căută boii, dar nu-i găsi. Se luă după fel de fel de urme de animale şi se afundă în pădure. Se făcu tîrziu, şi tatăl, luîndu-se cu treaba, uită de copil. Cînd se întunecă, îşi aminti şi porni să-l caute, dar oricît se strădui să dea de el, nu-l găsi.

În vremea asta băiatul merse tot înainte, fără să ştie încotro, rătăcind în inima pădurii. Cum se făcuse beznă, fu nevoit să se oprească, şi-şi petrecu noaptea pe un pat de lăstari, care creşteau la tot pasul.

A doua zi se sculă în zori şi-o porni mai departe. Dar, în loc să se apropie de casă, se afunda tot mai mult în pădure. În zilele următoare se depărtă şi mai mult, rătăcind mereu, iar bătrînul nu-i putu da de urmă cu nici un chip.

Într-o zi băiatul ieşi din pădure într-o cîmpie întinsă. Zări în depărtare un copac stufos, şi se îndreptă într-acolo, zicîndu-şi :

„O să mă urc în copac să văd încotro trebuie s-o apuc".

Şi de sus din copac zări ceva care semăna cu o casă. Merse către ea şi ajunse tocmai la amiază. Nu văzu pe nimeni primprejur ori în curte dar, cînd intră înăuntru, îşi dădu seama că locuia cineva acolo. Într-una din odăi văzu o masă întinsă, încărcată de bucate. Cum bietul de el era mort de foame, nu se putu stăpîni şi mîncă una din porţiile de pe masă, că erau douăsprezece cu toatele.

Casa unde nimerise era sălaşul unor tîlhari, care erau şi vrăjitori ; se prefăceau, după voie, în păsări sau în orice altceva. Cînd se apropiară de casă, cei doisprezece tîlhari dădură de urmele paşilor copilului.

— Ia uitaţi-vă la paşii ăştia ! strigară.

Şi văzură că urmele duceau spre casă, şi acolo se opreau. Găsiră uşa deschisă, aşa cum o lăsase unul din tîlhari, şi intrară. Băiatul se ascunsese după uşă şi auzea tot ce vorbeau ei.

„Aici o să-mi rămînă oasele, că nu mai am scăpare !", îşi zise el speriat.

Cînd se aşezară tîlharii la masă, văzură îndată că lipsea una din porţii, tocmai cea a căpeteniei lor, care nu mai găsi pe masă nici mîncarea, nici vinul.

— Acum că am rămas flămînd, spuse el supărat, să închid uşa, să nu care cumva să fugă ticălosul care mi-a furat mîncarea ; trebuie să fie pe-aici.

Cînd să închidă uşa, băiatul strigă :

— Ai milă, nu mă omorî !

Căpetenia tîlharilor se uită la el şi se bucură, zicînd :

— Băiatul ăsta o să rămînă cu noi, să ne fie tovarăş. Nu plînge, copile, că ai s-o duci bine aici !

Toţi se opriră din mîncat, lăsîndu-şi lingurile în supă. Îl întrebară cum de-a nimerit acolo, şi băiatul le povesti că taică-său îl trimise să-i aducă boii ca să-i înjuge, dar că el nu i-a găsit şi, tot căutîndu-i, s-a rătăcit.

— Bine, copile, îi spuseră. Rămîi aici, că n-o să duci lipsă de nimic, şi o să te învăţăm tot ce ştim noi !

Şi se apucară să-l înveţe tot soiul de vrăjitorii. Mai întîi îi dădură să citească dintr-o cărţulie. Îl lăsară acasă, împreună cu tîlharul care pregătea mîncarea. Cînd prînzul era gata, pleca şi tîlharul după ceilalţi, şi copilul rămînea singur. Se puse el pe învăţătură şi, cum Domnul îl făcuse tare isteţ, prindea totul din zbor.

Se făcu mărişor şi era tobă de carte, dar faţă de tîlhari se prefăcea că n-a învăţat nimic.

Cu vremea, le cîştigă încrederea, şi-l lăsară singur să facă mîncarea, dîndu-i pe mînă toate cheile. Cum rămînea singur, băiatul intra în încăperea unde ţineau cărţile, şi încetul cu încetul le citi pe toate. Află curînd tainele vrăjitoriei, şi nu se împlini bine anul că nu-l întrecea nimeni

în farmece : era în stare să se prefacă în orice soi de animal. Dar făcea totul pe ascuns, fără să știe tîlharii.

Cînd se întorceau acasă, băiatul se prefăcea că e vesel și îi întîmpina bucuros, încît aceștia erau încredințați că-i îndrăgea tare mult.

Într-o bună zi, se hotărî el să-i tragă pe sfoară și să pună capăt vrăjilor. Cum se văzu singur, îngrămădi în curte toate cărțile și le dădu foc, să piară cu farmece cu tot. Nu pregăti nimic de mîncare, lăsă farfuriile goale și, ca să poată pleca în voie, se prefăcu într-o porumbiță și-și luă zborul către casa părintească. Ajuns acolo, luă iar chip de om și intră înăuntru. Le dădu binețe părinților și-i întrebă :

— Cum o duceți ?

— Bine, flăcăule, îi răspunseră ei, dar cine ești tu ?

— Sînt un băiat care s-a rătăcit în pădure. N-ați avut nici un copil ?

— Ba cum să nu, am avut un fecior care ni s-a pierdut în pădure.

— Dacă l-ați vedea, l-ați recunoaște ?

— Nu, că a trecut mult de atunci, acum trebuie să fie un adevărat flăcău.

— Nu-ți amintești, moșule, că ți-ai trimis băiatul după boi ?

— Întocmai așa ; de-atunci nu s-a mai întors acasă

— Păi eu sînt feciorul vostru !

Cînd auziră bătrînii, mare le-a fost bucuria. Se porniră pe plîns și-l îmbrățișau într-una.

Într-un tîrziu, flăcăul le povesti :

— Am învățat toate tainele vrăjitoriei. Am aflat că aici în sat oamenii își trec timpul cu lupte de cîini, făcînd prinsoare care învinge. Ca să cîștigăm ceva bani, s-avem de mîncare, mîine în zori o să mă prefac în cîine, iar tu, tătucă, să mă duci să mă vinzi la tîrg !

A doua zi în zori găsiră în locul băiatului un cîine mare, care-i spuse moșului :

— Cînd începe lupta, să nu-mi laşi zgarda la gît, ci să mi-o scoţi !

Porni moşul cu cîinele spre tîrg şi, în drum, îi ieşi în faţă un om bogat :

— Ce cîine frumos ! zise el. Nu-i de vînzare, moşule ?

— Ba da, domnule !

Feciorul îi spusese să nu ceară mai mult de cincizeci de galbeni. Dar cînd moşul îi spuse cît voia pe cîine, omul îi dădu încă pe atît.

— Ia o sută, moşule, că tare-i frumos cîinele şi o să cîştige în luptă.

— Asta aşa-i, grăi moşul, că nu-i pe lume cîine să-l întreacă.

Bucurîndu-se de bani, moşul îşi săltă *poncho*-ul potrivindu-l pe umeri şi uită să-i scoată cîinelui zgarda. Omul bogat îl luă de lanţ şi plecă. Mergînd după stăpîn, cîinele se întristă că nu-i scoseseră zgarda, căci numai fără ea putea învinge în luptă.

Moşul se întoarse bucuros acasă, şi cu banii cumpără zahăr şi ierburi pentru ceai.

Omul care cumpărase cîinele îl duse îndată la locul unde se ţineau luptele.

„Acum o să-mi scoată zgarda, şi-o să arăt eu ce pot !" îşi zise cîinele, bucuros, căci cu zgarda la gît nu putea face nici o vrăjitorie, ca să dispară de la sine. Cînd stăpînul i-o scoase, se năpusti la celălalt cîine, lovindu-l cu atîta putere că îl puse pe fugă. Se luă după el şi, cînd se pierdură în depărtare, se prefăcu în pasăre.

Văzînd că nu i se întoarce cîinele, stăpînul începu să se tînguie :

— Vai de mine, ce-o fi cu cîinele meu ?

Se duse în grabă la moşul de la care-l cumpărase şi, cînd îi povesti ce păţise, moşul îi spuse :

— Asta-i din pricină c-am uitat să-i scot zgarda !

În vremea asta, tîlharii porniră în căutarea flăcăului. Şase dintre ei o luară într-o parte, ceilalţi în alta, după

cum porunci căpetenia, de care ascultau cu frică toți. Se întîmplă ca tocmai căpetenia să nimerească în satul unde se afla băiatul, la părinții săi — căci, de îndată ce i-a fost cu putință, flăcăul se prefăcuse iar în om și se întorsese acasă. Cum sosi, îl întrebă pe taică-său de ce nu i-a scos zgarda cînd l-a vîndut cu înfățișare de cîine.

— Ah, fiule, asta-i ceea ce mi-ai spus să fac ?

— Să nu cumva să mai uiți altă dată cînd îți spun ceva ! Mîine dimineață, am să mă preschimb într-un cal mîndru, gata înșeuat. Du-mă la tîrg să mă vinzi, și cere o sută de *pesos*. Dar nu uita să-mi scoți mai întîi căpăstrul !

A doua zi se duse moșul cu calul spre tîrg, și-i ieși în drum căpetenia tîlharilor. Calul îl recunoscu de cum îl văzu, se opri și nu mai vru s-o pornească cu nici un chip.

Moșul trase de căpăstru, încercînd să-l urnească. Se apropie atunci căpetenia tîlharilor.

„Ticălosul care ne-a înșelat s-a prefăcut în cal", își zise el, căci fiind vrăjitor mare, nu-i scăpa nici o taină.

Cînd moșul îi dădu binețe, îi răspunse și îl întrebă dacă nu vinde mîndrețea aceea de cal.

— Ba da, domnule, e de vînzare !

— Și cît ceri pe el ?

— O sută de *pesos*.

— Uite aici două sute.

Moșul luă banii și, bucurîndu-se de cîștig, uită de căpăstru. Căpetenia tîlharilor luă calul și-o porni cu el, zicîndu-i :

— Te-ai preschimbat în cal, cal să rămîi !

Cînd ajunse la tîrg, îl legă bine de un stîlp lîngă o prăvălie și intră de cumpără o șa și niște pinteni mari.

— O să pun șaua pe tine, îi spuse calului, care ciuli urechile ; ai merita să te omor, ticălosule, că ne-ai ars toate cărțile !

Îl înșeuă și îi dădu pinteni spre pădure, unde-și aveau sălașul tîlharii. Îl tot îmboldea cu pintenii, dar fără să-i

facă vreun rău, și calul parcă zbura. Cînd se apropiară, ceilalți tîlhari erau acasă cu toții și-și așteptau căpetenia.

— Iată-l că vine, strigă unul din ei, vine călare pe ticălosul care s-a preschimbat în cal !

Se făcuse amiază cînd ajunseră acasă.

Scoaseră șaua de pe cal și-l lăsară, pînă prînziră ei, să se răcorească puțin, că era nădușit de atîta alergătură.

După ce i se zvîntă nădușeala, căpetenia porunci tîlharului cel mic să-l ducă la rîu să-l adape. Acesta porni cu el la un eleșteu nu prea adînc, aflat prin apropiere. Iar acolo, cu toate că îi spusese căpetenia în cîteva rînduri să nu cumva să-i scoată căpăstrul, tîlharul cel mic, care era cam nărod, apucă de i-l scoase. Și pe dată calul se preschimbă în pește și pieri în apă, iar ceilalți strigară înciudați :

— Măi, să fie, ți-a scăpat !

Se duseră cu toții la eleșteu, să-i dea de urmă. Dar cum în apă se aflau mii de pești, unul din tîlhari spuse :

— Să ne prefacem în vulpi, ca să-l putem prinde !

Zis și făcut. Se prefăcură în vulpi, se aruncară în apă și începură să-l caute prin tot eleșteul, dar peștele alunecă binișor, ieși la suprafață și se prefăcu în porumbiță.

Văzînd asta, tîlharii se prefăcură și ei în șoimi, și se luară toți doisprezece după porumbiță, s-o omoare. Dar ea le-o tot lua înainte. Cînd credeau că sînt gata s-o prindă, le scăpa. Zburînd deasupra unui sat, porumbița zări o fată care se uita la ea cu milă, văzînd-o urmărită de cei doisprezece șoimi. Fata ridică mîinile și-i strigă :

— Zboară, porumbiță, salvează-te !

Atunci porumbița, care era gata-gata să fie prinsă, își aminti de vrajă și se prefăcu în inel pe degetul fetei. Șoimii rămaseră rotindu-se deasupra și, ghicind mai apoi ce se întîmplase, își spuseră între ei :

— Cum să facem să luăm inelul ?

Chibzuiră ei, și pînă la urmă o vrăjiră pe bunica fetei să cadă la pat. Se prefăcură îndată în doftori și bătură la ușa casei. Au fost poftiți înăuntru, s-o vindece pe bolnavă.

În vremea asta, flăcăul se prefăcuse iar în om, și-i povestise fetei că era urmărit de niște vrăjitori haini, care știau ce era cu inelul de pe degetul ei. Îi mai spuse că, pentru a scăpa de ei, o să se folosească de un șiretlic : o să arunce pe jos, chiar în odaia unde se află ei, o mînă de porumb și el o să se prefacă într-un bob care o să se rostogolească la picioarele ei.

— Să pui atunci piciorul pe bobul de porumb, să mă ascunzi, dar ai grijă să nu mă strivești !

Cum văzu boabele risipite pe jos, căpetenia tîlharilor se prefăcu în găină iar ceilalți în pui și se apucară să ciugulească. Și, pe cînd mîncau ei porumbul, din bobul ferit de fată se ivi o vulpe care se năpusti mai întîi la găină, apoi la pui și le rupse la toți gîtul. Cînd sfîrși, luă iarăși chip de om.

Fata le povesti părinților ce se întîmplase, le arătă flăcăul și cu toții se bucurară că scăpaseră de vrăjitorii cei haini. Pînă la urmă, flăcăul le ceru fata de nevastă, și făcură nunta. Iar flăcăul nu-și uită de părinți ; se duse la ei, cu tot felul de bunătăți și le spuse că s-a însurat și că el și nevasta lui o să le fie acum sprijin la bătrînețe.

PRÎSLEA CEL VITEAZ

(M E X I C)

A fost odată un împărat care avea trei feciori, doi mai mari și unul mititel. În fiecare zi tatăl îi trimitea pe toți la lucru, la cîmp. Cei mari se puneau îndată pe joacă, în vreme ce prîslea se apuca de treabă, și muncea vîrtos.

Iar fraţii cei mari zburdau toată ziua prin porumbişte, fără să pună mîna să muncească. Seara, cînd se întorceau acasă, îi povesteau împăratului că toată ziua au lucrat. Şi tot aşa pînă cînd, într-o bună zi, prîslea spuse adevărul împăratului :

— Tătucă, eu trudesc, iar fraţii mei stau şi se joacă în porumbişte şi nici gînd să facă vreo treabă !

— Ah, leneşii ăştia ! O să le arăt eu lor ! zise împăratul. Ai grijă mîine de vezi dacă lucrează şi vino să-mi spui !

A doua zi plecară toţi trei la cîmp. Cînd văzu că iar se pun pe joacă, cel mic le zise fraţilor :

— Haideţi la treabă !

— Nici gînd, asta s-o crezi tu ! îi răspunseră ei, fără a se opri din joacă.

Seara, prîslea îi povesti iar împăratului că fraţii lui nu-şi dăduseră nici o osteneală la cîmp.

Temîndu-se de mînia tatălui, feciorii cei mari îşi ziseră :

— Mîine s-o rugăm pe mama să ne pună în traistă ceva merinde şi să plecăm în lumea largă. Ce să facem aici ? Nu mai putem sta din pricina lui prîslea.

Cînd împăratul află că feciorii se pregăteau de plecare, zise mînios :

— Ah, ce leneşi ! La plecare le era gîndul. Da-ţi-le cîte merinde le trebuie şi s-o ia din loc !

A doua zi de dimineaţă, fraţii cei mari îşi luară merindele şi plecară. Ajungînd la o răscruce, o luară pe drumul din dreapta şi-o ţinură tot înainte. În vremea asta, prîslea venea după ei, dar se ţinea mai departe. Cam pe la amiază, celor doi li se făcu foame. Îşi desfăcură desaga şi se puseră pe mîncat. Pe cînd mîncau ei plăcinte, îl zăriră pe fratele cel mic, care venea din urmă, şi ziseră :

— Ia uite-l pe prîslea, vine după noi ! Ce-o mai fi vrînd ?

Fiindcă se săturaseră de plăcinte, aruncară rămășițele pe jos, ca la un animal, ca să le mănînce el

Apoi se ridică și se așternură iar la drum. Ajungînd la locul unde aruncaseră ei rămășițele de plăcintă, prîslea se așeză jos pe o piatră ; cînd să ia o îmbucătură, văzu însă niște furnici. Atunci, în loc să mănînce el, dădu toate fărîmiturile furnicilor, care au și început să le care. Drept mulțumire, ele îi dădură un picioruș de furnică, zicîndu-i că, ori de cîte ori o să se afle la necaz, or să-i sară în ajutor. Și flăcăul porni mai departe.

În vremea asta, frații cei mari ajunseră la un iaz, unde văzură niște rațe.

— Ascultă ! grăi unul dintre frați, dacă prîslea se mai ține după noi, iată ce să facem cînd ajunge aici : tu rămîi pe loc și fă-te că-i arăți rațele, iar eu îi ies pe la spate și îl împing, să cadă în apă și să se înece în iaz.

Zis și făcut. Cînd se apropie fratele cel mic, unul îl luă să-i arate rațele :

— Vino încoace ! Ia uite ce mai rațe ! îi zise. Hai mai aproape, hai, fără frică !

Și-și petrecu brațul pe după umerii lui, apropiindu-l de iaz. Celălalt îi dădu brînci și mezinul căzu în apă. Atunci el scoase degrabă piciorușul fermecat de furnică și zise :

— Furnicilor, veniți-mi în ajutor !

Pe dată se strînseră o groază de furnici care-i împinseră în apă un băț. Prîslea se prinse de băț și izbuti să iasă din apă.

Frații cei mari ajunseseră în vremea asta într-o pădure, sus la munte. Văzură acolo un tigru, un leu și alte animale care se certau pentru o vită.

Frații cei haini se bucurară și unul zise :

— Ia te uită ! Dacă prîslea scapă cu viață și ajunge pînă aici, o să-l mănînce fiarele !

— Aici o să-i rămînă oasele ! O să scăpăm, în sfîrșit, de el ! răspunse celălalt.

Nu trecu mult și mezinul se apropie de locul cu pricina. Văzu animalele precum și vreo cîteva păsări de pradă : vulturi, ulii, ereți, fiecare căutînd să apuce cît mai mult.

„Măi, să fie ! Cei puternici iau ca totdeauna ce-i mai bun, iar ceilalți stau și se uită !" își spuse flăcăul și se apucă să facă el împărțeala dreaptă.

Dădu apoi s-o pornească mai departe, cînd văzu că vine din urmă un leu, care-i grăi așa :

— Copile viteaz, așteaptă o clipă !

Prîslea, speriat, se gîndi :

„Acu' e acu' ! S-a zis cu mine ! O să mă mănînce leul ăsta..."

Dar leul se apropie și-i spuse :

— Am venit doar ca să-ți mulțumesc pentru dreapta împărțeală, că de nu erai tu, n-aveam parte de pradă. Tu ne-ai împăcat pe toți, animale și păsări. Drept răsplată, smulge-mi un fir de păr din frunte și păstrează-l cu grijă : oriunde te-ai afla la strîmtoare, n-ai decît să zici : „Leule, vino-mi în ajutor !" și pe dată îți apar în față.

Prîslea făcu întocmai, puse bine firul de păr și își văzu mai departe de drum. După ce merse o vreme, văzu un vultur care se lăsa în zbor lîngă el, și-i spuse :

— Copile viteaz, nu te speria ! Nu-ți fac nimic rău. Drept răsplată pentru fapta ta dreaptă, smulge-mi o pană din moțul de pe creștet. Ai mare grijă de ea, căci, ori de cîte ori o să ai nevoie de ajutor, o iei în mînă și mă chemi, iar eu viu cît ai clipi din ochi.

Și iar mai merse prîslea o bucată de drum. Frații cei mari ajunseseră între timp la marginea unui oraș, și hotărîră să-l aștepte pe mezin. Cînd se ivi, îl întrebară :

— Unde ai de gînd să mergi ?

— Unde mergeți voi, o să merg și eu !

— Și ce ai de gînd să faci ?

— Păi o să-mi caut de lucru, orice mi se va da.

Se duseră toți trei la curtea împăratului de acolo, i se înfățișară și întrebară dacă n-au să le dea ceva de lucru.

Împăratul îi întrebă ce știu să facă.

— Știți carte ?

Dar ei nu știau, că nu umblaseră pe la școli. Prîslea însă, fiindcă fusese silitor, răspunse că el știe.

— Hai să vedem, spuse împăratul. Citește-mi ziarul ăsta !

Și flăcăul citi fără greșeală, de parcă ar fi avut școală. Mulțumit, împăratul porunci :

— Flăcăul ăsta rămîne la palat, să-mi țină socotelile, iar ceilalți doi să meargă la cîmp, la semănat !

Auzind porunca, frații cei mari prinseră a-l pizmui și mai avan pe cel mic, care rămase la curte. Chibzuiră ei cum să scape de prîslea, și aflînd că fetei împăratului i se furaseră niște podoabe, se înfățișară la tron și spuseră :

— Luminăția-ta, prîslea se laudă că el e în stare să-ți aducă înapoi podoabele pe care uriașul i le-a furat prințesei.

— Cum ? se minună împăratul, și porunci să vină degrabă flăcăul. Ai spus tu că ești în stare să-mi aduci podoabele de la uriaș ?

— Ba nu, luminăția-ta, eu n-am spus una ca asta.

— Cum să nu ! sări atunci unul din frați. Te-ai lăudat, nu-i așa ?

— Așa-i, nu da înapoi ! zise celălalt.

Iar prîslea, văzînd că n-are scăpare, îi spuse împăratului :

— Bine, o să merg după podoabe !

Și o porni, fără să se amărască prea tare, fiindcă știa că are cu el darurile fermecate. Se duse în pădure, își aminti de vultur și, scoțînd pana, zise :

— Vulture, vino-mi în ajutor !

Într-o clipă, vulturul îi apăru în față, întrebîndu-l :

— Care-i necazul ?

— Mi-a poruncit împăratul să-i aduc podoabele prințesei pe care i le-a furat uriașul.

— Copile viteaz, n-avea grijă, mă duc eu după ele !

Și pasărea zbură și se întoarse cu podoabele, căci uriașul tocmai dormea și nu și-a dat seama cînd le-a luat. Flăcăul se înfățișă îndată cu ele la împărat.

— Iată podoabele, luminăția-ta !

— Ai izbîndit ! se bucură împăratul, și-l răsplăti pe flăcău cu daruri bogate.

Cînd aflară frații, mai-mai să crape de necaz și de pizmă. Ajunseră să nu-l mai poată vedea în ochi pe mezin. Stătură iar la sfat și se hotărîră să meargă la împărat.

— Înălțimea-ta, ziseră ei, prîslea se laudă că-i în stare să-l aducă la palat pe uriașul din peșteră, hoțul podoabelor.

— Ba eu n-am spus așa ceva ! se dezvinovăți flăcăul, cînd fu chemat.

Dar frații nu-l lăsară, o țineau una și bună :

— Cum n-ai spus ? Te-ai lăudat doar că ești în stare !

Văzînd că n-are încotro, mezinul se învoi și de data asta.

— Bine, o să mă duc iar !

Și plecă. Chibzui el, pe cînd trecea prin pădure și, scoțînd firul de păr, strigă :

— Leule, vino-mi în ajutor !

Cît ai clipi, se pomeni cu leul, care-l întrebă :

— Care ți-e porunca ?

— Păi iaca, împăratul vrea să i-l aduc pe uriașul din peștera asta. Cum să fac ?

Leul îi răspunse :

— Ia o secure, niște cuie, un ciocan și o funie zdravănă și hai să m-ajuți să doborîm copacul ăsta gros. N-ai teamă, că n-o să pățești nimic ! Ai să vezi că o să iasă totul bine.

Flăcăul îl ascultă și, pe cînd dobora copacul cu securea, se ivi uriașul care strigă :

— A carne de om îmi miroase ! Unde-i, să-l mănînc !

Prîslea făcu întocmai cum îl povățuise leul. Îi spuse c-a venit în căutarea unui dușman de-al lui, de-al uriașului, pe care împăratul îl vrea cu orice preț. Și uriașul, vrînd să scape de dușman, se lăsă păcălit și-l ajută pe flăcău să doboare copacul cel gros și să facă o plută mare. Cînd pluta a fost gata, au dus-o la malul rîului și flăcăul i-a zis :

— Acum suie-te pe ea, să vedem dacă încapi, că dușmanul e cam cît tine de mare ! Ia să vedem !

Uriașul crezu că-i doar o joacă și se urcă.

— O să-l leg așa și o să-l țintuiesc cu cuiele astea, să nu scape, zise flăcăul, și-l legă cu funia cea groasă.

Cînd dădu uriașul să se scoale, nu mai putu, căci era legat fedeleș și bătut în cuie. Și așa, prîslea ajunse pe rîu în jos pînă la oraș. Se înfățișă la palat și-i spuse împăratului :

— Înălțimea-ta, ți-am îndeplinit porunca !

Iar frații, care pînă atunci se veseliră, crezînd că prîslea s-a prăpădit, nu mai știau ce să facă de ciudă.

Împăratul se bucură foarte cînd auzi vestea și trimise oameni să se ducă degrabă și să-i dea foc uriașului. Îl lăudă pe flăcăul cel viteaz și îl copleși iar cu daruri scumpe.

În vremea asta împăratul află că frații cei pizmași puseseră totul la cale să-l piardă pe mezin. Atunci îi chemă ca să-i pedepsească așa cum meritau, și le zise :

— Fratele vostru cel mic spune că voi doi sînteți în stare să stingeți un foc, călcîndu-l în picioare și dînd cu căciulile în pămînt.

— N-am spus așa ceva, înălțimea-ta ! se speriară ei.

— Ba da, n-aveți scăpare ! Intrați aici, în odaia asta în flăcări, fiecare cu căciula-n mînă ! Haideți !

Frații fură împinși înăuntru și arseră de nu rămase nimic din ei. Și așa scăpă mezinul de invidia fraților haini.

Trecu vremea și prîslea crescu și se făcu și mai voinic. Într-o bună zi, se întrebă :

„Măi, să fie ! Ce-or fi făcînd oare părinții, or fi murit sau or mai fi în viață ?"

Chibzui el bine și se înfățișă împăratului :

— Luminăția-ta, aș vrea să plec să-mi văd părinții. Stau aici de multișor, și nu știu dacă or mai trăi sau ba.

— Dacă asta ți-e voia, du-te, spuse împăratul. Dar palatu-i ca și al tău, ai bani și tot ce-ți poftește inima. Ia ce-ți trebuie, pleacă și vino înapoi !

Flăcăul umplu o pungă cu bani și o porni la drum. Merse el ce merse, iar pe seară ajunse la o stînă de capre. Intrînd înăuntru să întrebe dacă n-aveau ceva de lucru, văzu doi băietani și le dădu bineț.

— Seară bună ! îi răspunseră ei și îl întrebară ce dorea.

— Vreau să-l întreb pe stăpînul vostru dacă nu-mi poate da ceva de lucru.

— Mergem să-l chemăm, că tocmai cinează în bucătărie.

Se duseră băieții să-i spună stăpînului, care era chiar tatăl lor :

— Tătucă, a venit un tînăr care vrea ceva de lucru.

— Spuneți-i că aici nu-i nimic de făcut, doar dacă se pricepe să fie cioban.

Întrebat, flăcăul răspunse că se pricepe. Atunci stăpînul îi zise :

— Mîine tocmai primim niște iezi. Ți-i dau în grijă, dar bagă bine de seamă, că pe-aici sînt păduri și animalele se pot rătăci. Iar dacă le pierzi, plătești cu capul !

A doua zi flăcăul se duse cu turma la păscut, unde era pășunea mai frumoasă. Deodată, ieși din pădure un mistreț, care se năpusti la iezi. Prîslea scoase repede firul de păr și chemă leul în ajutor.

Leul se înfățișă pe dată. Îi făgădui flăcăului că o să-l scape, luîndu-se la trîntă cu mistrețul, care de fapt era un uriaș fermecat, prefăcut în animal. Dar, ca să-l poată răpune și să rupă farmecul, era nevoie ca flăcăul să-l

ajute : trebuia s-o sărute de trei ori pe fata stăpînului stînei, şi atunci fata avea să-i dea un vin fermecat pe care o să-l bea leul şi o să capete puteri să-l răpună pe uriaş.

Zis şi făcut ! Flăcăul urmă întocmai sfatul leului. O sărută pe fată, făcu rost de vinul fermecat, i-l dădu leului, care îndată îl învinse în luptă pe uriaş, doborîndu-l la pămînt. Apoi leul îl povăţui iar :

— Acum, ca să-l omorîm, despică-i pieptul, şi o să iasă de-acolo o porumbiţă pe care trebuie s-o prinzi.

Dar cînd ieşi din pieptul uriaşului, porumbiţa îşi luă zborul şi se pierdu în văzduh. Flăcăul îşi aminti de vultur, scoase pana şi-l chemă în ajutor.

Şi pe dată se ivi vulturul, care prinse porumbiţa şi-o aduse înapoi. Flăcăul, îndemnat de leu, îi despică şi ei pieptul şi din inimă îi scoase un ac lung. Înfipse apoi acul în ochiul uriaşului care zăcea la pămînt şi, cît ai clipi, îl răpuse.

Iar flăcăul cel viteaz rămase stăpîn la stînă, o luă de nevastă pe fată şi trăiră amîndoi fericiţi.

CUM A RIDICAT DRACUL O BISERICĂ

(HONDURAS)

Satul Curarén este unul dintre cele mai vechi din Honduras, fiind întemeiat încă înainte de venirea spaniolilor. Se prea poate ca, din pricina asta, să fi trecut mulţi ani pînă să se înalţe aici o biserică. Cum indienii au ţinut neîncetat legătura între diferitele lor neamuri, cînd au povestit ce greu le era să-şi ridice biserica, au aflat îndată că Necuratul durase Podul Sclavilor, în Guatemala, şi că era deci cu putinţă să se tocmească pentru construcţie cu

el. Cei de la cîrma satului îşi luaseră asupra lor sarcina de a face înţelegerea cu dracul, şi primarul fu nevoit să pecetluiască totul cu sîngele lui. Cele două părţi îşi făgăduiau aşa : dracul să înalţe biserica şi să fie gata tencuită, pe dinafară şi pe dinăuntru, mai înainte de cîntatul cocoşilor, iar primarul se obliga să-i dea diavolului în fiecare an un tribut de mai mulţi prunci nebotezaţi. Căzură la învoială ca sătenii să plece din Curarén pînă e gata lucrul, căci nu se cuvenea să afle toţi de învoială, ci numai cei care o făcuseră. Aceştia rămaseră de pază, veghind ca treaba să fie temeinică. Zidurile bisericii aveau să fie de piatră, dar nu se înţeleseră dacă piatra să fie lucrată.

De cum se întunecă, începu lucrul. Bucăţi uriaşe de piatră erau aduse de pe dealuri, iar lucrătorii se grăbeau, într-un vacarm de iad. Starostele dracilor, care veghea treaba, numărînd clipele, porunci să se pună pietre mai mari chiar în înaltul zidurilor.

Se părea că puzderia de lucrători avea să aducă negreşit izbînda diavolului, căci în cîteva ceasuri sfîrşiră cu tencuiala pe dinăuntru şi se pregătiră să treacă la cea de afară. Primarul şi oamenii lui tremurau de frică, gîndindu-se la cumplita învoială pe care o făcuseră, deoarece era limpede că aveau să piardă.

Dar tocmai cînd groaza lor ajunsese la culme, se auzi pe aproape un cîntat de cocoş, şi în clipa aceea pieiră toţi diavolii, într-un zgomot asurzitor.

Necuratul a fost învins prin viclenie de o bătrînă, care-şi dăduse seama de toată tărăşenia, fiindcă îşi avea coliba aproape de locul unde se ridica biserica. Ea se ascunse în apropiere, ţinînd într-o mînă un coş în care băgase un cocoş, iar în cealaltă o lumînare groasă. Cînd văzu că începură să tencuiască zidurile pe dinafară, aprinse lumînarea şi cocoşul se puse pe cîntat.

Dar de atunci înainte, sătenii se săturară să tot încerce să-şi tencuiască biserica, pentru că tencuiala se desprindea într-una.

Din pricina asta toţi cei ce o văd întreabă de ce nu e tencuită, şi de ce piatra nu e lucrată, minunîndu-se şi de faptul că pietrele cele mai mari se află în înaltul zidurilor.

Acum cîţiva ani, un trăznet a lovit biserica, şi puţin a lipsit să piară în foc icoana Sfîntului Lucas, patronul ei. Se zice că, văzînd cele întîmplate, o altă bătrînă ar fi spus :

— Satana nu ne iartă că i-am cîştigat prinsoarea !

OGLINDA FERMECATĂ

(CHILE)

Trăia odată un împărat care avea o fată. Toată ziulica prinţesa se uita cu o oglindă fermecată, pe care o tot întorcea, de nu rămînea nici un ungher nevăzut şi necercetat.

Într-o bună zi, împăratul îi spuse :

— Ascultă, fata mea, trebuie să faci o prinsoare cu cei care te vor de nevastă : porunceşte fiecăruia să se ascundă de trei ori şi, dacă nu ghiceşti unde se află, îl iei de bărbat, iar dacă nimereşti, îl izgonim din împărăţie.

Mulţi tineri se avîntară să facă prinsoare cu prinţesa. De la ceasul zece al dimineţii şi pînă către cinci după-amiază se ascundeau, iar a doua zi prinţesa le spunea unde se pitiseră. Nimeni nu izbuti să cîştige prinsoarea, de nu mai rămăsese aproape nici un tînăr în împărăţie ; toţi fuseseră izgoniţi în altă parte.

La marginea împărăţiei locuia un biet fierar, care făcea toată ziua lopeţi. Odată, îi spuse unuia din băieţii din fierărie :

— De azi înainte n-o să mai muncesc ; merg la palat să fac prinsoare cu prinţesa că nu poate dibui unde mă ascund, şi aşa o să ajung împărat !

— De cincizeci și doi de ani de cînd sînt pe lume n-am auzit ca un fierar s-ajungă împărat ! se miră un fierar mai bătrîn.

Dar băiatul își aruncă lopata și nicovala și se duse de se înfățișă prințesei, zicîndu-i :

— Seara bună, preacinstită prințesă ! Am venit să fac prinsoare că nu mă dibui unde mă ascund, și, dacă învinge, te măriți cu mine.

— O prințesă nu-și calcă niciodată cuvîntul dat, răspunse fata. Dacă se întîmplă să nu te descopăr în cele trei rînduri, ai să-mi fii soț și ai să ajungi împărat.

A doua zi flăcăul căută unde să se ascundă, zicîndu-și : „Unde oare să mă pitesc să nu dea de mine prințesa ?"

Se băgă mai întîi într-un trunchi de arbore scobit pe dinăuntru, dar se gîndi că era ușor de găsit. Ieși de acolo și se uită cu luare aminte în jur. Zări un pui de vultur prins într-o plasă, și-l întrebă :

— Ce ai pățit, pui de vultur ?

— Curînd o să-mi pierd viața, îi răspunse.

— Ascultă, o să te scap eu ; dar poate că o să mă ajuți și tu, ascunzîndu-mă bine undeva, să nu mă găsească prințesa.

— Urcă-te în spinarea mea, îi zise atunci pasărea, și o să te ascund undeva unde n-o să te găsească cu nici un chip.

Și zbură în sus, ca o săgeată. Flăcăul prinse a striga :

— Oprește, că o să cad !

Dar vulturul îi spuse :

— Ține-te bine și n-o să pățești nimic !

Zbură pînă la soare, și-l ascunse pe flăcău după el.

„Fără îndoială că o să mă însor cu prințesa", își zise flăcăul.

În vremea asta, prințesa își îndreptă oglinda în toate părțile, căutîndu-l. Se plictisise de atîta cercetat cînd, deodată, îl zări în spatele soarelui, călare pe un vultur.

Veni lîngă ea împăratul și o întrebă :

— L-ai găsit unde s-a ascuns ?

— Da, tată !

— Isteaţă fată mai am ! zise împăratul bucuros.

A doua zi, flăcăul se înfăţişă prinţesei.

— Unde am fost ascuns, preacinstită prinţesă ?

— În spatele soarelui, călare pe un vultur.

— Ăsta-i adevărul adevărat, spuse el mirat, dar mă mai pot ascunde în două rînduri.

Şi o porni iar să-şi găsească o ascunzătoare. Ajunse la malul mării, văzu un peşte care se zbătea pe uscat, sărind, şi flăcăul îşi zise :

„Ce peşte grozav o să mănînc !"

Dar peştele îl rugă :

— Scapă-mă, şi o să-ţi salvez şi eu viaţa cînd o fi nevoie.

— M-ai putea ascunde astfel încît să nu dea de mine prinţesa ?

— Aruncă-mă în apă, îi răspunse peştele, şi suie-te în spinarea mea ; o să te ascund undeva unde n-o să-i dea niciodată prinţesei prin gînd.

Şi se îndreptă peştele înot, cu flăcăul în spinare, spre larg. Flăcăul se sperie, că-i intra apă în nas, şi crezu că n-o să scape cu viaţă, dar peştele îi spuse :

— Ţine-te bine şi n-ai teamă !

Îl ascunse pe fundul mării, între două stînci negre.

La timpul cuvenit, prinţesa luă oglinda fermecată şi o roti peste tot. Nu izbuti să-l găsească şi, cînd era cît pe-aci să se împlinească sorocul şi să se dea bătută, îl zări în largul mării, călare pe un peşte, între două stînci negre. Împăratul veni la ea şi o întrebă :

— L-ai zărit, fata mea ?

— Da, tată !

— Isteaţă fată mai am ! zise împăratul şi de data asta.

A doua zi se înfăţişă la palat flăcăul.

— Unde am fost ascuns, preacinstită prinţesă ?

— În largul mării, călare pe un peşte, între două stînci negre.

— Adevăr grăieşti, zise el mirat.

Se duse apoi să se ascundă ultima oară.

„Nu mai am unde să mă pitesc !" îşi spuse el.

Şi se afundă într-o pădure, căutînd un loc bun de ascunzătoare, cînd deodată auzi ţipătul unei vulpi. O luă la fugă şi o găsi prinsă într-o capcană.

— Acum o să te omor ! îi strigă.

— Fie-ţi milă şi scapă-mă, că şi eu o să-ţi fiu de folos !

— Mă poţi ascunde undeva, să nu mă găsească prinţesa cu oglinda ei fermecată ?

— O să te ascund mîine în zori, răspunse vulpea, şi n-o să dea de tine cu nici un chip.

Flăcăul scoase vulpea din capcană şi toată noaptea o îngriji.

— Suie-te în spinarea mea, îi spuse ea cînd se lumină de zi, şi ţine-te zdravăn !

Se sui călare, şi vulpea o porni către palat.

— Mă duci tocmai la prinţesă, să mă găsească îndată ? strigă el speriat.

Vulpea nu-l luă înseamă, intră în palat şi, tiptil, se piti sub jilţul pe care şedea prinţesa. Tocmai atunci, prinţesa apucă oglinda, o roti în toate părţile pînă osteni, dar nu fu în stare să-l găsească. Împăratul veni la ea şi-i zise :

— S-a împlinit timpul sorocit !

— N-am putut da de el ! îi răspunse prinţesa, furioasă.

Atunci vulpea se ivi cu flăcăul în spinare.

— Unde am stat ascuns ? o întrebă el pe prinţesă.

— N-am izbutit să ghicesc !

— Eram sub jilţul pe care stai, călare pe vulpe !

— E îngrozitor să mă mărit cu un biet fierar, dar cum o prinţesă nu-şi calcă niciodată legămîntul, mîine o să facem nunta.

Porunciră să i se facă haine mîndre flăcăului, și se îngrijiră de tot ce trebuia pentru nuntă.

După ce făcură nunta, împăratul îi dădu lui coroana, zicîndu-l :

— De acum înainte tu o să domnești în locul meu !

Și așa ajunse flăcăul la domnie, stăpîn pe toată împărăția.

PRINȚESA CARE S-A IVIT DIN DOVLEAC

(ECUADOR)

Într-o zi, un prinț o porni la vînătoare prin pădurile din împărăția lui. Trecînd pe lîngă un cîmp cu dovleci zări un bostan uriaș, cum nu mai văzuse niciodată. Se apropie de el, uimit, și îi dădu o lovitură cu patul flintei de-l rupse în două. Din dovleac se ivi o fată negrăit de frumoasă. Și prințul și fata se priviră uimiți.

— Ce faci aici ? o întrebă prințul cînd își veni în fire.

— Sînt fata unui împărat de departe — răspunse ea — și m-am aflat în puterea unei vrăjitoare care mi-a făcut farmece. Acum, că ai rupt vraja, fii bun și dă de știre tatălui meu, să vină să mă ia de aici !

Prințul se grăbi să-i îndeplinească dorința, căci fata cea frumoasă îi căzuse dragă. O însoți pînă găsiră un copac, o ajută să se urce în el, și-o acoperi cu mantia lui. Apoi plecă grabnic să aducă o caleașcă și s-o ducă la palat.

La rădăcina copacului în care se ascunsese prințesa curgea un izvor, de unde luau apă țăranicile de prin partea locului. După ce plecă prințul, veni la izvor o vrăjitoare neagră, cu ulciorul. Cum fața prințesei ascunse în frunziș se oglindea în apă, vrăjitoarea socoti că e chipul ei și strigă, uimită și supărată :

— Eu, care-s așa de mîndră și frumoasă, să car apă !

Sparse ulciorul și se întoarse la casa unde era slujnică. Stăpînii o dojeniră și o trimiseră iar după apă. Vrăjitoarea cea neagră se uită în apă, văzu oglindindu-se același chip minunat și făcu întocmai ca mai înainte. Cînd o trimiseră stăpînii pentru a treia oară la izvor, prințesa ascunsă în copac izbucni în rîs, văzînd-o cît era de înfumurată. Atunci vrăjitoarea o zări și-i zise :

— Frumoasă prințesă, hai să-ți țin de urît !

Și fata se învoi. Vrăjitoarea se urcă în copac, o îmbrățișă, îi luă mantia și se învălui în ea. Apoi, pe ascuns, înfipse un ac în căpșorul prințesei. Pe dată, fata se prefăcu într-o porumbiță albă.

Nu trecu mult și se întoarse prințul, însoțit de tatăl lui, împăratul. Cînd în loc de prințesă dădu cu ochii de vrăjitoarea cea neagră, rămase înmărmurit.

— Ce-ai pățit, prințesă ? o întrebă el.

— M-a ars soarele și m-am înnegrit fiindcă nu te-ai întors mai curînd.

Prințul se gîndi că, de bună seamă, fata căzuse iar în puterea unui farmec. Socotind că va putea rupe și de data asta vraja, hotărî s-o ia la palat, cu toată împotrivirea împăratului. Și ajunseră cu toții la palat, unde vrăjitoarea cea neagră fu întîmpinată cu mare cinste. Porumbița în care se prefăcuse adevărata prințesă zburase tot timpul după ei, gungurind fără încetare.

Prințul o duse pe cea pe care o socotea prințesă într-un iatac unde avea tot ce-i poftea inima, dar o opri cu strășnicie să mai iasă la lumina soarelui, ca să nu se înnegrească și mai tare. Dar cum nădăjduia să-i desfacă farmecul, n-o slăbea din ochi nici o clipă. Într-o zi, el o întrebă nerăbdător :

— Ce-ar trebui să fac oare ca să rup vraja ?

Fără să stea pe gînduri, ea se grăbi să-i răspundă, arătîndu-i porumbiței, care se afla mereu în preajma lor :

— Să-i frîngi gîtul porumbiței albe !

— Cum să fac așa ceva ? Biata porumbiță, atît de frumoasă !

Furioasă, vrăjitoarea cea neagră plecă în iatacul ei. Prințul se apropie atunci de porumbiță, care gungurea într-una, și, luînd-o în mînă, o întrebă :

— Ce ai, porumbiță frumoasă ?

Porumbița își frecă ușor căpșorul de piept, gungurind blînd. Deodată, prințul zări acul înfipt în capul bietei păsări.

— Cine ți-a făcut asta ? se miră el, cuprins de milă.

Scoase cu grijă acul, și îndată porumbița se prefăcu în fata frumoasă care-i căzuse dragă, cînd s-a ivit din bostan. Amîndoi rămaseră muți de uimire. Cînd își recăpătă graiul, el o întrebă ce a pățit, și prințesa prinse a-i povesti de-a fir-a-păr. Mînios, prințul trimise după vrăjitoarea cea haină, și dădu poruncă să fie legată de cozile a doi armăsari, care o rupseră în bucăți.

Prințul dădu de veste împăratului, tatăl fetei, și-l poftiră la nuntă. Și făcură o nuntă mîndră, cum nu s-a mai pomenit, iar apoi tinerii au plecat în împărăția tatălui fetei, care și-a lăsat ginerele urmaș la domnie.

PASĂREA CU CIOCUL DE OȚEL

(CHILE)

Trăia odată un împărat care avea trei feciori. Pe unul îl chema Pedro, pe altul Juan iar pe celălalt Manuel. Avea împăratul în grădină o mîndrețe de portocal, care făcea roade de aur. Dar nu apuca să mănînce nici o portocală, fiindcă peste noapte venea un hoț, nu se știe cine, și le fura pe cele mai coapte.

Feciorul cel mare se înfăţişă într-o zi împăratului, cu gîndul să stea la pîndă, să prindă hoţul.

— Tătucă, zise el, vreau să mă îngrijesc eu de portocal. Porunceşte să mi se dea o stivă de lemne, o carafă de vin şi o flintă.

Şi Juan se puse la pîndă ; nu trecu însă mult, că adormi. Peste noapte, sosi pasărea cu ciocul de oţel şi fură o portocală. A doua zi dis-de-dimineaţă, împăratul îl întrebă :

— L-ai văzut pe hoţ ?

— Păi n-a venit, răspunse Juan.

— Ia să număr portocalele ! zise împăratul şi văzu că lipsea una, cea mai coaptă.

Atunci feciorul cel mijlociu, Pedro, grăi astfel :

— E rîndul meu, tătucă, să stau de veghe la noapte.

Împăratul încuviinţă, iar Pedro ceru, ca şi fratele său, o carafă cu vin, o stivă de lemne şi o flintă.

Se lăsă noaptea, Pedro se puse la pîndă, dar, întocmai ca şi Juan, căzu într-un somn greu şi nu-şi dădu seama cînd veni pasărea cu ciocul de oţel şi fură portocala.

Dimineaţa, împăratul numără portocalele şi iar nu-i ieşiră la socoteală. Atunci Manuel, mezinul, îi spuse :

— Mi-a venit şi mie rîndul, tătucă !

— Cum să stai tu la pîndă, prichindel ? strigară fraţii mai mari ; n-am prins noi hoţul şi o să izbuteşti să-l prinzi tu ?

Dar Manuel nu-i luă în seamă şi zise :

— Tăcucă, eu o să iau doar o flintă ! N-am nevoie de lemne şi nici de vin, îmi ajunge doar flinta !

Cînd se întunecă, mezinul se urcă în portocal, pe creanga cea mai încărcată de roade. Se ivi pasărea cu ciocul de oţel, vru să fure o portocală şi atunci flăcăul îi dădu o lovitură zdravănă cu flinta. Căzură împreună la pămînt. Manuel vru să-i rupă spinarea, dar nu izbuti, căci pasărea era foarte mare şi puternică.

— Acum e rîndul meu, zise pasărea cu ciocul de oțel.

Îl luă pe băiat în cioc, îl puse în spinare și zbură cu el către munți. Ajungînd sus pe stînci, îl lăsă pe Manuel să se prăpădească acolo, în vîrf de munte. Dar băiatul îi strigă :

— De nu mă omori, să știi că, îndată ce o să fiu în stare, o s-o pornesc după tine și nu mă las pînă nu te răpun !

Și, cînd pasărea își luă zborul, o urmări cu privirea, gîndindu-se :

„Pasărea asta trebuie că-și are cuibul la cîmpie".

Începu el să coboare de la munte, tîrîndu-și cu greu trupul chinuit și, într-un tîrziu, dădu de o peșteră. Intră înăuntru ; ca să nu se rătăcească, își scoase legătura albă ce-o avea la gît și o anină în chip de steag.

În vremea asta, la palat, împăratul dădu poruncă să fie căutat Manuel. Văzură sub portocal o baltă de sînge și, mai încolo, flinta sfărîmată.

— A pierit Manuel ! strigă împăratul cu durere. L-a furat pasărea cu ciocul de oțel !

Și le porunci de grabă celor doi feciori mai mari s-o pornească în căutarea mezinului, dîndu-le la fiecare cîte o desagă plină cu galbeni, să aibă pe drum. Plecară dar Juan și Pedro la munte, să-l caute pe Manuel printre stînci.

Între timp, Manuel ajunse în fundul peșterii, unde i se ivi în fața ochilor o moșie întinsă. Se duse la stăpînul moșiei și cumpără de la el cincizeci de vite. Puse apoi pe săracii de pe moșie să jupoaie vitele, și-i pofti să mănînce carnea, că el avea nevoie doar de piele. Și mai puse să-i facă o funie din piele, lungă, cu care porni în căutarea păsării cu ciocul de oțel.

Nu trecu mult, și ajunseră la moșie Pedro și Juan.

— N-ați văzut pe aici un tînăr necunoscut? întrebară ei.

— Ba da, răspunseră oamenii ; a fost pe aici un flăcău, a cumpărat cincizeci de animale, și din pielea lor a făcut o funie ; apoi a plecat pe drumul acela.

Cei doi fraţi o porniră spre muntele pe care îl arătară oamenii. Ajunşi acolo, îl găsiră pe Manuel. Se îmbrăţişară frăţeşte şi-l întrebară :

— Ce vînt te-a adus pe aici, frăţioare ?

— Pasărea cu ciocul de oţel, care fură portocalele din grădina tatălui nostru.

Cînd îl găsiră fraţii lui, Manuel tocmai terminase de făcut o spadă grea, făurită din multe ocale de oţel şi tot atîtea de fier.

Fraţii rămăseseră acolo, cu gîndul s-o pornească cu toţii în căutarea păsării cu ciocul de oţel. Dar cum funia din pielea celor cincizeci de vite nu ajungea pînă jos, în împărăţia fermecată de pe fundul prăpastiei, Juan se duse de mai cumpără o sută de capete. Şi, pînă la urmă, funia fu tocmai bună. După ce terminară de făcut toate cele trebuincioase, se întrebară :

— Ei, fraţilor, care coboară primul ?

— Coboară tu, frate Juan ! spuse Manuel, şi-i întinse spada ; iar dacă dai de vreo primejdie, trage de funie !

Coborî Juan în jos, tot mai jos, pînă simţi o dogoare de neîndurat. Mişcă funia şi-l traseră înapoi.

— Ce-ai păţit, frăţioare ? îl întrebă Manuel.

— Am dat de o căldură aşa de cumplită, că n-am mai putut !

— O să cobor eu, zise Pedro, luînd spada mezinului.

Coborî el ce coborî, trecu cu greu de dogoare, dar dădu peste un frig atît de groaznic, că îngheţă pînă la oase şi nu mai putu îndura. Mişcă atunci funia şi-l traseră de acolo.

— Ce-ai păţit, frăţioare ? îl întrebă Manuel.

— Am trecut de dogoare, dar am dat de un îngheţ pe care nu l-am putut îndura.

— Lasă, frăţioare, că acum e rîndul meu !

Şi, luîndu-şi spada de nădejde, Manuel dădu să coboare.

— De s-o împlini o lună şi eu nu m-oi întoarce, să plecaţi, fraţilor, că n-o să mai am scăpare ! mai zise el.

Apoi coborî, trecu de căldură, trecu și de îngheț și, într-un tîrziu, dădu de fundul prăpastiei. Se pomeni într-o împărăție fermecată, unde zări un palat. O porni într-acolo și, cînd intră înăuntru, văzu în prima încăpere o fată nespus de frumoasă, care se pieptăna cu un pieptene de aur. Manuel se apropie și bătu în fereastră. Dînd cu ochii de chip de om, fata se sperie și-l întrebă :

— Ce cauți aici, voinice ?

— Am venit să te scap, prințesă !

— Vai mie, voinice ! spuse ea atunci ; mă aflu în puterea unui uriaș fără seamăn. Ca să-l învingi, trebuie să-l lovești în locul cel mai slab.

— Și unde-i locul acela ?

— Subsuoară, răspunse fata.

Îl primi înăuntru prințesa, îl ospătă și, cum se apropia ceasul cînd trebuia să se întoarcă uriașul, îl ascunse după ușă. Sosind, uriașul prinse a striga :

— A carne de om îmi miroase !

— Ce tot spui ? Nu-i pe aici nici măcar o furnică, darmite suflet de om. Cine să se încumete pînă aici ? Mănîncă liniștit !

Se așezară împreună la masă. Abia după ce prînziră, prințesa îi spuse :

— A venit un flăcău care vrea să-ți vorbească !

— Unde-i ?

— Acolo, ascuns după ușă. De asta miroase a carne de om !

— Adu-l încoace !

Manuel se ivi și-i dădu binețe.

— Ziua bună, gîndacule ! îi răspunse uriașul.

Flăcăul zări atunci pe masă portocala pe care o furase pasărea cu ciocul de oțel.

— Ce vînt te-a adus pe aici, gîndacule ?

— Am venit după prințesă.

— Păi o să-ți fie tare greu s-o iei. De îmi pun mintea cu tine, te mănînc fript ca pe un peștișor.

Se prinseră amîndoi în luptă. Manuel, cu spada cea puternică, îl tăie pe din două ; însă bucăţile se rostogoliră, se lipiră una de alta şi uriaşul prinse iar viaţă. Se luptară ei pînă se lăsă noaptea. Cînd uriaşul a fost la pămînt, Manuel i-a înfipt spada la subsuoară. Ca prin minune, uriaşul şi-a dat pe dată duhul. Flăcăul s-a întors atunci la palat, spunîndu-i prinţesei :

— Hai să plecăm de aici ! Te-am scăpat de uriaş şi acum eşti a mea !

— Nu pot pleca, zise ea, că mai am două surori pe care le ţine sub vrajă un balaur cumplit.

— Şi unde se află ?

— Puţintel mai la vale, după strunga asta.

Manuel rămase peste noapte la palat, iar a doua zi se sculă în zori şi porni s-o elibereze pe a doua prinţesă. O găsi la fereastra palatului, pieptănîndu-se, întocmai ca soŕa ei.

— Ce vînt te aduce pe aici, voinice ? îl întrebă ea ; cum de ai trecut de împărăţia uriaşului în a cărui putere e sora mea ?

— L-am răpus în luptă !

Fata grăi iar :

— Pe mine mă păzeşte un balaur cu şapte capete. Este atît de fioros, că face să piară totul în cale-i, cînd vine să mănînce de prînz.

— Dar cum îl pot răpune ?

— Tăindu-i cele şapte capete.

Prinţesa îl pofti pe Maunel înăuntru, îl ospătă cu toate bunătăţile şi, cam pe la amiază, îi zise :

— Îl aud venind !

Se auziră nişte răgete înfricoşătoare ; venea balaurul, mişcînd munţii din loc. Manuel îi ieşi înainte şi, cum se văzură, se luară la trîntă. Se luptară ei pînă la apusul soarelui, cînd flăcăul izbuti să-l biruie, tăindu-i cele şapte capete.

— Acum hai să mergem ! îi spuse el prinţesei.

— Vai, voinice, cum să plec, că mai am încă o soră în robie ! S-o vezi numai : dacă eu îți par frumoasă, ea e ruptă din soare !

Și Manuel se duse s-o elibereze și pe cea de a treia soră. Ajunse la palatul unde se afla, o găsi la fereastră, pieptănîndu-se, și-i zise :

— Ziua bună, fată frumoasă !

— Bună să-ți fie inima, voinice ! Dar ce vînt te aduce pe tărîmul acesta ? se miră ea. Eu mă aflu în puterea păsării cu ciocul de oțel, și nu-i pe lume om s-o poată birui.

— Păi tocmai după pasărea asta am venit eu !

Prințesa îl pofti la masă. Pe cînd se ospătau amîndoi, se făcu amiază și se ivi pasărea cu ciocul de oțel.

— Ce vînt te aduce pe aici, Manuel ?

— Am venit după tine. Nu ți-am spus că, dacă mă lași cu viață, o s-o pornesc în căutarea ta ?

— Azi sînt tare ostenită, grăi pasărea. Hai să mîncăm și să bem, iar mîine te scoli în zori, îmbucăm ceva și apoi ne luăm la trîntă, de pe la ceasurile opt pînă la amiază.

A doua zi se sculară, îmbucară ceva și apoi pasărea cu ciocul de oțel îl duse pe Manuel într-o încăpere, să-și aleagă o spadă ca să-și măsoare puterile. Apoi îl întrebă :

— Ești gata, Manuel ?

Și ieșiră în cîmp să se lupte. Se luptară într-una pînă la amiază. Se opriră să prînzească și iar se prinseră în luptă. Și așa, o începură de dimineață, cînd se scoală plugarii, și se luptară pînă seara, cînd se întorc de la cîmp.

— S-o lăsăm pe mîine, zise atunci pasărea.

Manuel rămase peste noapte la palat, iar a doua zi, dis-de-dimineață, se pregătiră iar de luptă. Ieșiră în cîmp, după ce mîncară, și se luptară cît fu ziua de lungă, pînă la ceasurile cînd se întorc plugarii de la muncă. Manuel era frînt de oboseală, pe cînd pasărea, care era însuși diavolul,

nu ostenise de fel, fiindcă peste noapte luase un leac fermecat, dăţător de putere.

Prinţesa se apropie de Manuel şi-l întrebă :

— Ce-i cu tine, voinice ?

— Sînt istovit ; mîine n-am să mai fiu în stare să lupt ! îi răspunse el.

— Ascultă-mă : o să-ţi dau eu un leac fermecat şi o să-ţi spun cum să-ţi răpui duşmanul. Trebuie să-l loveşti şi să-i tai urechea, căci acolo e toată puterea lui.

Şi zicînd vorbele astea, prinţesa îi dădu leacul cu pricina.

Dar diavolul o văzu şi-i strigă :

— Nemernico ! Îi dai din leacurile mele !

Şi se năpusti cu furie să-l răpună pe Manuel. Voinicul îi tăie urechea, dar diavolul şi-o lipi la loc. Şi tot aşa păţi, pînă cînd Manuel izbuti să-i ascundă urechea tăiată şi atunci diavolul a fost nevoit să se dea bătut.

— Prinţesa e a ta, îi spuse el, dar dă-mi înapoi urechea !

Voinicul nu se învoi.

— Haide, zise iar diavolul, să fim prieteni ! O să-ţi sar în ajutor ori de cîte ori vei avea nevoie !

Dar Manuel nu-l luă în seamă, şi a doua zi porni cu prinţesa, trecură să ia şi pe cealaltă, apoi se întoarseră la prima, care aştepta. Ca să iasă din împărăţia de pe tărîmul acela, voinicul o legă întîi pe sora cea mai mare de frînghie, ca s-o poată trage în sus fraţii lui. Mai rămăsese doar o singură zi pînă să se împlinească luna, şi cei doi fraţi erau gata-gata să plece. Cînd văzură că se mişcă funia, prinseră a trage cu nădejde pînă o scoaseră pe prinţesă.

— E a mea ! zise Pedro, văzînd-o cît e de frumoasă.

— Ba e a mea ! sări şi Juan.

— Hai să ne luăm la trîntă şi, cine o învinge, a lui să fie !

— Haide !

Dar fata le spuse :

— Nu vă bateţi, că sîntem trei surori, una pentru fiecare.

În vremea asta Manuel o legă pe a doua prinţesă şi fraţii o scoaseră. Văzînd-o mai mîndră decît prima, iar se luară la ceartă.

— Ea a mea !

— Ba e a mea !

— Nu vă certaţi, grăi atunci fata, că mai e jos o prinţesă !

Cînd o scoaseră pe ultima, care era cea mai frumoasă dintre toate, începu iar sfada :

— E a mea ! strigă Pedro.

— Ba nu ! se împotrivi fata, căci prinsese drag de Manuel.

Dar Manuel, temîndu-se ca nu cumva fraţii cei mari să-l omoare, rămase jos, în împărăţia de pe celălalt tărîm. Înainte de a se despărţi de el, prinţesa cea mai mică îi dăruise un inel, iar el îi dăduse spada, zicîndu-i :

— Să-i pui la încercare pe toţi cei care vor vrea să te ia de nevastă, şi să te măriţi numai cu cel ce va izbuti să scoată spada asta din teacă !

Cum se văzu singur, Manuel legă de funie un pietroi. Ca să scape de el şi să rămînă ei cu prinţesele, fraţii cei haini tăiară funia, şi pietroiul se duse la fund. Ticăloşii de fraţi le luară în grabă pe cele trei prinţese şi plecară cu ele. Le duseră în împărăţia tatălui lor, iar împăratul, drept mulţumire, le dădu de nevastă pe fetele cele mari. Prinţesa mezină rămase însă la palat. De cum sosise însă la palatul părintesc, fata amuţise. Nimeni, nici tatăl, nici mama, nici surorile ei, nu izbutiră s-o facă să vorbească.

Trecuse un an de zile, şi prinţesa mută tot îl mai aştepta pe alesul ei. În vremea asta, Manuel rătăci departe, pînă ajunse, într-o zi, în împărăţia piticilor, unde el părea un adevărat uriaş. Se duse la palat să se înfăţişeze împăratului piticilor, şi-i spuse că e în căutare de lucru.

Împăratul îi răspunse că avea de lucru pentru el : să-i păzească o turmă de oi, care nu erau altceva decît șoareci.

— Cum o să-i păzesc, luminăția-ta, cînd se furișează în toate părțile ?

Rămase Manuel la palat, să vadă de turmă. După ce trecură șapte zile, pe cînd se afla la pășune, se lăsă din zbor lîngă el un vultur.

— Voinice, vrei să vii cu mine ? îl întrebă vulturul.

— Cum să nu !

— Du-te de grabă la palat și cere drept simbrie paisprezece mieluşei !

Manuel ascultă și se întoarse cu mieii, dar numai cu doisprezece, că atît îi dăduseră.

— Urcă-te în spinarea mea și s-o pornim ! grăi vulturul.

După ce zburară o vreme, vulturul îi spuse lui Manuel :

— Dă-mi un miel, că mi-e foame !

Ca să ajungă sus, printre oameni, trebuiau să treacă prin paisprezece împărății aflate sub pămînt. Cum treceau de o împărăție, vulturul îi cerea cîte un miel.

— Mai dă-mi unul, ceru iar, cînd ajunseră în cea de a treisprezecea împărăție.

— Nu mai am !

— Atunci dă-mi o bucată din piciorul tău, că de nu, te arunc jos !

Manuel n-avu încotro ; își tăie o bucată și i-o dădu. Cînd trecură de ultima împărăție, vuturul spuse iar :

— Mai dă-mi un miel !

— Nu mai am !

— Atunci dă-mi o bucată din celălalt picior ! că de nu, te arunc jos !

Și Manuel nu avu încotro nici de data asta, așa că îi dădu. Ajunseră, în sfîrșit, sus, dar flăcăul căzu la pămînt, că nu se mai putea ține pe picioare. Vulturului îi se făcu milă, îi dădu înapoi bucățile de carne și i le lipi la locul lor.

Chiar atunci se ivi diavolul.

— Cum îți merge, Manuel ? A trecut multă vreme de cînd nu te-am văzut !

— Păi n-ai văzut că era cît pe-aci să mă prăpădesc ?

— Și de ce nu ți-ai amintit de mine, să mă chemi în ajutor ? Dă-mi acum urechea !

Manuel ținea urechea diavolului într-o batistă. O scoase și i-o dădu.

— Ascultă, voinice, grăi iar diavolul, frații tăi s-au însurat cu cele două prințese și trăiesc în pace, iar mezina stă și te așteaptă. A dat de veste că o să se mărite numai cu cel ce va fi în stare să scoată spada din teacă, dar pînă acum nimeni n-a izbutit. Și au venit prinți de tot felul, oameni bogați, tineri și voinici. Nimeni n-a fost în stare, doar unul a scos spada însă numai pînă la jumătate. Dacă vrei să încerci, o să te ajut eu !

Manuel se învoi și o porni în căutarea prințesei, zdrențăros și îmbătrînit, bietul de el, de atîtea încercări. Ajunse în sfîrșit la palat, se înfățișă prințesei și-i dădu binețe, zicînd :

— Mîndră prințesă, am trecut pe aici și am aflat că cel care izbutește să scoată spada din teacă te poate lua de nevastă. Vreau să încerc și eu.

Cînd i se aduse spada, zdrențărosul izbuti s-o scoată din teacă fără nici o greutate.

Prințesa, uimită, îi spuse împăratului.

— Tată, omul ăsta a scos spada din teacă !

— Trebuie să te măriți cu el !

— Ba încă nu, să mai treacă o săptămînă, ceru prințesa, care nu-l recunoscuse pe Manuel.

Împăratul încuviință.

Cum îl văzu înapoi pe Manuel, diavolul îl întrebă :

— Ei, cum ți-a mers ?

— Am scos lesne spada din teacă, fiindcă era a mea.

Și-i mai spuse că împăratul hotărîse nunta peste o săptămînă.

— Ce-am să mă fac acuma, așa zdrențăros ? se jelui el.

— Nu te necăji, prietene, că doar de aceea sînt aicĭ, să te ajut.

Sosi sîmbăta și, înainte de a se înfățișa la palat, diavolul îl prefăcu pe Manuel într-un prinț chipeș, cum fusese înainte. Îi dădu apoi un rădvan mîndru, care strălucea de atîta aur și argint.

Cînd ajunse la palat, Manuel se înfățișă prințesei și-i zise :

— Am venit să te iau !

Dar ea îi răspunse :

— Vai, voinice, trebuie, într-adevăr, să mă mărit, dar nu cu tine, ci cu un bătrîn zdrențăros, sărmana de mine !

Atunci Manuel scoase inelul de logodnă pe care i-l dăduse ea în împărăția de sub pămînt și i-l arătă. Fata îl recunoscu și se bucură din inimă, iar împăratul spuse :

— Trebuie să-mi țin cuvîntul de împărat, așa că să facem îndată nunta !

Și făcură o nuntă cum nu s-a mai pomenit, la care veniră cu mic cu mare, în calești ori pe jos, bogați și săraci, zdraveni și ologi. Două săptămîni nuntiră, ospătîndu-se cu toate bunătățile.

CĂLUȚUL CU ȘAPTE CULORI

(CUBA)

A fost odată un împărat care avea o fată de măritat. Ținea cu tot dinadinsul să-i dea de bărbat pe cel ce s-ar încumeta să sară călare pînă la terasa palatului, unde avea să-l aștepte prințesa. Împăratul dădu de știre în toată împărăția care-i era voia și începură să vină de pretutindeni fel de fel de oameni, călare, să-și încerce norocul, nădăjduind fiecare să izbutească.

Pe meleagurile acelea trăia într-o colibă sărăcăcioasă un om cu cei trei fii ai lui. Munceau toți la cîmp, pe un petic de pămînt pe care-l aveau, de unde strîngeau porumb din belșug. Dar, cum îndată ce se întuneca intrau în lan o mulțime de cai sălbatici să mănînce porumb, trebuiau să vegheze cu rîndul, toată noaptea, ca să nu rămînă fără recoltă.

Dintre toți trei, prîslea era cel mai pricăjit și frații lui îl numeau „nepricopsitul". Tatăl însă îl îndrăgea nespus.

Într-o zi, cei doi fii mai mari se dușeră la tîrg și se întoarseră cu vestea că împăratul voia s-o dea pe fata lui de nevastă celui care avea să sară călare pînă la terasa unde îl aștepta prințesa.

Atunci cînd trebuia să înceapă la palat întrecerea călăreților, prîslea îi zise părintelui lor :

— Tătucă, nu mai sta de veghe noaptea, că ești prea bătrîn ! O să stau eu și în felul ăsta frații mei or să poată merge să vadă întrecerea călăreților.

Tatăl îi spuse însă că n-o să poată să stea treaz să vegheze lanurile și că or să intre caii sălbatici, care or să mănînce tot porumbul.

Feciorul cel mic îi răspunse :

— Ba nu, tătucă, fiindcă am să-mi iau un săculeț cu niște ardei iute și, cînd mi s-o face somn, o să mă frec la ochi, și în felul ăsta o să stau treaz.

Se duse să stea de veghe, pe cînd frații cei mari plecară la palat, să vadă cine o s-o cîștige pe fata împăratului, sărind cu calul pînă sus la ea.

Prîslea luă cu el o frînghie groasă, cu gîndul să încerce să prindă vreunul din caii sălbatici care mîncau porumbul. Se așeză la pîndă sub un copac stufos care creștea în mijlocul lanului. Cînd i se făcu somn, scoase săculețul și se frecă la ochi cu ardei iute, de-i dădură lacrimile, dar rămase treaz. Cînd să mijească zorile, se iviră însă caii sălbatici să mănînce porumb ; atunci flăcăul făcu la

funie un laţ şi izbuti să-l prindă pe cel mai mare şi mai frumos. Calul prinse a se smuci, dar el strînse laţul cu dibăcie, învîrtind funia în jurul unui copac, pînă ce animalul nărăvaş obosi.

Stăpînul lui era chiar diavolul. Cînd calul văzu că nu poate scăpa şi că începuseră a se ivi zorile, nu mai avu încotro — căci, fiind calul diavolului, fugea la lumina zilei — şi prinse a vorbi cu glas de om :

— Dă-mi drumul şi-ţi făgăduiesc că n-o să mai vină nici un cal să-ţi mănînce porumbul !

Dar flăcăul nu-i dădu drumul şi calul se mai rugă încă o dată :

— Dă-mi drumul, că o să te răsplătesc ; cînd ai să vrei să-ţi sar în ajutor, e deajuns să ciocăneşti de trei ori în trunchiul unui copac şi să spui : „căluţule cu şapte culori, vino îndată !" Iar eu am să vin, strălucind ca luna, ca stelele sau ca soarele.

Cînd auzi prîslea vorbele astea, se hotărî să-i dea drumul calului. Dar mai întîi făcură amîndoi jurămînt. Apoi, cum îl lăsă slobod, calul se făcu nevăzut.

Băiatul se duse acasă, unde-i găsi pe fraţii cei mari povestind de întrecere, cum nimeni nu izbutise să sară atît de sus şi şi-au omorît caii degeaba. Toată împărăţia era răscolită de povestea asta cu săritul călare, ca să-şi aleagă împăratul ginere.

Cum îl văzu pe prîslea, tatăl îl întrebă dacă n-a adormit stînd de veghe, iar el îi răspunse că nu. Se duse atunci bătrînul să vadă cîmpul de porumb, şi-l găsi neatins.

Toată ziulica feciorul cel mic se gîndi să-l cheme în ajutor pe calul diavolului, să-l pună să sară cu el pînă sus la prinţesă, ca să se poată însura cu ea. Cînd se lăsă noaptea, grăi astfel :

— Tătucă, lasă-i pe fraţii mei să meargă iar la palat, să vadă întrecerea călăreţilor, că eu mă duc să stau de veghe în lanul de porumb.

Fiindcă îi era tare drag prîslea, tatăl nu vru să-l lase să mai stea de veghe, dar băiatul îl rugă cu atîta foc încît, pînă la urmă, se învoi. Cum se întunecă, flăcăul își luă săculețul cu ardei iute și se duse să vegheze lanul. Dar n-a mai fost nevoie să stea la pîndă că nu s-a ivit nici un cal sălbatic să mănînce porumbul. Flăcăul se duse la copacul din mijlocul cîmpului, bătu de trei ori în trunchiul lui și zise :

— Căluț cu șapte culori, vreau să mi te arăți precum luna !

Și deodată văzu o licărire strălucitoare, și iată că se ivi calul, ca o lună ce luminează muntele. Flăcăul îl încălecă și în clipa aceea hainele lui zdrențuite pieriră și se trezi învești mîntat ca un prinț, cu straie care străluceau de departe.

Se îndreptă spre palat și, pe drum, toți oamenii care-l vedeau venind se minunau, zicînd :

— Ce cal strălucitor, parcă ar fi luna de pe cer !

Prîslea își mînă calul lîngă zidurile palatului. Dintr-o săritură, calul îl purtă pînă sus, în mijlocul terasei, unde aștepta prințesa, așezată pe tronul ei. Împăratul dădu fuga să-și îmbrățișeze ginerele și porunci să se facă degrabă nunta. Dar flăcăul îi zise :

— Ba nu, înălțimea-ta, trebuie să mai sar încă de două ori și pe urmă o să facem nunta.

Și plecă pe calul lui strălucind ca luna.

Cum ajunse la copacul din mijlocul lanului, calul se făcu nevăzut și în clipa aceea straiele mîndre ale flăcăului se preschimbară în zdrențele lui de totdeauna. Prîslea se întoarse la coliba părintească, unde îi găsi pe cei doi frați ai lui, stînd la taifas. Tocmai povesteau ce se întîmplase la palat, cum venise un prinț călare pe un cal strălucitor ca luna, îmbrăcat în straie mîndre și cum sărise pînă sus, unde era prințesa, spunînd că o să mai ducă la bun sfîrșit încercarea încă de două ori și că abia apoi avea să o ia de nevastă. Prîslea le auzi vorbele și le zise :

— Prinţul acela înveşmîntat în straie strălucitoare ca luna, care a izbutit să sară pînă sus, la terasa palatului, eram eu !

Fraţii îi răspunseră în bătaie de joc :

— Ia taci, nepricopsitule, nu mai vorbi prostii ! Ia te uită la el ce nătîng !

Băiatul nu mai scoase un cuvînt, iar tatăl îi dojeni pe cei mari spunînd :

— Nu vă purtaţi aşa cu el, sărmanul, că doar el a stat de veghe în lanul de porumb ca voi să vă duceţi să vedeţi întrecerea de la palat. Şi de cînd stă el de pază, nici un cal n-a mai mîncat porumb...

Cînd se lăsă noaptea, feciorul cel mic se duse la copacul stufos, ciocăni de trei ori şi şopti :

— Căluţule cu şapte culori, vino strălucind precum o stea !

Şi pe dată se ivi calul fermecat, scînteind ca o stea strălucitoare şi în goana lui lumină pădurea. Flăcăul îl încălecă şi zdrenţele lui se prefăcură în straie strălucitoare, de părea şi el o stea. Plecară către palat şi lumea care vedea de departe lumina ce se apropia striga uimită :

— Iată un cal ce străluceşte ca o stea !

Prîslea sări pentru a doua oară cu calul lui, amîndoi revărsînd lumină. Apoi el se înfăţişă împăratului şi-i zise :

— Mîine vin iar, pentru ultima încercare şi apoi o să o iau pe prinţesă de nevastă.

Încălecă şi plecă. Ajungînd la copacul din mijlocul porumbiştii, calul fermecat pieri. Flăcăul se pomeni iar cu zdrenţele pe el, şi se întoarse acasă, unde fraţii povesteau de a doua săritură a calului ce strălucea ca o stea. Prîslea le spuse că tot el a fost prinţul cu pricina, dar fraţii se înfuriară şi-l batjocoriră, aruncîndu-i cuvinte de ocară. Bietul părinte îi sări şi de astă dată în ajutor feciorului cel mic, spunîndu-le celorlalţi că mulţumită lui au putut să vadă săritura aceea năzdrăvană.

A treia noapte, flăcăul se duse iar la copacul stufos, ciocăni de trei ori și șopti :

— Căluț cu șapte culori, vreau să vii strălucind ca soarele !

Și pe dată toată pădurea și lanul de porumb se luminară de strălucirea calului, care se ivi ca un soare. Flăcăul încălecă, iar straiele de pe el păreau țesute din raze. Plecară către palat, iar mulțimea, zărindu-i de departe, striga :

— Vine un cal strălucitor ca soarele !

Flăcăul își opri calul care răspîndea lumină la zidul palatului, apoi sări în înalt, de ajunse în mijlocul terasei, în fața prințesei. Ea abia de putu să-i vadă, din pricina strălucirii orbitoare a calului și a veșmintelor călărețului.

Făcură îndată pregătirile de nuntă, se strînseră oaspeții și flăcăul se însură cu fata împăratului.

La puțină vreme, flăcăul îi zise socrului său :

— Rogu-te, înălțimea-ta, să dai poruncă să se ducă vizitiul cu caleașca împărătească după tatăl și frații mei, să-i aducă la palat !

Împăratul își trimise caleașca, însoțită de mai mulți oșteni, la coliba unde trăiau frații și părintele prințului cu straiele strălucitoare. Cînd bietul bătrîn văzu că vine către el caleașca împărătească, prinse a tremura.

— Vine încoace caleașca împăratului, băieți, le zise el celor doi, ce o fi căutînd ? De bună seamă că ați făcut vreo necuviință cînd v-ați dus la palat și acum vin oștenii să vă prindă !

— Ba nu, tătucă, răspunseră băieții, n-am făcut nimic rău. N-am făcut altceva decît să bem niște vin în cinstea nunții prințesei...

Pe cînd vorbeau ei, iată că oștenii și caleașca împărătească ajunseră în fața colibei. Fără o vorbă, îi luară pe toți trei și-i duseră la palat. Tot drumul tremurară de frică, socotind că-i duc să-i pedepsească pentru vreo faptă necugetată pe care au săvîrșit-o.

Dar cînd ajunseră la palat, îi duseră în faţa tronului, unde stătea prîslea, îmbrăcat în straie de prinţ. Cînd îşi văzu tatăl, tremurînd de spaimă, dădu fuga să-l îmbrăţişeze şi-l întrebă :

— Tătucă, nu mă recunoşti ?

Bătrînului nu-i veni să-şi creadă ochilor, dar pînă la urmă îl recunoscu. Atunci prinţul se întoarse către fraţii lui mai mari şi le grăi astfel :

— Nu v-am spus doar că eu eram prinţul cu straie strălucitoare care a izbutit să sară pînă pe terasa palatului ?

Tatăl nu-şi mai venea în fire de uimire. Prinţul chibzui bine, apoi le zise fraţilor :

— Voi doi o să rămîneţi la palat, ca argaţi, să munciţi la grajduri şi să faceţi curăţenie.

Şi, întorcîndu-se către tatăl lor, mai spuse :

— Iar dumneata, tătucă, ai să stai aici la palat, dacă ţi-e pe plac. Fraţii mei merită însă pedeapsa asta, fiindcă s-au purtat urît...

Bătrînul rămase la palat, iar prîslea şi prinţesa au trăit ani mulţi fericiţi.

TRUPUL FĂRĂ SUFLET

(CHILE)

Trăiau odată patru fraţi : trei băieţi şi o fată. Locuiau la malul mării, singurei, fiindcă erau orfani. În fiecare zi băieţii ieşeau la vînat, fiecare cu flinta lui, prin pădure. Totdeauna înainte de plecare îi spuneau sorei lor ca nu cumva, cît lipseau ei, să deschidă fereastra care da spre mare. Îi porunceau să n-o deschidă în ruptul capului, dar

nu-i spuneau din ce pricină. Iar ea, ascultătoare, nu le ieșea din vorbă.

Într-o zi însă, cînd plecaseră toți trei — fiindcă uneori rămînea acasă unul din frați lîngă ea — și se văzu singură, își zise : „Ia să deschid eu fereastra, să văd de ce mă opresc mereu frații mei". Dar nici n-apucă s-o deschidă bine, că ieși de acolo un duh rău, care o răpi. Era Trupul fără Suflet, așa i se zicea.

Către seară, cînd se-ntoarseră frații, găsiră fereastra deschisă, iar sora lor, nicăieri. Își dădură îndată seama ce s-a întîmplat.

— A răpit-o Trupul fără Suflet ! strigară. Ce să facem acum, noaptea ? Să chibzuim și să așteptăm dimineața !

A doua zi, fratele cel mare hotărî să plece el singur, iar ceilalți doi să rămînă acasă, să vadă ce se întîmplă, și să-l aștepte. Le mai spuse să sădească un pomișor, în chip de semn, ca să afle cum o să-i meargă lui departe.

— Dacă se usucă, e semn că-s mort, iar dacă se prinde, că sînt teafăr.

O porni fratele cel mare la drum, și peste o zi ceilalți doi se uitară la pomișor și ziseră :

— S-a ofilit de tot ! Asta înseamnă că fratele nostru a murit ! Ce primejdii i-or fi ieșit în cale, pe unde l-or fi purtat pașii ?

După ce merse el ce merse, fratele cel mare ajunse într-o cîmpie frumoasă, unde văzu un armăsar aprig, care păzea niște iepe. Cînd flăcăul se apropie, armăsarul se năpusti la el, iute ca vîntul, și-l izbi așa de cumplit, că-l ucise pe loc, cu cal cu tot.

— Mîine o pornesc eu la drum, zise atunci fratele mijlociu.

Și a doua zi plecă, uitîndu-se cu grijă după urmele lăsate de calul fratelui mai mare. Păți și el la fel : cînd îl zări armăsarul, se repezi la el și-l omorî.

Cum fratele mijlociu lăsase și el drept semn un pomișor, mezinul se uită și văzu că s-a uscat.

„Asta înseamnă că am rămas singur, că amîndoi fraţii au murit !“ îşi zise el cu jale.

Dimineaţa în zori se aşternu la drum, pe urmele fraţilor lui. Cînd dădu şi el de armăsar, duse iute flinta la ochi şi, fiind un ţintaş neîntrecut, îl nimeri drept în frunte. Armăsarul acela era fermecat : avea coama şi coada de aur ; flăcăul le smulse şi le atîrnă la şaua calului său. Apoi îşi îngropă fraţii, pe care îi găsise zăcînd pe cîmpie.

O porni mai departe şi merse cale lungă, tare lungă. Într-un tîrziu zări o turmă mare. Cînd se apropie, văzu că erau animale din toate soiurile pe care le lăsase Domnul pe pămînt.

„Măi, să fie ! îşi zise el. Am izbutit eu să scap teafăr pînă acum, dar aici nu mai am scăpare !“

Trecu însă pe lîngă animale — lei, tigri, elefanţi şi multe alte animale înfricoşătoare — dar nu păţi nimic. Deodată, o pasăre se lăsă din zbor în faţa lui şi-i grăi astfel :

— Voinice, m-a trimis împăratul animalelor să te chem, căci poate eşti în stare să ne faci împărţeală dreaptă ; avem o vită şi nu-i chip să ne facem fiecare parte.

Flăcăul se întoarse din drum, se înfăţişă înaintea împăratului, care era leul, şi i se închină.

— Iată, voinice, spuse atunci leul, te-am chemat să ne împarţi prada asta şi o să-ţi fim recunoscători de ne mulţumeşti pe fiecare.

Şi se puse flăcăul pe împărţit, cu spada pe care o purta la brîu ca să se apere. Îi dădu leului pieptul, că ştia că îi place. Şi tot aşa împărţi fiecărui animal cîte o bucată, potrivind şi mărimea. La urmă îi mai rămăsese o bucată de piept gras şi una de cap ; se uită în jur, să vadă ce animal a rămas fără parte, şi zări un vultur slab şi fără putere.

— Asta-i partea ta ! îi zise, şi-i dădu pieptul.

Vulturul îşi primi bucata şi începu s-o mănînce. Iar flăcăul se întrebă în gînd :

„Ce animal o mînca oare capul ?“

Și, uitîndu-se în jos, dădu cu ochii de niște furnici, mișunînd care încotro. Tăie atunci cu o lovitură de spadă capul, îi scoase creerii și îi dădu furnicilor.

— Sînteți mulțumite cu toatele ? întrebă el animalele.

— Da, voinice ! răspunse leul. Îți mulțumim frumos !

Flăcăul își luă atunci rămas bun, încălecă pe cal și-și văzu mai departe de drum. Nu trecu mult și leul le întrebă pe animale :

— Sînteți mulțumite ?

Toate încuviințară, fiindcă, într-adevăr, fiecare își primise partea.

— Ce nerecunoscători mai sîntem ! zise atunci leul, și porunci pe dată vulpii :

— Fugi după el, pe scurtătură, cumătră Rozalia, și spune-i să se întoarcă !

Vulpea o luă pe scurtătură și-i ieși în față.

— Voinice, întoarce-te !

Auzind vorbele astea, flăcăul se sperie, căci se gîndi : „Animalele astea nu s-or fi săturat și acum vor să mă mănînce !“

Se întoarse el, că n-avu încotro, dar cu mare frică.

— Care-i porunca, împărate ? îl întrebă pe leu.

— Vai, voinice, tare am mai fost nerecunoscători ! Descalecă, n-ai teamă, că vrem să-ți facem un dar fermecat : cînd te-oi afla în primejdie, o să te prefaci în animalul care-i dori și ai să scapi teafăr.

Flăcăul se dădu jos de pe cal.

— Întinde mîna ! îi ziseră animalele.

Și fiecare se apropie și-i linse mîna.

— N-ai decît să spui : „Leule, vino-mi în ajutor“, și te prefaci în leu !

Tare se bucură flăcăul de darul animalelor. Se despărți de ele și se așternu la drum, fără să știe prea bine încotro să se îndrepte. Nu trecuse niciodată prin codrii aceia de la munte, și merse pînă ce ajunse într-o cîmpie.

Mai merse el ce merse și se pomeni în față cu un deal, pe care nu era chip să-l ocolească. Stătu și chibzui cum să facă să treacă, fiindcă nu-l putea urca. Văzînd că-i în primejdie, se întrebă gînditor :

— Oare ce pasăre o putea să zboare peste deal ?

Descălecă, scoase șaua și hamurile de pe cal, le ascunse bine printre copaci, ca să nu se zărească și lăsă animalul slobod să pască în voie. Apoi spuse :

— Vulture, vino-mi în ajutor, să pot trece dealul !

Pe dată se prefăcu în vultur. O jumătate de zi zbură, pînă să dea de culme. Cînd ajunse sus, se așeză să se odihnească și se uită jos, unde avea să coboare. I se păru că vede în depărtare un palat strălucitor. Își luă iar zborul într-acolo și, cînd ajunse, se ascunse printre pomii roditori din grădină, ca să vadă ce se întîmplă.

După un răstimp o zări pe soră-sa, care ieși să se plimbe în grădina palatului.

„Slavă Domnului ! Iat-o pe soru-mea ! își zise atunci mezinul. Cum mai e și viața asta !"

Și ieși dintre pomi, apropiindu-se ca să-l vadă sora și să-i poată vorbi. Cînd dădu cu ochii de el, fata strigă :

— Ce vînt te-a adus pe aici, vulture drag ? Nu știi că pe meleagurile astea nici musca nu zboară, și tu te încumeți să vii ? Ai poate vreo putere fermecată ! De-i așa, spune-mi adevărul ! Vino lîngă mine !

Vulturul se lăsă jos din pom, și se prefăcu iar în om. Ce se mai bucurară amîndoi cînd se regăsiră ! Fratele o întrebă îndată pe soră-sa cum de-a ajuns acolo, cine a adus-o. Iar fata îi răspunse :

— Mă aflu în puterea stăpînului acestui palat, un uriaș care n-are suflet.

— Nu se încumetă nimeni să-l omoare ?

— Nu, că e puternic ! Cînd se întoarce acasă, stîrnește o vijelie de se cutremură totul în jur. Unde să te ascund, că trebuie să sosească și simte de la o poștă mirosul de om !

— Am să mă prefac în furnică şi-am să mă ascund în părul tău, iar tu să-l descoşi să afli care-i taina lui, de n-are suflet !

Nu termină el bine de vorbit, că se auziră un fel de vuiete asurzitoare, aşa cum spusese fata.

— Se apropie ! zise ea.

Fratele se prefăcu în furnică şi se ascunse în părul ei.

— Nu-ţi fie teamă pentru mine, că am să stau cuminte aici ! grăi furnica.

Deodată, uriaşul se năpusti înăuntru strigînd :

— Îmi miroase a carne de om !

— Ce tot vorbeşti, spuse fata, cînd pe aici n-ajunge nici picior de muscă ! Ce ţi se mai năzare ?

— Nerecunoscătoareo ! Vrei să mă înşeli !

— Nici gînd ! Mai bine mi-ai vorbi despre taina ta. Unde ţi-e sufletul ? întrebă fata.

— Bine, se învoi uriaşul, o să-ţi spun. Lîngă lacul din zare trăieşte un tigru, înăuntrul tigrului este un leu, şi în leu, o vulpe ; în vulpe, o porumbiţă şi înăuntrul ei, un ou. Oul ăsta e sufletul meu. Cîtă vreme trăiesc aceste animale, nimeni nu-mi poate lua viaţa.

Cînd sosi ceasul să plece uriaşul, furnica ieşi din părul fetei şi se prefăcu iar în om.

— Nu-i nevoie să-mi povesteşti, am auzit totul ! Iată ce o să fac : tigrul cu pricina fură oi din turma vecinului. O să mă tocmesc păstor, de m-or primi, ca să-l pot prinde.

Îşi luă rămas bun de la soră-sa şi-o linişti spunîndu-i :

— Să n-ai teamă ! Am o putere fermecată şi am să răpun toate animalele ; o să mă prefac mai întîi în tigru, apoi în leu, în vulpe şi, în sfîrşit, în porumbiţă.

Plecă şi se duse la casa stăpînului turmei care, îndată ce-l văzu, îi dădu bineţe şi-l întrebă :

— Ce cauţi pe-aicea, voinice ?

— Caut de lucru, să-mi pot cîştiga traiul.

— Am să-ți dau eu de lucru : te iau ca cioban la oi, că mi le omoară un tigru care trăiește lîngă lacul ăla. Mereu fură cîte o oaie, de mi se prăpădește toată turma.

Flăcăul se gîndi în sinea lui :

„Asta-i tocmai ce-am vrut și eu !"

— Te iau cioban doar dacă o să cădem la învoială, glăsui mai departe stăpînul. O să-ți plătesc o pungă de arginți pe an, dacă ai grijă de oi și mi le scapi de la prăpăd.

Flăcăul își făcu socoteala cît o să cîștige și răspunse :

— Mă învoiesc ! Lasă turma pe seama mea, fără grijă. Iar de s-o prăpădi vreo oiță, o să fie din voia Domnului și nu din pricina tigrului, îți făgăduiesc !

— Măi, să fie ! Curajos mai ești ! se minună stăpînul.

Ciobanul își luă îndată turma și o mînă grabnic spre lac. Nu trecu mult, și hop ! apare tigrul.

Flăcăul zise în gînd :

„Tigrule, vino-mi în ajutor !"

Și, cît ai clipi, se prefăcu într-un tigru, mai mare și mai fioros decît hoțul de lîngă lac.

Stăpînul, care privise de departe, se tot întreba de ce-o fi mînat ciobanul turma tocmai într-acolo. Se duse să vadă și, cînd dădu cu ochii de celălalt tigru, se sperie cumplit.

Cei doi tigri începură lupta. Se luptară ei ce se luptară, pînă ce tigrul care fura oi se dădu bătut și spuse :

— Să lăsăm lupta pe mîine !

— Nici gînd, nu lăsa pe mîine ce poți face astăzi !

Și flăcăul prefăcut în tigru se năpusti iar și pînă la urmă îl omorî. Se așeză atunci să-și tragă puțin sufletul, zicîndu-și :

„Acum o să iasă leul, să fiu gata să mă prefac în leu !"

Spintecă burta tigrului și ieși afară un leu fioros, gata de bătaie.

În clipa aceea, la palat, uriașul căzu bolnav la pat ; zăcea fără să mai poată face o mișcare.

Cei doi lei se încăierară. Flăcăul prefăcut în leu birui ; îl ucise pe celălalt leu şi, pe cînd dădu să-i spintece burta, îşi zise :

„Ei, acum e şi mai primejdios, că vulpea-i tare iute de picior ! Numai ogarul poate s-o întreacă".

Şi se prefăcu în ogar.

Vulpea ieşi din burta leului şi o rupse la fugă. Ogarul, după ea ! O prinse şi o omorî.

„Acum mă paşte altă primejdie ! îşi spuse flăcăul. Din vulpe o să iasă o porumbiţă, care zboară ca gîndul. Să mă prefac în şoim, care-i şi mai iute, ca s-o pot prinde".

Pe cînd despica el burta vulpii, la palat Trupul fără Suflet se jeluia, strigîndu-i fetei vorbe de ocară :

— Trădătoareo şi nerecunoscătoareo ce eşti !

Din burta vulpii ieşi porumbiţa, care îşi luă zborul. Însă şoimul se luă după ea şi o răpuse. Apoi se prefăcu iar în om şi scoase oul fermecat, pe care-l dobîndise cu atîta trudă. Îl puse bine şi duse apoi turma la stăpîn.

— Iată-ţi turma întreagă, fără să lipsească nici o oaie ! zise.

Iar stăpînul, minunîndu-se, grăi astfel :

— Am văzut toate farmecele pe care le-ai făcut, şi de mare ajutor mi-ai fost !

— Am făcut-o ca să-l răpun pe uriaşul care mi-a răpit sora.

Şi flăcăul se întoarse la palat, cu punga de arginţi pe care i-o dădu stăpînul la despărţire. Dar ce-i păsa lui de bani, cînd ştia că o să se aleagă cu toate bogăţiile uriaşului, cufere pline cu aur şi argint !

Cînd ajunse, o întrebă pe soră-sa :

— Unde-i Trupul fără Suflet ?

— Zace acolo, în pat !

Se duse flăcăul la patul uriaşului, care, îndată ce-l văzu, strigă iar către fată :

— Ticăloaso, dă-mi înapoi sufletul !

Dar flăcăul îi spuse :

— Mai întîi să-mi dai toate cheile de la cuferele unde-ţi ţii bogăţiile !

Uriaşul porunci fetei să-i dea toate cheile, nădăjduind că, de-i face pe plac flăcăului, o să mai trăiască. De-ar fi putut mînca oul, scăpa teafăr !

— Bine, o să-ţi dau înapoi sufletul, îi zise flăcăul, şi scoase oul din buzunar. Deschide gura !

Dar, în loc să i-l dea în gură, i-l izbi de frunte, şi oul se sparse. Uriaşul rămase ţeapăn, fără viaţă.

Fratele şi sora rămaseră la palat, unde trăiră printre comorile acelea toată viaţa. O duseră numai în belşug şi în veselie. Aveau slugi nenumărate, credincioase, şi tot ce le poftea inima. Şi trăiră fericiţi, spre bucuria tuturor.

BROASCA FERMECATĂ

(ECUADOR)

A fost odată o familie care-şi cîştiga traiul de pe urma unei minunăţii de livezi cu meri ce rodeau în fiecare an fructe bune şi dulci, cum nu s-a mai pomenit. Din cei trei copii, primii doi erau zdraveni, dar ultimul era olog. Cei doi băieţi mai mari erau leneşi, dornici de căpătuială şi cam pierde-vară, pe cînd mezinul era bunătatea întruchipată : harnic, săritor şi drăgăstos cum nu se mai poate şi cu părinţii şi cu fraţii.

Într-o dimineaţă, se treziră cu livada distrusă : toate ramurile, florile şi merele zăceau rupte pe jos. Tatăl nu se putea dumiri care să fie pricina unui asemenea prăpăd. I se înfăţişă atunci băiatul cel mare, care-i spuse că el ar fi în stare să afle cine-i făptaşul, dacă îi va da o sticlă de rachiu, o scripcă şi o funie. Tatăl îi dădu tot ce-i ceruse, dar feciorul prinse să bea şi să cînte din scripcă,

și cînd termină sticla, adormi buștean. Nici gînd să se ducă să vadă ce-i cu livada, nici noaptea, nici în zori.

A doua zi, înainte să se lumineze bine, tatăl se dădu jos din pat, nerăbdător să afle ce-a făcut feciorul. Uimirea lui a fost însă nemărginită, cînd a văzut că prăpădul din livadă era și mai mare decît în ajun. Mînios, l-a dojenit cu asprime pe fiu-său cel nechibzuit.

Peste cîteva ceasuri, i se înfățișă celălalt fecior zdravăn, și-i zise că se încumeta el să-l prindă pe hoțul care prăpădea merii. La început, tatăl se arătă neîncrezător, dar pînă la urmă încuviință, și-i dădu cele cerute : un caș, niște pesmeți și o funie.

Înainte de a se așeza la pîndă, flăcăul se puse pe mîncat. După ce a înfulecat tot cașul și pesmeții, s-a umflat de n-a mai fost în stare să se ducă în livadă, să stea de veghe ca să-l afle pe făptaș.

Cînd, a doua zi în zori, tatăl se sculă și se duse să vadă ce ispravă a făcut cel de-al doilea fecior, rămase și mai dezamăgit decît prima oară. Mînios la culme, i-a dojenit pe amîndoi băieții și le-a poruncit să plece încotro or vedea cu ochii.

La ceasul prînzului, mezinul îi spuse tatălui că se încumeta el să stea la pîndă să afle ce se întîmpla peste noapte cu livada, încercînd să-l încredințeze că o să fie în stare să-l prindă pe răufăcător. Tatăl luă în rîs vorbele băiatului și-i răspunse că dacă frații lui, zdraveni și în putere, n-au făcut nici o scofală, ce avea să facă tocmai el, care era olog. Dar mezinul îl rugă într-una să-l lase să încerce și el, zicîndu-i că n-avea nevoie decît de o funie. Pînă la urmă, tatăl se înduplecă, socotind că ce-i ceruse băiatul era mai chibzuit decît ce-i ceruseră ceilalți doi, și încuviință să stea și el la pîndă.

Ologul, învăluit în întunericul nopții și călăuzindu-se doar de razele palide ale lunii care apunea, se ascunse după un copac stufos, anină funia cu un capăt de o ramură,

iar celălalt îl ţinu în mînă. Se trînti la pămînt şi se făcu că doarme.

Trecură cîteva ceasuri, şi deodată simţi că se apropie cineva ; aşteptă să intre în laţ, şi apoi trase de funie, ca să prindă făptaşul. Era un iepuraş fermecat, care prinse a-i vorbi cu glas de om :

— Tu nu semeni cu fraţii tăi, care s-au gîndit numai la desfătarea lor. Tu eşti bun la suflet şi cinstit, şi de asta am venit la tine să-ţi dezvălui o taină : eu sînt o zînă care am fost vrăjită, dar am puteri nemărginite, şi pot înfăptui ceea ce nu-i cu putinţă pentru alţii...

Şi vorbindu-i astfel băiatului olog, care rămăsese impietrit de uimire, socotind că visează, îi dădu o punguţă fermecată. Îi zise să o păstreze bine la piept şi, ori de cîte ori va avea vreo dorinţă, să-i spună : „Punguliţă fermecată, îndeplineşte-mi pe dată dorinţa !", Iepuraşul îl rugă apoi să păstreze taina şi, cu iuţeala fulgerului, se făcu nevăzut.

Ameţit de bucurie că a dobîndit o asemenea minunăţie de dar, băiatul luă funia şi se duse în mijlocul livezii. Scoase punguţa şi îi ceru ca toţi merii să fie iar ca mai înainte... Şi care nu i-a fost uimirea cînd văzu că pomii se acoperiră pe dată de frunze, de flori şi de fructe, încă şi mai minunate decît cele dinainte de prăpăd.

În zori, tatăl nu-şi mai venea în fire, minunîndu-se de atîta mîndreţe şi bogăţie, cum nu mai văzuse niciodată în livada lui. Îl cuprinse o bucurie nesfîrşită, şi nu mai ştia cum să-i mulţumească mezinului. Dar minunea asta făcu să-i crească furia împotriva celor doi fii leneşi, cărora le porunci din nou să plece din casa lui şi să se întoarcă numai după ce or să înveţe să muncească. Cum însă mezinul îşi iubea fraţii din tot sufletul, se hotărî s-o pornească după ei.

Mama îi pregăti merinde din belşug şi ologul plecă la drum, pe urmele fraţilor mai mari.

Nu trecu mult și-i zări. Începu să-i strige. Ei îl auziră și, plini de mînie și de dușmănie, îl așteptară. Îi luară toate merindele, îl bătură măr, îi smulseră hainele de pe el și la urmă îl legară cu funiile luate de acasă de un copac, ca să piară. Îl lăsară acolo frații cei haini și o porniră mai departe.

Mezinul, bietul de el, uitase de punguța fermecată. După o vreme se nimeri să treacă pe acolo un om cu căruța, și se apropie de sărmanul băiat, care zăcea legat pradă vulturilor. A încercat omul să-l dezlege, dar n-a fost chip. Abia atunci și-a adus aminte flăcăul de darul iepurașului, și șopti :

— Punguță fermecată, vino-mi în ajutor !

Și pe dată se ivi iepurașul, care îi aduse haine mîndre și bucate gustoase, din belșug.

Mezinul o porni iar la drum, după frații lui. Cînd îi întîlni, împărți cu ei bunătățile. Cum frații erau însă nerecunoscători și haini, îl bătură iar și îl lăsară, legat fedeleș, spînzurînd deasupra unei prăpăstii. Cum se îndepărtară, mezinul scoase punguța fermecată și, cu ajutorul iepurașului, scăpă teafăr și de data asta. Se luă iar după cei doi și, cînd îi ajunse, nu-i mai făcură nimic, căci se încredințaseră, în sfîrșit, că îi urma numai și numai din dragoste frățească.

Chibzuiră toți trei ce aveau să facă mai departe. Ajungînd la o răscruce de unde se făceau trei drumuri, fratele cel mare o luă la dreapta, cel mijlociu, drept înainte, iar mezinul, la stînga. Înainte de a se despărți, se înțeleseseră să-și încerce fiecare norocul, să-și caute nevastă și să se căpătuiască, iar apoi să se întoarcă toți acasă.

Flăcăul cel mic merse ceasuri în șir și dădu peste un palat mîndru, în care se zăreau numai niște umbre și de unde răzbea pînă la el o muzică negrăit de dulce. Umbrele îl poftiră înăuntru, înconjurîndu-l cu mare grijă și dîndu-i toată cinstirea. Flăcăul era uluit și cam speriat de tot ce se petrecea, muncindu-se fără încetare să afle tîlcul

acelor umbre care se ascundeau acolo și cine cînta atît de minunat. Se uită prin toate părțile cînd, deodată, privind printr-o fereastră de cleștar, văzu o broscuță ce țopăia pe clapele unui pian, smulgîndu-i sunetele acelea vrăjite. Flăcăul intră în vorbă cu broscuța și află că era o prințesă prinsă în puterea unei vrăji. Petrecură toată noaptea, depănîndu-și fiecare povestea vieții. Broscuța se bucură de sosirea flăcăului și, încetul cu încetul, prinse drag de el. Le porunci umbrelor, care o ascultau cu credință, să-l ospăteze și să-l slujească așa cum se cuvine. Iar flăcăul rămase acolo, cu dragă inimă. Se scurseră cîteva luni, în belșug și fericire. Apropiindu-se sorocul cînd trebuia să-și întîlnească frații și să se întoarcă împreună acasă, flăcăul se gîndi să-i ducă un dar minunat tatălui. Cînd află broscuța, îi dădu o cutiuță fermecată.

Flăcăul își luă rămas bun și plecă să-și întîlnească frații, la răscrucea unde se despărțiră. Cînd ajunse, cei doi erau acolo, încărcați de daruri și avere și-i povestiră că și-au găsit logodnice niște fete frumoase. Îl întrebară cum i-a mers, dar bietul mezin nu îndrăzni să spună că logodnica lui era o broscuță.

Se îndreptară cu toții spre casa părintească și fiecare dădu părinților darurile aduse. Cînd mezinul deschise cutiuța pe care i-o dăduse broscuța, află acolo mîndrețe de podoabe, darul lui fiind cel mai de preț.

Apoi se întoarseră toți trei să-și aducă logodnicele. Cînd ajunse la palatul broscuței, vraja se rupse și pe flăcăul cel mic îl întîmpină o prințesă neasemuit de frumoasă. Flăcăului îi căzu dragă de cum o zări și plecară împreună, luînd cu ei bogății fără număr.

Cînd ajunseră la casa părintească, frații mai mari se aflau acolo cu averea și logodnicele lor. Dar prințesa mezinului își întrecea cu mult cumnatele, strălucind de frumusețe ca ruptă din soare.

Făcură o nuntă mare și bogată, și de atunci încolo trăiră cu toții fericiți ani mulți, în pace și bună înțelegere.

Iar eu am încălecat pe o șa și v-am spus povestea așa !

BERNARDITO

(CHILE)

Trăia odată un biet pescar. Avea nevastă, un fiu tare isteț, pe care-l chema Bernardito, și un cotoi. Tatăl se ducea în fiecare zi la pescuit, ca să-și poată duce cu toții zilele.

Într-o zi, se ivi din mare o fată cu coadă de pește și-i zise că, de-i va da ei prima făptură care i-o ieși în cale, cînd se întoarce acasă, o să-l facă să prindă pește, după pofta inimii. Omul se învoi, știind el că întotdeauna la întoarcere îi ieșea în cale cotoiul.

Dar tocmai în ziua aceea, cînd sosi acasă cu sacul plin de pește, îi ieși în întîmpinare Bernardito, care avea vreo doisprezece ani. Cînd îl văzu, omul se porni pe plîns ; trebuia doar să-și țină cuvîntul și să-i dea sirenei prima făptură care-i ieșise în cale.

— Fiule, îi spuse cu jale, trebuie să te duc mîine la malul mării și să te las acolo !

Iar copilul răspunse :

— Bine, tătucă, du-mă și lasă-mă acolo, numai să-mi dai și o chitară, să pot cînta !

A doua zi omul îl duse pe Bernardito la malul mării și-l lăsă acolo cu chitara. Se întoarse apoi acasă, plîngînd.

Copilul se porni să cînte. Sirena ieși din mare, îl văzu pe Bernardito și-i zise :

— Vinde-mi mie chitara, ca să o am la nuntă, că în curînd mă mărit !

Cînd băiatul îi întinse chitara, sirena se apropie şi-l trase după ea în apă.

Şi rămase Bernardito pe fundul apei cinci ani. Cînd se împlini al cincilea an, sirena îi dădu voie să meargă să-şi vadă părinţii.

Pe drum, Bernardito se întîlni cu alţi doi flăcăi. Făcură calea toţi trei împreună şi, într-un tîrziu, intrară într-o pădure unde trăia un balaur fioros, cu şapte capete. Făcură popas peste noapte şi, pe cînd cei doi tovarăşi ai lui dormeau, Bernardito rămase treaz lîngă foc. Cînd se ivi balaurul, Bernardito se luă la luptă cu el şi-l răpuse, tăindu-i capetele. Din pricina sîngelui mult care ţîşni, se stinse însă focul. Bernardito nu vru ca tovarăşii săi să afle cum şi-a petrecut el noaptea şi-o porni să caute un tăciune, să aprindă iar focul, ca să poată face mîncarea a doua zi în zori.

Merse el ce merse şi deodată zări în depărtare o lumină. Se apropie şi văzu o ceată de doisprezece tîlhari stînd în jurul focului şi mîncînd un miel fript.

Cînd îl văzură, tîlharii îl poftiră să se ospăteze, apoi îl luară cu ei, că tocmai se pregăteau să jefuiască palatul împăratului şi aveau nevoie de el. Ajungînd la palat, trebuiau să intre printr-o încăpere îngustă, pe unde nu putea trece decît un singur om, subţire la trup, şi cel ce intra primul se afla în mare primejdie.

— Intru eu ! le zise Bernardito, şi se strecură înăuntru.

Cei doisprezece tîlhari dădură să se strecoare şi ei, unul cîte unul, dar flăcăul îi aştepta cu paloşul ridicat şi îi ucise pe toţi. Apoi intră într-o altă încăpere, unde dormeau cele trei fete ale împăratului. Se apropie de una, o sărută şi-i fură un pantofior. La fel făcu şi cu celelalte două. Luă cu el cei trei pantofiori, ieşi din palat şi se duse în pădure la tovarăşii lui.

A doua zi îi trezi, mîncară toţi trei şi o porniră la drum.

Se nimeri că ajunseră tocmai la palatul împăratului cu cele trei fete. Se înfățișară la tron, să ceară de lucru. Împăratul le dădu de lucru dar, cum îi plăceau tare mult poveștile, trimise pe seară după ei, să vină să-i povestească. Cei doi flăcăi îi spuseră fiecare o poveste. La urmă, împăratul porunci, cu ochii la Bernardito :

— Să povestească acuma și flăcăul ăsta !

Atunci Bernardito prinse a povesti :

— Luminăția-ta, peste noapte am făcut popas în pădure. În puterea nopții s-a ivit un balaur, iar eu m-am luat la luptă și l-am biruit. I-am tăiat cele șapte capete și limba din fiecare. Iată aici cele șapte limbi, ca să vezi că-i adevărat !

Scoase limbile, apoi își urmă povestirea :

— Cum sîngele care țîșnise a stins focul, am pornit să caut jar, să-l aprind. Am zărit o lumină, m-am apropiat și am dat peste doisprezece tîlhari care mîncau un miel. Tocmai se pregăteau să jefuiască palatul luminăției-tale, și căpetenia m-a poftit să mă alătur lor. I-am însoțit, m-am strecurat eu primul în palat și i-am ucis, pe rînd, pe toți. Se află aici, într-o încăpere, toți doisprezece, morți. Am dat apoi de cele trei prințese care dormeau ; le-am sărutat pe fiecare și le-am luat cîte un pantofior, ca să fie mărturie. Iată aici pantofiorii !

Împăratul le chemă pe fete, le întrebă dacă erau pantofiorii lor și ele încuviințară. Apoi se duseră cu toții în încăperea unde zăceau tîlharii, și-i găsiră morți.

Atunci împăratul, fericit că voinicul i-a scăpat împărăția de balaurul fioros și de tîlhari, grăi astfel :

— Bernardito, nu știu cum să te răsplătesc pentru cît bine mi-ai făcut ! Alege-ți una din fete de nevastă !

Bernardito o alese pe cea mai mică dintre prințese, care era cea mai frumoasă, și făcură o nuntă bogată, cum nu s-a mai pomenit.

CEI DOI MARI MINCINOȘI CHILIENI

(CHILE)

Trăiau odată doi prieteni. Amîndoi erau tineri și chipeși, oameni învățați, care știau carte nu glumă, dar le cam plăcea băutura.

Într-o bună zi unul îi spuse celuilalt :

— Mare lucru de capul nostru, măi fîrtate, ce să zic ! Sîntem tobă de carte, dar din pricina băuturii ne ducem zilele în mizerie !

Într-un ulcior murdar le mai rămăsese niște drojdie care nu se mai putea bea. Atunci celălalt grăi astfel :

— Ascultă, fîrtate, hai să ne îmbogățim și să ne lăsăm de băutură ! Iată ce să facem ! Du-te la împăratul de pe meleagurile învecinate, care se dă în vînt după scorneli, și povestește-i o minciună gogonată. Cam peste un ceas, o să viu și eu la palat, și o să întăresc spusele tale. Împăratul e bun și milos, o să ne dea veșminte și de-ale gurii, dar numai dacă făgăduim că ne lăsăm de băutură.

— Bine, se învoi celălalt prieten. Din pricina patimii ăsteia blestemate nu mai putem nici măcar să luăm ceva pe credit.

Și într-adevăr, așa era.

Zis și făcut. Se duse primul la palat să-i povestească împăratului o scorneală nemaipomenită. Împăratul era darnic și bun la suflet, tare prietenos cu toți cei ce năsoceau povești, pe care le asculta cu nesaț, desfătîndu-se. Totdeauna îi copleșea cu daruri pe povestitori, le dădea bani și veșminte, îi ospăta după pofta inimii.

Prietenul cu pricina, pe nume Julio, se înfățișă la poarta palatului și bătu. Îi deschise un străjer care-l întrebă ce dorea.

— Să-l văd pe luminăția-sa, răspunse.

Străjerul se duse la împărat, să-l întrebe. Apoi se întoarse și-i dădu drumul. Flăcăul se înfățișă împăratului și-i zise :

— Ziua bună, înălțimea-ta !

— Bună să fie, flăcăule !

— Am venit la înălțimea-ta să-ți faci milă și pomană cu mine, că sînt sărman și de îmbrăcăminte și de hrană.

— Desigur, flăcăule ! îi zise împăratul.

Și, întorcîndu-se către o slujnică, îi porunci să-i aducă ce a mai rămas de la gustarea de dimineață, că era ceasul zece și jumătate.

— Adu-i iute flăcăului ăsta niște bucate gustoase !

Pe dată, porunca fu îndeplinită și tînărul se înfruptă din bunătățile cele mai de soi. După ce mîncă el pe săturate, împăratul îi spuse :

— Și acum povestește-mi o snoavă, o întîmplare, o ghicitoare, că mă prăpădesc după povești. Doar ești tînăr și cutreieri lumea, nu ca mine, care nu ies din palat și nu aflu ce se mai întîmplă. Mergînd pe ici, pe colo știi, de bună seamă, o groază de lucruri.

— Dar, înălțimea-ta, ce-am să-ți povestesc eu întrece orice închipuire ; este ceva de necrezut, cum nu s-a mai pomenit vreodată. Să-mi fie cu iertăciune, dar cînd veneam încoace, am văzut rîul arzînd.

Cum era să creadă împăratul una ca asta, că apa luase foc !

— Ascultă, flăcăule, asta-i minciună !

— Ba nu, înălțimea-ta, așa e precum spun : ardea rîul.

— O să vedem ! Să vină îndată un străjer !

Și împăratul porunci să-l întemnițeze pe flăcău, spunîndu-i :

— Ai să stai în carceră pînă o să dau eu poruncă să ți se dea drumul, mincinosule ! Niciodată n-am auzit o asemenea minciună sfruntată !

Flăcăul mîncase pe săturate, așa că nu-i mai era foame. Stătu liniștit, căci știa că o să-i vină curînd prietenul, să-i întărească minciuna.

Și într-adevăr, cam după vreun ceas, se înfățișă la palat celălalt flăcău. Bătu în poartă, ceru să-l vadă pe împărat, că era mort de foame, bietul de el.

— Cu plecăciune, luminăția-ta !

— Ziua bună, flăcău înțelept ! răspunse împăratul, văzînd că tînărul știa să-i grăiască cum se cuvine.

Porunci să fie ospătat cu bucatele cele mai alese și, după ce flăcăul se înfruptă pe săturate, îi spuse :

— Ascultă, băiete ; ai cutreierat mult prin lume și trebuie să știi tot felul de întîmplări. Tare-mi plac snoavele, ghicitorile și vorbele hazlii ! Ia să te aud !

— La poruncă, luminăția-ta ! Știu într-adevăr multe din cîte se petrec pe lume.

— Vreau să-mi spui negreșit de e adevărat că rîul de la marginea orașului a luat foc ?

— Se prea poate, înălțimea-ta ! Ba chiar nu mă îndoiesc, fiindcă venind încoace am văzut o mulțime de căruțe încărcate cu pești fripți.

În felul ăsta întări minciuna prietenului închis, iar ca să nu încapă nici o îndoială, mai spuse :

— Iată, înălțimea-ta, ca să te încredințezi, uită-te la peștii ăștia !

Și-i arătă doi pești pe care îi fripsese din timp și îi învelise bine în hîrtie, ca să-l convingă pe împărat.

— Prea bine, flăcăule ! Așa o fi, iar eu n-am dat crezare celui întemnițat ! Acum, cu peștii ăștia fripți, a ieșit la lumină adevărul.

Și, crezînd a doua minciună, care o întărea pe prima, împăratul porunci să se dea drumul celui din temniță.

— Ascultă, îl întrebă pe ostatic, îl cunoști pe omul ăsta ?

— Da, dar nu ne avem bine unul cu altul ! îi răspunse flăcăul, ca să nu dea de bănuit.

Împăratul porunci să li se dea la amîndoi veşminte şi bani cu prisosinţă.

— Ar trebui să vă întovărăşiţi, îi îndemnă el pe cei doi.

Cînd plecară, unul din prieteni îi spuse celuilalt :

— Acum, că avem tot ce ne trebuie, hai să mergem în Spania !

Şi o porniră într-acolo, cu o corabie din port.

— Trebuie să-i îndrugăm o minciună şi regelui Spaniei, zise unul din ei.

— Tu i-o spui iar eu o s-o întăresc ! adăugă celălalt.

— Aşa să facem !

Şi chibzuiră ei ce minciună să scornească.

Corabia cu care porniseră din Chile ajunse în sfîrşit în Spania. Unul din cei doi prieteni se îndreptă către palat şi ceru să fie lăsat să-l vadă pe rege, care era chiar Alfonso al XIII-lea [1].

Cînd se înfăţişă regelui, acesta îl întrebă :

— Ia spune, flăcăule, ce mai e nou prin Chile ?

— Toate bune, înălţimea ta. Pînă acum n-am mai fost în Spania. Tare mai e mîndră şi bogată !

Flăcăul se pregătise dinainte să pară sărman ; îşi lăsase hainele bune şi luase altele ponosite, ca să nu bată la ochi. Începu îndată să-i povestească regelui :

— Cutreierînd prin Spania, am zărit o cetate mîndră, încercuită de un zid înalt. Cînd m-am uitat mai bine, am văzut că tot zidul era făcut din cărămizi de caş puse peste altele de lut. Am auzit zgomot mare venind dinspre metereze şi am zărit o herghelie de iepe păscînd pe cîmpie. Era tocmai vremea secerişului grîului, şi am văzut cum oamenii treierau ca să facă din lapte covăsit caş. Cum să nu fie bogată Spania !

[1] Rege al Spaniei între 1902—1931 (n. t.).

— Ce tot spui ? Cine a mai pomenit să treieri ca să faci caș din lapte covăsit ? ! se înfurie regele Spaniei. Astea-s minciuni sfruntate !

Și porunci îndată ca chilianul să fie întemnițat.

Nu trecu însă mult și iată că sosește prietenul care trebuia să întărească minciuna, după cum se vorbiseră. Cum se înfățișă la rege, flăcăul spuse :

— Am venit, înălțimea-ta, să te rog să te milostivești de mine, că sînt sărman și flămînd ; aș dori ceva de mîncare !

— Bine, spuse regele, poruncind îndată să i se aducă de-ale gurii.

— La noi acasă, în Chile, sîntem tare sărmani, grăi flăcăul. Vezi, înălțimea-ta, cît sînt de ponosit ?

— Aici în Spania n-o să duci lipsă de nimic. Spania e bogată, nespus de bogată, și foarte puternică, spuse regele.

După ce mîncă după pofta inimii, flăcăul prinse a povesti :

— Cînd am venit încoace am văzut un zid înalt făcut tot din cărămizi de caș puse peste altele de lut. Iar mai încolo, într-un țarc, am dat peste niște flăcăi care trebăluiau lîngă un cazan mare ; lîngă ei se aflau grămezi de caș proaspăt. Am cumpărat și eu o bucată, și cînd s-o rup, să vezi minunăție : în caș era o copită mititică, de mînz !

Și-i arătă regelui copita de mînz pe care o găsise pe undeva, aruncată în drum. În felul ăsta flăcăul întări minciuna prietenului lui tocmai la țanc.

— Măi, să fie ! se minună regele. Și eu care l-am făcut mincinos pe primul care mi-a povestit aceeași întîmplare !

Porunci fără zăbavă să fie scos ostaticul din temniță și, cum i se înfățișă, îl întrebă :

— Îl cunoști pe omul ăsta ?

— Da, spuse cel de al doilea, îl știu că e chilian.

— Ei, acum s-o porniți la drum împreună, spuse regele. Vă dau la fiecare cîte doi galbeni mari, care fac

cît cinci mii de *pesos* în bani chilieni, așa că puteți pleca fără grijă amîndoi.

— Hai să mergem, fîrtate, grăi unul către celălalt cînd se văzură afară din palat, că luminăția-sa o fi știind ce zice. Să ne ducem acum în Franța, să-i povestim regelui de acolo o minciumă și mai grozavă.

— Haidem !

Și o porniră către Franța. Cînd ajunseră, primul se îndreptă singur spre palat și dădu să-i înșire o minciună regelui. Îi povesti că, pe cînd se îndrepta într-acolo, după ce se dăduse jos de pe corabie, ieșind din port zărise o casă singuratică, acoperită cu țiglă, unde o femeie spăla rufe. Cînd se apropie el, văzu alături o altă femeie tînără ce ținea în brațe un prunc care avea nouă mînuțe. Cine a mai pomenit una ca asta ?

Regele nici vorbă să-i dea crezare și-i zise, supărat :

— Cum să fie cu putință ca o femeie s-aducă pe lume un copil cu nouă brațe ?

— Ba așa e, înălțimea-ta !

Dar regele se înfurie și mai tare și porunci ca străinul mincinos să fie întemnițat.

Nu trecu mult și sosi cel de al doilea flăcău, să întărească minciuna prietenului. Cum se înfățișă la rege, îi zise :

— Înălțimea-ta, te rog să mă milostivești : vin tocmai din Chile, și-s lihnit de foame. Ajută-mă cu ceva de-ale gurii.

— Desigur, răspunse regele. Cu dragă inimă, chilianule ! Ia spune-mi, cum e lumea pe la voi ?

— Sîntem tare sărmani și năpădiți de nevoi.

Regele porunci grabnic să i se aducă de mîncare, și slugile veniră cu tot felul de bunătăți. După ce se înfruptă chilianul, regele îi spuse :

— Acu povestește-mi ceva, o snoavă, o ghicitoare, că tare-mi mai place să-mi trec vremea ascultînd.

— Bine, luminăția-ta ! O să-ți spun o întîmplare de necrezut : cînd mă îndreptam încoace, am trecut pe lîngă o casă acoperită cu țiglă și, fiindu-mi sete, m-am apropiat să cer apă. Înăuntru erau două femei, una mai bătrînă și alta tînără. Cea bătrînă tocmai spăla și, între rufele întinse la uscat, am zărit o cămășuță de copil care avea nouă mîneci.

— Ca să vezi ! se minună regele Franței. Se vede că era cămășuța pruncului de care mi-a povestit cel pe care l-am întemnițat.

Flăcăul îi arătă atunci regelui o cămășuță cu nouă mîneci, pe care i-o făcuse o croitoreasă, așa cum îi ceruse. Și astfel chilianul întări minciuna înșirată de prietenul lui.

Regele porunci să i se dea drumul celui întemnițat și, cînd i se înfățișă, îi întrebă pe amîndoi flăcăii :

— Sînteți amîndoi din Chile ?

— Da, dar nu călătorim împreună.

— Ei, de acum încolo să vă întovărășiți. O să vă dau la fiecare bani, cinci mii de *pesos*, ca să plecați fără grijă.

După ce ieșiră din palat cei doi, se opriră într-o piață mare să stea de vorbă.

— Ascultă, zise unul, amîndoi sîntem niște mincinoși fără pereche. Ne-a mers din plin, avem acum bani și haine cu prisosință. Hai să ne luăm la întrecere, să vedem care din noi spune o minciună mai gogonată !

— Bine ! se învoi celălalt.

— Ascultă, fîrtate, tu cunoști pampasul de la miază-noapte ?

— Da, le știu pe toate, și pe cele din America, și pe cele din Africa.

— Ascultă atunci aici : în mijlocul Africii a crescut o varză uriașă, așa de mare încît toate oștirile de pe lume

încăpeau la un loc în umbra ei. Toată oștirea chiliană se afla în umbra unei singure frunze.

Cînd auzi scorneala asta, celălalt zise, fără să stea mult pe gînduri :

— Ascultă-mă și pe mine, fîrtate : am văzut cu ochii mei niște oameni care făceau un cazan așa de mare, că atunci cînd băteau un nit pe o parte, trecea o zi și o noapte pînă se auzea zgomotul taman pe partea ailaltă. Îți închipui ce uriaș era !

Primul îi răspunse îndată, netulburat :

— Se vede că făceau asemenea cazan ca să aibă unde fierbe varza de care-ți povesteam !

Așa că niciunul din ei nu se lăsă mai prejos și, pînă la urmă, nu izbutiră să se întrecă unul pe altul în scorneli, dovedindu-se amîndoi la fel de mincinoși.

LACUL DIAVOLULUI

(ECUADOR)

Trăia odată într-un sat un bătrîn pe nume Pedro, care avea un fecior ce se chema Juan. În ziua în care băiatul împlini douăzeci de ani, tatăl îi spuse :

— Fiule, am păstrat taina pînă ai împlinit douăzeci de ani, iar acum pot să ți-o dezvălui : află că dincolo de cîmpia din zare este un lac numit Lacul Diavolului. În mijlocul lui crește un măr care face roade de aur. Cine o să ajungă să rupă un măr din copac, o să vadă îndată cum seacă apa din jur și se ivește un palat minunat.

Juan îl întrebă uimit cum e cu putință să se ivească palatul din lac. Atunci tatăl îi răspunse :

— În vremurile de demult, trăia acolo un împărat hain, care nu se îngrijea de poporul său și, drept pedeapsă, diavolul i-a scufundat palatul în apă.

A doua zi, Juan o porni în căutarea pomului cu merele de aur. Străbătu cîmpia și, apucînd-o pe o cărare prăpăstioasă, auzi un hohot de rîs. Se întoarse, se uită în jur, dar nu văzu pe nimeni. Zări doar într-un copac o pasăre cu penele frumos colorate. Dădu să se urce după ea, cînd auzi din nou hohotul de rîs. Atunci pasărea prinse a da din aripi și, cu glas duloe, îi grăi așa :

— Juan, nu-ți pierde firea ! Mergi mai departe pînă dai de Lacul Diavolului !

Și pasărea își luă îndată zborul. Juan își văzu de drum. Merse el cît merse, și iar auzi un hohot drăcesc.

— Dumnezeule, dă-mi putere să merg mai departe ! se rugă el, speriat.

În cele din urmă, i se ivi în fața ochilor Lacul Diavolului, și în mijlocul lui zări pomul cu merele de aur. Se apropie, dar cînd să culeagă un măr, un balaur fioros, cu optsprezece capete, se năpusti asupra lui, gata să-l înghită.

Juan se rugă iarăși :

— Doamne, nu mă părăsi !

Își făcu îndată curaj, luă spada în mînă și se avîntă în luptă. Cînd unul din capetele balaurului se apropie de el să-l înghită, flăcăul îl reteză dintr-o singură lovitură. Și la fel făcu cu toate. Rupse apoi un măr, și în clipa aceea apele secară ca prin farmec și se ivi palatul cel minunat. Intră înăuntru și acolo îl întîmpină chiar tatăl lui, însoțit de o fată negrăit de frumoasă.

— Fiindcă ai fost viteaz și ai rupt vraja, îi spuse tatăl, o să te însori cu fata cea mîndră și ai să fii împărat pe aceste meleaguri.

Astfel ajunse Juan cel curajos împărat și trăi fericit cu nevasta lui ani mulți.

DELGADINA ȘI ȘOPÎRLA

(CHILE)

Trăiau odată într-un sat o bătrînă cu fiica ei. Fata se numea Delgadina și era frumoasă ca ruptă din soare. Cînd crescu mare, de se făcu de vreo cincisprezece ani, maică-sa o trimise într-o bună zi la rîu să spele niște lînă. Erau tare sărace, bietele de ele, și abia își duceau zilele, adunînd de ici și colo cîte ceva.

Întorcîndu-se de la rîu, fata zări o șopîrlă mititică, să tot fi fost cît un lat de palmă, galbenă toată și tare frumușică. O luă în mînă și o aduse acasă. Cînd intră înăuntru, strigă bucuroasă :

— Măicuță, ia te uită ce șopîrliță frumoasă am găsit !

— Vai, fetițo ! Aruncă iute șopîrla de-aci !

— Ba nu, n-o arunc, o să o țin, că e tare frumușică !

Și fata păstră șopîrlița și se îngriji de ea. O puse într-o ulcică din acelea care se folosesc la țară. În fiecare zi se ducea să o vadă, și-i dădea fărîme de pîine, cîte un pic de lapte, și tot ce putea strînge de mîncare. Ba vecinele îi aduceau și muștele pe care le prindeau, iar șopîrlitei tare îi mai erau pe plac.

Trecu vremea, mai întîi un an, apoi al doilea, și șopîrlița crescu. Cînd se făcu fata de vreo șaptesprezece ani, șopîrlița se mărise într-atît că nu mai încăpea în ulcică. O puse atunci într-o ulcică mai mare, dar nu se scurse o jumătate de an, că nu mai încăpea nici acolo. Fata luă un butoi, din acela în care se păstrează vinul, și o așeză înăuntru. După o vreme șopîrla crescu atît de mare, că te și speria. Fata însă nu se temea, ci se juca cu ea, apoi îi făcea semn și șopîrla se ducea singură la locul ei.

Într-o zi, cînd fata avea cam optsprezece ani, șopîrla îi grăi astfel, cînd îi aduse de mîncare :

— Delgadina, eu am să plec de aici, fiindcă nu mai încap nici în butoi şi tu nu pridideşti să-mi dai de mîncare. Sînteţi sărmane, tu şi maică-ta, abia aveţi cu ce vă ţine zilele, şi nu mai e chip să ai şi grija mea. Te las cu bine, Delgadina, dar înainte de plecare vreau să-ţi dăruiesc ceva !

Fata o asculta cu inima grea, căci o crescuse de mititică şi prinsese drag de ea. Văzînd-o necăjită, şopîrla îi zise :

— Nu te întrista, Delgadina, că am să-ţi fac un dar bogat !

Şopîrla izbucni în lacrimi şi grăi mai departe :

— Trece-ţi degetele binişor peste ochii mei de mai multe ori şi înmoaie-ţi-le în lacrimile mele. În felul acesta îţi dăruiesc ceva de preţ : ori de cîte ori o să te speli pe mîini, şi o să le scuturi, stropii de apă se vor preface în monede de aur, de toate mărimile. Ai să fii bogată şi ai să duci altă viaţă.

După ce spuse vorbele astea, şopîrla ieşi din butoi, îşi luă rămas bun şi se îndepărtă, luînd-o spre mare.

Fata rămase tare nedumerită de spusele şopîrlei. Se duse să se spele într-o albie, că dè sărmane ce erau n-aveau nici lighean, şi, cînd îşi scoase mîinile din apă, le scuturâ bine. Pe dată căzură la pămînt tot felul de monede, şi mai mari, şi mai mici, toate de aur curat. Fata se bucură nespus şi o strigă pe maică-sa :

— Măicuţă, vino degrabă încoace ! Du-te la tîrg şi cumpără de-ale gurii ; ia brînză, carne, pîine, zahăr, tot ce poftesti, să ne ospătăm cum se cuvine !

Trecu un timp, dar nimeni nu izbuti să afle taina fetii. Ea puse să i se ridice o casă mîndră, şi toată lumea se mira de unde scoate atîţia galbeni.

Cînd casa cea nouă a fost gata, fata şi mama ei s-au mutat în ea. Nu trecu însă mult şi se răspîndi prin împărăţie vestea că, prin partea locului trăia o fată care, cînd se spăla şi-şi scutura mîinile, prefăcea picăturile de apă în monede de aur.

Vestea ajunse la urechile împăratului cel tînăr care domnea acolo și, fără să stea mult pe gînduri, el hotărî să o ia de nevastă.

Nu departe de palat își ducea zilele o vrăjitoare haină cu fie-sa. Împăratul trimise după vrăjitoare și o întrebă :

— Știi cumva pe unde se află fata care, atunci cînd își spală mîinile, preface în galbeni picăturile de apă ?

— Știu, luminăția-ta !

— Adu-mi-o îndată, și o să te răsplătesc cu dărnicie !

— Prea bine ! zise baba.

Plecă zorită și se duse drept la mama Delgadinei, zicîndu-i :

— Am venit după fata ta, s-o iau la palat, că împăratul vrea să-i vorbească.

— Cum să fie oare cu putință una ca asta ? se sperie bătrîna.

Dar vrăjitoarea o luă pe Delgadina și pe drum urzi ce avea de făcut. Se duse de o luă și pe fata ei, apoi se îndreptă cu ele amîndouă către mare. Ajungînd la mal vrăjitoarea cea haină o înhăță pe Delgadina, îi scoase ochii și o aruncă în mare. Apoi o luă pe fie-sa și o duse la palat.

Cînd se înfățișară împăratului, vrăjitoarea îi zise că i-a adus fata pe care o voise, aceea ce avea darul să prefacă în galbeni picăturile de apă, ori de cîte ori se spăla pe mîini.

Fata era urîtă și nu-i plăcu deloc împăratului, dar se gîndi că pentru darul ei fermecat merita să o ia de nevastă.

— Bine, se învoi el, și-i spuse babei : ia-o acum și mîine adu-mi-o iar, să facem nunta !

Și a doua zi se cununară.

În vremea asta biata Delgadina rătăci plutind pe mare. Niște pescari care prindeau pește pe acolo zăriră o făptură omenească purtată de valuri și își îndreptară bărcile

într-acolo. Văzînd-o pe fată, care era frumoasă fără seamăn, împodobită cu haine mîndre, bieții de ei crezură că e vreun înger căzut din cer. O luară și o duseră printre stîncile unde își aveau colibele. Îi dădură de mîncare, haine și tot ce-i făcea trebuință, îngrijindu-se să nu ducă lipsă de nimic.

Se căzniră să-i tămăduiască ochii, dar nu izbutiră : fata își pierduse cu desăvîrșire vederea.

Și așa, Delgadina ajunsese să fie iubită de pescari, care îi purtau mare grijă.

În vremea asta, la palat, împăratul se sculă a doua zi după nuntă și se ascunse s-o vadă pe nevastă-sa cînd se spală. Ea se duse de se spălă, dar, cînd să se șteargă, nu căzu nici un galben. Împăratul se uită cu luare aminte, nu zări însă nimic. Se întristă cumplit și, cînd ea termină cu spălatul și pieptănatul, o chemă și o întrebă :

— Ascultă, de ce nu ți-a căzut nici un galben printre degete după ce te-ai spălat ?

Ea se uită lung la el și îi răspunse :

— Fiindcă mi-am pierdut darul, măritîndu-mă cu tine. Numai tu ești de vină !

Așa îi grăi, vicleana de ea, și împăratul tăcu mîlc, ce era să facă ? Nu se mai putea drege nimic.

Într-o zi, pe cînd Delgadina stătea pe o stîncă, se apropie de ea o șopîrlă uriașă și-i zise :

— Ce faci aici, Delgadina ?

Fata îi recunoscu îndată vocea șopîrlei pe care o crescuse.

— Iaca, ce să fac ? îi răspunse ea. Vrăjitoarea cea haină mi-a scos ochii și m-a aruncat în apă. M-au găsit însă niște pescari și m-au adus aici.

Șopîrla prinse atunci a plînge cu lacrimi amare.

— Delgadina, trece-ți mîinile peste ochii mei ! Trece-le fără teamă !

Fata îi dădu ascultare.

— Acum freacă-ți ușurel scobiturile ochilor, de mai multe ori.

Fata făcu întocmai.

— Deschide acum ochii ! zise într-un tîrziu șopîrla.

Și Delgadina deschise ochii. Avea acum niște ochi mai frumoși ca înainte, verzi ca marea, cum nu s-a mai pomenit asemenea mîndrețe.

— Vezi acum, Delgadina ?

— Da, văd !

— Mă recunoști ?

— Sigur că te recunosc : ești șopîrla mea dragă.

Fata îi sări de gît și o întrebă drăgăstos :

— Ești mulțumită ?

— Sînt. Acum ascultă-mă : ia-ți hainele și să mergem !

— Cum să plecăm de aici, cînd n-am habar pe unde ne aflăm ?

— N-ai grijă, vino cu mine. Urcă-mi-te în spinare și ține-te bine de gîtul meu !

Fata încălecă și șopîrla o porni înotînd prin apă. Ajunse curînd chiar la locul unde vrăjitoarea o aruncase în mare pe Delgadina.

— Am ajuns la mal, grăi șopîrla. Dă-te jos și du-te la tine acasă. Fii însă cu mare grijă !

Delgadina își luă rămas bun și plecă, iar șopîrla se aruncă iar în mare. Fata recunoscu lesne locurile și se îndreptă spre casă fără greutate.

Cînd ajunse, o găsi pe biata maică-sa plîngînd cu lacrimi amare, tot întrebîndu-se ce s-o fi ales de fata ei. Delgadina prinse a-i povesti atunci tot ce i se întîmplase : cum vrăjitoarea cea haină, în loc s-o ducă la palat, îi scosese ochii și o aruncase în mare, cum șopîrla crescută de ea o scăpase de la pieire și-i redase vederea, cum o găsiseră pescarii și o adăpostiseră.

După ce fata îi povesti totul de-a fir-a-păr, mama îi zise, bucuroasă :

— Bine c-ai scăpat, fata mea ! Stai lîngă mine să bem niște ceai și să mîncăm, că avem de toate !

Trecură cîteva zile și împăratului îi ajunse iar la ureche zvonul că s-a întors fata care, după ce se spăla, prefăcea în galbeni picăturile de apă ce i se scurgeau de pe mîini. Se gîndi el, chibzui bine, și hotărî să facă un ospăț la care să poftească pe toți supușii din împărăție, bărbați și femei, bătrîni și copii.

În ziua ospățului, într-o sală uriașă, înțesată de lume, se adunaseră la un loc, fără deosebire, bogați și săraci, isteți și sărmani cu duhul. După ce se ospătară după pofta inimii, slujitorii aduseră la toți mesenii pocale cu apă, să-și clătească degetele. Cînd Delgadina își scoase din apă degetele, se risipiră pe masă niște galbeni. Împăratul, care era numai ochi, luă îndată aminte. Se ridică de la locul lui și veni lîngă fată.

— Cum de ți-au căzut galbenii ăștia ? o întrebă el.

Delgadina n-avu cum să nu-i mărturisească. Împăratul luă galbenii și văzu că erau de aur curat. Fără să stea pe gînduri, spuse :

— Fata asta o să-mi fie soție ! Să vină aici sfetnicii cei mari !

Și porunci să fie prinse fără zăbavă nevastă-sa și vrăjitoarea de maică-sa și să fie arse în cuptor. Cît ai clipi, porunca i-a fost îndeplinită și cenușa s-a ales de ele !

Apoi împăratul se înfățișă mamei alesei lui, care era și ea la ospăț, cerîndu-i încuviințarea s-o ia pe fata ei de nevastă.

— Foarte bine ! se învoi din toată inimă bătrîna. Vă dau încuviințarea mea !

După trei zile făcură nuntă mare și îmbelșugată. Petrecură opt zile în șir, ospătîndu-se cu tot felul de bucate și băuturi alese.

Iar eu am încălecat pe o șa și v-am spus povestea așa.

PEDRO URDEMALAS ȘI URIAȘUL

(ARGENTINA)

Ne aflăm în frumosul oraș Fortuna, unde totul în jur e bogăție și splendoare. Dar străzile sînt pustii, casele au porțile ferecate și puținii trecători merg zoriți, cu privirea plecată. Ce s-o fi petrecînd ? Să nu fie oare oamenii fericiți, în mijlocul atîtor bogății ? Căci nu se afla pe nicăieri om sărman, nici vreun cerșetor pribeag. Dar inimile tuturor erau sfîșiate de o durere adîncă. Cineva sosit de curînd acolo întrebă care e pricina unei asemenea nefericiri și o femeie bătrînă, care plîngea în prag, îi spuse că în orașul acela nimeni nu știa ce-i libertatea.

Într-adevăr, oamenii trăiau îngroziți, sub amenințarea primejdiei, fiindcă tot ținutul era cîrmuit de un Uriaș crunt și sîngeros. Era un monstru de ticăloșie, cumplit de răzbunător și de o cruzime și putere neasemuite. Stăpîn absolut peste popor, prăda într-una averile și lua viețile supușilor, cu desăvîrșire lipsiți de drepturi. Uriașul îl făcuse ostatic pe împărat, îi învinsese oștirea și o răpise pe fiică-sa, preafrumoasa prințesă Rosalinda. În van striga și plîngea biata împărăteasă ! De prisos se dovediră a fi și bogatele daruri în galbeni și arginți pe care le făcură monstrului cei năpăstuiți, ca să le lase în pace orașul și să se întoarcă în peștera lui. Uriașul tiran nu-și pleca urechea la plîngerile nimănui și, plin de trufie, nu se sătura să-i supună la tot soiul de încercări ce întreceau cu mult puterea omenească și nici o ființă nu le putea duce la bun sfîrșit fără a-și pierde viața.

În acest oraș al nenorocirii sosi într-o zi Pedro Urdemalas. Trecuse multe rîuri, se cățărase pe crestele munților, străbătuse cîmpii întinse, făcînd un drum nespus de

anevoios, ca să cunoască orașul minunat. Năzuia din tot sufletul lui îndrăzneț și viteaz să dobîndească bogății și să-l biruie pe Uriașul temut, ca s-o scape pe prințesa Rosalinda și să elibereze oamenii năpăstuiți. Știa el bine cît de primejdioasă era înfruntarea și ce înfrîngere îngrozitoare îl putea aștepta, dar îl îmbărbăta gîndul că era cu putință să izbîndească.

Încercările pe care le poruncea Uriașul erau grele și țineau trei zile în șir. Cel care izbutea să iasă biruitor dobîndea eliberarea împăratului și a prințesei și ajungea cîrmuitorul deplin al poporului.

Pedro Urdemalas străbătu orașul cu pas ager, cîntînd dintr-un fluieraș de păstor. Auzind sunetele acelea dulci și ciudate, oamenii ieșiră afară din case, să vadă cine cîntă. Încet-încet se strînse o mulțime deasă care se luă după drumețul necunoscut. Nimeni nu știa cine și de unde era nou-venit care îndrăznea să tulbure liniștea sfîșietoare a orașului asuprit. Sosirea tainicului călător pricinui nețărmurită mirare și speranță. În curînd, bucuria oamenilor spori cînd văzură că necunoscutul își îndrepta pașii către palatul Uriașului.

Auzind vuietul pătrunzător și larma mulțimii fremătînde, Uriașul ieși afară ca să pedepsească îndrăzneala gloatei. Dar seninătatea cu care îl înfruntă ciudatul călător îl făcu să se oprească și să-l întrebe îndată, cu asprime, cum de se încumetase să i se înfățișeze cu atîta necugetare. Necunoscutul însă nici gînd să se sperie ; zîmbi și-i răspunse că venea de pe meleaguri îndepărtate ca să-l biruie și să cucerească împărăția spre a dobîndi libertatea bieților supuși.

Uriașul izbucni în hohote, socotindu-l pe cel ce i se împotrivea firav și neputincios.

— Cine ești tu ? îl întrebă.

— Sînt Pedro Urdemalas.

— Nu te cunosc.

— Nici eu pe tine.

Răspunsul cutezător îl tulbură pe Uriaș, care își ascunse mirarea, glăsuind apăsat :

— Bine, știi care sînt încercările ?

— Da !

— Se vede atunci că nu ți-e teamă de moarte !

— Nici gînd, habar n-aveam că există !

Îndrăzneala cu care-l înfrunta stîrni îngrijorarea Uriașului. Îi spuse atunci lui Pedro Urdemalas că a doua zi trebuie să i se înfățișeze.

Cum se iviră zorile, Pedro intră în palatul cel mîndru al Uriașului, ca să-și îndeplinească treaba, așa cum se vorbiseră. Uriașului cam începuse să i se clintească încrederea ; se arătă mînios și trufaș, dar în fundul sufletului i se înfiripa o ciudată admirație pentru potrivnicul lui, căci îl socotea un adevărat erou, plin de vitejie.

Cum era un nesătul nemaipomenit, Uriașul mînca în fiecare zi un taur întreg. Fiindcă îi era lene să prindă el animalul sălbatic, se tot căznea să afle pe cineva care să facă treaba asta în locul lui. Știa bine că nici unul din argații săi fără număr nu era în stare să prindă taurul și să i-l aducă viu la palat. De aceea, hotărî ca încercarea prin care se putea dobîndi eliberarea orașului să fie tocmai prinderea animalului cu care să-și potolească foamea.

Încercarea era cumplit de anevoioasă. Cînd i se înfățișă Urdemalas, în zorii zilei, Uriașul îi zise :

— Ascultă, Pedrito ! Azi trebuie să îndeplinești prima încercare : să-mi aduci de pe islaz un taur. Du-te și caută animalul cel mai falnic, leagă-l cu o funie și adu-l încoace grabnic, să-l am la prînz !

Pedro, dus pe gînduri, nu scoase o vorbă, dar, făcînd o închinăciune, plecă, hotărît să îndeplinească porunca stăpînului. Se duse fără zăbavă în grajd și luă de acolo cîteva funii groase, apoi o porni. Pe drum tot chibzuia cum să facă să izbutească, ocolind primejdia cea mare, fiindcă își dădea prea bine seama că așa, cu mîna goală

și pe jos, nu era chip să prindă taurul și să-l mîne spre palat.

Cînd ajunse la islaz și văzu cireada care păștea liniștită lucerna, se apucă mai întîi să lege cu grijă animalele, unul cîte unul, de țărușii îngrăditurii. Treaba asta îi luă multă vreme, și Uriașului îi stîrni o neliniște lesne de priceput. Dornic să vadă care-i pricina întîrzierii ce-i dădea de bănuit, o porni în căutarea lui Urdemalas. Îl găsi stînd pe o piatră și cîntînd din fluier.

— Ce faci, Pedrito ? îl întrebă cuprins de mirare.

— După cum vezi, stăpîne. Mă odihnesc nițel, că am adunat toți taurii, să ți-i aduc pe toți deodată.

— Păi de ce ?

— Ca să nu mai pierdem vremea, zilnic, cu treaba asta. Lucrurile trebuie făcute așa cum se cuvine, o singură dată. Am adus și un jungher, să omor animalele...

— Dar cum, omule ! strigă Uriașul speriat. Nu pricepi că, omorînd toate animalele, n-o să poată mînca nimeni atîta carne și o să se strice ? Trebuie să fii chibzuit și înțelept !

— Eu așa sînt obișnuit să-mi fac treaba, stăpîne !

— Dar vezi că mie nu-mi place să îmi faci pagubă ! Dă drumul animalelor și o să-mi iau eu porția de azi !

Și cît ai clipi, uriașul prinse un taur, îi frînse gîtul și-l luă sub braț, de parcă ducea o carte ; se îndreptă bombănind către palat, în vreme ce Urdemalas, zîmbitor, îl urma fără teamă, tîrînd după el funiile.

A doua zi, Uriașul îl chemă iar pe Urdemalas și-i zise, arătîndu-i pădurea :

— Vezi copacii de colo ? Zărești printre ei copacul acela înalt, uscat ?

— Da, stăpîne !

— Bine, atunci ia o secure și adu-mi trunchiurile cele mai groase, că am nevoie de lemne de foc, pentru bucătărie !

— S-a făcut, stăpîne !

— Vezi să nu zăbovești. ! Să faci treaba grabnic !

— Bine, stăpîne !

Fără să stea pe gînduri, Urdemalas se duse să caute securea, apoi o porni spre pădure. Ajunse curînd la primii copaci și, fără nici o grijă, prinse a-i doborî unul cîte unul. Cînd Uriașul — care urmărea de departe ce făcea tăietorul — văzu una ca asta, veni în fugă să-i oprească rîvna distrugătoare. Mînios că nu i-a dat ascultare, îi strigă :

— Ce faci, Pedrito ?

— După cum vezi, stăpîne. Dobor toți copacii să ți-i aduc.

— Dar nu socoți că prăpădești degeaba atîta lemn ? Căci, stînd în ploaie și în soare, o să se strice. Nu te gîndești de loc la pagubă ! Trebuie să-mi asculți orbește porunca !

Într-o clipă, Uriașul smulse un copac uscat din rădăcină, îl puse pe umăr de parcă era o tlintă și se îndreptă cu pași mari către palat, iar Urdemalas, tăcut, îl urmă bucuros, tîrînd securea după el.

A treia zi Uriașul, nemulțumit și sătul de isprăvile lui Urdemalas, hotărî să-l pună la ultima încercare, cum se înțeleseseră. Cum ardea de nerăbdare să scape cît mai curînd de argatul care îi făcea atîta pagubă, trimise după el devreme și-i zise cu asprime :

— Ascultă, Pedrito, ia butoiul de colo și du-te la izvor ; să mi-l aduci într-o clipă plin cu apă !

— Bine, stăpîne !

— Dar bagă de seamă că vreau ca apa să fie limpede și proaspătă, să n-aibă fir de nisip !

Urdemalas îi făgădui că o să-i îndeplinească întocmai porunca, zicîndu-i :

— N-avea nici o grijă, stăpîne !

Dar butoiul i se părea uriaș, că încăpea în el cam o sută de vedre. Socoti că chiar gol era greu de cărat, iar

plin trebuie că era cu neputință de urnit. Înțelese că treaba era peste puterile lui. Dar cum dorea din inimă să iasă biruitor și din ultima încercare, luă cu el o lopată și un tîrnăcop, hotărît să izbutească.

Opintindu-se din greu pe drumul întortocheat, împingînd de zor butoiul, bietul de el ajunse ostenit la izvor. Aici începu o treabă ciudată și necugetată : săpă lîngă izvor un puț adînc și îngropă butoiul, pînă la margine. Apoi făcu drum unui șuvoi de apă către butoi, și se uită cum se umplea încetișor. Văzînd Uriașul că timpul trece și omul nu se mai întoarce, se duse după el.

— Ce faci aici, blestematule ? îl întrebă furios.

— Păi vezi bine, stăpîne ! Fac să curgă izvorul în butoi, ca să ți-l aduc tot acasă, să ai apă la îndemînă tot timpul !

— Dar așa ceva nu-i cu putință ! strigă Uriașul. Nu se poate schimba cursul izvorului fără să se tulbure apa, iar eu am nevoie de apă curată și proaspătă în fiecare zi.

— N-am știut, stăpîne, am făcut și eu cum m-am priceput să iasă lucrurile bine. Doar ți-am împlinit voia !

Înfuriat la culme, Uriașul se sătură să-l mai dojenească ; umplu butoiul cu apă și și-l puse pe umăr, de parcă era un ulcior. Apoi se îndreptă spre casă, cu o iuțeală de necrezut. Urdemalas nu mai știa ce să facă de bucurie. Cu tîrnăcopul într-o mînă și lopata în cealaltă, își urma stăpînul, desfătîndu-se din plin de biruința pe care o dobîndise prin istețimea lui.

Astfel Pedro Urdemalas duse la bun sfîrșit toate încercările, învingîndu-l pe asupritorul crunt al ținutului. Iar Uriașul, necăjit și furios, a fost nevoit să-și recunoască înfrîngerea și să-l răsplătească pe biruitor eliberîndu-l pe împărat și pe frumoasa prințesă Rosalinda și lăsîndu-i pe mînă cîrma țării.

Învingătorul nu se răzbună însă pe tiran, ci îl pedepsi doar, izgonindu-l de pe meleagurile acelea, căci singurul

lucru pe care a vrut el să-l dovedească oamenilor a fost că puterea sălbatică poate fi înfrîntă şi că libertatea este în veci mai presus decît toate bogăţiile de pe lume.

PRINŢUL CU ARMELE STRĂLUCITOARE

(CHILE)

Trăiau odată într-o împărăţie îndepărtată doi fraţi. Unul era sărac, dar celălalt era tare bogat.

Fratele cel sărac avea un fecior. Cum dorea să-şi crească fiul aşa cum se cuvine, cînd se făcu măricel îl trimise la învăţătură. Ca să ajungă la şcoală, copilul trebuia să treacă o baltă. Apa nu era adîncă, aşa că în fiecare zi trecea pe acolo la dus şi la întors.

Copilul se dovedi foarte silitor, învăţînd cu sîrg, şi cu cît ştia mai multe, cu atît se străduia mai tare. Timpul trecea, şi băiatul creştea vîzînd cu ochii. Cînd ajunse flăcău în toată firea, era tobă de carte.

Odată, dînd să treacă balta, zări un pietroi uriaş. Îşi puse în gînd să-l urnească din loc, se căzni şi îl mişcă puţin. Se hotărî atunci să nu plece mai departe pînă n-o să-l urnească de-a binelea. Pînă la urmă izbuti ; încercă apoi să-l ia în braţe, să vadă dacă-l poate ridica. La început n-a fost în stare, aşa că de atunci încolo venea mereu şi îşi încerca puterile. Pînă cînd, într-o bună zi, ridică pietroiul de parcă ar fi fost o pietricică. Atunci se întoarse acasă şi-i ceru tatălui încuviinţarea s-o pornească în lume, să-şi caute norocul. Aflase de mult că unchiul său cel bogat era mereu în război pe alte meleaguri şi, cît fusese copil, se necăjise tare mult că nu-l putea însoţi şi el. În ziua cînd se hotărî s-o pornească de acasă, fi

zise tatălui că voia să meargă să-l ajute pe unchiul lui, pe cîmpul de luptă.

— Dar ce-ai să poți face tu, de unul singur, fiule ? Or să te omoare, căci oamenii cu care se luptă unchiul tău nu lasă pe nimeni să scape cu viață !

— Ba n-o să se întîmple una ca asta !

Plecă flăcăul și se îndreptă către locul unde se afla unchiul lui. Cînd ajunse, nici el nu-și recunoscu unchiul, nici acesta pe el, căci se făcuse băiat mare, să tot fi avut cam 17—18 ani.

Atunci flăcăul îi grăi astfel :

— Am venit să lupt ca soldat, fiindcă am aflat că pleci la război.

— Cum o să te încumeți singur ? Asta-i curată prostie !

— Ba nu, dă-mi numai armele care-mi fac trebuință și ai să vezi.

Unchiul se învoi să-l ia pe cîmpul de luptă, și flăcăul îi ceru :

— Poruncește să mi se facă o spadă pe măsura puterii mele.

— Și cît vrei să cîntărească spada ?

— Ca să fie bună pentru mine, trebuie să lucreze la ea zece fierari și să o făurească din oțel.

Cînd auzi vorbele astea, unchiul cel bogat își zise în sinea lui :

„Cred că-i o taină la mijloc cu puterea flăcăului ăsta !"

Cînd cei zece fierari tocmiți încercară să întoarcă spada făurită pe partea cealaltă, se ivi și flăcăul, să vadă cum mergea treaba. Luă spada cu mîna dreaptă, să-i încerce tăria, dădu o lovitură zdravănă și o rupse în două. Unchiul lui, cavalerul, rămase stană de piatră de uimire, și-l întrebă ce avea să facă.

— Să se adune douăzeci și cinci de fierari, ca să facă treaba ca lumea, și-o să-i ajut chiar eu.

Au făcut așa cum le-a zis flăcăul, care, cu o singură mînă, a întors spada, fiindcă ceilalți, oricît se opintiseră,

nu fuseseră în stare. Cînd a fost gata spada, el a luat-o în mînă s-o încerce ; a lovit cu ea atît de puternic, încît a stîrnit un vîrtej care-i izbi de pereţi pe fierari.

Atunci cavalerul, uluit de cele văzute, îl întrebă cine era. Şi află că era feciorul fratelui său, fiindu-i, aşadar, nepot. Văzînd cît de puternic era nepotul, cavalerul hotărî îndată să-i dea în seamă toată oştirea.

Cînd flăcăul îşi văzu spada gata, lucind în soare, făcută întocmai pe gustul lui, îi spuse unchiului :

— Acum am nevoie de un cal potrivit, care să mă poată duce încins cu spada asta.

Îi înfăţişară toţi caii din grajdurile cavalerului. Puse şaua pe primul cal, dar cînd să-l încalece, animalul căzu la pămînt. La fel păţi şi cu alţii. Atunci unchiul spuse :

— Încearcă şi calul cel alb, al nevestei mele.

Şi porunci să i-l aducă. Flăcăul îşi zise în sinea lui : „Deie Domnul să fie bun calul acesta !"

După ce înşeuă calul, îl încălecă, avînd la şold spada. Calul nici nu se clinti sub greutate.

— Acum să mi se aducă haine potrivite, ceru voinicul.

Cavalerul dădu poruncă să i se aducă o mantie albă. Îl numi căpetenia oştirii lui, şi-l întrebă dacă de atunci înainte vrea să i se spună „Prinţul cu Armele Strălucitoare".

Flăcăul încuviinţă, şi-l botezară astfel. Iar cavalerul, ca să îi dea şi mai mare cinste, puse să i se scrie cu litere de aur pe coif : „Prinţul cu Armele Strălucitoare".

Sosi şi ziua cînd aveau să înceapă lupta cu duşmanii.

— Voi lua cu mine numai douăzeci şi cinci de ostaşi, hotărî flăcăul.

Cînd duşmanii îl zăriră apropiindu-se, îşi spuseră :

— Ia uitaţi-vă ce strălucitor e cavalerul din frunte ! O să vadă el ce o să păţească, în curînd !

De obicei oastea duşmană făcea prăpăd printre oamenii cavalerului. La început nu-l luară în seamă pe Prinţul cu Armele Strălucitoare, crezînd că nu-i altceva

decît un cavaler ca și alții. Dar flăcăul se apropie singur de ei, poruncind ostașilor lui să stea pe loc.

Dușmanii își ziseră atunci :

— Cavalerul ăsta își caută cu orice preț moartea !

Și năvăliră spre el. Dar Prințul cu Armele Strălucitoare dădu pinteni calului și, cu spada în mînă, împărți lovituri zdravene, tăind în dreapta și în stînga, de băgă groaza în dușmani.

— E dracul în straie albe ! strigară ei speriați.

Iar de atîta sînge dușman, veșmintele flăcăului se înroșiră. Și așa se făcu de cîștigă el singur bătălia. Își strînse oamenii și se întoarseră acasă. Ce mai zarvă se stîrni cînd aflară că pentru întîia oară cîștigaseră lupta !

— S-a sfîrșit cu bătăliile ! Acum îi știu dușmanii de frică prințului nostru, spuneau ostașii.

Tare se mai bucură cavalerul de fapta vitejească a nepotului, pe care-l primi cum se cuvine unui învingător. După cîteva zile însă, flăcăul își zise :

„De ce să nu mă întorc pe cîmpul de luptă, să văd ce mai fac dușmanii ?"

Îi ceru unchiului încuviințarea să plece, și el îi răspunse :

— Fie, dar ia cu tine alai mare, mulți cavaleri ca să te păzească, iar de vei păți ceva, vor răspunde cu capul.

Plecară ei — prințul și însoțitorii — și, trecînd de o cîmpie, ajunseră la malul mării. Se opriră cu toții, privind cu încîntare. Deodată, flăcăul zări ceva mititel care se apropia, despicînd apa. Cînd ajunse la mal, văzu că era o căprioară, care veni drept la el, îi linse mîinile și i se uită în ochi. Cum calul lui avea frîul liber, căprioara îl luă în dinți și îl călăuzi spre mare. Din valuri se ivi o barcă. Deodată, în larg se stîrni un val uriaș care, năvălind peste ei, luă pe sus calul, cu cavaler cu tot, și-i cufundă în adîncuri. Căprioara aceea, care era vrăjită, fusese trimisă de stăpîna ei, prințesa cea frumoasă din împărăția de pe celălalt țărm al mării, să-l caute pe Prințul

cu Armele Strălucitoare, ca s-o scape de uriaşul care o ţinea în puterea lui.

Cînd prinţul îşi veni în fire, nu ştiu ce i s-a întîmplat. Marea îl aruncase pe o stîncă, unde se împotmolise, căci spada de la şold se prinsese zdravăn între pietre. Nu trecu mult şi se ivi iar căprioara, care îl duse în faţa stăpînei. Dar prinţesa, fiind vrăjită, era nevăzută, aşa că stătură de vorbă fără să se vadă. Fata îi povesti că era păzită de un uriaş care o ţinea sub puterea farmecelor. Uriaşul acela îi biruise pe toţi voinicii care veniseră s-o scape, fiindcă avea un leac fermecat, şi, oricît de grea ar fi fost rana, tot se vindeca.

În noaptea aceea prinţul rămase la palat. La porunca stăpînei nevăzute, căprioara îi spuse că, dacă are nevoie de ceva, s-o strige şi ea o să i se înfăţişeze îndată.

A doua zi, el spuse :

— Trebuie să plec, prinţesă, căci de nu mă întorc, cavalerii care m-au însoţit îşi vor pierde viaţa.

Atunci ea îl rugă să se întoarcă, după ce o să-i scape pe cavaleri de primejdie, dacă se simţea în stare să-l omoare pe uriaş.

Căprioara îl trecu pe flăcău pe malul celălalt. Îşi regăsi cavalerii şi se întoarseră la unchiul lui, căruia îi zise :

— Vreau să fiu stăpîn pe ce hotărăsc să fac ; am chef să plec singur, să nu mă însoţească şi să nu răspundă nimeni pentru mine, sub ameninţarea că-i iei viaţa !

A doua zi, în zori, îşi înşeuă armăsarul alb şi o porni singur către locul unde ştia că îl aşteaptă căprioara. Înainte de-a ajunge la ţărm, trecu pe lîngă o colibă, de unde ieşi o babă, care-i zise :

— Voinice, vrei s-o vezi la chip pe cea care îţi e hărăzită ? Ştiu că te duci înapoi la prinţesa fermecată, dar că n-ai habar cît e de frumoasă. Am să-ţi dau o luminare, s-o aprinzi la noapte, ca să-i vezi faţa.

Prinţul luă lumînarea şi plecă mai departe. Căprioara îl aştepta la ţărm. Ajunseră cu bine la palatul fermecat ;

se deschiseră porțile și el intră, fără să vadă pe nimeni. Cînd se întunecă și se pregăti de culcare, puse bine lumînarea sub pernă. Cam pe la miezul nopții o aprinse și zări alături de el o fată cum nu-și află asemănare pe lume de frumoasă. Stătu el îndelung, privind-o cu încîntare, cînd, deodată, o picătură căzu pe pieptul ei. Prințesa se trezi speriată și grăi cu mîhnire :

— Ce-ai făcut, necugetatule ? Trebuia să-ți fiu nevastă, dar acum o să fii nevoit să pleci departe, să mă cauți. Ai să rupi încălțări de fier pînă ai să mă găsești !

Și, zicînd vorbele astea, dispăru fără urmă.

A doua zi, flăcăul se rugă de căprioară :

— Călăuzește-mă pînă la stăpîna ta !

— De mii de ori de m-ai ruga, nu-ți pot împlini voia, răspunse ea cu tristețe.

Atunci el plecă mîhnit la unchiul lui, cavalerul. Dar nu trecu mult, și nu mai putu îndura dorul după fata cea frumoasă. Se duse iar la țărm, nădăjduind să înduplece căprioara.

Stătu el mult și bine pe mal, dar nu se ivi nimeni. Calul, care se obișnuise cu drumul prin apă, intră de bună voie în mare, și îl purtă pînă la stînca din larg.

Nu departe de palatul fermecat, în împărăția învecinată, trăia altă prințesă, care semăna cu aleasa lui. Ajunsese și la ea faima Prințului cu Armele Strălucitoare. Dorind tare mult să-l vadă pe flăcăul cel viteaz, ea îl trimise pe unul din cavalerii din împărăție, numit Prințul Turpin, s-o pornească în căutarea lui. Îi dădu o corabie și-i spuse să plece grabnic.

Se întîmplă însă că furtuna duse corabia Prințului Turpin chiar lîngă stînca unde zăcea singur, în mijlocul mării, Prințul cu Armele Strălucitoare.

Se apropiară anevoie, dar, cînd dădură să-l ridice pe flăcău nu au fost în stare, atît de grea era spada ce-i atîrna la șold. Pînă la urmă izbutiră să-l aducă pe corabie și, cînd se trezi, flăcăul grăi către Prințul Turpin :

— Mi-ai salvat viața, frățioare ! De acum încolo, să fim ca frații. Ce m-aș fi făcut fără tine ?

Ajunseră cu bine la palatul prințesei care-l trimisese pe cavalerul Turpin în căutarea lui. Ea voi să afle îndată dacă l-a găsit pe Prințul cu Armele Strălucitoare, dar Turpin îi răspunse :

— L-am adus cu mine, stăpînă, dar o să-ți povestim după ce mîncăm și ne odihnim puțin !

Prințesa dădu apoi poruncă să se strîngă toată oștirea din împărăție, să-l întîmpine cu cinstea cuvenită pe Prințul cu Armele Strălucitoare. Cînd prințul i se înfățișă, ea îl întrebă dacă e în stare să-l omoare pe uriașul din împărăția vecină, care prăpădea totul în jur. Nimeni nu-l putuse răpune, căci, de-i tăia cineva capul, și-l lipea iar la loc, fiindcă era fermecat.

— Cum să nu ! răspunse el. Sînt gata s-o pornesc, de cum îmi poruncești.

Și plecă îndată să-l afle pe uriaș, și să-l omoare. Cînd îl văzu, uriașul îi strigă :

— Ce cauți, vierme, pe tărîmurile mele ?

Prințul își roti spada și, dintr-o lovitură, îi reteză capul. Dar uriașul nu muri, ci își lipi iute capul la loc, care căzuse nu departe de trup.

Prințul se întoarse la palat și grăi către prințesă și către cavalerul Turpin :

— Trebuie să născocim cum să-i ascundem capul, să nu și-l mai poată pune la loc.

Și poruncì să i se facă grabnic un coș cu capac. Cînd îi va tăia capul — socoti el — o să-l arunce înăuntru, iar apoi o să pună repede capacul.

A doua zi în zori, Prințul cu Armele Strălucitoare se duse iar la uriașul fermecat, să-și măsoare puterile cu el. Se luptară ei ce se luptară, și pînă la urmă prințul izbuti să-i reteze capul. Cum i-l văzu rostogolindu-se pe pămînt, îl luă și-l aruncă în coș, punînd iute capacul. Uriașul, neavînd cum să și-l lipească, își dădu duhul.

Vestea că un voinic neînfricat l-a răpus pe uriaşul fermecat se răspîndi ca fulgerul. Atunci prinţesa nevăzută o trimise pe slujitoarea ei, căprioara, să afle cine a dus la bun sfîrşit asemenea faptă curajoasă.

În vremea asta, Prinţul cu Armele Strălucitoare se întoarse la palatul prinţesei, ducîndu-i capul uriaşului. Ea azvîrli coşul în foc şi îi spuse voinicului, cu gîndul să-l răsplătească :

— Mi-ai împlinit voia ! Acum sînt gata să-ţi fiu soţie !

— Nu putem face nunta, prinţesă, răspunse el, căci aleasa mea e alta. Dar m-aş bucura din inimă dacă ai vrea să te măriţi cu Turpin, care mi-e ca un frate.

— Aşa voi face, spuse prinţesa.

Cînd flăcările mistuiră coşul, se rupse vraja care o ţinea în puterea ei pe prinţesa nevăzută. Ea îşi recăpătă chipul dinainte, iar Prinţul cu Armele Strălucitoare, care de atîta umblet îşi tocise încălţările, cînd ajunse la palatul ei, o îndrăgi şi mai tare, văzînd-o cît era de frumoasă.

Toată împărăţia se găti îndată de sărbătoare şi în aceeaşi zi Prinţul cu Armele Strălucitoare şi fratele lui, Turpin, făcură nuntă mare cu cele două prinţese.

JUAN PAISPREZECE

(CHILE)

Trăiau odată doi bătrîni care n-aveau copii. Într-o zi, pe cînd era în pădure, după lemne, moşul auzi un scîncet de prunc. Stătu şi ascultă mai bine de unde venea, şi o apucă îndată într-acolo. După un copac, găsi o legătură şi în ea un copilaş. Îl luă iute şi-l duse acasă. Ce s-a mai bucurat băbuţa cînd l-a văzut !

Bătrînelii păstrară copilul şi-l crescură cu mare grijă. Iar băieţelul se făcu mare şi frumos.

Vestea că bătrînelii creşteau un copil găsit ajunse la urechile unui om bogat, care veni la ei să le ceară băiatul, să-l ia el de suflet. Cum moşul şi baba lui erau tare săraci, se învoiră să i-l dea. Atunci omul le lăsă bani, să aibă cu ce-l crească, şi le zise că va veni după el cînd copilul va împlini zece ani, ca să-l dea la învăţătură.

Băiatul creştea mare şi voinic. Cînd împlini zece ani, omul cel bogat veni să-l ia. Copilul se dovedi isteţ la învăţătură şi harnic la treabă.

Omul îl ţinu la el acasă, ca argat. Îi puseră numele de Juan Paisprezece, fiindcă muncea cît paisprezece la un loc, dar mînca zdravăn, tot cît atîţia. De la o vreme, omul începu să se cam sature, căci Juan îi făcea mare pagubă cu mîncatul.

Într-o zi, îl trimise la pădure după lemne. Juan Paisprezece puse la jug un drug lung de fier, ca să poată înjuga paisprezece perechi de boi, şi plecă. Ajungînd la pădure, dejugă boii şi se puse pe treabă : tăie lemnele, le adună şi le legă în paisprezece stive, apoi le încărcă. Dădu să plece dar, cînd să pună boii la jug, văzu că îi lipseşte unul. Se apucă să-l caute şi-l găsi mai departe, sfîrtecat de un tigru care se înfrupta liniştit din el. Atunci Juan Paisprezece strigă supărat tigrului :

— Ai să-i ţii tu locul acum !

Şi se apropie de tigru, să-l prindă. Fiara se năpusti să-l sfîşie, dar cum Juan Paisprezece era tare puternic, apucă zdravăn tigrul, îl scutură şi-l tîrî pînă la car, unde îl înjugă ultimul. Mînă boii către casă, lovind într-una tigrul cu biciul, ca să-l facă să meargă.

Cînd se apropie de casă, o slujnică îl auzi strigînd la tigru, şi-i spuse stăpînului :

— Stăpîne, vine Juan Paisprezece cu un tigru pus la jug !

— Cum să fie cu putință una ca asta ? se miră omul.

Dar slujnica auzise bine și, de teamă, se ascunse.

Juan se pregătea să intre pe poartă. Văzîndu-l, un argat se repezi în odaia unde era stăpînul și-i zise :

— Stăpîne, Juan Paisprezece intră în ogradă cu un tigru înjugat la car !

— Ce tot îndrugi acolo, omule ? spuse stăpînul, și ieși îndată să vadă.

Dădu cu ochii de tigru, și strigă, înfricoșat :

— Maică, măiculiță, cînd o să-i dea drumul, fiara asta o să ne sfîșie pe toți !

Apoi îi spuse cu dojană lui Juan Paisprezece, oprîndu-l să intre :

— Ce-ai făcut, smintitule, de vii cu un tigru înjugat ? Nu intra cu el aici, că ne mănîncă pe toți cînd o să-i dai drumul !

— De ce să-i dau drumul ? Îl mănînc eu, zise Juan.

Intră în ogradă, dejugă mai întîi boii și la urmă fiara. Dar nu-i dădu bine drumul, că îl prinse cu o mînă iar cu cealaltă îi înfipse adînc cuțitul, omorîndu-l cît ai clipi. Îl jupui, apoi făcu un foc mare, și îl puse să se frigă. Cînd fu gata, îl mîncă pe îndelete, nelăsînd nici o fărîmă. Abia atunci ieși stăpînul din casă și-i zise supărat :

— Să nu carecumva să-mi mai vii acasă cu vreo fiară, Juan !

— Bine, stăpîne, n-am să mai vin !

A doua zi, omul îl trimise pe flăcău la pădure, cu gîndul să scape de el, crezînd că îl vor mînca tigrii. Dar Juan era așa de puternic, că nu păți nimic, și se întoarse teafăr acasă la stăpîn.

Mai trecu o vreme fără ca stăpînul să găsească vreo cale pentru a-i face de petrecanie lui Juan, care în fiecare zi mînca trei animale. Tot chibzuind el cum să facă, după un timp se hotărî să-l trimită tocmai în iad, dar fără să-i spună.

— Du-te, îi zise, să-mi aduci de la cumătrul meu cele patru perechi de juncani pe care i i-am dat.

— Bine, stăpîne, răspunse flăcăul, fără să bănuiască cine era acest cumătru.

Şi a doua zi de dimineaţă Juan Paisprezece mîncă pe săturate, înfulecînd un bou întreg, şi o porni după cele patru perechi de juncani. Pe drum întîlni o băbuţă, care-l întrebă încotro se ducea.

— Mă duc la cumătrul stăpînului meu — şi flăcăul îi spuse unde — ca să-i aduc de acolo patru perechi de juncani.

— Cine te-a trimis acolo să ştii că-ţi vrea răul! îi răspunse ea ; dar acum n-ai încotro, trebuie să te duci. O să te ajut eu să scapi teafăr.

Îi dădu o funie şi-l povăţui astfel :

— Cînd o să ajungi la cumătrul cu pricina, or să te bage în ogradă ca să te omoare. Au să dea drumul la juncani, care se vor năpusti la tine să te ia în coarne. Dar tu să-i loveşti cu funia asta fermecată pînă îi strîngi într-un colţ, şi atunci să-i legi pe toţi de coadă.

Ajungînd la cumătrul stăpînului, care era chiar dracul, Juan nu uită de povaţa bătrînei şi făcu întocmai. Îi dădu mai întîi răvaşul de la stăpînul lui, iar dracul, cum îl citi, îl băgă în ogradă. Se năpustiră asupra lui juncanii fioroşi, gata să-l ia în coarne. Juan însă îi lovi cu funia, îi înghesui într-un colţ şi îi legă de coadă. Cînd termină, îi scoase afară din ogradă, luă o cange lungă şi îi legă zdravăn de ea. Apoi îi mînă, biciuindu-i mereu cu funia, şi-i duse pînă acasă, la stăpînul lui.

Cînd ajunse, ieşi stăpînul afară, tare înspăimîntat şi înciudat văzînd că flăcăul n-a pierit, ci s-a întors cu cele patru perechi de juncani.

„Ce să mă fac cu Juan ? îşi zise cu necaz. Nu-i chip să scap de el. Mai bine să-i dau simbria pentru cît m-a slujit şi să-l trimit acasă la el."

Zis și făcut. Îi plăti bani buni, îi mulțumi frumos și Juan se întoarse la bătrîneii care îl crescură. Îi găsi tare gîrbovi și în mare sărăcie. Iar de atunci încolo, flăcăul rămase cu ei, munci pe rupte și avu grijă ca bătrînii să nu ducă lipsă de nimic.

CORABIA FĂCUTĂ DIN TREI LOVITURI DE TOPORIȘCĂ

(CHILE)

A fost odată un flăcău care se numea Juan de La Verdad. Într-o bună dimineață porni să caute de lucru. Vreme de mai multe zile nu găsi însă nimic pînă cînd, în sfîrșit, îi ieși în cale un moș care-i zise că la curtea împăratului găsea ceva de făcut : trebuia să mestereasc o corabie dînd numai de trei ori cu toporișca dar, de nu izbutea, avea să-și piardă viața. Flăcăul se sperie, auzind așa ceva, și-i răspunse moșului că n-o să fie în stare să facă o corabie din trei lovituri de toporișcă, și că era primejdios să meargă la împărat. Moșul îi spuse atunci să n-aibă grijă, că o să-i dea el în dar o toporișcă fermecată și cu ea o să izbutească. Îi mai zise că, în drumul spre palat, o să întîlnească patru oameni care îi vor fi de mare ajutor, și-l povățui să le dea bineț și să intre în vorbă cu ei.

Juan de La Verdad o porni mai departe, către palatul împăratului. Îi ieși în cale mai întîi un om care alerga atît de iute, că întrecea chiar și vîntul. Flăcăul îi dădu bineț și-l întrebă :

— Încotro alergi ?

— Vai, băiete, de ce m-ai oprit, că făcusem prinsoare cu vîntul că-s mai iute ca el, și eram gata să cîștig !

Juan de La Verdad îl întrebă atunci dacă nu vrea să vină cu el, să caute de lucru. Omul încuviinţă, şi-o porniră împreună. După o bună bucată de drum, dădură peste un om care stătea cu urechea la pământ, ascultînd cu luare aminte. Cei doi îi dădură bineţe.

— Seara bună ! le răspunse el. Nu trebuia să-mi vorbiţi, că tocmai ascultam ce se petrece la celălalt capăt al pământului !

Şi omul cu auzul ascuţit îi întrebă dacă nu ştiu cumva pe unde se poate găsi ceva de lucru. Îl luară şi pe el şi merseră toţi trei cale lungă, pînă dădură peste un om care bea apă dintr-un rîu, mai-mai să-l sece. Îi dădură bineţe, iar el le răspunse :

— Tocmai acum mi-aţi ieşit în cale, cînd eram gata să sorb dintr-o înghiţitură tot rîul !

Îi întrebă apoi unde se putea găsi ceva de lucru, şi porni cu ei mai departe. Ajunseră toţi patru la un rîu adînc. Cum nu puteau să-l treacă, cel care bea de seca apa le spuse să n-aibă grijă, că dintr-o înghiţitură o să soarbă tot rîul. Se ghemui şi dintr-o sorbitură rîul pieri ca prin farmec. După ce trecură cu toţii, omul dădu înapoi toată apa.

Nu trecu mult şi se întîlniră cu un vînător care tocmai ochea un vultur sus, în înaltul cerului.

— Seara bună ! îi spuseră cei patru, oprindu-se.

Omul le răspunse, apoi le zise că el e cel mai dibaci ţintaş de pe lume şi că tocmai ochea un vultur în zare. Îi întrebă apoi dacă nu ştiau pe unde ar putea găsi ceva de lucru ; Juan de La Verdad îi spuse să vină cu ei, că ştia el.

După ce bătură cale lungă, ajunseră, în sfîrşit, aproape de palatul împăratului. Se opriră toţi într-o pădurice din apropiere, şi Juan de La Verdad se duse singur la palat, să ceară de lucru. I se înfăţişă împăratului, care-i zise că nimerise bine, căci tocmai avea o treabă : voia să-i facă o corabie doar din trei lovituri de toporişcă. Flăcăul se învoi

și nu dădu înapoi nici cînd împăratul îl amenință că, de nu izbutește, o să plătească cu viața.

În vremea asta, cel cu auzul ascuțit stătuse cu urechea la pămînt, ascultase ce-și vorbiseră împăratul și Juan de La Verdad și le spuse și tovarășilor lui, cuvînt de cuvînt.

Împăratul îl duse pe flăcău într-o încăpere, să-și aleagă toporișca ce i se pare mai bună. Fără să stea prea mult pe gînduri, Juan de La Verdad luă o toporișcă. Apoi împăratul îi arătă copacul din care trebuia făcută, din trei lovituri, corabia, și-i porunci ca în fiecare zi, vreme de trei zile, să dea o lovitură de toporișcă.

Flăcăul rămase lîngă copac, dus pe gînduri. După o vreme, puse mîna pe toporișcă și dădu o lovitură, dar nici gînd să se ivească vreo corabie. Pe cînd stătea el frămîntîndu-se, își aminti deodată de toporișca dăruită de moșneag. O scoase grabnic, dădu o lovitură zdravănă și care nu-i fu mirarea și bucuria văzînd cum din lemn se ivise corabia, aproape pe jumătate gata. Se duse apoi în pădure, la tovarășii lui, și le povesti ce ispravă făcuse.

A doua zi, în zori, Juan de La Verdad porni iar la lucru. Dădu o lovitură cu toporișca fermecată, și făcu mai mult de jumătate din corabie. În sfîrșit, a treia zi dădu ultima lovitură și corabia era gata pe de-a-ntregul. Împăratul și oamenii lui veniră s-o vadă, și le plăcu la toți corabia făcută din trei lovituri de toporișcă.

Dar împăratul îl mai supuse pe flăcău la altă încercare. Îi porunci să intre într-o odaie plină pînă sus cu bucate și, peste noapte, să le mănînce pe toate. Juan de la Verdad se duse la tovarășii lui, care aflaseră de poruncă de la cel cu auzul ascuțit. Atunci cel care sorbise rîul dintr-o înghițitură întră în odaia cu pricina și mîncă toate bucatele. A doua zi, Juan de La Verdad îl înștiință pe împărat că i-a îndeplinit porunca.

Împăratul îl mai puse însă la altă încercare. Îl duse într-o încăpere plină cu butoaie de vin, și-i porunci ca,

peste noapte, să nu mai rămînă nici o picătură. Cum isprava asta era o nimica toată pentru cel care seca totul dintr-o sorbitură, a doua zi porunca împăratului era împlinită.

Tare se mai minună împăratul, şi-i zise flăcăului că avea să-l pună pentru ultima oară la încercare. Îi porunci să plece în căutarea apei dătătoare de viaţă, din care să-i aducă o sticlă plină. Juan de La Verdad îl trimise îndată după apă pe cel care fugea mai iute ca vîntul. Împăratul îi spusese flăcăului că o să trimită în acelaşi timp şi o slujitoare, iar de i se va înfăţişa mai curînd ea cu apa fermecată, el avea să-şi piardă viaţa.

Slujitoarea împăratului, care era vrăjitoare, se folosi de un şiretlic ca să ajungă ea prima. Pe drumul pe care trebuia să-l străbată omul mai iute ca vîntul, vrăjitoarea îşi înălţă casa, şi înăuntru o puse pe fata ei, care nu-şi avea seamăn de frumoasă. Cînd omul trecu în fugă prin faţa casei, se ivi în prag fata vrăjitoarei şi-l întrebă încotro mergea cu atîta zor. El se opri, iar fata îl ademeni cu vorbe drăgăstoase, şi-i dărui un inel. Cum i-l puse pe deget, omul căzu într-un somn adînc. În vreme asta, cel cu auzul ascuţit nu pierduse o vorbă din spusele fetei, şi-şi dădu seama, după sforăit, că tovarăşul lor doarme buştean. Îi spuse grabnic celui mai bun ţintaş de pe lume să ochească inelul fermecat din degetul celui adormit, ca să se rupă vraja. Zis şi făcut : ţinti, trase, săgeata zbură şi scoase inelul de pe deget. În clipa aceea omul mai iute ca vîntul se trezi, îşi aminti că trebuia să găsească apa vieţii şi să ajungă cu ea la palat înaintea vrăjitoarei. O rupse la fugă, ajunse îndată la izvorul cu apa vieţii, îşi umplu sticla, şi o porni înapoi. Ajunse cu mult înaintea vrăjitoarei, îi dădu sticla lui Juan de La Verdad, iar flăcăul se înfăţişă cu ea la împărat.

Împăratul rămase tare mulţumit că flăcăul îi îndeplinise toate poruncile şi, drept răsplată, i-o dădu pe fiică-sa de nevastă. Juan de La Verdad şi prinţesa făcură

o nuntă mare, poftindu-i și pe cei patru tovarăși nedespărțiți, care rămaseră apoi la palat, unde trăiră cu toții fericiți, și or mai fi trăind și acum, de n-or fi murit.

JUVENAL ȘI FATIMA

(CHILE)

Trăia odată un om bogat, care stăpînea moșii întinse și turme mari de oi. Omul avea un fecior pe care-l chema Juvenal. Flăcăul avea grijă de oi și era tare dibaci la vînătoare : cînd ochea, săgeata lui nimerea totdeauna drept la țintă.

De la o vreme, flăcăul băgă de seamă că-i lipseau oi din turmă, mai ales din cele mici. Se puse la pîndă și, într-o zi, zări un condor care se lăsă la pămînt, înhăță un miel și zbură cu el în gheare pînă pe culmea unei stînci, unde începu să-l mănînce. Fără să stea pe gînduri, flăcăul se luă după el ; cînd se apropie nițel, ochi și trase cu arcul, săgeata străpunse aripa condorului, care-și luă zborul, zbătîndu-se din greu. Cum din aripă îi picura într-una sînge, flăcăul se luă după urme și merse îndelung, pînă se întunecă.

Noaptea și-o petrecu la adăpost, iar a doua zi, îndată ce se iviră zorile, porni mai departe după urmele de sînge. Bătu el cale lungă ; trecu mai întîi un munte, apoi altul, pînă cînd, într-un tîrziu, dădu de o cîmpie întinsă, necunoscută. Nu știa încotro s-o mai apuce, dar pînă la urmă zări din nou picăturile de sînge și se luă iar după ele, cu arcul pe umăr și în tolbă cu ultimele săgeți care-i mai rămăseseră. Merse el ce merse și, cam pe la asfințit, zări în depărtare un palat care scînteia de-ți lua ochii. Cum picăturile de sînge duceau într-acolo, flăcăul ajunse în-

tr-un tîrziu în apropierea palatului strălucitor, care era împrejmuit cu un gard înalt de fier.

„Ce să fie oare ?“ se întrebă el, văzînd că urmele de sînge se pierdeau la intrare.

Deodată, văzu ieşind din palat o prinţesă neasemuit de frumoasă. Ea se îndreptă spre grădină, unde era un lac ; îşi lăsă hainele pe mal şi intră în apă să se scalde. Fata era atît de mîndră, că strălucea ca soarele. Flăcăul îşi feri ochii cu mîna, şi se întrebă :

„Oare sînt treaz, văd eu bine ? Să fie soarele care se oglindeşte în apă ?“

În cele din urmă desluşi chipul fetei, dar tocmai atunci ea îşi dădu seama că el o privea. Ieşi grabnic din apă, se îmbrăcă zorită şi, apropiindu-se, îl întrebă :

— Ce faci aici, flăcăule, nu ştii că nimeni n-are voie să se abată pe meleagurile astea ? Cei care se încumetă sînt sortiţi pieirii, căci tatăl meu e chiar temutul uriaş căruia i se zice Rambal. Ţinutul ăsta e stăpînit numai de uriaşi, iar tata e împăratul lor. De unde vii ?

Flăcăul îi răspunse :

— Vin de departe tare ; m-am luat după nişte picături de sînge care duceau încoace.

— Sîngele e de la tata, care tocmai s-a lecuit de o rană ce o căpătase. Are un balsam fermecat cu care poate tămădui orice. Dar cum de-i cu putinţă să fi bătut atîta cale, pînă aci ?

— Fiindcă am ochiul ager, sînt ţintaş neîntrecut şi nu mi-e teamă de nimeni pe lume.

— Prea bine, încuviinţă fata. Iată ce-o să fac, ca să te scap de mînia tatălui meu : o să mă duc îndată în odaia lui să vorbesc cu el, ca să nu-ţi facă nici un rău.

— Foarte bine ! se bucură el.

— Aşteaptă-mă aici, zise fata şi plecă cu pasul sprinten, căci se vede bine că tînărul cel chipeş şi voinic îi căzuse drag.

Ajunse în odaia uriaşului şi-i grăi astfel :

— Ascultă, tată : a sosit aici un flăcău, pe nume Juvenal, care e păstor la niște turme de hăt, departe, și e un țintaș neîntrecut.

— Cum e oare cu putință ? se miră uriașul. Cum o fi izbutit să ajungă pînă aici ?

— Uite că a izbutit !

— Spune-i să vină încoace !

— Dar îmi făgăduiești să nu-i faci nici un rău ?

— Da, fata mea ! zise uriașul.

Fata se duse într-un suflet la locul unde-l lăsase pe flăcău și-i spuse :

— Du-te să i te înfățișezi ! Intră pe poarta de colo, și eu o să te aștept aici.

— Prea bine.

— Mi-a făgăduit să nu-ți facă nici un rău, așa că du-te fără grijă. Mergi și stai de vorbă cu el.

Flăcăul se duse. Uriașul, pe jumătate înzdrăvenit, îl întrebă :

— Ce cauți pe meleagurile astea, Juvenal ?

— Am ajuns luîndu-mă după o dîră de sînge a unui condor căruia eu i-am săgetat aripa, departe, hăt departe, pe meleagurile unde îmi duceam turma la păscut.

— Aha ! Asta înseamnă că ești tare viteaz !

— Așa e, uriașule, precum spui, întări Juvenal.

— Ascultă, rămîi aici o vreme, ca oaspete, dar să nu cumva să pleci fără știrea mea ! Îmi făgăduiești ?

— Bine, n-am să plec ! se învoi el.

Uriașul o chemă pe fata lui cea frumoasă, care se numea Fatima, și-i porunci :

— Pregătește îndată o odaie pentru flăcăul ăsta, că ne e oaspete, și ai grijă să nu ducă lipsă de nimic !

Juvenal rămase așadar pentru o vreme la palatul uriașului. Timpul trecea și Fatima îi era tot mai dragă, iar ea îl sorbea din ochi. Așa că, într-o zi, fata îl întrebă :

— Nu facem nunta, Juvenal ?

— Cum să nu ! se bucură el. Ce trebuie să facem ?

— Lasă totul în seama tatălui meu !

Şi fata se duse iute la uriaş, zicîndu-i :

— Iată ce e, tată : vreau să mă mărit cu Juvenal, să rămînă pentru totdeauna aici la noi, să nu mai fim doar noi singuri.

— Bine, fata mea, încuviinţă uriaşul. Dacă asta ţi-e voia, eu nu-ţi stau în cale. Şi cînd vrei să fie nunta ?

— Peste două săptămîni.

— Aşa vom face !

Cînd sosi ziua nunţii, uriaşul îl chemă pe Juvenal şi-i zise :

— Dacă vrei să o iei de nevastă pe fata mea, trebuie să ieşi cu bine dintr-o încercare : eu am să-ţi aduc în sala asta şaizeci de fete, îmbrăcate la fel ca Fatima, în straie de aceeaşi culoare, toate de aceeaşi statură. Îţi vor surîde, se vor uita la tine şi vor trece una cîte una prin faţa ta, în şir. Tu trebuie s-o afli pe Fatima printre ele, s-o iei de mînă şi s-o scoţi dintre celelalte. Atunci am să vă binecuvîntez nunta dar, de nu izbuteşti, va fi semn că eşti un ticălos şi unde îţi stau picioarele, acolo îţi va sta capul!

Flăcăul ascultă, apoi se duse de se sfătui cu Fatima.

— Tatăl tău mi-a poruncit să mă supun la o încercare, şi îi povesti totul. Ce mă fac ?

— Am să-mi prind în păr o garoafă, ascunsă bine, să nu se zărească decît puţin, ca să-ţi fie semn, fiindcă toate vom fi aidoma la înfăţişare.

— Bine, aşa să facem !

Şi cînd uriaşul strînse toate fetele şi-l chemă pe Juvenal, flăcăul intră în sală, cu arcul şi tolba de săgeţi pe umăr. Se uită bine la fetele din şir, de la un capăt la altul, dar nu izbuti s-o afle pe Fatima. Atunci mai străbătu o dată cu privirea tot şirul, cu mare băgare de seamă şi, în sfîrşit, o zări. O luă de mînă şi o scoase dintre celelalte. Atunci uriaşul, din capul celălalt al sălii, strigă :

— N-ai dat greş, Juvenal !

Și dădu poruncă să se pregătească toate cele trebuincioase pentru nuntă, iar slujitorii lui, uriași și ei, îi dădură ascultare. Nunta ținu zile în șir și, cînd se încheie, Juvenal și Fatima rămaseră la palatul împăratului uriașilor.

Se împliniră cinci ani de cînd trăiau acolo, cînd, într-o zi, plimbîndu-se prin grădină, Juvenal se gîndi cu tristețe la ai lui și-și zise :

„Tare aș vrea să aflu ce fac tatăl și mama mea, să-mi văd frații și turmele peste care eram stăpîn. M-am săturat să stau aici, fără veşti de la ei".

Deodată, se ivi lîngă el Fatima, care-l întrebă :

— Ce-i cu tine, Juvenal ?

— Mă chinuie dorul, Fatima, vreau să plec, să mă întorc pe meleagurile mele !

— Și eu sînt sătulă de stat printre uriași, zise ea atunci. Aici cît vezi cu ochii nu dai decît de uriași !

— Hai să plecăm ! o îndemnă el.

— Bine, se învoi ea ; lasă în grija mea pregătirile, și cînd totul e gata, îți spun !

Fatima prinse a chibzui ce avea de făcut. Avea ea niște prafuri de sulemenit, care erau fermecate : cînd le aruncai în văzduh, se lăsa o negură deasă, s-o tai cu cuțitul, de nu mai putea trece nimeni pe acolo. Mai avea niște ace cu gămălie, de asemenea fermecate : de le aruncai în sus, se prefăceau în hățișuri, păduri și țancuri stîncoase pe care nimeni nu le putea trece. Mai puse pentru drum și un pumn de sare, tot fermecată ; dacă o aruncai pe jos, în locul acela se ivea un lac întins.

Apoi Fatima îi spuse soțului ei :

— Totul e gata. În noaptea asta ne pregătim de ducă, și în zori o pornim.

Ea luă într-un coș toate lucrurile fermecate, și nu uită nici de talismanul vrăjit, care îi împlinea orice dorință. Cînd se înnoptă se duseră cu toții la culcare ; Juvenal și Fatima merseră în odaia lor, iar cam pe la ceasul al treilea al dimineții, se sculară și-și ziseră :

— Hai s-o pornim !

Şi plecară fără să mai zăbovească.

Cînd se lumină de ziuă, se sculară toţi cei din palat, iar împăratul se duse să-i vadă pe Juvenal şi Fatima. Dar nici urmă de ei !

— Au plecat ! strigă el mînios.

Porunci să i se înşeueze calul lui, care era mai iute ca vîntul, şi plecă îndată pe urmele fugarilor.

După o vreme, Fatima se uită în urmă şi, zărindu-l, strigă :

— Vine după noi taică-meu !

— Ce facem, cum scăpăm de el ? întrebă Juvenal.

— N-avea grijă !

Şi, luînd un pumn de prafuri, îl aruncă în urma lor. Se iscă pe dată o negură atît de deasă, că nu era cu putinţă să treci prin ea. Tinerii îşi văzură mai departe de drum, îndepărtîndu-se de uriaş. Acesta fu nevoit să aştepte să se risipească negura, apoi o porni iar pe urmele lor, că nu se dădea bătut. Nu trecu mult şi îl zăriră din nou.

— Iar vine tata din urmă ! zise Fatima.

Luă atunci săculeţul cu ace şi le împrăştie în văzduh, de parcă ar fi aruncat grăunţe de semănat. Şi pe dată se ivi o pădure de nepătruns, cu ţancuri stîncoase şi hăţişuri încîlcite. Cînd ajunse uriaşul la locul cu pricina, nu izbuti să treacă. Se opri şi prinse a sfărîma stîncile cu pumnul şi a smulge hăţişul, pînă cînd, după multă trudă, îşi croi drum. Trecuse o bună bucată de vreme şi fugarii se îndepărtaseră binişor cînd Fatima, uitîndu-se înapoi, îl zări iar.

— Tata e tot pe urmele noastre ! Ce ne mai facem acum ? întrebă ea.

Dar, aducîndu-şi aminte de sare, luă un pumn şi-l aruncă pe jos. Se ivi un lac întins, cu valuri atît de mari, că nu se putea trece cu nici un chip. Cînd uriaşul ajunse la malul lui, se opri răcnind :

— M-au înșelat, nemernicii ! Cum o să trec eu pe aici ?

Și, într-adevăr, nu izbuti, căci apa era tare adîncă. Atunci desprinse o stîncă și o aruncă departe, cu toată puterea. Piatra căzu aproape de locul în care ajunseseră cei doi, dar nu pățiră nimic și-și văzură mai departe de drum.

După ce făcură cale lungă, Juvenal începu să recunoască pășunile pe unde-și ducea el turmele.

— Acolo, în depărtare, zise el, se zărește casa părinților mei.

Tocmai intraseră într-un sat, la marginea căruia se afla o prăvălie. Fatima scoase degrabă talismanul și-i ceru să-i dăruiască o caleașcă trasă de trei armăsari falnici, cu un vizitiu chipeș. Intrară apoi în prăvălie și-și cumpărară hainele cele mai mîndre pe care pe aflară. Și așa, îmbrăcați de sărbătoare, se urcară în caleașcă și o porniră.

Cînd se apropiară de casa părintească, lumea care-i vedea prinse a murmura :

— Se apropie o caleașcă, oameni buni, strălucind ca soarele, trasă de niște armăsari falnici și cu un vizitiu cum nu s-a mai pomenit !

Se strînseră oamenii, și se tot întrebau, mirați :

— Cine să fie ? O fi oare vreun prinț ?

Dar nimeni n-afla răspuns.

Caleașca se opri chiar în fața casei părintești. Juvenal coborî primul, după el, Fatima și, luîndu-se de braț, intrară în casă.

Acolo, Juvenal îi găsi pe bătrînii lui părinți. Tare se bucură că i-a mai prins în viață și, făcînd o plecăciune în fața lor, le zise :

— Dragi părinți, m-am însurat. Iată-mi nevasta !

Bătrînii cît pe ce să se prăpădească de atîta bucurie !

Făcură îndată o nuntă cu alai mare, care ținu zile în șir. Și așa se însură Juvenal a doua oară, printre ai lui.

URECHEA DIAVOLULUI

(PORTO RICO)

A fost odată un prinț care se hotărî să cutreiere lumea, să-și caute norocul. Își luă rămas bun de la tatăl lui și porni la drum, în căutare de aventuri.

Merse el ce merse, cale lungă, și ajunse la o pădure unde dădu peste un om care smulgea copacii din rădăcină ca și cum ar fi fost foile unui ceaslov. Prințul rămase mut de uimire văzînd puterea omului, și-l întrebă :

— Cum te cheamă ?

— Smulge-copaci.

— Vrei să-mi fi tovarăș de drum ?

— Vreau, dar mai întîi trebuie să-i duc mamei lemnele astea.

Și Smulge-copaci luă de pe jos arborii pe care-i scosese din rădăcini, și-i aruncă pe umăr și se făcu nevăzut. Nu trecu mult și se înfățișă iar prințului, zicîndu-i că e gata să-l urmeze.

O porniră împreună la drum, de parcă ar fi fost prieteni de-o viață. Bătură cale lungă pînă ajunseră la o cîmpie unde văzură de departe multe mori ce-și învîrteau aripile, deși nu sufla nici o adiere. Se uitară mai bine și zăriră, cocoțat într-un copac, un om care sufla puternic pe o singură nară, în vreme ce pe cealaltă și-o ținea astupată cu mîna.

— Ce faci acolo sus, suflînd pe o nară ? îl întrebă mirat prințul.

— Păi iaca, fac să se învîrtească morile ce se văd acolo, jos !

Tare îi plăcu prințului de omul acela, ce se cheamă Suflă-zdravăn ; îl pofti să le facă tovărășie iar el se învoi și plecară toți trei.

Mai departe le ieși în cale un om care sta cu urechea lipită de pămînt, ascultînd. Îl întrebară ce făcea și le răspunse că voia să audă cînd aveau să iasă broaștele țestoase din cuiburile lor, la malul mării, ce se afla la multe leghe de acolo.

Prințul îl pofti și pe el să li se alăture. Omul cu auzul atît de bun, căruia i se zicea Aude-tot, se ridică de la pămînt și fu gata să le țină tovărășie.

Își văzură cu toții mai departe de drum, și după multă vreme ajunseră la un palat părăsit. Abia intrară în curtea palatului, că cerul prinse a se întuneca și se stîrni furtuna. Atunci prințul îi spuse lui Suflă-zdravăn să îndrepte furtuna în altă parte și, din două suflări, norii se împrăștiară și cerul rămase senin. Cum palatul nu avea porți, Smulge-copaci merse de scoase din pămînt un brad, îl sprijini de zid, și astfel putură să se cațere toți pînă la primul cat, pe unde intrară. Aflară înăuntru încăperi frumoase, iar în cea din mijloc era întinsă o masă mare, cu tot felul de bucate. Se așezară toți patru la masă și se ospătară.

Cînd terminară de mîncat, o porniră prin odăi și pe coridoare să vadă palatul. Ajunseră într-o curte interioară unde dădură peste un balaur uriaș, cu șapte capete, pe care și le îndreptă furios către ei, să-i înghită. Smulge-copaci, Suflă-zdravăn și Aude-tot se repeziră în palat, dar prințul rămase locului, își scoase spada și se năpusti asupra balaurului. Izbuti să-i reteze cele șapte capete, însă unul din ele se rostogoli și căzu într-un puț ce se afla acolo în curte. Prințul se apropie și văzu că era atît de adînc, că nu i se vedea fundul. Cum însă flăcăul era viteaz și dornic de isprăvi mari, hotărî îndată să coboare, să vadă unde ducea puțul cu pricina.

Își chemă tovarășii și începură toți să împletească frînghii și să le lege, pînă socotiră că e de ajuns și hotărîră să coboare, să cerceteze ce era înăuntru.

Îl legară cu funia pe Smulge-copaci și-l coborîră. După o vreme, simțiră că cel de jos trăgea de funie. Îl scoaseră

și Smulge-copaci le zise că acolo jos era atît de frig, că nu mai putuse îndura.

Veni rîndul lui Suflă-zdravăn. Coborî el și mai adînc dar, după multe ceasuri, cei rămași sus simțiră că frînghia se mișca. Îl scoaseră grabnic și el le spuse că într-adevăr jos era un ger cumplit, de nu putea sta nimeni. Coborî atunci Aude-tot, dar și el păți întocmai ca ceilalți.

Prințul însă nu le dădu crezare și hotărî să coboare el însuși, să vadă cu ochii lui ce era cu frigul din puț. Coborî el mult, mult de tot ; într-un tîrziu, dădu de fundul puțului și, pe dată, ca prin farmec, se pomeni într-o încăpere uriașă, frumos împodobită, cu tot felul de lucruri scumpe. Părea într-adevăr sala unui mare palat.

Cînd flăcăul își veni în fire se duse de bătu la una din cele trei uși. Ieși de acolo o fată nespus de frumoasă, care-i povesti cum o răpise un balaur fiorôs, care o ținea acolo sub farmece, păzind-o cu strășnicie. În vremea asta se ivi balaurul, dar prințul cel viteaz scoase spada și îl ucise pe loc. Apoi o legă cu funia pe fată și tovarășii lui o traseră sus.

Bătu la a doua ușă și ieși de acolo altă fată, și mai mîndră ca prima. Îi povesti și ea că era păzită de un balaur cu șapte capete ; cum dădu cu ochii de balaur, prințul se repezi la el cu spada scoasă din teacă și-i reteză capetele, unul după altul. Apoi o legă pe fată și trase de funie, făcîndu-le semn celor de sus să o scoată.

Se duse și la ultima ușă, de unde ieși altă fată, frumoasă ca ruptă din soare, care-i povesti că era ținută ostatică, sub puterea vrăjilor, de însuși necuratul. Nu trecu mult și se ivi diavolul. Prințul n-avu încotro și se luă la trîntă cu el. Luptară ei îndelung, pînă ce flăcăul începu să ostenească ; dar, tocmai atunci, cu o lovitură de spadă, izbuti să-i reteze diavolului o ureche. Scaraoțchi prinse a striga ca din gură de șarpe, cerîndu-i înapoi urechea. Prințul se duse de o legă pe fată cu funia și o trimise sus, la tovarășii lui, apoi se întoarse să mîntuie lupta. Îl învinse într-un

tîrziu pe necurat, dar băgă de seamă că cei trei nu mai coborîseră funia, ca-l scoată şi pe el.

„Pe semne că au plecat toţi trei, luînd fiecare cîte o fată şi m-au lăsat singur în adîncuri, să scape de mine" îşi zise.

Diavolul îi tot cerea urechea înapoi şi, văzînd că rugile nu-i folosesc la nimic, îi spuse cu glas plin de făgăduinţă :

— Ascultă-mă ! Cele trei fete pe care le-ai eliberat nu sînt nimic faţă de prinţesa din Neapole, ce n-are seamăn pe lume. De-mi dai urechea, te duc îndată la ea şi îţi mai dăruiesc şi bogăţii cîte ai să vrei !

— Dovedeşte-mi mai întîi, răspunse prinţul.

— Ia urechea în mîna dreaptă şi strînge-o bine !

Prinţul îl ascultă, şi pe dată se treziră zburînd. Ajunseră departe, la un palat mare, înconjurat de grădini. Acolo se afla prinţesa de care-i vorbise diavolul. Văzînd-o cît era de mîndră, prinţul o ceru îndată tatălui ei de nevastă. Împăratul se învoi, făcură nuntă şi trăiră ani mulţi fericiţi, iar bietul diavol izbuti să-şi capete înapoi urechea pierdută.

CUM L-A ÎNŞELAT CIZMARUL PE DIAVOL

(CHILE)

Trăia odată un cizmar sărman, care nu mai ştia cum s-o scoată la capăt să-şi hrănească familia.

I se înfăţişă într-o zi diavolul, şi-i spuse că, dacă îşi vinde lui sufletul, o să-i dea o grămadă de bani. Cizmarul îi propuse atunci un tîrg : el avea să-i dea sufletul pe veci, dacă în schimb diavolul o să-i umple vîrf cu galbeni o cizmă, mai înainte de a cînta cocoşul.

Diavolul se învoi. Cizmarul făcu atunci o cizmă mare, cu o gaură în călcîi, și o puse apoi peste o spărtură din odaie, care dădea în pivniță.

Către seară, sosi diavolul, cu o pungă plină cu galbeni. O deșertă în cizmă, dar nici gînd s-o umple. Începu să aducă atunci pungă după pungă, dar nu izbuti de fel. Cînd se iviră zorile, cîntă cocoșul și diavolul fu nevoit să se facă nevăzut.

Și așa, cizmarul cel isteț îl trase pe sfoară pe diavol și se făcu om bogat.

POVESTIRI NUVELISTICE ȘI MORALIZATOARE

RĂMAS BUN, HAMURI ȘI CĂPESTRE !

(M E X I C)

Pedro de Urdemalas [1] se întîlni pe drum cu niște căruțași care nu-l cunoșteau. O porniră mai departe cu toții și poposiră peste noapte împreună, la același han. Cum Pedro le făcu niște șotii, își dădură seama îndată cu cine aveau de-a face și hotărîră să-i joace și ei un renghi. Cînd poposiră a doua noapte, cum adormi Pedro, îl băgară într-un sac și îl legară bine, cu gîndul să-l arunce într-o prăpastie.

Pe drum însă se opriră la un păhărel și zăboviră cam mult. În vremea asta, Pedro tăie sacul, ieși afară și băgă în locul lui toate hamurile și căpestrele căruțașilor. Apoi legă sacul și se ascunse după un copac, să vadă ce se întîmplă.

Nu trecu mult și se iviră căruțașii. Luară sacul, îl duseră pînă la marginea prăpastiei și-l aruncară, zicînd în bătaie de joc :

— Rămas bun, Pedro de Urdemalas !

Atunci Pedro, care se furișase pe urmele lor, le strigă :

— Rămas bun, hamuri și căpestre !

Și așa rămaseră căruțașii păcăliți și fără hamuri.

[1] În folclorul hispanic, Pedro de Urdemalas este un fel de Păcală, așa cum, dealtfel, o arată și numele : Urdemalas însemnînd „urzește-rele" (n.t.).

ABÁ [1] CEL PROST, DESAGA CU SARE ȘI PURCELUȘA

(PARAGUAY

Abá era însurat cu o femeie bogată, fata unui negustor înstărit și fudul, care și-a ales chiar el un astfel de ginere, de teamă ca nu cumva fie-sa să se mărite cu ur bărbat isteț și știutor de carte, care să-i prăpădească averea. Prostia nemaipomenită a lui Abá îl făcu pe negustor să-l socotească cel mai nimerit ginere, lesne de dus de nas, care, de bună seamă, avea să se mulțumească să nu facă altceva decît să mănînce zdravăn și să doarmă mult.

Într-o zi, dis-de-dimineață, îl trimise la tîrg pe Abá, să-i cumpere sare într-o desagă. A doua zi, socrul împlinea nu se știe cîți ani și voia să pună la sărat carnea unei purcele grase, pe care o păstrase dinadins pentru sărbătoarea asta.

Abá încălecă și o porni spre tîrg. Cumpără sare, umplu bine desaga dar, de leneș ce era, nu se osteni s-o urce lîngă el, în șa. Socoti că îi era mai ușor să o lege de unul din capetele hamului, tîrînd-o astfel după el. Dar, cum drumul era povîrnit și anevoios, desaga se făcu ferfeniță și sarea se risipi toată. În apropiere de casă, cu gîndul să scurteze din drum, Abá trecu și un pîrîu măricel, așa că puțina sare care mai rămăsese în restul de desagă se topi în apă. Dar el nici nu băgă de seamă.

Ajunse acasă și, cînd socrul îl întrebă dacă a tîrguit ce trebuia, îi răspunse țanțoș că desaga plină cu sare se afla legată de ham. Socrul se aplecă să vadă și, firește, nu dădu decît de o zdreanță, udă și murdară.

— Măi să fie, că prost mai ești ! îl dojeni el supărat.

Și, ca să-l învețe minte, o trimisè pe fie-sa, pe nevasta lui Abá, să cumpere sare. Ea îl ascultă și plecă îndată la

[1] Personaj tradițional din folclorul paraguaian, tipul omului prost și naiv, pe care îl trag toți pe sfoară (n.t.).

tîrg. Socrul se duse și el după niște trestie de zahăr, de care avea nevoie la ospăț și, înainte de a pleca, temîndu-se ca nu cumva gineri-su cel nătîng să mai facă vreo boroboață, îi spuse să stea acasă.

Pentru sărbătoare, ca să se fălească față de oaspeți cît e el de bogat, negustorul îi cumpărase fie-si cîteva podoabe scumpe și o broboadă, toată numai fir de mătase, pe care cheltuise o groază de bani, dar el ținea cu tot dinadinsul să scoată ochii lumii cu darea lui de mînă.

Rămase deci Abá singur în casă. În ogradă, purcica tot scurma prin noroi și guița, că n-avea ce mînca. Abá o auzi și socoti, în prostia lui, că biata de ea bănuie ce soartă o așteaptă în curînd. Ieși în ogradă și-i zise :

— Sărmana de tine, hai încoace, că o să te înveselesc eu nițel înainte să mori ! Stai și vezi numai !

Și intră într-una din odăi, deschise cufărașul nevestei, scoase de acolo toate podoabele și i le atîrnă purcelei de gît. Apoi o înfășură în mîndrețea de broboadă, care jumătate atîrna prin glod, și-i dădu drumul animalului afară din ogradă, zicîndu-i :

— Du-te la cîmp să mai petreci și tu, dar să nu întîrzii prea mult !

Purceaua o luă la fugă și dusă a fost, nu s-a mai întors niciodată. Cînd socrul și nevasta se înapoiară, îl găsiră pe Abá liniștit, dormind în tihnă.

— Ce-i cu purceaua ? îl întrebă socrul, bănuind ceva.

— Am trimis-o să se veselească, sărmana ! O să se întoarcă !

Și le povesti isprava. Cînd auzi, socrul mai-mai să cadă jos de supărare. Își dădu atunci seama, nemîngîiat, că prostul de ginere îi pricinuia mai multe necazuri decît un om isteț și cu învățătură.

ABÁ ȘI GĂINA

(PARAGUAY)

Leneșul de Abá nu făcea toată ziulica altceva decît să înfulece și să doarmă. Nu se ostenea cîtuși de puțin să aducă ceva acasă, ba dimpotrivă, risipea tot ce biata nevastă-sa izbutea să agonisească, trudind ca o furnică.

Nu le mai rămăsese în casă decît o găină mare, care făcea multe ouă. Nevasta ținea la ea ca la ochii din cap, dar lacomul de Abá o privea cu mare poftă.

— Haide, nevastă, să tăiem găina și s-o mîncăm, ca să ne luăm de o grijă !

— Dar pe mine nu mă supără s-o îngrijesc, răspunse nevasta, ba chiar m-ar supăra s-o tăiem, că doar n-avem cum să mai luăm alta !

Abá, căruia îi era lene și să caște gura, tăcu. Dar rămase pe gînduri, scărpinîndu-se în cap, cum îi era obiceiul. Chibzui el ce chibzui, dar negăsind cu nici un chip cum s-o convingă pe nevastă-sa, se folosi de un șiretlic. Îi zise că avea să meargă după niște treburi, el, care niciodată nu se mișcase decît de la masă la pat ori altminterea! Dar nevastă-sa nu se lăsă trasă pe sfoară. Se prefăcu îndată că îl crede, și chiar îi făgădui că a doua zi o să se scoale în zori ca să taie găina și să i-o frigă, s-o aibă pentru drum.

Fericit că o să-i joace un renghi nevestei, Abá se culcă și dormi buștean. Peste noapte însă nevasta îi tăie pletele, lăsîndu-l chilug, fără un fir din părul lui aspru și stufos.

Cînd se sculă dimineața, Abá dădu să se scarpine în cap, și văzu cu uimire că nu mai avea păr. Începu să-și pipăie țeasta, cu o mînă, apoi cu amîndouă, pînă se convinse că într-adevăr îi pierise tot părul.

Se sperie și prinse a striga, deznădăjduit :

— Nevastă ! Hei, nevastă ! Vino iute ! Unde mă aflu ?... nu mai sînt eu, căci de-aș fi eu aș avea pletele mele bogate !

Dar cum nevastă-sa nu se arătă, fiindcă se ascunsese ca să rîdă în voie, Abá ieși în fugă în uliță, îngrozit și nenorocit, întrebînd pe toată lumea unde se afla el însuși. Și așa, nenorocirea asta îl făcu să uite și de găină, și de șiretlicul pe care voise să-l pună la cale.

BĂIEȚII CEI LACOMI DE AUR

(ECUADOR)

Doi frați de vîrstă fragedă o porniră în lume după aur. Căutară ei fără răgaz, dar nu aflară pe nicăieri. Supărați, se întoarseră acasă.

A doua zi, tatăl lor îi duse la un hățiș cu bălării și bolovani. Le spuse că acolo zăcea aur și că trebuiau să curețe locul de ierburi și pietre. Băieții, bucuroși, se apucară de treabă, dar tot nu dădură de aur.

Tatăl le spuse însă că mai aveau de arat pămîntul, să fie afînat. Băieții se repeziră să-l asculte, dar aurul nu se ivi. Mîniosi, feciorii cei lacomi îi ziseră părintelui lor că ei lasă totul baltă, că i-a înșelat.

— Trebuie să sădiți cartofi, le răspunse tatăl, și atunci o să aveți aur !

Băieții, în lăcomia lor, nu-și cruțară puterile și se munciră să sădească în pămîntul arat cartofii. Dar degeaba, aurul nicăieri !

După o vreme, cartofii crescură și dădură rod bogat. Tatăl îi culese, îi vîndu pe un preț bun și adună o grămadă de bani, pe care-i dădu băieților, zicîndu-le :

— Iată aurul de pe cîmpul unde aţi muncit voi : am vîndut cartofii care au crescut acolo ! Şi să ţineţi minte că cea mai cinstită cale să dobîndeşti aur este să munceşti, nu să vînturi lumea, aşa cum credeaţi voi !

GALICIANUL CEL IŞTEŢ

(C U B A)

Un galician [1], mort de foame şi de oboseala drumului, ajunse la casa unor oameni înstăriţi. Era ceasul prînzului şi tocmai atunci cei din casă se ridicaseră de la masă, iar galicianul rămase flămînd.

Le spuse el că nu pusese nimic în gură de multişor, dar oamenii se făcură că nu-l aud. Atunci galicianul scoase o hîrtie de cinci *pesos* şi i-o dădu copilaşului stăpînului casei, zicîndu-i :

— Ţine, să te joci !

Stăpînul casei îl văzu şi-i spuse îndată nevestei :

— Prinde iute un pui şi pregăteşte un pilaf, că galicianul ăsta are bani şi ne putem procopsi !

Femeia făcu o bunătate de pilaf şi galicianul se ospătă ca un general. Ba, la sfîrşit, îi mai dădură şi cafea, cu tot dichisul. După ce se înfruptă el după pofta inimii şi se sătură, omul se ridică de pe scaun, se apropie de copil, care ţinea în mînă hîrtia de cinci *pesos* şi i-o luă, zicîndu-i:

— Ei, dă-mi-o înapoi, că te-ai jucat destul !

Şi îşi văzu mai departe de drum, făcînd haz de cei pe care i-a tras pe sfoară.

[1] Printre coloniştii spanioli care s-au stabilit în Cuba au fost mulţi veniţi din Galicia. În Peninsula Iberică, galicienii au faima de oameni isteţi, descurcăreţi, faimă care a trecut şi dincolo de ocean (n.t.).

UNCHIEȘUL CEL ZGÎRCIT

(ECUADOR)

În orașul Quito trăia odată un moș căruia i se spunea Unchieșul Ghemuleț, fiindcă vindea gheme de sfoară. Toți banii strînși și-i îndesa în buzunarele hainelor sale zdrențuite, iar la ceasul cinci, după amiaza, se zice că o lua prin pădure, să ajungă în satul numit Magdalena. Acolo făcea o groapă sub copacii de eucalipt, unde-și ținea ascunse ulcelele cu bani. Seară de seară, ascundea banii adunați în groapă, punea pămîntul la loc și apoi se întorcea la oraș.

Tot acolo în Magdalena locuia un bărbat cu nevasta lui. Erau săraci lipiți pămîntului și, cum de la o vreme nimeni nu le mai dădea nici un bănuț, omul, deznădăjduit, îi zise într-o seară nevestei :

— Du-te și fă rost de pe unde poți de două parale și cumpără-mi o funie !

Cînd îi aduse funia, el o luă și-i zise că pleacă să vadă de niște treburi. Dar Juan — așa se chema omul — se îndreptă, cu funia în mînă, spre pădure. Ajuns acolo, se cățără în copacul cel mai înalt pe care-l găsi, atîrnă funia de o cracă și își petrecu lațul după gît. Tocmai cînd era cît pe-aci să se spînzure, zări în depărtare un om ce venea spre el. Atunci se feri într-o parte și așteptă o clipă, să treacă omul, dar mare îi fu mirarea cînd îl văzu că se apropie chiar de copacul în care se urcase el. Îl recunoscu îndată pe Unchieșul Ghemuleț. Îl văzu că începe să sape pămîntul pînă scoase la iveală trei ulcele de argint. Apoi își deșertă banii din buzunare, umplu cu ei ultima ulcică și le puse pe toate la loc. Le acoperi binișor cu pămînt și se îndepărtă agale.

Atunci Juanito, care cu o clipă mai înainte era gata să-și pună capăt zilelor, desfăcu zorit funia, se dădu jos din

copac și se puse pe săpat. Dădu peste ulcelele cu bani și cu monezi de aur și le luă cu el acasă. Ce s-au mai bucurat, nevastă-sa și copiii, cînd l-au văzut !

A doua zi, Unchieșul Ghemuleț se duse iar la locul cu pricina. Săpă el ce săpă, dar nu-și găsi banii. Săpă mai departe cu atîta înverșunare, nădăjduind să dea de ei, că pînă la urmă muri îngropat chiar de mîna lui.

CUM A SCĂPAT ARAÑA [1] DE LA MOARTE

(COLUMBIA)

Araña era o femeie sărmană, cu o droaie de copii. Ca să le poată da de mîncare, era nevoită să fure de la împăratul de prin partea locului. Aflînd de furtișag, împăratul dădu poruncă supușilor să stea de pază, să prindă hoțul și să-l pedepsească. Și astfel, Araña căzu curînd în cursă.

Împăratul ținu sfat mare și, cum nu-și mai putea călca cu nici un preț cuvîntul, se hotărî ca Araña să moară cu ștreangul de gît. Văzînd că nu poate găsi nici o cale de scăpare, îl rugă pe împărat să-i îngăduie să-și vadă copiii, să-și ia rămas bun de la ei și să-i binecuvînteze pentru cea din urmă oară.

I se împlini voia și, cînd se adunară copiii, îi întrebă pe fiecare ce o să facă la moartea ei. Îi răspunseră, care mai de care, că or să verse lacrimi amare, or să țipe, tremurînd din tot trupul, rupîndu-și hainele, clănțănind din dinți, mușcîndu-și limba în gură, întocmai cum făceau negrii care trăiau în insulă. Numai cel mic îi spuse :

— Eu o să fac altceva, măicuță !

Cînd sosi ceasul de pe urmă, mezinul se cocoță pe ascuns pe acoperișul unei case din apropierea locului unde

[1] *Araña*, în spaniolă, înseamnă păianjen (n.t.).

se ridicase spînzurătoarea și prinse a se jelui în gura mare cu vorbele astea :

— De-o omoară pe Araña, n-o să mai fie soare pe lume ! N-o să mai cadă strop de ploaie ! Toate semănăturile or să se usuce ! Pretutindeni o să se întindă ciuma ! Marea și apele or să secе și oamenii or să piară de foame !...

Împăratul, crezînd că vorbele astea veneau din cer, porunci iute să i se dea drumul femeii, care de atunci încolo n-a mai furat niciodată.

BOGATUL ȘI SĂRMANUL

(ECUADOR)

Trăiau odată în satul Zaruma un om putred de bogat și, alături de el, un biet sărman. De cîte ori dădea cu ochii de vecinul cel sărac, bogatul se înfuria.

Într-o bună zi, bogatul se duse la o vrăjitoare, care-i prevesti că o să sosească timpul cînd toată averea lui o să treacă în mîna săracului. Bogatul se mînie cumplit la vorbele astea. Își vîndu de grabă toata averea și-și cumpără un diamant uriaș.

Odată, se duse să se plimbe la malul mării. Ca să nu-i cadă diamantul în apă, îl legă într-o batistă. Se stîrni însă curînd un vînt atît de puternic, că-i smulse batista cu inelul și o purtă spre larg. Bogatul puse să i se caute diamantul pe fundul mării, dar zadarnic, nu fu chip să-l mai găsească.

Sărmanul se duse a doua zi la tîrg și cumpără de un bănuț un peștișor. Ajungînd acasă, tăie peștele ca să-l gătească și află în burta lui diamantul neprețuit. Și așa s-a întîmplat că omul sărac s-a făcut bogat, iar bogatul a sărăcit.

HAITIANUL

(CUBA)

Într-o colibă de tăietori de lemne trăia la un loc cu ceilalţi un haitian. Fiecare din ei îşi avea hamacul lui. În ziua cînd luă plata pentru prima oară, haitianul căută o ulcică în care să-şi ţină banii. Puse în ea cei trei *pesos* cîştigaţi, iar noaptea, cînd toţi dormeau, începu să cînte încetişor, legănîndu-se în hamac :

— Am şase *pesos* în ulcică

şi mîine am să mai pun trei !

Unul din tăietori, care era treaz, îl auzi, dar se prefăcu mai departe că doarme.

Sosi iar ziua de plată şi haitianul mai puse în ulcică încă trei *pesos*. Noaptea se puse iar pe cîntat :

— Am şase *pesos* în ulcică.

şi mîine am să mai pun şase !

Tăietorul care-l auzise data trecută era şi acum treaz şi îşi zise :

„Mîine o să urmăresc unde îşi ţine haitianul ulcica !"

Zis şi făcut : dimineaţa se luă după haitian şi văzu că îşi ţinea ulcica ascunsă sub o piatră. Cum plecă haitianul, celălalt scoase ulcica din ascunzătoare şi luă cei doisprezece *pesos* dinăuntru.

A doua zi, cînd haitianul se duse, bucuros şi vesel, să-şi ia din ulcică trei *pesos* de care avea nevoie, văzu cu mare nedumerire că cineva îi furase bănişorii agonisiţi.

Chibzui el, zicîndu-şi :

„Hoţul care mi i-a furat o s-o păţească !"

Cum se făcu plata următoare, se puse iar noaptea pe cîntat :

— Am doisprezece *pesos* în ulcică

şi mîine am să mai pun douăzeci !

Hoţul, care stătuse treaz şi auzise, se sculă a doua zi în zori şi se duse de puse la loc cei doisprezece pesos în ulcică, socotind că aşa o să se procopsească, furîndu-i şi pe cei douăzeci. Cînd ajunse la locul unde-şi ţinea ulcica, haitianul îşi găsi înăuntru banii şi se bucură că isteţimea lui a dat roade. Îşi luă cei doisprezece *pesos* şi plecă. În vremea asta, hoţul se pitise după un tufiş, aşteptînd. Cum văzu că haitianul pleacă, ţîşni ca o săgeată spre ascunzătoare, cu gîndul să fure şi cei douăzeci de *pesos*, dar mare-i fu dezamăgirea cînd găsi ulcica goală.

„Măi, să fie, îşi zise cu necaz, haitianul ăsta m-a întrecut în isteţime !"

POVESTE DESPRE GENERALUL AZUAJE

(VENEZUELA)

Pe vremea lui Gómez [1], trăia în Altagracia un general pe nume Azuaje, care conducea un regiment de soldaţi. Deşi guvernul le trimetea raţia cuvenită de alimente, el mai obişnuia să ia şi din vitele ţăranilor.

După un timp, începu să găsească tot mai anevoie vite, căci oamenii plecau cu ele din sat, ca să nu rămînă fără vaci de lapte şi fără boi. Atunci Azuaje scoase o lege ce dădea voie soldaţilor să ia de la ţărani nu numai vaci, ci orice animal care avea coarne şi coadă.

Se povesteşte din bătrîni că, dacă te aşezi la o răspîntie şi-l chemi pe diavol în ajutor zicîndu-i „cumetre", necuratul nu se lasă aşteptat. Un sătean care mai avea cîteva vaci se hotărî să facă încercarea asta, ca să nu şi le

[1] *Juan Vicente Gómez*, preşedinte al Venezuelei între 1903—1930.

piardă. Se așeză la o răspîntie de drumuri și-l chemă pe diavol, zicîndu-i „cumetre" ! Dracul se apropie fără zgomot, furișîndu-se, și-i apăru deodată în față.

— Ce vrei de la mine de mă chemi ? îl întrebă pe om.

— Vreau să văd dacă poți, cu șiretenia ta, să-mi scapi văcuțele, că mi-au mai rămas doar cîteva, să-mi pot hrăni copiii !

Dar încornoratul îi răspunse furios :

— Ia lasă-mă în pace cu vacile tale, că eu nu știu cum să fac să scap eu însumi, fiindcă nu-i de glumit cu legea generalului Azuaje !

OMUL CEL PROST ȘI OGLINDA

(CUBA)

Un om tare netot găsi odată pe drum o oglindă. Cum n-avea habar ce-i aia, văzînd-o că strălucește o ridică de jos și se uită la ea. Cînd se văzu în oglindă, se sperie și-i zise :

— De urîtă ce ești te-au aruncat, așa că rămîi în drum !

Aruncă iute oglinda și plecă grăbit mai departe.

LASĂ LUMEA AȘA CUM E !

(CUBA)

Doi prieteni — unul alb, celălalt negru — prînzeau împreună într-o cîrciumioară. Pe cînd înfulecau ciorba, cerură amîndoi cîrciumarului să le aducă la fiecare cîte o

porție de friptură de purcel de lapte. Omul le aduse farfuria, o puse pe masă și le zise :

— Iată cele două bucăți pe care le-ați cerut. Luați fiecare cîte una.

Una din bucăți arăta mult mai îmbietor decît cealaltă ; era mai mare, n-avea pic de piele, numai carne bună, frumos rumenită. Dar cum se nimeri că bucata asta se afla chiar în fața negrului, albul tot încercă să facă în așa chip încît să fie a lui. Grăi astfel către prietenul lui :

— Ascultă, știi că pămîntul este rotund și că se învîrtește într-una, fără oprire, așa că...

Și pe cînd glăsuia așa, mișcă farfuria ca să ajungă în fața lui bucata mult rîvnită.

Însă negrul, prinzînd farfuria o așeză întocmai ca mai înainte și zise :

— Așa-i precum spui, dar ia nu mai încurca lucrurile ! Lasă lumea așa cum e !

Și fără să se codească luă bucata îmbietoare și și-o puse în farfuria lui.

POVEȘTI CU ANIMALE

TIGRUL CARE S-A DOVEDIT MAI SLAB DECÎT FOCUL

(VENEZUELA)

Un tigrù care cutreiera în căutare de hrană dădu odată peste o colibă unde zări un foc aprins de niște indieni, care plecaseră apoi într-altă parte, lăsîndu-l să se stingă.

Focul abia mai pîlpîia, gata-gata să piară, îngropat în cenușă. Mai străluceau cîteva flăcărui, dar curînd aveau să se stingă.

Adulmecînd urmele oamenilor, resturile de pește mîncat de ei, tigrul suflă fără să vrea și focul trosni, de parcă ar fi stat să grăiască.

Atunci tigrul îl întrebă :

— Ce faci aici, frățioare ?

Iar focul îi răspunse :

— Pier de foame, căci indienii m-au părăsit și au plecat !

— Și cu ce te hrănești ? îl întrebă tigrul.

— Cu ce să mă hrănesc, sărmanul de mine ? Cu paie și frunze uscate !

— Ei, eu nu-s ca tine, glăsui tigrul. Eu mănînc cerbi, tapiri, iepuri, hîrciogi, vite, cai, ba chiar și peștii din apă.

— De-i așa, zise focul, eu mănînc mai mult decît tine ; tu n-ai înșirat decît o parte din hrana mea.

Atunci tigrul spuse :

— Hai să vedem dacă e așa într-adevăr ! Spune tu tot ce mănînci !

— Eu mănînc toate cele înşirate de tine, şi pe deasupra aşa cum ţi-am mai zis, şi paie, frunze, ba chiar şi copac întregi.

Şi zicînd vorbele astea focul, înteţit de suflarea tigrului, îi pîrli acestuia sprîncenele.

Atunci tigrul îi spuse :

— Vreau să mănînci un copac întreg, că numai văzînd îţi voi da crezare.

— Asta de tine depinde : dacă sufli asupra mea, o să-mănînc. Necazul cu mine e că nu-mi pot găsi eu singur hrana, numai prin puterile mele.

Tigrul se porni să sufle în foc. Îndată săriră pe el nişte scîntei, şi-i arseră blana în mai multe locuri. Aşa s-au ivit petele negre pe care le au tigrii.

Speriat, tigrul strigă :

— Nu fii aşa lacom, frăţioare ! Mănîncă şi tu cu mai multă grijă, nu mă arde, că doar te ajut să te hrăneşti !

Dar focul îi răspunse :

— Ai grijă tu, fiindcă eu nu-mi pot schimba felul ! Aşa sînt eu, ţi-am zis doar că mănînc de toate !

Şi trigrul suflă iar în foc, pînă cînd se aprinse coliba. Atunci văzu el cum focul înghiţi toate frunzele şi crengile din care fusese ridicată coliba. Nu trecu însă mult, şi focul slăbi iar.

— Ai văzut, frăţioare, că mănînc paie, frunze şi crengi ? zise el.

Tigrul îi răspunse :

— Vreau să te văd mîncînd nu numai frunze şi ramuri, ci chiar trunchiul copacilor.

— De tine depinde, grăi iar focul ; suflă asupră-mi, şi ai să vezi că mănînc şi copacii !

Tigrul se puse iar pe suflat, şi focul se prelinse de la paiele din savană spre pădure. În vremea asta, începu să sufle vîntul, şi focul se lipi îndată de copaci, trecînd de la unul la altul într-o pălălaie ce trosnea cumplit. Tigrul privea îngrozit.

— Nu ţi-am spus că mănînc tot ce-mi iese în cale ? Chiar şi pe tine ! îi strigă focul.

Şi grăind astfel, o vîlvătaie se năpusti cu limba ei spre tigru, mai-mai să-l atingă. Tigrul, îngrozit, o rupse la fugă.

Aşa îi dovedi focul tigrului că mînca mai mult decît el.

Din pricina asta, cînd vreunul dintre ai noştri e bolnav, se suflă asupră-i, invocîndu-se duhul focului, numit Watoima, şi omul îşi recapătă puterile.

Şi din aceeaşi pricină fac indienii focul cînd îşi ridică taberele : ca să-i sperie pe tigri.

POSTUL CEL MARE

(COLUMBIA)

Se întîmplă că, într-o bună zi, Tigrul îşi pofti prietenii la vînătoare. Prinseră o veveriţă, care însă nici vorbă să ajungă tuturor celor care trudiseră, pierzînd o groază de vreme, stînd la pîndă în codru, cufundîndu-se prin mlaştini, urcînd şi coborînd dealuri, lăsîndu-se pişcaţi pînă la sînge de tăuni şi muscoi...

Tigrul, care socotea că el e căpetenia, împărţi animalul în trei părţi şi, cu ele în mînă, zise cu neobrăzare :

— Partea asta, de la cap pînă la coaste, mi se cuvine mie, că doar eu am răpus veveriţa, cu sudoarea şi truda mea. Pulpele le iau tot eu, fiindcă îmi plac tare mult, şi sînt cel mai voinic dintre toţi. Iar partea asta de dinapoi o s-o dau celui care mă va învinge în luptă dreaptă, fără vicleşug şi tertipuri. Vă învoiţi, prieteni ?

Cînd auziră asemenea hotărîre, vînătorii se uitară unul la altul, murmurînd :

— Cărpănos mai e jupînul ! Să nu-şi dea el seama că, dacă ne-a poftit la vînătoare, ar trebui să ne dea cît de cît o bucăţică la fiecare ! Cînd colo, auzi ce are de gînd zgîrcitul !

— Eu i-aş veni de hac ! grăi atunci Maimuţa. De n-aş fi beteagă tocmai acum, m-aş prinde în luptă cu el şi i-aş face de petrecanie, în faţa voastră. Dar, cum sînt beteagă...

— Aşa răsplăteşte dracul pe cel care îl slujeşte ! sări de colo şi Broasca. Dar să nu ne mai căinăm ! Mai bine să încercăm ceva. Poate că vom izbuti să-i venim de hac, de ne strîngem mai mulţi laolaltă.

— Ba cu puterile noastre nu-i chip ! zise Castorul. Mai bună e înşelăciunea decît puterea. În luptă dreaptă ne striveşte, e limpede, că e cel mai zdravăn dintre noi. Dar cu iscusinţă şi viclenie...

— Aşa e, cu iscusinţă şi viclenie ! întări Rîma. Netrebnicul ăsta e puternic ca dracul, şi-i gata oricînd să-şi nimicească duşmanii.

Îşi dădură mai toate animalele cu părerea, venind cu felurite propuneri. Pînă la urmă, li se păru cel mai nimerit să-l cheme pe Iepure, care era vestit pentru isteţimea lui. Cînd află, despre ce e vorba, Iepurele se apropie de unchiul său, Tigrul, despre care ştia că e un făţarnic bisericos, şi-i zise :

— Cum îşi aşterne fiecare, aşa o să doarmă !

Auzind bine vorbele astea, Tigrul întrebă, tare curios :

— Ce tot spui, nepoate ?

— Zic că fiecare o să doarmă cum îşi aşterne. Doar sîntem în săptămîna postului cel mare, unchiule, şi nu putem mînca fărîmă de carne. Prietenii tăi sînt mulţumiţi că doar dumneata nu ţii postul. Nu ţi-au spus nimic, de teamă că te ştiu aşa de ţifnos...

— Asta vrea să zică, nepoate, că mă lasă să mă înfrupt singur, ca să cad doar eu în păcat ? Vai, netrebnicilor ! Dar n-o să vă fac pe plac ! Mai întîi de toate, e postul mare.

Chiar acum o să împart prada și o să-i fac pe fiecare să ia acasă bucata ce i se cuvine...

Și astfel, Tigrul se văzu nevoit să împartă vînatul, fără să le nedreptățească pe celelalte animale.

CUMĂTRUL COIOT ȘI CUMĂTRUL IEPURE

(M E X I C)

Trăia odată o bătrînă care avea o grădină de zarzavat. Semăna mereu salată, dar n-apuca să crească, fiindcă zilnic venea un iepure și o mînca. Și azi așa, mîine așa, pînă cînd, odată, bătrînica îi spuse moșului ei :

— Ia ascultă, moșule ! Ce să ne facem oare, cu blestematul ăsta de animal, care vine în fiecare zi de ne mănîncă zarzavatul !

— Păi, nevastă, hai să-i punem o capcană !

Și-i puseră drept capcană o sperietoare de ceară, ca hoțul să se lipească de ea și să-l prindă.

Nu trecu mult și sosi iepurașul. Se puse îndată pe mîncat și, după ce se sătură bine, se uită la sperietoare și zise :

— Ce-o fi căutînd asta aici ?

Și-i dădu una cu laba. Sperietoarea nici nu se clinti, iar iepurașul rămase cu laba prinsă.

— Dă-mi drumul că, de nu, îți ard una ! strigă el. O să te dobor ! Hai, dă-mi drumul !

Cum sperietoarea nici gînd să-i dea drumul, iepurașul îi mai dădu una și așa se trezi și cu cealaltă lăbuță lipită.

— Dă-mi drumul, că, de nu, de data asta te dobor la pămînt !

Îi arse una cu laba din spate și astfel rămase lipit și cu aceea.

— Dă-mi drumul, ţi-am spus ! N-am făcut eu mare lucru pînă acum, dar de data asta îţi viu de hac !

Lovi sperietoarea cu singura labă care-i rămăsese liberă, dar i se lipi şi ea. Cu toate patru labele prinse, iepuraşul strigă ameninţător :

— Dă-mi drumul că, de nu, îţi ard una cu burta. Şi cum o să am mai multă putere, de bună seamă că te dobor !

Zis şi făcut. Şi se lipi bine şi cu burta.

— Nu vrei să-mi dai drumul, zise atunci, fiindcă te-am lovit ! Păi acum o să-ţi ard o muşcătură şi ai să vezi ce-ai să păţeşti ! Hai, dă-mi drumul iute, că de nu, te muşc !

Şi muşcă sperietoarea, rămînînd lipit şi cu botul, de nu mai putu să scoată o vorbuliţă.

În vremea asta sosi bătrînica şi zise :

— Deci tu erai, ticălosule ! Te-am prins tocmai cum îmi poftea inima !

Îl înhăţă apoi pe iepuraş şi, ţinîndu-l zdravăn, îl duse în ogradă şi-l băgă într-un coş mare, pe care-l astupă. Rămase iepuraşul închis acolo, iar bătrînica îi spuse că merge să pună la fiert o oală cu apă, fiindcă avea de gînd să-l gătească.

Se nimeri tocmai atunci să treacă pe acolo cumătrul coiot.

— Ce faci aici, cumetre iepure ? îl întrebă el.

— Nimic, cumetre coiot. Ce să fac ? Iaca, stau şi eu şi aştept să-mi aducă nişte bucate, dar ce minunăţie de bucate ! Tocmai le-au pus la fiert. Or să-mi dea şi o găină, şi nu ştiu, zău, cum or să încapă în mine atîtea bunătăţi ! Doar o găină întreagă mi-e prea mult, că eu sînt mititel !

— De-i aşa, zise îndată coiotul, te scot eu şi rămîn în locul tău !

Desfăcu iute coşul, îl scoase afară pe iepuraş şi se băgă el înăuntru. Iar iepuraşul, cum se văzu scăpat, o rupse la fugă. Fugi el ca vîntul, pînă ajunse pe un deal. Se urcă pînă în vîrf, să vadă în vale, unde se afla casa bătrînicii.

După o vreme, bătrînica se duse încet-încetişor să-l scoată pe iepuraş din coş. Cînd dădu cu ochii de coiot, strigă speriată :

— Aha, blestematule ! Te-ai prefăcut din iepure în coiot ! Eşti vrăjitor fără doar şi poate ! Ai să vezi tu îndată ce-ai să păţeşti !

Luă ea un drug de fier, îl puse în foc şi, cînd se înroşi bine, deschise cu grijă coşul şi-i arse cu el coada. Coiotul o rupse la fugă ca din puşcă, fără să se mai uite înapoi. Nu se opri decît cînd dădu peste iepuraş, care-i strigă :

— Aha, iată-l pe cumătrul cu coada arsă ! Cum de-ai păţit una ca asta ?

— Mai şi întrebi ! zise coiotul furios. Acum o să te mănînc, fiindcă m-ai înşelat ! Mi-ai zis că or să mă îndoape cu găini şi, cînd colo, m-am ales cu coada arsă !

Cît ai clipi, coiotul îl înşfăcă pe iepuraş şi o porni cu el. Pe drum dădură peste un stup de albine.

— Nu mă omorî, se rugă atunci iepuraşul, mai bine să ne oprim aici să mîncăm, că-i foarte bun ! Eu am şi gustat!

— Păi ce-i asta, cumetre iepuraş ?

— Ce să fie, iacă, nişte caş ! minţi iepuraşul, arătînd spre fagurii de miere. Sînt bucăţi de caş ! Tu, care eşti mai voinic, bagă laba şi scoate-mi şi mie o bucată mai măricică, fiindcă eu sînt mititel şi n-ajung. Tu însă eşti mare, aşa că ajungi tocmai bine !

Cumătrul coiot dădu drumul iepuraşului şi, pofticios, bagă laba după caş. Iepuraşul atît aşteptă : o luă la goană şi fugi mîncînd pămîntul, lăsîndu-l pe coiot cu labele în stup. Albinele săriră toate şi-l înţepară zdravăn, iar bietul coiot, zvîrcolindu-se de durere, se rostogoli pînă la rîu şi abia acolo, în apă, izbuti să scape de ele.

Porni mai departe, necăjit şi chinuit, tot numai înţepături. Ajunse lîngă un nopal [1] şi, uitîndu-se în sus, îl zări pe iepuraş, căţărat în vîrful lui.

[1] Varietate de cactus cu fructele acoperite cu ghimpi (n.t.).

— Ce faci acolo, cumetre iepure ? De data asta nu-mi mai scapi, o să-ţi fac de petrecanie !

— Nu mă mînca ! se rugă iepuraşul. Mai bine uită-te încoace, ce mai fructe zemoase ! Uite, o să-ţi curăţ eu cîteva.

Şi, ca să-l convingă, îi coji una şi i-o aruncă.

— Mai, curăţă-mi ! îi zise coiotul.

Iepuraşul îi tot curăţi la fructe pînă obosi şi atunci îi aruncă una cu ghimpi. Coiotul se înţepă zdravăn, iar iepuraşul o zbughi şi se pierdu îndată. Cumătrul coiot rămase cu ghimpii în labe, tăvălindu-se prin ţărînă ca să şi-i scoată, dar zadarnic, nu izbuti în nici un chip.

Iepuraşul era hăt, departe, tocmai lîngă o băltoacă mare. Tîrziu de tot, îl ajunse din urmă coiotul.

— Ce faci aici, cumetre iepure ? îl întrebă el cumplit de mînios.

— Păi, nimic, cumetre coiot ! Ia te uită colea, ce mai caş grozav o să mîncăm ! E într-adevăr uriaş !

— Să nu-ţi închipui că o să te cred, că doar m-ai mai înşelat şi-n alte rînduri. Nu-i nici un caş ! O să te mănînc pe tine !

— Nu mă mînca, se rugă iar iepuraşul ! Tu, care eşti mai voinic, apucă-te să seci balta, să scoţi caşul de acolo, şi ai să vezi ce gustos e !

Cumătrul coiot se puse pe băut apa, căci caşul îi făcea cu ochiul. Bău el ce bău, pînă nu mai putu şi, în vremea asta, iepuraşul o luă iar la sănătoasa, mîncînd pămîntul.

— M-ai tras iar pe sfoară, nu pot să înghit toată băltoaca ! strigă coiotul înfuriat şi, cum nu-l mai văzu pe iepuraş, se luă grabnic după el.

„De data asta, cum îl găsesc, îl mănînc !" — îşi zise coiotul. „Cum de m-a tras oare pe sfoară şi acum ?"

Fugi el după iepuraş, care se pitise după un bolovan uriaş, într-o peşteră. Cînd coiotul îl ajunse din urmă, rupt de oboseală de atîta fugă, îi strigă :

— Acum nu-mi mai scapi ! Te mănînc !

— Nu mă mînca, zise iepurașul, că de-mi faci vreun rău o să vie sfîrșitul lumii ! Mai bine dă-mi o mînă de ajutor, să ținem bolovanul ăsta că, de-o cădea, s-a zis cu noi, vine sfîrșitul lumii ! Hai în locul meu, că eu nu mai pot !

Cumătrul coiot îl crezu și se duse să proptească bolovanul, pe cînd iepurașul o zbughi iar, iute ca vîntul. Coiotul simțea din ce în ce mai mult greutatea bolovanului și, cînd își dădu seama că-l lasă puterile, spuse, crezînd că iepurașul e tot acolo :

— Nu mai pot ! O să-i dau drumul ! O să murim amîndoi, și eu, și tu, cumetre iepure ! Baremi n-o să mor singur, o să pieri și tu, care m-ai înșelat !

Și lăsă bolovanul, care nu se urni din loc.

— Iar m-a tras pe sfoară ticălosul ! izbucni coiotul mînios, văzînd că iepurele nu era nicăieri. Acum cînd l-oi prinde, s-a zis cu el !

O luă la fugă, alergă cît îl ținură puterile și se opri într-o pășune mănoasă, unde se băgă în iarbă. Acolo dădu chiar peste cumătrul iepure, care cînta fără grijă la chitară.

— Hei, cumetre iepure, s-a zis cu tine ! De data asta te mănînc negreșit !

— Nu mă mînca, nu mă mînca ! Mai bine ascultă încoace : se mărită nașă-mea și face nuntă mare. Te poftesc și pe tine !

— Se mărită, zici ?

— Da, să vezi ce mai chef ! Îndată începe ospățul, mă duc să aduc nuntașii ! Așteaptă-mă aici !

— Bine, zise coiotul, și rămase locului, cîntînd la chitară.

Iepurașul dădu foc ierburilor uscate din jur și fugi. Coiotul crezu că zgomotul venea de la pocnitorile de nuntă și cînd pălălaia ajunse lîngă el, era prea tîrziu, pe unde să mai iasă ? După ce se căzni, sărind anevoie, izbuti, în sfîrșit, să iasă și se luă furios nevoie mare după iepuraș zicîndu-și :

„Acum gata, îl mănînc și pace, am terminat cu el!"

Iepurașul ajunse departe și, dînd de un sac aruncat în mijlocul drumului, îl aștepță acolo pe coiot. Cînd îl văzu venind, îi strigă :

— Nu mă omorî ! Nu mă omorî ! Acum vine negreșit sfîrșitul lumii !

— Cum să vină sfîrșitul lumii ? Ia nu mă mai prosti, că mi-e de ajuns !

— Nu te mint, așa-i cum îți zic ! Bagă-te tu, care ești mai mare, aici în sac, și apoi mă vîr și eu. Să ne ascundem ca să scăpăm, că, de nu, ne prăpădim !

Iar cînd coiotul, înspăimîntat, îi dădu ascultare, iepurele legă binișor sacul cu o sfoară și-l atîrnă de un copac. Apoi luă de jos pietre și începu să arunce în sac, strigînd :

— Ce mai grindină, ca piatra, cumetre coiot ! E sfîrșitul lumii !

Și-l lovi mai departe cu pietre, pînă cînd coiotul își dădu duhul, iar iepurele scăpă teafăr.

JAGUARUL PĂCĂLIT

(PARAGUAY)

Jaguarul se lăuda în gura mare, de răsuna pădurea :

— Sînt cel mai puternic și cel mai isteț dintre toate animalele ! Nu-i nimeni pe lume care să se măsoare cu mine, nici în deșteptăciune, nici în putere, nici în rezistență ! Sînt împăratul pădurii, și nu degeaba toate animalele îmi știu de frică !

De pe creanga pe care stătea, greierele îl privea pe jaguar cu atîta băgare de seamă, că uită și să mai țîrîie, ascultînd cuvintele lui lăudăroase.

— Oi fi tu poate cel mai puternic dintre toate animalele, îi zise atunci, răutăcios, greierele, chiar dacă tapirul zice că nu-i tocmai așa. Cît despre deșteptăciune și rezistență sînt mulți cei care se pot măsura cu tine, ba chiar te pot și întrece !

— Gîză nemernică ! răcni înfuriat jaguarul. Trebuie să dovedești că sînt adevărate vorbele astea, că, de nu, o să dau poruncă să fii alungat pe veci din pădure !

— O să-ți dovedesc, răspunse greierele. Chiar și eu sînt mai rezistent decît tine, și o să vezi dacă te învoiești să facem o încercare. Cel care o să adoarmă primul, ori o să fie biruit de foame sau de sete, acela e cel mai slab. Apoi, de mai vrei, o să-ți dovedesc că sînt cel mai isteț. Ne pot fi martore maimuțele și coțofana de colo.

Jaguarul primi să facă prinsoarea, și începură cu prima încercare : fiecare trebuia să-și arate rezistența, în vreme ce maimuțele și coțofana se apropiaseră, uitîndu-se bine la ei, ca adevărați martori.

După multe ceasuri de veghe, folosindu-se de clipa cînd jaguarul se chinuia să scape de un roi de muște care-l înnebuneau, greierele se lepădă de carapacea lui, pe care și-o schimbă de cîteva ori pe an. O lăsă acolo pe creangă, în locul lui, și el plecă pe ascuns să se odihnească și să se răcorească, bînd un strop de suc de plante. Apoi se întoarse cu mare grijă, se ascunse după carapace și-i trase un somn zdravăn.

Timpul se scurgea anevoie. Jaguarul se prăpădea de foame și de sete, pe cînd greierele — ori mai bine zis carapacea lui, goală — stătea mai departe în liniște, fără să dea cel mai mic semn de slăbiciune sau de oboseală. În cele din urmă, jaguarul n-avu încotro și se dădu bătut. Se strecură apoi, rușinat, în pădure.

De atunci încolo, n-a mai îndrăznit în veci să se arate la lumina zilei, fiindu-i teamă de batjocura maimuțelor și a coțofanei. Căci, de se încumetă să-și arate numai botul, martorii înfrîngerii lui umplu îndată toată pădurea cu

țipetele lor ascuțite. Din pricina asta, jaguarul iese numai noaptea, rămînînd ascuns în desișul pădurii pînă apune soarele.

VULPOIUL JUDECĂTOR

(ARGENTINA)

Într-o zi tigrul își prinse laba între niște pietroaie și, oricît se chinui, nu izbuti să și-o scoată.

Trecu pe acolo un cal ; cînd îl văzu, tigrul îl chemă și-l rugă cu umilință să-l ajute.

— Ba nu, îi spuse calul, că te cunosc eu, după ce te ajut să scapi, ești în stare să mă mănînci !

— Îți jur, frate, că n-am să fac așa ceva ; nu mă lăsa singur în năpasta asta, căci mă chinui cumplit !

— Bine, o să te ajut, dar să nu-ți uiți jurămîntul !

Și spunînd vorbele astea, calul ridică unul din pietroaie, opintindu-se zdravăn, și tigrul scăpă teafăr.

Porniră amîndoi pe cărare, stînd prietenește de vorbă. Deodată, tigrul se înfipse înaintea calului și-i grăi astfel :

— De trei zile n-am pus nimic în gură ! Nu mai pot de foame, așa că n-am încotro, sînt nevoit să te mănînc !

— Așa găsești cu cale să mă răsplătești pentru binele pe care ți l-am făcut ? Așa îți ții făgăduiala ?

— N-am încotro, foamea mă împinge să te mănînc !

— Nu se poate una ca asta ! Hai să întrebăm un judecător !

Tocmai se nimeri să treacă pe acolo un vulpoi. Calul îi strigă :

— Ascultă, jupînule, nu vrei să ne fii judecător ?

— Ba da ! se învoi vulpoiul.

— Haide atunci să ne faci dreptate !

Și îi povestiră toată pățania, fiecare arătîndu-și pricina care l-a mînat să facă așa ceva.

— Nu prea înțeleg bine cum s-au petrecut lucrurile, zise vulpoiul, după ce chibzui o clipă. Ca să pot face judecată dreaptă, trebuie să mă duceți la locul cu pricina și să văd cu ochii mei cum stătea tigrul.

Îl duseră de grabă acolo, tigrul își prinse iar laba între pietroaie și calul îi mai așeză unul deasupra.

— Foarte bine, zise atunci vulpoiul către tigru. După judecata mea, ți se cuvine să rămîi aici, încătușat, căci nu știi să-ți ții cuvîntul dat, nici să fii recunoscător pentru ajutorul pe care l-ai primit !

Și după ce hotărî astfel, vulpoiul și calul plecară mai departe, și-l lăsară pe tigru prins între pietroaie, scoțînd răgete cumplite, de durere și de necaz.

IEPURAȘUL ȘI BROSCUȚA

(ECUADOR)

Într-un sat trăia odată un iepuraș care se împrietenise cu o broscuță. Într-o zi, cînd se întîlniră cei doi prieteni, se vorbiră între ei să facă un rămășag. Iepurașul zise :

— Hai să ne luăm la întrecere : care o să alerge mai repede ăla cîștigă !

Broscuța se învoi și hotărîră ca a treia zi să se ia la întrecere. Se întoarseră fiecare acasă și broscuței îi dădu prin cap să le povestească suratelor ei cele întîmplate.

— Am făcut rămășag cine aleargă mai iute. Ce să mă fac acum ? Tare mai vreau să-l fac pe iepuraș să piardă !

Atunci una din broscuțe îi spuse :

— O să te însoțim cu toatele, și o să te ajutăm să cîștigi prinsoarea.

— Cum se poate, că doar trebuie să alerg o leghe ? întrebă broscuța mirată.

— N-are a face ! Mîine, cînd îți vine rîndul să fugi, ne așezăm cîte una la fiecare cotitură a drumului.

A doua zi, iepurașul și broscuța începură să numere, ca s-o pornească la fugă.

— Unu, doi, trei...

Și iepurașul țîșni ca din pușcă. Cînd ajunse la prima cotitură, se întoarse să vadă unde-i broasca, dar n-o zări. „Trebuie că a rămas în urmă" își zise el și o zbughi mai departe. Aproape de a doua cotitură, dădu cu ochii de broscuță în fața lui. Ostenit, iepurașul își zise :

„Trebuie s-o întrec !"

Și iar se porni pe alergat. Tot așa păți iepurașul pînă ajunseră la capăt : broscuța se afla mereu înaintea lui. Rămase tare mirat și dezamăgit iepurașul cînd văzu că nu fusese chip s-o întreacă. „Cum era oare cu putință să-l învingă broscuța ?" se tot întreba el.

Broscuțele făcură o petrecere mare în cinstea victoriei prietenei și suratei lor, la care se ospătară, lăsîndu-l pe iepuraș cu buzele umflate.

Și așa s-a întîmplat cu broscuțele cele istețe care l-au înșelat pe iepurașul neîntrecut la fugă.

CÎINII ȘI PISICILE

(ARGENTINA)

Pe vremuri, cîinii și pisicile trăiau în bună înțelegere. Într-o zi, pisicile i-au poftit pe cîini la o petrecere nemaipomenită, căreia i se duse vestea pînă hăt, departe.

Veniră toți cîinii de pretutindeni, fără să lipsească nici unul de la petrecerea aceea fără seamăn. Care cum venea,

îşi lăsa la intrare coada, fiindcă nu putea juca în voie cu ea. Se făcuse afară un morman de cozi cît un munte.

Cheful era în toi, numai cîntec, joc şi veselie, cînd deodată se stîrni hărmălaie mare între oaspeţi, fără să se ştie prea bine de ce. Se zvoni că un cîine de pe uliţă prinsese a fugări o pisică. Larma iscată era îngrozitoare. Cîinii dădură să iasă, îmbulzindu-se ; fiecare îşi puse în grabă coada care-i era mai aproape, ţîşnind apoi ca vîntul.

Şi, de atunci încoace, în zadar îşi caută fiecare cîine coada !

Iar din pricină că pisicile le-au stricat petrecerea aceea de pomină, cîinii să nu le mai vadă în ochi !

MAIMUŢA ŞI CUCUVEAUA

(ARGENTINA)

Se ştie prea bine că maimuţa are obiceiul să se scarpine într-una, iar cucuveaua, să-şi mişte mereu capul dintr-o parte în alta.

Din pricina asta, se batjocoreau neîncetat una pe alta, pînă cînd, odată, hotărîră să facă o prinsoare, să vadă care izbuteşte să rabde mai mult : maimuţa fără să se scarpine, ori cucuveaua fără să-şi mişte capul.

Trecu un ceas bun de cînd se priveau una pe cealaltă, nemişcate, cînd, deodată, maimuţa nu mai putu răbda mîncărimea şi-i zise cucuvelei :

— De se iveşte vreun tîlhar, am să scot iute pistolul, uite-aşa ! Iată că vine unul !

Şi se folosi de acest prilej ca să se scarpine pe spinare.

Cucuveaua nu vru nici ea să se lase mai prejos, şi-i răspunse, mişcîndu-şi capul dintr-o parte în alta :

— Așa e, îl văd și eu !

Și în felul ăsta, mințind amîndouă, au pierdut prinsoarea.

SINSIRITO [1] ȘI MICUȚUL JUAN [2]

(MEXIC)

Odată, un țăran se duse la cîmp să culeagă *macales* [3], împreună cu nevastă-sa. După ce culese mai multe, săpă o groapă și le puse la copt, ca să facă mîncare. O lăsă pe nevastă să aibă grijă de ele și plecă mai departe, să caute miere sălbatică.

Atunci cînd se întoarse, nu-și mai găsi nevasta : o furase Sinsirito. Omul izbucni în lacrimi amare.

Trecu pe acolo un taur, auzi suspinele și se apropie de om, să-l întrebe de ce plînge. Cînd află pricina, taurul îi spuse că o să-i aducă el nevasta înapoi, dacă o să-i dea ceva pentru treaba asta. Bucuros, țăranul îi făgădui un cîmp întreg cu nutreț.

Făcură tîrgul și o porniră amîndoi spre sălașul lui Sinsirito. Cînd ajunseră, taurul intră înăuntru și-i zise :

— Sinsirito, hoț de neveste blestemat, dă-i înapoi țăranului femeia !

Înfuriat, Sinsirito se ridică din hamac, își luă flinta și ucise taurul. Bietul țăran plecă, plîngînd amarnic.

---

[1] Numele unui diavol înaripat din mitologia náhuatl, *Tzinzimime*, despre care se spune că venea pe pămînt să săvîrșească fapte rele (n.t.).

[2] Numele dat, în popor, iepurelui (n.t.).

[3] Plantă cu tuberculi comestibili, care crește în regiunea istmică a Mexicului (n.t.).

Pe drum se întîlni cu cumătrul Chacmool, jaguarul, care îl întrebă de ce plîngea. Omul îi povesti și lui că Sinsirito i-a furat nevasta.

— Ce-mi dai drept răsplată dacă te ajut să ți-o iei înapoi ? îl întrebă cumătrul Chacmool.

— Doi tauri și doi porci ! îi răspunse țăranul.

Jaguarul se învoi și se duseră după femeie. Ajunși la casa lui Sinsirito, animalul intră înăuntru și strigă, întocmai cum făcuse și taurul :

— Sinsirito, hoț de neveste blestemat, dă-i țăranului înapoi femeia !

Sinsirito se ridică și de data asta, își luă flinta și omorî jaguarul. Sărmanul țăran se întoarse acasă, mai deznădăjduit ca oricînd. Pe drum se întîlni cu micuțul Juan, iepurele, care-l întrebă și el :

— Din ce pricină plîngi, om bun ?

Și atunci îi povesti ce pățise. Iepurele îi făgădui :

— Dacă-mi dai cîmpul tău cel mare cu fasole, o să te ajut să-ți iei nevasta înapoi !

— Dar ce-ai să fi tu în stare să faci, biet iepuraș ? Alții, mult mai puternici ca tine, n-au izbutit ! se miră omul.

— Ei, cei care sînt mari la trup, nu-s buni de nimic, pe cînd cei mititei sînt ageri la minte, îi răspunse micuțul Juan.

Țăranul se învoi și-i spuse :

— Bine, așa să facem ! Tot ce vreau e să nu te omoare și pe tine. O să-ți dau cîmpul de fasole.

Atunci iepurele îi porunci :

— Du-te și pregătește o tigvă de *bija* [1], încă una cu apă și alta cu cocă, să lipească bine.

Țăranul plecă îndată să-i împlinească porunca, aduse cele cerute și o porniră în căutarea lui Sinsirito.

[1] Din scoarța arbustului numit *bija sau achiote (Bixa orellana)* se extrage o substanță roșie, pe care în vechime indienii o foloseau pentru a-și vopsi trupul sau pentru a da culoare diferitor mîncăruri.

Cînd ajunseră în fața casei acestuia, micuțul Juan săpă o groapă și pătrunse înăuntru, ducînd cu el cele trei tigve. Sinsirito stătea tolănit în hamac. Iepurașul cel isteț se apropie de el și-i vorbi întocmai cum făcuseră taurul și jaguarul. Sinsirito se ridică și vru să-l lovească, dar iepurașul se feri cu agerime și îi spuse iar aceleași cuvinte. Sinsirito încercă din nou să-l lovească, dar dădu greș și de data aceasta. Se luă după iepuraș, dar acesta țîșni, apoi se întoarse, și tot așa, de mai multe ori, pînă îl obosi pe urmăritor.

După o vreme, micuțul Juan luă tigva cu apă și i-o aruncă în cap. Sinsirito strigă, supărat :

— Ah, diavol împielițat ! Așa mititel cum ești, m-ai făcut să nădușesc, de sînt leoarcă de apă !

— Acum ești leoarcă de apă, iar curînd o să fii leoarcă de sînge ! îl amenință în bătaie de joc iepurașul, luînd-o la fugă.

Sinsirito dădu iar să-l lovească, dar nu izbuti, ci se osteni fără rost. Cînd socoti el că a venit clipa potrivită, micuțul Juan luă tigva plină cu vopseaua roșie și o aruncă în capul dușmanului. Văzînd șiroind pe el ceva roșu, Sinsirito strigă :

— Ah, drăcușor blestemat ! ai făcut să țîșnească sîngele din mine !

Iepurele strigă și el de colo :

— Așa cum ți-a țîșnit acum sîngele, o să fac să-ți țîșnească și creierii din cap !

Și o rupse iar la fugă, iar Sinsirito, după el, obosindu-se însă degeaba. Atunci iepurașul luă ultima tigvă, cea cu coca cleioasă, și i-o aruncă în cap. Ticălosul de Sinsirito, învins, fără suflare, bolborosi anevoie :

— Vai de mine ! Mi-a scos într-adevăr creierii !

Și, întorcîndu-se către femeia care, îngrozită, privea lupta, îi strigă :

— Din pricina ta am pățit așa ceva, zgripțuroaică bătrînă ! Piei de-aici !

Şi, spunînd vorbele astea, o dezlegă şi o scoase în brînci afară. Nevasta se întoarse la bărbatul ei, şi micuţul Juan se desfătă în tihnă cu fasolea primită drept răsplată.

PANTERA ŞI ŢAPUL

(BRAZILIA)

Odată, pantera vru să-şi facă o casă. Se duse de-şi alese locul şi curăţă pămîntul de ierburi, ca să-şi ridice acolo casa. Ţapul, care voia şi el acelaşi lucru, porni să caute un loc potrivit şi, dînd peste pămîntul gata curăţat, îşi zise :

„Ce noroc ! Iată un loc minunat unde să-mi ridic casa !"

Tăie apoi nişte lemne şi le înfipse în pămînt, în chip de ţăruşi, împrejmuind locul, apoi plecă.

A doua zi veni pantera şi, cînd văzu ţăruşii gata înfipţi, se întrebă bucuroasă :

„Cine m-o fi ajutînd ? De bună seamă că Domnul !"

Apoi puse peste ţăruşi nişte bîrne, înălţînd casa pînă la acoperiş, şi plecă. Cum se întoarse ţapul iar, se minună şi se întrebă şi el :

„Oare cine m-o fi ajutînd ? De bună seamă că Domnul !

Se apucă să pună nişte beţe între bîrne şi ridică pereţii. După ce plecă el, veni pantera care mai să se sperie de ce văzu. Lipi bine beţele cu lut şi, cînd fu gata, plecă. Ţapul se întoarse, mai propti pereţii cu vreo cîţiva pari, apoi, din ierburi, făcu acoperişul.

Şi aşa se întîmplă că fiecare trebălui pe rînd. Cînd casa fu isprăvită, pantera îşi făcu un pat şi se culcă. Curînd se ivi şi ţapul. Cum dădu cu ochii de panteră, îi zise :

— Hei, cumătră, asta e casa mea, că doar eu am împrejmuit locul, am bătut ţăruşii, am pus parii şi am făcut acoperişul !

— Ba nu, cumetre ! răspunse pantera. Casa e a mea, că eu am curățat locul, am așezat bîrnele, am lipit bețele și am durat pereții !

După ce se ciondăniră ei o vreme, pantera, care murea de poftă să-l mănînce pe țap, îi zise :

— Hai să nu ne mai sfădim, cumetre țap, că doar putem rămîne amîndoi să locuim în casă !

Țapul se învoi, dar cu mare teamă. Își așternu culcușul cît mai departe de patul panterei.

A doua zi, pantera îl amenință :

— Cumetre țap, bagă bine de seamă ! Cînd o să vezi că mi se încrețește pielea de pe cap, e semn că sînt mînioasă !

— Ehei, cumătră panteră, cînd o să mă vezi mișcîndu-mi bărbuța și strănutînd, să o iei la goană, că nu-i de glumit atunci cu mine !

Apoi pantera plecă, zicînd că se duce să caute de mîncare. Departe de casă, prinse un țap mare, îl omorî și îl aduse acasă, ca să-l sperie pe cumătrul ei. Trînti prada la pămînt și strigă :

— Iată, cumetre țap, jupoaie-l, ca să-l mîncăm !

Cînd văzu țapul una ca asta, își zise speriat :

„Dacă a omorît unul atît de mare, ce-o să pățesc eu, bietul !"

A doua zi însă, grăi astfel către panteră :

— Ei, cumătră, azi mă duc eu s-aduc ceva de mîncare !

Și plecă. Se afundă în pădure, departe, și zări o panteră mare și grasă. Începu atunci să smulgă liane din jur, pînă cînd ea îl întrebă :

— Ce faci cu atîtea ierburi, cumetre țap ?

— Cum ce fac ? E treabă serioasă, se știe doar bine... Vine sfîrșitul lumii și în curînd ne ia potopul...

— Ce tot spui, cumetre țap ?

— Adevărul adevărat ! Iar de vrei să scapi, să nu te ia apele, hai să te leg, că așa am să fac și eu !

Speriată, pantera își alese un trunchi înalt și gros și-l rugă pe țap s-o lege acolo. El o legă bine și, cînd văzu că nu mai era nici o primejdie, luă o bîtă și-i dădu o lovitură zdravănă, de o omorî. Apoi o dezlegă, o tîrî pînă acasă și o trînti pe pămînt, zicîndu-i cumetrei :

— Iată ce-am adus ! Dacă vrei, jupoai-o și s-o mîncăm !

Pantera se îngrozi de moarte. Și de atunci, începură să se teamă unul de celălalt.

Într-o zi, țapul se așeză la umbra unor tufe, să se răcorească. Se uită la panteră și văzu că i se încrețise pielea de pe cap. Se sperie și prinse a behăi, clătinîndu-și bărbița și strănutînd. Atunci pantera, înspăimîntată, o rupse la goană, iar țapul făcu la fel.

Și pînă astăzi aleargă amîndoi într-una, fiecare în altă parte.

NEGUȚĂTORUL INVIDIOS

(HONDURAS)

Au fost odată doi șoareci care erau vecini. Unul era negustător ambulant, iar celălalt se ocupa cu contrabanda de alimente și ajunse nespus de bogat. Într-o noapte, pe cînd umblau ei cu treburi, dădură din întîmplare unul peste altul. Bogatul îi spuse celuilalt, negustătorului :

— Ascultă, cumetre, tocmai am găsit o comoară ! În pivnița magazinului de colo am dat peste o grămadă de bucate. Cum se află la loc sigur, le-am lăsat fără grijă și acum vreau să le fac loc în prăvălia mea ; mă duc să-mi chem nevasta să mă ajute să le car.

— Să fie într-un ceas bun, cumetre dragă ! zise negustătorul. Dar ia zi, crezi într-adevăr că sînt la loc sigur ?

— De bună seamă ! Se află sub o plasă de sîrmă, î dosul unor butoaie, chiar lîngă fereastra cea mare. Nu nici o primejdie, n-am de ce mă teme !

— Mare noroc a dat peste tine, bunul meu vecin se minună neguțătorul. Crede-mă că mă bucur din inimă

Și mai adăugă :

— Acum trebuie să mă întorc la mine acasă, căc sînt puțintel răcit. Dar mai înainte o să am plăcerea s te întovărășesc pînă la tine !

Cînd ajunseră acasă la cumătrul bogat, acesta îi po vesti nevestei despre ce era vorba, și intră în prăvălie Neguțătorul, care rămăsese afară în prag, îi făcu p ascuns semn nevestei vecinului, chemînd-o afară, și acol îi spuse grabnic, în șoaptă :

— Dacă îmi făgăduiești că nu spui la nimeni taina, c să-ți dezvălui primejdia cea mare care-l paște pe bărbatu tău, nu peste multă vreme.

Șoricioaica, îngrijorată foc, îi răspunse :

— Te poți încrede că nu spun la nimeni.

— Bine, atunci află că vecinul a descoperit de curînd o grămadă de bucate, și acum se pregătește să meargă după ele, ca să le aducă încoace. Se întîmplă însă că n-are habar de cotoiul care umblă pe acolo, iar eu n-am vrut să-i spun, de teamă să nu mă bănuiască de gînduri ascunse. Dacă nu vrei să rămîi văduvă în noaptea asta, socotesc că nu trebuie să-l lași pe bărbatul tău să plece de acasă, cu nici un preț și pentru nimic în lume.

— Vai de mine, îți mulțumesc, cumetre ! zise șoricioaica. Mii de mulțumiri ! Te poți încrede că n-o să-l las să iasă. Ești tare bun că mi-ai spus !

Și neguțătorul își luă bun rămas, dîndu-i mîna, și strigă să-l audă cumătrul :

— Vecine, eu am plecat !

— Noapte bună ! răspunse cumătrul din prăvălie, în vreme ce potrivea o desagă plină cu zahăr.

Șoricioaica se duse drept la bărbatul ei și-i zise :

— Dragul meu ! Te rog să-mi faci un dar !

— Măi, să fie ! se miră șoarecele.

— Vreau să nu pleci în noaptea asta, să rămîi cu mine ! Am o presimțire neagră, că o să se întîmple o nenorocire...

— Astea-s curate născociri ! izbucni supărat șoarecele. Cum socoți oare că, din pricina temerilor tale copilărești, o să las să-mi scape o grămadă de bunătăți, de neprețuit ?

Și furios își luă pălăria, gata de plecare. Dar ea i se agăță de gît, rugîndu-l fierbinte :

— Nu pleca !... Te rog pe ce ai mai scump pe lume, pe dragostea noastră, pe copilașii noștri, pe fericirea care ne așteaptă !

Și izbucni în hohote.

După ce nevasta îl rugă îndelung, plîngînd și jeluindu-se, șoarecele n-avu încotro și se dădu bătut, căci era tare simțitor. Dar o făcu supărat foc și-i strigă, trîntindu-și cu necaz pălăria pe masă :

— Să nu uiți că din cauza fricii tale caraghioase și neîntemeiate o să pierdem o adevărată comoară !

— N-are a face, răspunse ea, mai groaznic e să te pierd pe tine !

Și dezbrăcîndu-se, pe cînd încă mai suspina, îl îndemnă :

— Mai bine hai să ne culcăm !

Apoi merse de încuie ușa.

În vremea asta neguțătorul cel invidios stătu la pîndă. Văzînd că vecinul nu ieșise din casă și că încuiaseră ușa, își luă desagii și o porni iute către locul cu pricina. Cum știa locurile acelea pe dinafară, recunoscîndu-le și cu ochii închiși, nimeri cu ușurință unde era ascunsă comoara.

Pe cînd se apropia, simți un miros îmbietor, în stare să ațîțe pofta cea mai potolită. Se opri nițel, să se desfete cu mirosul acela amețitor, trăgîndu-l în piept cu nesaț. Mai făcu vreo cîțiva pași și dădu peste o plasă de fier care adăpostea bunătățile acelea îmbietoare, stîrnindu-i pofta. Făcu înconjurul, și văzu că era un fel de colivie lunguiață ; în graba lui îi trecu prin cap că e închisă cu desăvîrșire.

Dar cînd o mai înconjură odată, zări la un capăt o deschizătură.

„Ce noroc !" își zise copleșit de bucurie. „Iată intrarea !"

Și pătrunse înăuntru. După cîțiva pași, se trezi deodată pe un piedestal de metal. Mai înaintă puțin, și atunci plasa se strînse peste el, trîntindu-l în fundul coliviei. Nu se sperie prea tare însă, căci crezu că o să scape teafăr. Se îndreptă fără zăbavă spre locul de unde răzbea mirosul bucatelor gustoase : se aflau acolo o bucată de brînză de Olanda și niște cîrnați grozavi.

„Cel mai bine ar fi să iau de aici bunătățile astea !" își zise pofticios șoarecele.

Și tîrî cîrnații spre ieșire. Se opinti, dar nu izbuti s-o deschidă. O cercetă cu băgare de seamă și descoperi că se deschidea lesne spre înăuntru, dar spre afară nici pomeneală ! Îi trecu atunci prin minte o bănuială îngrozitoare. Ocoli iute colivia, și-și dădu seama că nu era nici o portiță de scăpare. Se cutremură de groază, dar nu încetă să caute o gaură pe unde să poată scăpa. Cînd se încredință că singurele deschizături erau cele dintre gratiile de fier, îl cuprinse un fior rece ca gheața. Încercă să se subțieze, ca să poată trece printre gratii, dar nu-i fu cu putință. O spaimă amețitoare puse stăpînire pe el, nemaifiind în stare de nimic. Prinse a fugi deznădăjduit dintr-un capăt în celălalt ; mușcă gratiile, lovindu-se cu capul de ele. Iar bunătățile care ar fi putut să-i aline chinul, îi făceau acum rău, băgîndu-l în sperieți ; mirosul lor, înainte îmbietor, i se părea acum groaznic.

Astfel își petrecu noaptea, într-o deznădejde nebună. Cînd răsări soarele învăluit în frigul zorilor, nu-și mai putu mișca labele înghețate. În sfîrșit, se făcu lumină de-a binelea, și își dădu seama fără putință de tăgadă : căzuse într-o cursă.

Înnebunit de groază, stătea scuturat de fiori. Deodată, zări pe fereastră un cotoi care sări pe butoaie și de acolo pe jos. Apoi, încetișor, fără să se grăbească, se apropie de

cursă. Se opri așezîndu-se pe labele din spate și așteptă. Știa bine că șoarecele n-are scăpare și, cu toate că nu era mare lucru de capul lui, și nu-i prea stîrnea pofta, se gîndi că, la urma urmelor, nu era de azvîrlit ca gustare.

Soarecele pricepu totul. Își dădu seama că avea să-l înhațe călăul. Auzind niște pași apropiindu-se sîngele îi îngheță de frică și își pierdu cunoștința. Pașii erau ai slujnicei care venise să vadă dacă s-a prins ceva în cursă. O ridică, deschise portița și o scutură. Șoarecele căzu pe jos, iar cînd cotoiul se învîrti în jurul lui, văzu că murise de frică.

Invidia este o boală îngrozitoare, care omoară încetișor, dar uneori și fulgerător, așa cum a pățit șoarecele neguțător.

VULPOIUL ȘI MAIMUȚA

(ARGENTINA)

Se întîlniră odată doi prieteni, vulpoiul și maimuța. Cum amîndoi abia scăpaseră de cumătrul tigru, care nu-i lăsa să vîneze nimic, să poată mînca și ei, și cum erau lihniți de foame, hotărîră să se ducă împreună să fure pîine de la o brutărie. Maimuța îi spuse vulpoiului să intre după pîine, în vreme ce ea o să stea de pază, ca nu cumva să vină stăpînul.

Se nimeri însă că stăpînul intră în brutărie pe altă ușă, și maimuța nu-l văzu. Dînd cu ochii de vulpoi, care tocmai fura pîine, omul îl prinse îndată și-i dădu o mamă de bătaie de nu mai știu bietul de el cum să scape. Auzind vaietele vulpoiului, maimuța se îndepărtă grabnic și se duse să-l aștepte mai încolo, trîntită în mijlocul drumului.

Cînd vulpoiul ajunse la iocul cu pricina, îi zise maimuței, care zăcea moartă de frică :

— Hai să mergem, surată !

Dar maimuța se prefăcu beteagă și-i răspunse că nu putea merge, fiindcă îi era tare rău.

— Și eu sînt beteag, zise vulpoiul, dar o să te duc eu !

— În ce fel o să mă duci ?

— Urcă-te în spinarea mea !

Maimuța se urcă în spinarea vulpoiului și, după ce făcură o bună bucată de drum, slobozi un oftat adînc, zicînd :

— Betegii îi cară în spinare pe cei zdraveni !

Cum auzi vorbele astea, vulpoiul o întrebă ce-a zis ; ea îi răspunse însă că, din pricina fierbințelii, se vede că vorbește aiurea.

Cînd ajunseră la o răspîntie, se despărțiră. Vulpoiul se apropie de ograda unui om, să fure o găină. Dar găina aceea era pîndită de cumătrul tigru, care-i trase vulpoiului o mamă de bătaie, și-l puse pe goană. Vulpoiul se ascunse într-o peșteră, iar tigrul, după el.

În vremea asta, trecu în zbor un corb. Tigrul îl chemă și-i zise să stea de pază la ieșirea din peșteră, că înăuntru era un ostatic, pînă se duce el după o sapă, ca să-l poată scoate de acolo.

Dar cum plecă tigrul să caute sapa, lăsîndu-l de pază pe corb, care sta cu ochii țintă spre peșteră, vulpoiul se apropie binișor de el, luă un pumn de țărînă și i-l azvîrli în față. Și, în timp ce corbul se freca de zor la ochi, vulpoiul o rupse la fugă.

Cînd se întoarse tigrul cu sapa și-l întrebă pe corb dacă n-a scăpat ostaticul, fiindu-i teamă să spună adevărul, ca să nu-i stîrnească mînia, pasărea îi răspunse că n-a ieșit nimeni din peșteră.

Atunci tigrul se puse pe săpat, vrînd să dea de fundul peșterii. Cînd, după multă trudă, termină, văzu că în peș-

teră nu era nimeni, se înfurie îngrozitor şi jură că o să-l găsească pe vulpoi, orice s-ar întîmpla.

Vulpoiul era acum departe, în pădure, unde dădu peste cîţiva tăietori de lemne. Cu vorbe mieroase, ca să le cîştige încrederea, le povesti ce păţise, spunîndu-le că tigrul venea pe urmele lui. Oamenii îl poftiră atunci să rămînă cu ei în adăpostul lor.

Nu trecu mult şi se ivi tigrul, lihnit de foame. Le spuse oamenilor că ştie că aveau ascunsă prada ce i se cuvenea lui. Ei îi răspunseră că mai întîi trebuie să-i ajute să doboare un copac şi, odată dusă treaba la bun sfîrşit, aveau să-i dea prada. Tigrul se învoi. Oamenii începură a lovi copacul cu securile şi-i ziseră tigrului să-şi pună labele în trunchiul tăiat, ca să-l ţină aşa pînă băgau ei acolo o pană de fier. Tigrul ascultă şi, fiindcă ei scoaseră securea, rămase cu labele prinse ca în cleşte. Tăietorii îi spuseră că, drept pedeapsă pentru răutatea lui, avea să rămînă acolo, pînă ce o să-l mănînce vulturii. Apoi plecară, lăsîndu-l singur.

Nu trecu mult şi se ivi un *tatu* [1]; văzîndu-l pe tigru prins acolo, îi făgădui să se ducă după nişte prieteni care să-l scoată din capcană. Zis şi făcut. *Tatuul* plecă şi, în drum, se întîlni cu o ciocănitoare, care-şi cîştiga hrana ciocănind în copaci. *Tatuul* o chemă să vină cu el şi o duse la locul unde era tigrul. Văzînd cum era prins în trunchiul acela, ciocănitoarea se puse pe treabă şi ciocăni într-una, pînă izbuti să găurească lemnul. Astfel, captivul putu să-şi scoată labele. Dar cum se văzu liber, tigrul se repezi la *tatu* să-l mănînce, poftind la carnea lui fragedă. *Tatuul* însă îi spuse că asta nu era drept şi că mai întîi trebuiau să se înfăţişeze la judecător, iar apoi aveau să facă precum hotăra el că se cuvine.

[1] Mamifer din America de Sud, America Centrală şi Mexic, fără dinţi, cu corpul acoperit de plăci osoase (n.t.).

Tigrul se învoi și o porniră să caute un judecător. Se nimeri să dea chiar de vulpoi, care era judecătorul de prin partea locului. I se înfățișară cei doi împricinați și *tatuul* începu să-i povestească tot ce s-a întîmplat, și cum l-a scăpat el pe tigru. Judecătorul le zise însă că nu putea face judecată dreaptă pînă n-o să înțeleagă bine cum s-au petrecut lucrurile. Și se duseră toți trei la locul unde stătuse prins tigrul, ca să-l lămurească pe judecător. Vulpoiul desfăcu iar trunchiul tăiat, și tigrul își puse acolo labele, întocmai ca mai înainte. Atunci judecătorul împinse la loc trunchiul, care prinse iar zdravăn labele tigrului, și-i zise captivului să încerce să se libereze. Tigrul se opinti din răsputeri, dar nu fu în stare să scape. Vulpoiul hotărî îndată, făcînd judecată dreaptă :

— Aici să rămîi pentru totdeauna, căci binele nu se plătește în viață cu rău !

DE CE ȘI-A SCHIMBAT TIGRUL CULOAREA

(ARGENTINA)

În vremuri îndepărtate, tigrul era bălan la culoare. În zilele noastre, oamenii s-au obișnuit cu el așa vărgat cum este acum, și n-au de unde ști că tigrul și-a schimbat culoarea într-o împrejurare care merită să fie cunoscută.

Se povestește că, de mult, tigrul s-a întîlnit odată cu o mîrțoagă costelivă, numai piele și os, plină de răni și de lovituri.

— Cine te-a adus în halul ăsta, prietene ? o întrebă el.

— Omul ! fu răspunsul.

— Dar puternic trebuie să mai fie omul, ca să îți facă una ca asta !

— Nu-i așa de puternic, dar e foarte șiret !

— Aș vrea să-l cunosc și eu, zise tigrul. Unde-l pot găsi ?

— Aici aproape, chiar în pădurice de colo.

Tigrul plecă într-acolo și într-adevăr văzu, nu departe, un om care tăia un palmier, ca să-și acopere coliba cu frunzele lui. Ca să poată ține desfăcută despicătura făcută în trunchi, băgase acolo o pană de fier.

— Nu ești prea puternic dacă nu poți ține cu mîna trunchiul despicat, îi zise tigrul.

— Dacă ești mai puternic tu, îi răspunse omul, ține-l cu labele tale !

Încrezător în forța labelor lui, tigrul făcu întocmai și rămase prins în trunchi.

Atunci omul luă un bici și-i croi lovituri fără număr lăsîndu-i pentru totdeauna pielea brăzdată cu dungi negre.

BROASCA ȚESTOASĂ ȘI ELEFANTUL

(BRAZILIA)

Într-o zi, o broască țestoasă se lăudă în fața celorlalte animale că ea e în stare să facă din elefant calul ei.

— Nici vorbă, nu-i cu putință să faci una ca asta ! îi răspunseră ele, neîncrezătoare.

— Ba da, pun rămășag că o să intru în oraș călare pe elefant !

Animalele se învoiră să țină rămășagul. Broasca țestoasă se afundă în pădure să-l caute pe elefant și, cînd îl întîlni, îi zise :

— Cumetre, toate animalele vorbesc cum că dumneata nu mergi niciodată la oraș, fiindcă ești prea leneș și greoi.

Cînd auzi vorbele astea, elefantul se mînie cumplit și spuse :

— Animalele sînt niște proaste ! Dacă nu merg la oraș, pricina e că-mi place mai mult să stau în pădure. Unde mai pui că nici nu cunosc drumul spre oraș !

— Oh, dacă vrei să-l afli, vino cu mine ! Am să-ți arăt eu drumul care duce la oraș și în felul ăsta ai să faci să moară de ciudă toate animalele.

Elefantul se învoi și plecară împreună. Cînd erau aproape de oraș, broasca țestoasă zise :

— Cumetre, eu sînt tare ostenită ! Lasă-mă să mă sui în spinarea dumnitale !

— Urcă ! răspunse elefantul.

Și îndată îngenunchie, iar broasca țestoasă i se sui în spinare. Își văzură mai departe de drum. Broasca îl îndemnă, zicînd :

— Cumetre, cînd am să încep să sar pe spinarea dumitale, să alergi mai repede. Așa ai să-i uimești pe toți intrînd în fugă în oraș. O să fie grozav !

— Prea bine, răspunse elefantul.

Cum erau foarte aproape de oraș, broasca prinse a țopăi pe spinarea elefantului, și acesta o luă la goană. Broasca îl împunse în coaste cu capul și atunci elefantul fugi și mai iute. Cînd văzură animalele una ca asta, rămaseră uluite. Ieșiră cu toatele la ferestre, uitîndu-se fără să le vină a crede. Broasca țestoasă le strigă :

— Nu v-am spus eu că o să intru în oraș călare ?

— Ce înseamnă asta „călare" ? se înfurie elefantul.

— Iaca, glumesc și eu, răspunse broasca țestoasă.

Dar elefantul băgă de seamă că toate animalele rîdeau pe înfundate, și se supără și mai tare.

— Așteaptă tu, strigă el către broască, să vezi cum te arunc pe pietrele alea de colo, și te fac bucăți !

— Grozav de bine îmi pare ! se bucură broasca țestoasă. Aruncă-mă acolo ! Asta vreau și eu, căci sînt sigură că n-o să pățesc nimic. Dacă-mi vrei pierzenia, trebuie să mă arunci în baltă. Acolo de bună seamă că am să mor, înecată în noroi și în apă.

Elefantul îi dădu crezare. Fugi pînă la baltă și o aruncă în mîl. Cînd dădu să ridice laba să o strivească, broasca sări în apă și se ivi mult mai departe, unde n-o mai putea ajunge. Atunci ea începu să strige animalelor care erau toate numai urechi :

— Nu v-am spus eu că o să intru în oraș călare ?

Văzînd că nu-i chip s-o înhațe pe broască, elefantul se întoarse și o luă la goană spre pădure. Ajungînd la ceilalți elefanți, le spuse :

— Știți ce mi-a făcut ticăloasa aia de broască țestoasă ?

Și le povesti întîmplarea.

— Mare prost ai mai fost s-o duci la oraș călare ! îi ziseră ei.

De atunci, elefanților le-a fost învățătură de minte și n-au mai pus niciodată piciorul în oraș.

LEGENDE

INDIENII TIKUNAS SE RĂSPÎNDESC PE PĂMÎNT

(COLUMBIA)

Acesta este mitul creației, care explică originea indienilor *tikunas*, numiți de către vecinii lor „pieile negre", pentru că își vopsesc trupul la sărbătorile închinate zeilor protectori ai acestei semințiii. Aceasta este istoria cea mai de seamă, cuvîntul tainic și sacru, căci el este bogăția cea mai mare, după cum se povestește la sărbători, cînd bătrînii îi învață pe cei tineri, ca să li se întipărească în memorie și, mai tîrziu, să-i poată învăța la rîndul lor pe urmași, care le-a fost obîrșia. Așa s-au petrecut lucrurile, din moși strămoși. Nimeni nu s-a îndoit vreodată de învățătura mitului și nimeni nu îl poate preface după cum îi e voia, ci numai înțelepții neamului îl pot schimba.

Acesta este deci mitul creației, după cum se povestește în satul Puerto Nariño, de pe malul stîng al fluviului Amazonas, pe pămîntul Columbiei, unde trăiesc și azi indienii *tikunas*, veniți de prin felurite părți.[1]

De cînd se știa, Yuche trăia singur pe lume. Alături de potîrnichi, păuni sălbatici, maimuțe și greieri, văzu cum pămîntul îmbătrînea pe zi ce trecea. Își dădu astfel seama că lumea mergea înainte și că viața era timp, iar timpul... moarte.

Nu se afla pe pămînt loc mai frumos ca cel unde trăia Yuche ; își avea coliba într-o poieniță în pădure, în

[1] Nota lui Hugo Niño, cel care a cules această poveste, inclusă în volumul *Héroes y mitos amazónicos*, Havana, 1976. (n.t.).

apropierea unui pîrîu ce-şi croia drum prin nisipul mărunt. Totul împrejur era minunat : nici căldura, nici ploaia nu tulburau seninătatea acelui colţ încîntător.

Se spune că nimeni n-a văzut locul acela, dar că toţi indienii *tikunas* nădăjduiesc să ajungă acolo odată.

Într-o zi, Yuche se duse să se scalde în rîu, ca de obicei. Ajunse la mal şi se scufundă în apă, pînă la gît. Cînd dădu să-şi spele faţa, se aplecă şi se privi în oglinda apei ; atunci îşi dădu pentru întîia oară seama că a îmbătrînit.

Cînd se văzu aşa, îl cuprinse mîhnirea.

— Am îmbătrînit, oftă el, şi sînt singur pe lume ! Oh, dacă mor eu, pămîntul o să rămînă şi mai stingher !

Adumbrit de gînduri, se întoarse înapoi, spre colibă. Foşnetul pădurii şi cîntecul păsărilor îl fermecau, umplîndu-l de o tristeţe nesfîrşită. Mergînd, simţi o durere în genunchi, ca şi cum l-ar fi pişcat o gîză. Nu-şi putu da seama, dar se gîndi că ar fi putut să fie o viespe. Simţi cum îl cuprinde încetul cu încetul o toropeală grea.

— Ce ciudat mă simt ! O să mă culc îndată ce ajung !

Îşi urmă drumul, păşind anevoie şi, cînd ajunse la colibă, se culcă şi adormi. Avu un vis lung. Pe măsură ce visa, i se părea că îmbătrînea tot mai tare şi se făcea tot mai slab, că din trupul lui istovit se iscau alte făpturi.

Se trezi foarte tîrziu, a doua zi. Dădu să se scoale, dar durerea nu-l lăsă. Îşi privi atunci genunchiul umflat şi văzu că pielea se făcuse străvezie şi parcă zvîcnea ceva înăuntru. Se uită mai îndeaproape şi zări cu mirare acolo, în genunchi, două făpturi mititele care munceau. Se uită la ele cu luare-aminte. Erau un bărbat şi o femeie : omul călea un arc, iar femeia ţesea o plasă de pescuit.

Uimit, Yuche îi întrebă :

— Cine sînteţi voi ? Cum aţi ajuns aci ?

Făpturile îşi ridicară capul, îl priviră, dar nu-i răspunseră, ci îşi văzură mai departe de lucru. Cum nu primi nici un răspuns, Yuche se strădui din greu să se ridice în picioare, dar căzu la pămînt. În cădere, se lovi, şi umflătura de la genunchi se sparse. Din ea ieşiră făpturile mititele, care prinseră a creşte iute, pe cînd Yuche se stingea.

Cînd oamenii ajunseră mari, Yuche îşi dădu sufletul. Iar primii indieni *tikunas* rămaseră o vreme acolo şi-şi crescură numeroşii copii pe care-i avură. Într-un tîrziu însă, mînaţi de dorinţa de a cunoaşte alte meleaguri, plecară din acel loc şi se rătăciră.

Mulţi dintre ei au tot căutat locul acela minunat, dar nimeni nu l-a mai aflat vreodată.

FACEREA LUMII

(COLUMBIA)

În vremurile de demult, trăiau doi fraţi care s-au ivit pe lume din coapsa creatorului. Cînd s-au făcut mari, şi i-au întrebat pe cei bătrîni cine le-a omorît tatăl, cum li se spusese, aflară că făptaşul era luna de pe cer.

Atunci hotărîră amîndoi să se ducă după ea. Culeseră nişte liane şi le puseră la uscat. Mai tîrziu, au luat braţul de liane uscate, au mai tăiat nişte ierburi groase şi, prinzîndu-le între ele, au făcut o scară pe care s-au căţărat, voind să ajungă la lună. Zi de zi, se apropiau tot mai mult, pînă cînd au ajuns la un pas de ea, şi atunci au lovit-o cu putere peste faţă. Dar în clipa aceea s-a ivit o ghionoaie, care a dat cu ciocul în scara de liane şi a rupt-o. Fraţii au căzut de sus, iar luna a rămas de atunci cu chipul însemnat.

În cădere, cei doi s-au pierdut unul de altul. Primul a căzut unde apune soarele, iar al doilea, tocmai în celălalt capăt al lumii, la răsărit.

Cel care a ajuns la apus a dat peste soare, care tocmai sosise de curînd.

— Fătul meu, îl întrebă soarele cînd îl văzu, ce vînt te aduce pe meleagurile astea îndepărtate ?

— Am ajuns aici purtat de vînt și nu știu unde mă aflu, răspunse el.

— Dacă vrei să te întorci acasă, pe pămînt, ia un pumn din poamele astea și aruncă-le cu grijă în mare, așa cum fac eu, îl povățui soarele.

Au început să arunce amîndoi poame în apă și o puzderie de pești s-au repezit să le mănînce. Atunci ei s-au cufundat în mare și într-o clipă au ajuns pe celălalt țărm. Soarele l-a scos pe om prin trecătoare, l-a adus cu bine pe uscat și i-a spus că, nu departe, se afla coliba lui.

— Ia-o pe drumul ăsta, îl îndemnă el, și ai să ajungi îndată !

Omul îl ascultă și ajunse acasă tocmai cînd se nimeri să sosească și fratele lui, cel care căzuse acolo de unde răsare soarele.

Nimeni din sat nu-i îndrăgea pe cei doi frați, fiindcă erau de neînvins. În zadar s-au tot căznit din răsputeri oamenii să-i răpună, căci n-au izbutit. Și așa au ajuns amîndoi frații la adînci bătrînețe, încît chiar ei înșiși își doreau sfîrșitul. Atunci, fratele cel mare le-a spus odată oamenilor că singura cale ca să-i ia viața era să arunce peste el apă clocotită. Le-a mai zis că, îndată ce o să moară, avea să se prefacă în stană de piatră.

Și, într-adevăr, oamenii l-au omorît și apoi au început să sfarme piatra în care se prefăcuse. Din scînteile ivite din lovituri, se înfiripară țînțari, furnici și tot soiul de gîze. Iar piatra cu pricina mai dăinuie și azi.

LEGENDA IZGONIRII LUNII DE PE PĂMÎNT

(BRAZILIA)

A fost o vreme cînd Capéi, luna, nu se afla pe cer, ci pe pămînt, unde îşi făcuse casă. Odată, a luat sufletul unui copil şi l-a băgat într-o ulcea pe care a aşezat-o cu gura în jos. În clipa aceea, copilul a căzut bolnav. Părinţii lui chemară grabnic vraciul, rugîndu-l să-l tămăduiască cu orice preţ, chiar de-ar fi să stea toată noaptea la căpătîiul lui.

De cum se lăsă întunericul, vraciul începu să îngrijească copilul. Luna însă, care era rea cu toate făpturile de pe lume, n-a vrut să dea drumul sufletului ostatic, ci s-a ascuns şi ea într-o oală mare, după ce i-a poruncit uneia din cele două fete ale ei să o răstoarne cu gura în jos, zicîndu-i :

— Dacă vine vraciul, nu-i spune unde sînt şi nici unde e ascuns sufletul copilului !

Copilaşul era tare drăgălaş şi Capéi voia să-l păstreze pentru ea.

Nu trecu mult şi se ivi vraciul. Le întrebă pe fete unde era sufletul copilului, dar nici una din ele nu scoase o vorbă. Atunci vraciul plecă şi se întoarse cu o măciucă. Intră înăuntru şi vru să vadă ce era în oala cea mare, căci ştia bine că sufletul copilului se afla în casă. Sparse mai întîi oala, apoi ulcica, descoperind astfel şi luna şi sufletul copilului. O apucă zdravăn pe Capéi şi-i dădu poruncă unui *ayug* [1] care-l însoţise s-o facă să dea înapoi sufletul furat. Pe dată, o puzderie de duhuri le săriră în ajutor. Capéi fu snopită în bătaie şi izgonită.

— Pleacă de aici ! Să piei îndată ! îi strigă vraciul, mînios.

[1] La indienii din Brazilia, un *ayug* e umbra, sufletul unui copac, unul din cele mai puternice duhuri care îi ajută pe vrăjitori.

Luna se tot întrebă unde putea să se ducă și ce să facă.

— Nu mă pot preface în iepure, își zise ea, căci e vînat pentru carnea lui, bună de mîncat. Tot așa și tapirul și porcul mistreț. Tot neamul animalelor poate fi vînat. Să mă prefac oare în vreo pasăre ? Dar și ele pot fi mîncate ! Am să mă înalț pe cer. E mai bine acolo, decît aici, pe pămînt. Am să-i luminez pe oameni. Haideți, fetelor, pe cer !

Dintr-o liană, au făcut un fel de scară, ca să urce. Apoi luna a poruncit unei păsăruici să ia în cioc capătul lianei și să-l ducă să-l lege tocmai la poarta cerului. Și Capéi, cu cele două fete, urcară pe scăriță pînă la cer.

— Eu rămîn aici, spuse luna, să-i luminez pe frații mei de jos, de pe pămînt. Voi însă urcați mai sus, să le luminați calea [1] celor morți, pentru ca sufletul lor să nu rămînă pierdut în beznă.

Și luna le-a trimis pe fete și mai sus, în alt cer, iar ea a rămas în acesta, care-i cel mai apropiat de noi.

LEGENDA DESPRE OBÎRȘIA RASELOR ȘI DESPRE LOCUL LOR PE LUME

(COLUMBIA)

La început, Dumnezeu i-a făcut pe toți oamenii de o singură culoare. Voind mai apoi să-i deosebească, într-o dimineață tare friguroasă i-a împărțit în trei și le-a poruncit să se scalde pe rînd. Și pe dată făcu să plouă, să tune, să fulgere și să bată vîntul.

Primul grup de oameni, fără să stea prea mult pe gînduri, făcu grabnic ce i se poruncise. Cufundîndu-se în apă, au văzut cum li se preschimbă pielea, pe măsură ce

[1] Calea Laptelui, drumul celor morți (n.t.).

se spălau. După un ceas, toți cei ce se scăldaseră erau albi. Ieșind din lac, ei îngenunchiară și-i mulțumiră Domnului pentru darul făcut. Iar atotputernicul, drept răsplată pentru ascultarea lor, i-a făcut stăpîni peste ceilalți oameni.

Văzînd minunea asta, cel de-al doilea grup s-a repezit și el în apă. Dar cum nu mai era destulă pentru toți, au rămas cu pielea de culoarea trestiei galbene și cu părul întins. Aceștia au fost mulatrii, care au rămas pe lume ca vătafi.

Tîrziu, după multă codeală, s-a dus și al treilea grup către lac, dar n-a mai găsit decît puțină apă, pe fund. Oamenii n-au putut să-și ude decît tălpile și palmele. Cum nu se prefăcură nici în albi, nici în mulatri, nu-l binecuvîntară pe cel ce îi aduse pe lume. Aceștia au fost negrii, sortiți să ducă mereu greul.

Așa s-a făcut pe lume deosebirea raselor, după cum povestesc stăpînii, în minele din Barbacoas [1].

CUM S-A IVIT PE PĂMÎNT PRIMA NOAPTE

(BRAZILIA)

Fiica Marelui Șarpe [2] se mărită cu un flăcău foarte chipeș și destoinic, care avea trei sclavi puternici, curajoși și credincioși.

Tînărului i se făcu somn, dar nu putea adormi, căci pe atunci nu era pe lume noapte. Nevasta îl îndemnă, spunîndu-i :

[1] Oraș minier din Columbia (n.t.).
[2] Zeitate la indienii din jungla amazonică (n.t.)

— Trimite-l pe tatăl meu în căutarea nopții, care zace întinsă pe fundul rîului, fiindcă doar el e în stare s-o găsească.

Flăcăul își chemă sclavii și le porunci :

— Duceți-vă la Boiassú, Marele Șarpe, la capătul drumului cel mare, și spuneți-i să-mi trimită noaptea !

Sclavii îl ascultară.

În vremea asta, Marele Șarpe dormea în hamacul lui, aninat de un trunchi gros de *miriti* [1], la malul rîului.

Sclavii se apropiară și anevoie izbutiră să-l trezească pe Boiassú, care mîncase un tapir și o grămadă de iepuri.

— Cine sînteți și ce vreți ? îi întrebă Marele Șarpe.

— Fiica ta te roagă să le trimiți noaptea, ca să poată adormi bărbatul ei.

— Așteptați !

Șarpele se lăsă pe fundul rîului și curînd se ivi cu un bostan mare, pe care îl dădu sclavilor, spunîndu-le :

— Să nu cumva să-l desfaceți, că se întîmplă o nenorocire ! Dați-l fetei mele, că știe ea ce trebuie să facă !

Șarpele se încolăci la loc și adormi, iar sclavii porniră zoriți, să ajungă cît mai iute.

La mijlocul drumului, auziră un zgomot ciudat, ce părea a veni din bostan.

— Să-l desfacem, zise atunci unul dintre ei.

Dar ceilalți nu-i dădură ascultare. După o vreme, zgomotul se înteți. Se părea că înăuntru orăcăiau broaște și țipau tot felul de păsări. Pînă la urmă, curiozitatea sclavilor fu mai mare decît supunerea față de stăpînul lor. Aprinseră un foc și desfăcură bostanul.

Pe dată se făcu beznă. Păsări ciudate prinseră a țipa, iar liliecii se avîntară în întuneric. Pădurea se umplu de strigăte, de piuieli, de șuierături, țipete și scrîșnete cumplite, care îi îngroziră pe sclavi.

[1] Specie de copac tropical (n.t.).

— Au dat drumul nopții ! zise fiica Marelui Șarpe către bărbatul ei.

Pe tînăr îl cuprinse teama.

Coșul în care stătuse bostanul se prefăcu dintr-unul în unsprezece, luntrea sclavilor se preschimbă în rață sălbatică, vîslele în pești, frînghia în șarpe și toate cîte erau în pădure și pe malurile rîului luară altă înfățișare.

Atunci tînăra grăi astfel :

— Să așteptăm zorii, ca să pot despărți ziua de noapte !

Cînd sosiră sclavii, stăpînul îi dojeni cu asprime, iar fata Marelui Șarpe, care era vrăjitoare neîntrecută, îi prefăcu în maimuțe, pedepsindu-i astfel pentru neascultarea lor.

Cum prinse a străluci luceafărul de dimineață, tînăra femeie despărți întunericul de lumină și păsările de zi începură să cînte, pe cînd cele de noapte tăcură.

Și așa s-a ivit pe lume prima noapte.

LEGENDA COCOȘULUI CARE A ADUS ZIUA

(BRAZILIA)

Văzînd că se lasă noaptea, un călător a tras la o casă ce se afla la marginea drumului, și a cerut ceva de mîncare. După ce au cinat cu toții, familia a început să facă pregătiri de drum. Văzînd forfota din jur, drumețul i-a întrebat încotro se duc.

— Mergem să căutăm ziua ! i-au răspuns ei.

Cînd au fost gata, fiecare a pus mîna pe cîte un sac și au ieșit în fugă : tatăl, mama și băiatul, așa încît n-a mai rămas nimeni acasă. Călătorul i-a însoțit și el. Au ținut-o într-o fugă toată noaptea și, cum s-au ivit zorile, au făcut drumul înapoi, purtînd cu grijă sacii bine legați

la gură. Ajunseră acasă cînd se luminase de-a binelea. În mijlocul curții, desfăcură sacii și-i ținură cu gura în jos.

Uimit, drumețul, care nu-i pierduse o clipă din ochi, îi întrebă ce-au adus în saci.

— Am adus ziua, îi răspunseră. Ți-am mai spus, nu ?

Omul își luă rămas bun și-și văzu de drum. După o vreme însă, se întoarse înapoi și le aduse un cocoș, zicîndu-le :

— Fiindcă trebuie să mergeți așa departe ca să căutați ziua și s-o aduceți acasă, vă dăruiesc pasărea aceasta : ea vă va aduce ziua fără să mai fie nevoie s-o porniți în căutarea ei. Puneți pasărea să doarmă într-un loc mai înalt. Cînd va cînta prima oară, ziua va fi încă departe ; la al doilea cîntat, ziua va fi aproape de tot, iar la al treilea, se vor ivi zorile.

Oamenii se mirară tare mult văzînd cocoșul, iar drumețul, înainte de plecare, lăsă pasărea în curte. Cocoșul se scutură, își umflă penele și cîntă :

— Cucurigu !

Toți se speriară și nimeni nu vru să se apropie. Stăpînul casei își frecă mîinile și grăi către nevastă :

— Ce bine ! Acum n-o să mai avem nevoie să batem atîta drum în căutarea zilei și s-o aducem în sac !

Călătorul era acum departe, cînd nevasta spuse :

— Bărbate, nu l-am întrebat ce mănîncă pasărea asta !

Bărbatul o luă la fugă, să-l prindă din urmă și, cînd îl zări, începu să-l strige de departe :

— Hei, omule ! Ascultă-mă !

În sfîrșit, drumețul îl auzi și se opri.

— Ce mănîncă pasărea aceea ?

— Mănîncă de toate, răspunse călătorul, necăjit că l-a oprit din drum pentru o asemenea prostie.

Omul se întoarse acasă înspăimîntat.

— Doamne, nevastă ! Zice că pasărea mănîncă de toate ! Ce-o fi însemnînd asta ? Te pomenești că o să ne mănînce și pe noi...

Puseră mîna pe bîte, se strînseră în jurul bietului cocoş şi într-o clipă îl omorîră.

Apoi plecară iar în căutarea zilei, s-o aducă acasă în sac.

CUM S-AU IVIT PRIMII OAMENI PE PĂMÎNT

(PERU)

În vremuri îndepărtate, valea căreia azi i se zice Jauja era acoperită de apele unui lac mare. În mijlocul lui se ridica o stîncă numită Wanka, loc de odihnă a lui Amaru, monstrul înfricoşător cu cap de lamă, o pereche de aripi, trup de broască şi o coadă nesfîrşită de şarpe. Mai tîrziu, zeul Tulunmaya, care înseamnă „Curcubeu", a zămislit în lac un alt Amaru, care să-i ţină primului tovărăşie. Acest al doilea monstru era cenuşiu şi nicicînd n-a atins mărimea primului, care căpătase cu vremea o culoare albicioasă.

Cei doi monştri îşi disputau dreptul de a stăpîni lacul, căci stînca din mijloc, deşi destul de mare, nu izbutea să-i cuprindă pe amîndoi cînd se urcau pe ea să se odihnească. În lupte fără număr, în timpul cărora mînia lor stîrnea trîmbe de apă, aruncîndu-le în văzduh la înălţimi de necrezut şi cutremurînd tot lacul, Amaru cel mare îşi pierdu o bucată din coadă, tocmai cînd se năpustea asupra celuilalt.

Supărat la culme, Zeul cel mare a dezlănţuit peste ei o furtună cumplită. Fulgerele îi răpuseră pe amîndoi monştrii, care căzură pe fundul lacului cu talazuri uriaşe, pricinuind astfel ruperea malurilor şi revărsarea apelor către miazăzi.

Atunci se ivi valea Jauja, iar din adîncurile lacului revărsat apărură primele făpturi omeneşti : un bărbat şi o

femeie, cărora li s-a zis „Tata" și „Mama". Multă vreme au rămas ei ascunși printre stînci de teama monștrilor, căci nu știau că pieriseră.

Urmașii acestei perechi au ridicat mai tîrziu templul de la Wariwilka, ale cărui ruine mai dăinuie încă și azi.

Printre indienii *wankas*, care trăiesc pe meleagurile acelea, s-a răspîndit credința că Amaru n-a murit, ci este șarpele uriaș, ascuns prin peșteri, care ori de cîte ori e furtună încearcă să se cațere prin văzduh, pe coama vîntului, către cer, dar este sfîșiat de fulgerele dintre nori. Credința spune că, după cum se ivește chipul lui Amaru pe cer, luminos ori întunecat, se prezice dacă va fi un an bun sau rău.

ANOTIMPURILE ANULUI

(VENEZUELA)

În vremurile de demult, de tare demult, soarele era un indian.

Pe atunci indienii pătimeau din lipsa sării, fără de care bucatele lor nu aveau nici un gust.

Odată, soarele o trimise pe sora lui, care se chema Aná, împreună cu copiii ei, să caute sare. Mama și fiii se îndreptară spre locurile pe unde trăiau indienii *Karaivá*.

Soarele îi însoți și el pe meleagurile acelea, luminîndu-le calea, în vreme ce ei luau sarea. Trei dintre nepoții soarelui se împovărară însă cu prea multă sare și, neputînd-o duce, căzură la pămînt.

Mama lor îi crezu morți și izbucni în plîns. Dar soarele grăi astfel către sora lui :

— Nu plînge, că ei n-au murit !

Şi soarele începînd să-şi trimită căldura, în curînd se făcu frig şi copiii se ridicară de jos, teferi. Aduseră apoi sare, dar cu măsură.

După o vreme, soarele îi trimise pe nepoţi pe meleagurile din Ikén, să caute flinte, cîrlige de undiţă, pînză şi alte lucruri de care avea trebuinţă. Şi de data asta, soarele îi întovărăşi. Iar oamenii de prin părţile acelea, cum îl vedeau, îi arătau tot ce făcură prin truda lor, spunîndu-i :

— Iată flintele, cîrligele, pînza de care ai nevoie...

Soarele o porni apoi către ţinutul indienilor *napuerikok*, cei meşteri în pregătitul turtelor de manioc. Cum îl văzură, oamenii începură să scoată de prin case turtiţe şi i le dădură, zicîndu-i :

— Soare, iată turtele de manioc ce ţi se cuvin !

Mai trecu o vreme, şi soarele rămase printre indieni. Pe atunci ei n-aveau site prin care să strecoare sucul vătămător din rădăcinile de manioc, zdrobite bine. Strîngeau maniocul în scoarţa copacului numit *tué*. Soarele îi lumină, ca să-şi poată ţese veşmintele şi să-şi împletească tot soiul de coşuri.

Aşa se făcu de cutreieră el un ţinut după altul. Dar odată, o femeie îi pricinui mare supărare.

— Aş vrea să dorm, zise ea, şi blestematul ăsta de soare nu mă lasă, luminînd într-una totul !

Atunci soarele se mînie şi plecă, dar într-un tîrziu se întoarse. Şi din clipa aceea, o ţine tot aşa : vine, apoi pleacă iar, ca să nu i se mai spună vorbe rele, cum a făcut femeia aceea.

Noi, indienii, zicem acum că, ori de cîte ori soarele călătoreşte spre cîmpiile dinspre Río Branco, mănîncă multă sare, lapte covăsit şi brînză de vaci. Şi tot timpul ăsta, are faţa curată, iar cerul e senin, fără pic de nor ; nu plouă şi nu se stîrnesc furtuni.

Dar cînd soarele se întoarce spre ţinuturile din Ikén, îşi petrece noaptea la indienii *inkarikok*, îmbătîndu-se şi jucînd. Atunci el se înfurie şi iscă ploi, ca să crească

maniocul trebuincios pentru hrană, și se stîrnesc fulgere și tunete [1].

Cînd vremea e însorită, greierii întîmpină soarele cîntînd. Dar cînd e timp ploios și soarele se ascunde, plin de mînie, zboară într-acolo, spre meleagurile din Ikén, tot felul de fluturi, prieteni buni cu picăturile de apă, și joacă împreună.

SOARELE ȘI LUNA

(COLUMBIA)

Soarele și Luna erau bărbat și nevastă. Într-o zi, prin vecini s-a strecurat zvonul că Luna tocmai dăduse viață stelelor de pe cer. Soarele, fără să știe prea bine ce se petrece la el acasă, fiindcă venea de departe, de pe pămînt, i-a cerut furios nevestei socoteală. Avea toată dreptatea, bietul de el, căci ce scornise gura lumii întrecea orice închipuire.

Luna, care ținea tare mult la cinstea ei, se dezvinovăți de minune. Chemați să aducă mărturie despre purtarea ei fără pată, Vîntul, Ploaia, Norii, Fulgerul și alții se înfățișară la judecată. Dar trecu multă vreme pînă se adunară dovezile, fiindcă era o pricină delicată și nimeni nu voia să se amestece. Cel care știa cîte ceva, își ținea gura de frică, mut ca un pește.

Cum în palatul Soarelui nu s-a putut hotărî nimic, s-au dus mai departe, la Dumnezeu, care sălășluia pe vîrful unui munte, veghind. În cer, față de Sfîntul Petru, care făcea pe secretarul, se auziră păreri ce pricinuiră despărțirea so-

[1] În această legendă își află explicația imaginară anotimpurile, ziua și noaptea. Pe aceste meleaguri există numai două anotimpuri, numite de indieni zile cu soare strălucitor și zile cu ploi.

ților. Domnul îi pedepsi atunci pe amîndoi să trăiască veșnic sus, deasupra văzduhului, unul în spatele celuilalt, luminînd lumea, dar fără să se vadă vreodată față în față.

LEGENDA IERBII MATE

(PARAGUAY)

În vremea cînd zeii din cer umblau pe pămînt, ajunse odată unul din ei pe meleagurile muntoase unde crește iarba *mate*. Era flămînd și însetat. Văzînd suferința călătorului, un papagal îi arătă locul unde se aflau oameni, ca să-l ajute. Era o tabără de indieni *guarani*.

Sărmanul drumeț se îndreptă într-acolo, sprijinindu-se într-un ciomag, cu traista în spate. Înfățișarea lui blîndă, din care se desprindea bunătatea, îi cuceri îndată pe cei din tabără.

Sosirea pe meleagurile acelea a unui străin, care putea fi un dușman, ar fi stîrnit furia indienilor dacă drumețul n-ar fi fost trimisul zeilor. O voce tainică le vestise însă oamenilor cine era el ; căzură cu toții în genunchi, pe covorul gros al ierbii și, plini de credință, așteptară să le grăiască.

Străinul îi rugă fierbinte să se îndure de el, și indienii îi săriră grabnic în ajutor. Îl așezară pe o rogojină curată, îi dădură apă limpede de izvor și fructele de pădure cele mai gustoase.

— Zeul cel mare, Tupa, să vă răsplătească însutit binele pe care mi-l faceți ! spuse străinul, înainte de a porni mai departe la drum. Vreau să vă las o amintire de nește rs a trecerii mele pe aceste meleaguri îndepărtate. Cereți-mi deci orice poftiți și o să vă împlinesc îndată dorința !

Indienii se uitară unul la altul şi, după o scurtă şovăială, spuseră toţi într-un glas :

— *Caá ! Caá !*

Drumeţul le ghici voia. În pădurile necuprinse din jur creştea o buruiană otrăvită, iarba *mate,* care se întindea cît vedeai cu ochii ; din tată în fiu se povestea că era iarbă îndrăgită de zeul cel rău, Aná, şi că din ea se iscau, în puterea nopţii, monştrii cei mai înfiorători ai codrului.

Zeul călător le grăi :

— Pîrjoliţi la flacăra focului frunzele buruienii şi iarba aducătoare de moarte se va preface, amestecată cu apă, în băutura pe care o veţi îndrăgi cel mai tare. De acum încolo, numai zeul cel rău, Aná, va putea să-i preschimbe dulceaţa în otravă. Dar să aveţi mare grijă căci, îndeplinindu-vă dorinţa aşa cum mi-aţi cerut, o să vă pîndească mereu o mare primejdie : *Caá,* buruiana otrăvită, nu-i rîvnită de nimeni, dar, odată prefăcută în iarbă folositoare, în băutură hrănitoare pentru oameni, pădurile acestea neumblate pe unde creşte vor fi distruse de cei lacomi, care se vor îmbogăţi pe seama voastră, chiar de vă vor plăti la început.

Şi spunînd vorbele acestea, zeul se făcu nevăzut, lăsîndu-i încremeniţi de uimire pe indienii *guaraní.*

LEGENDA INDIANULUI CARE S-A SCUFUNDAT ÎN ADÎNCUL APELOR, ÎN ÎMPĂRĂŢIA LUI RATÓ

(VENEZUELA)

Trăia odată un indian, care îşi avea grădina la malul unui rîu. Fiicele lui Rató, duhul apelor, veneau mereu şi-i smulgeau rădăcinile de manioc. Mama indianului îşi

dădu seama că cineva le fura maniocul. Se tot întreba, îngîndurată :

— Cine să fie oare cei care ne fură ?

Cînd se întoarse acasă, îi povesti fiului.

Atunci flăcăul se duse la grădină, se cățără într-un copac, să pîndească, să vadă cine sînt făptașii. Pe cînd stătea el acolo sus, zări niște fete ce se apropiau, făcînd larmă mare cu clopoțeii pe care-i aveau prinși la veșminte.

Erau cinci de toate : prima era cam slută, a doua tot așa ; cea din mijloc era însă frumoasă, iar celelalte două erau urîte ca și primele.

Începură toate să smulgă maniocul, făcînd să trosnească rădăcinile. Își umplură sacii, îi legară și se îndreptară spre rîu, de unde ieșiseră. Mergeau încet, încetișor, sub povara sacilor, și trecură chiar pe sub copacul unde stătea la pîndă indianul. În clipa aceea el sări iute jos, drept în mijlocul lor, și le întrebă :

— De ce mă furați ?

Ele îi răspunseră într-un glas :

— Noi nu te furăm, ci ne despăgubim, căci și tu furi porumb din grădina tatălui nostru.

Indianul nu pricepu ce voiau să zică ele, și nici nu le luă în seamă vorbele. O prinse de mînă pe fata frumoasă, cea din mijloc, grăind către celelalte :

— Pe ea o iau cu mine acasă, ca zălog !

— Așa să fie, răspunseră surorile.

Apoi cele patru fiice ale lui Rató s-au scufundat în apă, iar cea care le fusese tovarășă a fost luată acasă de indian, să-i fie nevastă.

Mama flăcăului se bucură și-i spuse :

— Bine, fiule !

După cîteva zile, indianul se duse să pescuiască, iar nevasta îl urmă. Dar undița lui era tare veche și nu se prindea nici un pește.

— Ce faci ? îl întrebă ea, după o vreme.

— Încerc să prind peşte, să avem ce mînca, răspunse el, dar se pare că nu mai sînt.

— Aşteaptă-mă aici, zise ea atunci, că mă duc în căutarea lor, la mine în grădină.

Şi, aruncîndu-se în apă, se făcu nevăzută. Pe fundul rîului dădu peste o porumbişte, culese cîţiva ştiuleţi şi se întoarse cu ei la mal. Dar mai înainte, ea făcuse farmece, astfel că, în locul ştiuleţilor, indianul văzu nişte peşti. Se apucară de mîncat.

Apoi fiica duhului apelor îi spuse bărbatului ei :

— Haide acasă la tatăl meu !

Dar el îi răspunse :

— Eu nu mă pot scufunda în apă.

— Ba da, n-ai să păţeşti nimic !

Şi zicînd vorbele astea, ea se aruncă în apă şi se îndepărtă cu iuţeală de bărbatul ei. Atunci se luă după ea şi indianul ; se strădui din toate puterile să pătrundă în adîncuri, dar zadarnic, se ridica mereu deasupra, plutind.

Văzînd că bărbatul ei n-o urmează, femeia se întoarse să vadă ce s-a întîmplat, şi-l întrebă :

— De ce nu vii ?

— Fiindcă nu pot ! răspunse el. Nu pot să mă afund, doar e apă !

Atunci femeia îi făcu farmece : luă o frunză pe care o ţinea ascunsă sub veşmîntul ei, o băgă în gură şi o mestecă bine, apoi o aruncă spre el. Şi, din clipa aceea, apa nu-i mai păru indianului de nepătruns, ci crezu că valurile erau nori. Se cufundară amîndoi deodată în adîncul rîului, apoi păşiră alături.

Mai întîi dădură peste grădina bătrînului ei tată, unde nu era mai nimic sădit. Mai încolo întîlniră o grădină mare, cu mult manioc, ardei, trestie şi fel de fel de bananieri.

Zăriră mai departe palatul lui Rató, dar în jur colcăiau puzderie de năpîrci. Indianul se sperie, strigînd :

— Oh, ce îngrozitor !

— Nu te speria ! îi zise nevasta. Aștea nu-s năpîrci, sînt sitele noastre, cu care strecurăm maniocul zdrobit bine. Și acum stai aici, afară, și așteaptă, pînă mă duc eu să-l vestesc pe tata.

— Bine, încuviință el.

Fata intră în palat și strigă :

— Aici sînt, tătucă ; ți-am adus un ginere.

— De ce ai întîrziat atît ? o întrebă duhul apelor.

— Fiindcă m-a prins un indian și m-a luat cu el în casa mamei lui, să-i fiu nevastă.

— Să vedem, cheamă-l să mi se înfățișeze !

Fata își aduse bărbatul înăuntru, și lui Rató îi fu pe plac indianul.

În vremea asta, începură să se ivească mai mulți copii ai lui Rató, zicînd fiecare :

— Aici sînt, tătucă !

Cînd se strînseră toți, îi cerură încuviințarea să meargă la o petrecere a prietenilor lor, unde aveau să bea *kachiri* [1]

Rató se învoi, îndemnîndu-i :

— Luați-o și pe sora voastră cu bărbatul ei, ca să petreacă și ei și să joace împreună !

Se duseră cu toții și jucară trei zile încheiate. Băutură era din belșug, așa că mulți se îmbătară. Apoi s-au întors acasă.

Indianul rămase cu nevastă-sa în împărăția lui Rató. După ce se scurse o bună bucată de vreme, într-o zi îi zise nevestei :

— Vreau să o văd pe maică-mea ! Hai să ne întoarcem !

Atunci socrul îi dădu un coș plin cu știuleți de porumb, care indianului i se părură pești fripți, și-l povățui astfel :

— Ai grijă să nu-i răvășești pe drum, că tu n-ai să-i mai poți așeza la loc !

— O să am eu grijă, făgădui indianul.

---

[1] Băutură alcoolică, extrasă din manioc fermentat (n.t.).

Şi plecă, însoţit de nevastă. Ieşiră din apă, merseră prin savană şi ajunseră la casa mamei lui. Trăiră acolo vreme îndelungată.

După cîţiva ani, soacra o luă pe noră la grădină, culeseră rădăcini de manioc, le dădură pe răzătoare şi fiica lui Rató pregăti *kachiri*. Dar băutura făcută de ea n-a fost pe placul soacrei, căci era altfel decît cea obişnuită. Din pricina asta bătrîna se supără.

La rîndul ei, fiica duhului apelor se mînie şi-i zise bărbatului :

— Mama ta îmi caută pricină şi s-a supărat degeaba pe mine, aşa că mă duc înapoi, în împărăţia tatălui meu. De acum încolo n-o să mai mîncaţi peşte, pînă cînd tata nu o să prindă vreun indian, să se despăgubească.

— Nu, nu pleca ! o rugă bărbatul. Ce-ţi pasă ţie de ce zice mama ? Hai să trăim mai departe aici !

Dar ea nu scoase o vorbă şi, într-o clipă de nebăgare de seamă, o rupse la fugă de lîngă el, ajunse la rîu, se aruncă în apă şi se scufundă în împărăţia lui Rató.

Zadarnic fugi după ea bărbatul pînă la malul rîului, căci nu mai putu pătrunde în adîncuri, ca înainte. Se întoarse aşadar acasă, mîhnit de moarte şi supărat foc pe maică-sa.

ZÎNA APELOR

(BRAZILIA)

A fost odată un om tare sărac, avînd doar cîteva vrejuri de fasole, la malul rîului. Dar cînd rodeau, nu izbutea niciodată să culeagă vreo păstaie, fiindcă peste noapte piereau toate. Într-o zi, obosit de atîta trudă zadarnică, se hotărî să stea de veghe, ca să vadă cine îl fură.

Se așeză la pîndă cînd, deodată, zări printre copaci o fată frumoasă ca un vis, care începu să culeagă păstăile. Omul se apropie binișor, fără zgomot, și o prinse.

— Tu ești hoțul care îmi fură fasolea ? Ai să vii la mine, să-mi fii nevastă ! îi zise el.

Fata însă se zbătu să-i scape din mîini, strigîndu-i :

— Dă-mi drumul ! Lasă-mă să plec, că n-am să te mai fur !

Dar el nici nu se gîndi s-o lase.

— Bine, îi spuse ea pînă la urmă ; am să te iau de bărbat, dar să-mi făgăduiești că niciodată n-ai să blestemi făpturile din adîncul apelor !

Omul îi făgădui. O luă la el, și se însură cu ea. Din clipa aceea, tot ce avusese pînă atunci începu ca prin minune să sporească văzînd cu ochii. Curînd, ajunse să cîștige bine, își cumpără sclavi, turme nenumărate, livezi cu tot felul de pomi roditori, cîmpuri cu semănături și tot îi mai rămase o grămadă de bani.

Dar după o vreme, nevasta se făcu atît de nepricepută, că n-o mai recunoștea. Făcea totul pe dos, parcă cu bună știință. Nu mai dădea mîncare copiilor, care erau murdari și zdrențăroși. Casa era mereu răscolită și plină de colb. Nemaiavînd cine să le poruncească, sclavii nu făceau nimic altceva decît să se ia la harță între ei. Iar ea, cu hainele rupte, desculță, cu părul încîlcit, își petrecea toată ziulica dormind.

Bietul om nu-și afla liniștea decît plecînd aiurea, după treburi, dar cum punea piciorul la el în casă, asupră-i se revărsa îndată un potop de necazuri, așa încît puțin îi mai lipsea să-și piardă mințile. Copiii, lihniți de foame, plîngeau, zicîndu-i :

— Tată, ne e foame ! Tată, dă-ne de mîncare !

Iar sclavii nu-l mai slăbeau cu pîrile și rîcile dintre ei. Parcă era iadul pe pămînt ! Omul ajunse la capătul răbdării, așa că într-o zi, deznădăjduit, spuse în șoaptă :

— Blestemate fie făpturile din adîncul apelor !

Femeia parcă atît aşteptase, să audă cuvintele astea, căci ea era zîna apelor şi tînjea de mult să se întoarcă în lumea ei. Se sculă grabnic, şi ieşi din casă, cîntînd astfel :

„Zum, zum, zum, zum,
Calunga [1],
Strîngeţi-vă în grabă,
Calunga,
Toţi ai mei, cu toţii,
Calunga,
Să plecăm îndată,
Calunga,
La lăcaşul nostru,
Calunga,
În adîncul apei,
Calunga,
Doar ţi-am spus adesea,
Calunga,
Să n-arunci blesteme,
Calunga,
Celor din adîncuri,
Calunga."

Îngrozit, omul strigă :

— Nu pleca, nevastă !

Dar în zadar. După ea, plecară copiii, sclavii, apoi animalele toate : boii, caii, oile, porcii, raţele, găinile, curcanii, de în curînd nu mai rămăsese nimic... Iar bietul om, ţinîndu-se cu mîinile de cap, se jeluia, strigînd :

— Nu pleca de la mine, nevastă !

Fără să-şi întoarcă baremi privirea înapoi, ea îşi văzu de drum, cîntînd mai departe.

[1] Zeitate stăpînă peste ape, în cultul *bantú* (n.t.).

După oameni și animale, începură a se desprinde din loc și a ieși din casă lucrurile din jur : paturile, mesele, oalele, cuferele, hainele, tot ce fusese agonisit cu banii cîștigați prin puterea zînei apelor. Omul se luă după ele, îmbrăcat doar cu hainele de pe vremea cînd era sărman, strigînd neîncetat :

— Nu pleca de la mine, nevastă !

Dar nu-i fu de nici un folos. Casa, hambarul, cotețele de păsări, grajdurile, apoi pomii, semănăturile, porumbul, pieriră și ele. Ajungînd la malul lacului, femeia și toate cîte o însoțeau căzură în apă și se făcură nevăzute.

Omul rămase să-și ducă zilele la fel de sărman ca înainte. Dar de atunci încolo, zîna apelor nu s-a mai ivit niciodată pe pămîntul lui.

LEGENDA FOCULUI

(VENEZUELA)

În vremurile acelea îndepărtate, indienii din neamul *Makunaima* n-aveau foc și pătimeau amarnic de frig. Încercară ei să facă foc în mai multe chipuri, dar fără să izbutească.

Își dădură seama că, atunci cînd își frecau mîinile, se încălzeau. Din pricina asta crezură că din mîini se putea ivi foc și își băgară sub piele aschii de lemn. Dar degeaba își răniră mîinile, căci nu putură face foc.

Odată, indianul Chike văzu că pasărea numită *mutuk* avea mereu foc lîngă cuibul ei, și socoti că ea era stăpîna focului. Flăcăul se gîndi atunci că ar putea face în așa fel încît să i-l fure și să ajungă el stăpînul focului.

Chike îi spuse fratelui său :

— Ascultă, eu o să mă preschimb în greiere și o să mă apropii de cuibul pasării *mutuk*, ca să-i fur focul.

Dar fratele îi răspunse :

— Ai grijă, frăţioare, să nu te omoare puii ei, în joacă, ori să nu te mănînce ea !

Dar mezinul nu-l luă în seamă. Se prefăcu în greiere şi se apropie ţopăind de cuibul păsării, oprindu-se lîngă foc. Puii îl prinseră şi se jucară cu el în toate felurile.

Chike văzu cum făcea focul pasărea : puse o grămadă de surcele mărunte, apoi păru că strigă ceva peste ele, şi din gîtlejul ei sări o scînteie de la care se aprinse îndată focul. Cînd se făcură tăciuni, unul din pui, în joacă, îi puse greierului pe spinare puţin jăratec. Greierele sări cît colo şi ţîşni afară.

Ajunse la locul unde îl aştepta fratele lui şi-i grăi astfel :

— Acum avem foc şi ne putem frige peştele !

Căci pînă atunci mîncau peştele crud, ori abia încălzit pe pietrele unde bătea soarele.

De aici i se trag greierului petele acelea albe, mititele, pe care le are pe spinare.

AMARU

(PERU)

Copleşiţi de chinuri grele, încovoindu-şi spinările slăbite, animale şi oameni fugeau fără răgaz. Oamenii înălţau rugăciuni, implorînd cerul să se îndure şi să le aline foamea şi setea care îi nimiceau.

Se povesteşte că, în vremurile acelea îndepărtate, de pe cerul albastru pieriseră norii albi şi argintii din care picura apa. Pămîntul roditor se făcu sterp, văduvit de flori şi de fructe, iar în hambarele oamenilor nu mai rămăsese, din boabele de porumb, nici măcar un pumn.

Se spune că seceta asta cumplită s-a abătut pe pămînt fiindcă oamenii şi animalele au păcătuit, uitînd de ceea ce era bine şi drept. În nenorocirea şi uscăciunea din jur, nu se mai afla pe nicăieri nici un copac verde. Oamenii ajunseră să uite cum arăta porumbul cel mult îndrăgit.

Din podişurile înalte, vigoniile, lamele şi alte animale, cu copitele tocite, ostenite de atîta alergătură, coborîră fără teamă la vale, în căutarea de hrană. Ajunseră la cîmpiile care înainte fuseseră verzi şi la ponoarele odinioară înfrunzite, din care acum nu mai rămăsese nici o urmă, totul era ars. Iar păsările, zburînd anevoie, slăbite, se încumetau chiar să intre în case, abia mai dînd din aripi. Urgia era aşa de cumplită, că trupurile oamenilor şi animalelor nici nu mai aflau umbră ; cădeau secerate la pămînt, fără viaţă.

Puţinii oameni care scăpaseră de năpasta cea grea se cutremurau de groază, în fiecare dimineaţă, căci se sculau tot mai deznădăjduiţi.

Pentru a scăpa de blestemul crunt, veniseră de pe meleaguri îndepărtate la izvoarele rîului fără apă bătrîni şi tineri, pricepuţi în a tămădui relele. Adunaţi cu toţii la un loc, mîntuiră toate rugăciunile şi obiceiurile tainice care pînă atunci se dovediseră cu folos. Prinseră a se jelui, încredinţaţi că nu se află pe lume leac pentru o nenorocire atît de cumplită.

Într-o zi, cel mai bătrîn dintre ei încercă să deslușească dacă soarta avea să rămînă potrivnică ori avea să se schimbe, aruncînd în sus ultimele trei frunze de coca ce mai rămăseseră întregi. Vraciul tresări de bucurie : frunzele căzură cu faţa în sus, semn de bun augur. Cu toată povara bătrîneţii, o luă la fugă să le împărtăşească celorlalţi prevestirea cea bună. Cu toţii se puseră pe aşteptat...

În vremea aceea, un condor mîndru, pasărea cea mai puternică şi iute la zbor dintre toate, cunoscînd şi el taina prevestirilor, zbură fără odihnă, zile şi nopţi în şir, în cău-

tarea leacului. Într-un tîrziu, își dădu însă seama că nu-l mai țineau puterile ; simți că i se apropie ceasul de pe urmă. Și, cum nu voia să cadă pe pămînt, se înălță cu o ultimă sforțare, să moară sus, pe culmea cea mai semeață a muntelui Allakchiri.

Cînd muntele văzu chinul condorului, care îi era prieten și sol, îi grăi astfel :

— Condor drag, singurul meu prieten, ce-am să mă fac fără tine ? Ești unica făptură care îmi îndulcești singurătatea, zburînd pînă la mine. Te-am îndrăgit nespus și n-am să te las să mori. Ca să te scap, am să-ți dezvălui taina mea, pe care s-o vestești fără zăbavă tuturor. Pricina urgiei ce s-a abătut asupra voastră este înfricoșătorul Amaru, monstrul care sălășluiește în adîncul lacului de lîngă sat. El este groaza oamenilor și animalelor, căci scufundă în hăul apelor orice vietate ce îndrăznește să se apropie. Ca să stăpînească singur floarea de chiciură, dătătoare de viață, el și-a schimbat înfățișarea și a răpit-o. Floarea aceasta este neprețuită, căci ea întruchipează binele și belșugul. Amaru cel crud a furat-o și, de atunci, toate relele au căzut pe capul oamenilor. Ca să fie găsită floarea minunată, e nevoie de o jertfă : cea mai curată făptură, dintre oameni și animale, cea mai necîntinată, asemeni florii de chiciură, trebuie să se arunce în adîncul lacului.

Odată dezvăluită cumplita taină, condorul își luă iute zborul, cu toată slăbiciunea lui. Ajunse printre oameni și le dădu vestea cea bună. Înfruntînd spaima, mulți oameni se îndreptară spre lac, socotindu-se mai curați la suflet decît alții, și se aruncară în vîltoare. Dar zile în șir jertfele nu-și arătară roadele.

Atunci se aruncă în adîncuri un păstor tînăr, venit de pe meleagurile îndepărtate de dincolo de munți, și apele prinseră a clocoti. Pămîntul se cutremură cumplit, dealurile se năruiră învăluite în pulbere, într-un zgomot asur-

zitor. Vîntul urla sfîșiind văzduhul cu țipete de groază. Urgia cuprinse curînd întreaga fire.

O spaimă nemărginită puse stăpînire pe toți. Oamenii căzură la pămînt, fără simțire. Abia tîrziu, cînd își veniră în fire, izbutiră să-și recapete liniștea ; îngenunchind, făgăduiră să nu mai păcătuiască în veci.

Deodată, văzură că din apa lacului se desprind, urcînd către cer, nori albi și negri : erau cei care se jertfiseră — cei buni, prefăcuți în nori albi, cei răi în nori negri — în afară de păstorul cel tînăr. Fiind cel mai curat și bun la suflet dintre toți, el rămase pe veci, în schimbul florii de chiciură, în adîncul lacului.

Urcînd încet în cer, norii prinseră a plînge de atîta jale și lacrimile lor îmbelșugate se prefăcură în ploaie.

De atunci încolo, pămîntul mănos s-a acoperit cu flori și fructe. Se spune că floarea minunată înflorește veșnic, iar condorul salvator nu a îmbătrînit niciodată, doar penele de pe gît i s-au mai rărit puțin, cu trecerea anilor.

SACRIFICIUL LUI QUETZALCOATL [1]

(MEXIC)

„Și, cînd tot ce avusese de pregătit fu gata, știind bine ce face, Quetzalcoatl se aruncă pe rug și arse. Așa cum

[1] Quetzalcoatl este zeul cel mai de seamă al indienilor mexicani, stăpîn al văzduhului și al fenomenelor naturii. Mitul lui Quetzalcoatl, care înseamnă în limba *náhuatl* „Șarpele cu pene", cunoaște multe variante, care povestesc faptele și dispariția lui, dar toate mărturisesc prefacerea sa în planeta Venus. La baza acestei poetice transformări stă și o comparație din lumea înconjurătoare: cînd Venus apune în apele oceanului, jocul tremurător al luminii care se oglindește dă impresia unui șarpe cu pene (n.t.).

se povestește, cenușa lui se înălță, în văzul tuturor păsărilor care veniseră să fie de față la sacrificiul lui.

Iar cînd Quetzalcoatl pieri cu desăvîrșire, mistuit de flăcări, din cenușa lui se desprinse sufletul, în chip de stea, și se înălță în văzduh, pînă la cer. Bătrînii spun că aceasta este steaua care se ivește în zori, pentru a lumina casele și oamenii.

După alții însă, Quetzalcoatl — care pe atunci se numea Tlauitzacalpan — n-a apărut îndată pe cer, ci s-a dus mai întîi în iad. Abia peste opt zile a fost văzut pe cer, ca o lumină strălucitoare, și acolo a rămas veșnic, ca un zeu.

Se mai povestește că, în timpul zilei, se ivește și săgetează uneori stelele din jur, ca să strălucească el mai puternic.

Prefăcut în luceafăr luminos, licărind vesel, el rănește stelele bătrîne, fie ele bărbați, fie femei. Iar dacă vreo steluță cutează să apară lîngă el, făcînd pe grozava, pe dată o face să piară. De asemenea face să piară norii, împiedicînd să cadă ploaia. Atunci însă cînd soarele săgetează cu razele lui stelele tinere, el le alină îndată, strîngînd în jurul lor nori de apă.

LEGENDA INSULEI TUMACO

(COLUMBIA)

Unii negri care trăiesc la malul mării socotesc că insula Tumaco nu s-a ivit din pămîntul de pe coastă, ci pe spinarea unei balene care, după ce a rătăcit îndelung pe ape, a ajuns în Ecuador. Așa își închipuie localnicii de prin partea locului că s-a născut insula, cu fruntea încununată

de corali și de scoici felurite. Aceasta s-a întîmplat demult, în negura vremilor. Pe atunci lumea se săvîrșise de curînd. Insula s-a ivit înainte de a prinde formă țărmurile mării, înainte de a străluci blînd stelele, iar munții de a se închega în creste semețe și văi povîrnite, așa cum sînt astăzi. Cei neștiutori, care dau lesne crezare poveștilor, socotesc că ivirea insulei s-a săvîrșit tocmai pe vremea lui Adam ori a potopului...

Balena s-a ivit mai sus de rîurile Daule și Babahoyo, cam pe lîngă vulcani. O scînteie din Crucea Sudului i-a dat într-o noapte viață. Și ea prinse repede a crește și a prinde puteri. În ceasurile ei de tihnă, balena săpa nisipul, pînă făcu un lac cu apa tulbure, peste care șuiera vîntul. Cînd simțea păsările în zbor, ea se cutremura, și se hîrjonea cu frunzele ce cădeau de sus. Acolo, în lacul care se învolbura în fiece anotimp, își avea sălașul, alegîndu-și drept culcuș cîte un val uriaș.

Într-o seară, pămîntul nu mai fu în stare s-o țină și se crăpă. Rostogolindu-se neîncetat, balena cobori pe Daule în jos, tăindu-și pieziș drum printre colnice. S-o fi văzut cum se mai zbenguia, sărind, secînd izvoarele, năruind cedrii, cățărîndu-se peste cîmpiile cu semănături. În vîrtejul pe care-l stîrnise pieri totul : tulpini, flori, sămînță. Cresta pămînturile uscate, iscînd zănoage fără număr. Și astfel, ajunse pînă la mare, unde săpă limanul numit Guayas și ostrovul de la Capul Manglierilor.

Ajunsă apoi în ocean, se luptă cu apa sărată și amară ce-i intra în gîtlej. Cum nu era obișnuită cu culorile schimbătoare, cu tălăzuirea neostoită, cu înaintarea și apoi retragerea fără răgaz, balena bătu valurile înspumate, cu peștii strălucitori ca fulgerul, cu aripioarele ei înnegrite. Cînd se scufunda în adîncuri, de parcă ar fi vrut să scape de zăgazul ce-o ținea încătușată, lovea zdravăn bancurile de nisip, făcînd să se cutremure pămîntul și iscînd guri pe unde se putea intra în pădure.

Cu rîurile își măsură falnic puterea. Rîul Esmeraldas o acoperi cu pietre, pînă se făcu un petic de cîțiva coți, pe unde trecură primii oameni veniți din Țara de Foc. Vreme de o sută de ani rămase ostatică în Río Verde, printre nisipuri fierbinți și ierburi tîrîtoare ce coborau pînă la ea, prin rîpe și văi. Iar rîul Cayapas i-a stăvilit avîntul de a vîna, împungîndu-i botul cu care scurma malurile. Cu apele lui îngălbenite de lutul stîrnit de veacuri de furtună, rîul Mira încercă s-o prindă sub stînci... Dar balena ieși învingătoare din lupta cu apele.

Într-o bună zi, rupse zăgazurile, năruind totul: nisipuri, ierburi, copaci și animale fără număr care se odihneau pe spinarea ei. Dezlănțuită, străpunse stăvilarele de pietriș și nămol, croindu-și drum cu coada ei sură, groasă și puternică, tot înainte, fără oprire.

Insulele, care erau făpturi vii, se împotriviră s-o lase să treacă. Astfel Tola și fie-sa, apoi Santa Rosa și Bolívar, Valdés și La Palma, toate uneltiră împotriva ei. Mînioase, porunciră împreună tuturor copacilor — mahoni, manglieri, cocotieri și arbori de cauciuc — să-și înfigă mai adînc rădăcinile în temelia lumii, ca să stăvilească năvala ce le biciuia trunchiurile și stîncile. În cele din urmă, purtînd în spinare felurite făpturi și ierburi, ajutată de furtună, balena izbuti să străpungă zidul.

Văzu într-o zi de vineri lacurile de la Mataje și cunoscu atunci și aurul din minele de la Santiago. În nenumăratele rînduri nărui priveliștea de pe coastă, ca apoi s-o ridice din nou. Pescui în voie printre stînci și prefăcu în nori multe din apele care o purtau. La fiecare mie de ani, își îndrepta în sus capul, aidoma unei stînci semețe, ca să zărească, poate, culorile apusului...

Și astfel ajunse la Tumaco. Se povestește că a rămas acolo din pricina climei blînde și a locului întins, căci dorea să se odihnească după atîtea lupte, iar meandrele brațelor de mare o legănară, în tihnă și cu bucurie. Cînd

insula vru să se miște, scrîșni din încheieturi, de parcă s-ar fi rupt. Cu o ultimă opintire, balena se îndreptă către Bocanueva și-și băgă coada jupuită între Pindo și Bajito, înțepenind acolo.

Tot cuprinsul ei se acoperi de copaci cu lemnul tare și de felurite ierburi tămăduitoare. Pe Viciosa și Morro îi lăsă să se joace pe spinarea ei. Iar chiar peste grumaz i se așeză alt rîu, Viudo, să-și plîngă amarul [1]. Apoi... se iviră oamenii, așezările, rasa aceea care, veac de veac, se străduiește să înalțe ziduri pe spinarea balenei ce a venit de undeva, de sus, de la poalele vulcanilor...

LEGENDA LACULUI VRĂJIT

(PERU)

Nu se știe prea bine în ce loc din regiunea Cañete se află un lac cu apa caldă, în care însă nu se poate scălda nimeni, de teama animalului ciudat ce sălășluiește în adîncuri. Cînd se ivește în mijlocul lacului, iscînd valuri înspumate, se aud pînă în depărtare sunetele unui cînt războinic.

Lacul este înconjurat de dealuri și numai din întîmplare poți nimeri acolo. După cum spune legenda, apa își schimbă neîncetat culoarea. Mulți păstori care au văzut o dată lacul vrăjit nu l-au mai putut găsi a doua oară, fiindcă atunci cînd ajungeau la locul cu pricina, lacul se făcea nevăzut.

Se zice de aceea că același om nu poate vedea lacul decît o singură dată în viață.

[1] În limba spaniolă, *viudo* înseamnă „văduv" (n.t.).

ÎNVINGĂTORUL BALAURULUI ÎNARIPAT

(PERU)

Lui Inca Maita Capaj nu-i erau pe plac nici desfătările, nici viața de la palat ; cutezanța faptelor de arme îl atrăgea. I-ar fi plăcut să-și folosească forța neasemuită a trupului împotriva puterilor vrăjmașe. O campanie grea împotriva unor dușmani puternici, o incursiune îndrăzneață pe meleaguri sălbatice, îl ispiteau mai mult decît orice pe viteazul Inca.

Nu-l mulțumeau întrecerile înșelătoare, în care nimeni nu-l putea înfrunta. De cîte ori, în jocurile lui, n-a vătămat vreun tovarăș, din nebăgare de seamă, din pricină că nu-și putea înfrîna pornirea firii sale năvalnice ! Maita Capaj năzuia să săvîrșească o ispravă ieșită din comun. Își amintea că învățătorii lui îi povesteau, pe cînd era copil, întîmplări nemaipomenite, cutremurătoare, despre viața și obiceiurile Pădurii Necuprinse, unde sălășluiau animale de temut. Șerpi zburători, pisici de foc, dihănii înfrigozitoare erau stăpînii de netăgăduit față de care omul apărea ca o făptură slabă și neputincioasă.

Într-o zi, Maita Capaj îi spuse prealuminatului său tată, împăratul Lloque Yupanki :

— Mă duc să cuceresc țara de peste rîu. Abia aștept să călătoresc pe rîul Amarumayu !

Bătrînul împărat se înspăimîntă de îndrăzneala faptei la care năzuia fiul lui, cu toate că era sigur de puterea moștenitorului său la domnie.

— Primejdioasă e fapta pe care vrei s-o săvîrșești, fiule !

— Tocmai fiindcă-i primejdioasă o caut.

— Fie ca Soarele să-ți călăuzească pașii !

Odată organizată expediția, Maita Capaj plecă de la palat, nu însă înainte de a îndeplini, după datină, rugă-

ciunile către zeița Inti-raimi și către zeul Anta-Asitua. Acum era vremea cea mai prielnică pentru a străbate codrii.

Făcu primul popas în înghețatul Chawaitiri, unde primi proviziile de carne, pastrama și celelalte merinde. O porni apoi mai departe, spre Paukartampu, unde i se alăturară niște călăuze iscusite, cunoscătoare fără greș ale pădurilor întortocheate, care îi purtară pe călători prin labirintul junglei.

Se odihni o noapte în Challapampa, iar a doua zi începu urcușul podișului în mijlocul căruia se ridica vîrful Apu Knaj-wai, ca o strajă de veghe. Cînd ajunse pe culmea lui, Maita Capaj putu să admire, privind cu nesaț, priveliștea minunată a pădurii. Se închină, salutînd după datină Soarele, părintele Împărăției [1], care se ivea de acolo, măreț și strălucitor. De pe culmea ninsă putu să vadă, plin de încîntare, imaginea neasemuit de frumoasă a munților. „Ar trebui ca locul acesta să se numească Turnul Lumii, se gîndi el, căci din înălțimea lui se zărește întregul pămînt, cu ungherele lui fără număr."

Plin de desfătare, Maita Capaj mulțumi zeilor că i-au hărăzit darul minunat al acelor clipe. Își urmă drumul, cu încredere sporită, coborînd coasta fără sfîrșit care ducea către Tampumayu și Kosnipata.

Porniți din Cuzco [2], Inca și oamenii lui începură să îndure asprimile vremii de pe meleagurile de la tropice. Pătrundeau în lumea tainică a junglei, care în închipuirea lor era înțesată de monștri înspăimîntători.

La lumina focului, în singurătatea nopții, călăuzele depănau povești înfiorătoare despre făpturi ciudate. Dintre toate, Amaru era cea mai de temut, din pricina puterii

[1] Imperiul incașilor a fost întemeiat la jumătatea secolului al XIII-lea de către Inca Manco Capac, despre care legenda spune că era fiul soarelui (n.t.).

[2] Orașul peruan Cuzco a fost capitala vechiului imperiu al incașilor. Se află situat la mare altitudine (3467 metri) (n.t.).

și cruzimii sale. Amaru era un monstru uriaș, balaur înaripat cu ghiare, acoperit de o platoșă de nepătruns. Se mișca iute, în zbor, dar și pe pămînt era la fel de cumplit, cînd se lăsa fulgerător din văzduh, ca un duh necurat, sprijinindu-se pe labele lui scurte și groase.

Era coșmarul junglei, groaza tuturor animalelor : nici o vietate nu îndrăznea să-l înfrunte. Zeu și monstru, domnea atotputernic de la începutul începuturilor. Era întruchiparea răului ; ca și el, șerpuia și se umfla, revărsîndu-se și pricinuind moartea oricărei făpturi vii. Cînd Amaru zbura, cerul se acoperea de neguri, iar cînd cobora din văzduh, pămîntul se cutremura. Șuieratul lui ascuțit sfîșia mantia grea a tăcerii.

Maita Capaj aștepta luna plină. Știa că la miezul nopții balaurul își părăsea vizuina. Trebuia să-l întîmpine la malul rîului : acolo avea să-l răpună. Inca avea să-l aștepte ascuns în hățișul din apropiere.

O pîclă ciudată se ivi în văzduh, o umbră deasă care înainta mereu, pînă ajunse să întunece luna. Era o umbră mișcătoare, care semăna groaza. Aerul fu străpuns de un strigăt prelung de spaimă. Toată pădurea se cutremură și chiar fiarele cele mai puternice își căutară scăpare prin peșteri și vizuini.

Maita Capaj ieși în cîmp deschis, cu cugetul senin. Monstrul se năpusti asupra lui, încredințat că o să-l zdrobească. Zgomotul înfricoșător pe care-l stîrni saltul lui păru că năruie jungla. Dar Inca aștepta lovitura și, dibaci, știu să se ferească. Balaurul se năpusti iar asupra lui, dar și de data aceasta viteazul izbuti să scape de furia năprasnică. Atunci, cu iuțeala fulgerului, își înfipse sabia ascuțită în pieptul monstrului. Din rană țîșni șîngele, șiroind ca un izvor ce coboară de la munte. Înfuriat, balaurul se ridică iar în văzduh, căzînd îndată ca un potop purpuriu, care înroși pămîntul și-l stropi pe Inca. Maita Capaj îl izbi de mai multe ori, cu o dibăcie de neînchipuit, pînă izbuti, cu o lovitură aducătoare de moarte, să-i spintece

pîntecele și să-și răpună astfel dușmanul. Trupul uriaș al lui Amaru se prăvăli, măruntaiele i se împrăștiară în țărînă, stîrnind groaza celor din jur care, încremeniți, priveau crîncena luptă. Fiara răpusă de moarte îl mai urmări încă pe viteaz care, dacă nu s-ar fi ferit de loviturile cozii ei lungi și puternice, n-ar mai fi scăpat cu viață.

Maita Capaj, teafăr și triumfător, dădu ultima lovitură monstrului, străpungîndu-i ochiul cu sabia. Amaru rămase nemișcat, iar din sîngele lui se făcu un rîu ce părea că se varsă în marele fluviu.

Viteazul Inca, scăldat în sîngele fiarei, își primi astfel botezul. De atunci încoace se povestește că orice faptă, oricît de necrezut ar părea, era isprava învingătorului balaurului înaripat.

SUPUNEREA

(PERU)

Chunta Wachu era un căpitan curajos și destoinic. Purtase lupte grele cu dușmanii din tribul *kolla*, iar acum slăvitul Inca îl trimisese, în fruntea unei expediții, tocmai la Pămînturile Noi.

Chunta Wachu era războinic călit, trecut prin bătălii fără număr, temut și respectat de oamenii săi, care îi arătau supunere oarbă. Atît de adîncă era credința soldaților lui, încît vechile hrisoave povestesc drept pildă următoarea întîmplare.

Chunta Wachu și oastea lui ajunseră la o tabără, în inima pădurii, și își ridicară corturile acolo, la malul rîului, ca să se poată apăra de orice atac prin surprindere din

partea înșelătorilor lor dușmani din tribul *antis*. Puseră de veghe străji, aprinseră focurile și ridicară corturile.

Căpitanul a fost nevoit să lipsească din pricina unor treburi ce trebuiau duse grabnic la bun sfîrșit. Pentru izbînda expediției, era neapărată nevoie să plece pe ascuns. De aceea apucă pe o cărare neștiută, lăsînd în fruntea soldaților o căpetenie căreia îi porunci cu strășnicie că, pentru nimic în lume, nu aveau voie să părăsească locul unde se aflau.

Porunca dată de căpitan fu ascultată cu supunere deplină. Trecură multe zile, luna se schimbă și nopțile se făcură mai lungi. Proviziile erau pe sfîrșite. Sosi și clipa cînd fură nevoiți să drămuiască o singură bucățică pentru zece guri.

Nu se știa nimic despre ascunzătoarea lui Chunta Wachu. Fusese căutat, zadarnic, cîteva leghe jur împrejur.

Oastea slăvitului căpitan lîncezea, dar nici unui soldat nu-i trecu prin minte să calce porunca primită. Toți oamenii rămaseră neclintiți la locurile lor, chiar atunci cînd moartea începu să le secere rîndurile.

Nu se mai întoarse în veci viteazul Chunta Wachu, iar soldații lui credincioși pieriră cu toții, așteptîndu-l. Îi ascultară porunca, pînă muriră.

Trista poveste mai amintește că acest cutezător căpitan a fost răpus de înfricoșătorul balaur înaripat Amaru, despre care legendele spun că, pe cînd monstrul cumplit se afla într-o peșteră, i-a prins și i-a înghițit pe toți cei care-l însoțeau pe Chunta Wachu, iar la urmă și pe curajosul căpitan.

După cum glăsuiește însă o veche hrisoavă, Chunta Wachu a izbutit să scape, pe cînd balaurul care-l făcuse ostatic dormea somn adînc. Căpitanul fugi cu toată iuțeala de care fu în stare, dar nu putu să se pună la adăpost de urmăritor. Cînd balaurul îl ajunse din urmă, se zice că s-a săvîrșit o minune : Chunta Wachu s-a prefăcut în copac. Monstrul, orbit de furie, se încolăci în jurul lui,

ca și cînd ar fi vrut să-l înăbușe cu forța sa nemaipomenită. Înconjură de mai multe ori trunchiul, dar copacul începu să crească și îi împlîntă în trup spini ascuțiți, care-i pricinuiră lui Amaru moartea.

Mîndru și semeț se înalță în pădure copacul din Chonta. Pe trunchiul lui se încolăcesc, precum șerpii, ierburi agățătoare. În mitologia incașilor, acest copac este întruchiparea supunerii oarbe, iar din lemnul lui tare se făuresc trainice lănci și ghioage de luptă.

PRINȚESA ANACHUÉ

(COLUMBIA)

Pașnica vale Iraca este un ținut mănos și însorit, adăpostit de coline cu pîrîuri care cîntă, acoperit cu porumb fraged, ce-și unduiește frunza în adierea vîntului, la asfințit.

Satul indienilor *muisca* se întinde pe dealuri și costișe, oglindindu-se în apele de cleștar ale marelui lac Tota. Nuanțele de verde înconjoară orizontul din toate părțile, iar colibele, împrăștiate ici-colo, se ivesc surîzătoare printre tufele de laur.

În valea aceasta, cu multă vreme în urmă, din porunca profetului Nemquetava, s-a ridicat un templu mîndru, în formă de cerc, apărat de un zid care îl înconjoară de trei ori. Este Templul Soarelui. Ca să-l înalțe, indienii au folosit lemn greu, de preț, adus de prin cîmpiile îndepărtate. Prințesele *muisca* au împletit rogoz și trestii, ca să-i împodobească, în chip de covoare, pardoseala și zidurile. Meșterii olari au plămădit lutul, dînd la iveală vase măiestrite și figuri ciudate. Aurarii și meșterii de podoabe traseră aurul în fire și făuriră talismane și odoare scumpe,

bătură în smaralde urnele și soclurile unde se odihneau strămoșii lor vestiți, șefii și preoții veneraţi, care îi învățaseră orînduielile drepte de viață și prevestiseră cu înțelepciune, cercetînd mersul stelelor, ce vremuri aveau să vie și care va fi viitorul seminției. Acolo își avea lăcașul trupul îmbălsămat — galben ca ceara și cu chipul dăltuit în piatră — al marelui Idacanzas, urmașul lui Bochica și conducătorul indian cel mai de seamă care a domnit vreodată în Iraca.

În ziua aceea, pregătirile fără număr începute încă din zori întețiră munca liniștită a tribului, iar nerăbdarea îi cuprinse pe toți deopotrivă. Puternicul Zuamox, căpetenia lor, aștepta sosirea altui prinț de departe, care avea să vină cu mare alai.

În sfîrșit, iată că se zărește cortegiul. Se aud sunete ascuțite de fluiere și corn. Larma se face mai puternică atunci cînd, din lecticile mîndre purtate de războinici, împodobite cu ciucuri zornăitori de aur, se iviră asprul conducător și fiica lui. Frumusețea prințesei n-are seamăn : chipul îi este oacheș iar ochii mari, negri. Pe umeri poartă o mantie purpurie, căreia indienii îi zic *liquira*, pe limba lor, iar brățările, colierele și podoabele îi fac și mai mîndre portul și trupul.

Alaiul noilor veniți se scurge încet, printre panașe și flamuri purtate de supuși credincioși. Iar Zuamox, cu brațele în cruce pe piept, măreț și neclintit, așteaptă în pragul palatului. Căpeteniile războinicilor, pe două șiruri, așteaptă și ele. În jur, toți supușii se strîng, smeriți.

Cînd cortegiul ajunse la intrarea în palat, îl primiră cu saluturi, după datină. Muzica dulce a fluierelor și răpăitul tobelor înveselește văzduhul, iar fetele *muisca* îngînă cîntece. Toți încep să închine, bînd licoarea de porumb, din ulcioare mari. Mulțimea se grămădește, uitîndu-se prin gardurile care împrejmuiesc palatul, să zărească la ospăț împărțirea bucatelor. Iar înăuntru, larma e în toi.

Mai tîrziu, se pornesc întrecerile și luptele. De pe un parapet înălțat înadins pentru această sărbătoare, Zuamox, înconjurat de căpetenii și sfetnici, dă porunca să înceapă întrecerile. Frumoasa prințesă, pe nume Anachué, e și ea de față. Indieni uriași se iau la trîntă, măsurîndu-și puterile. Peste puțin, începu încercarea cea mai de seamă : cei care luau parte la ea trebuiau să se întreacă, alergînd într-o arenă în formă de jumătate de cerc. Întrecerea aceasta e închinată lui Chaquén, zeul alergărilor.

Cînd totul fu gata, chiar înainte de a se da semnalul începerii, se ivi un nou alergător, un flăcău chipeș, înalt cît un munte. Cele mai frumoase fete îi zîmbesc, cu toate că nu știu de unde vine. Nu s-a aflat apoi despre el decît numele : Biachué.

Semnalul de pornire trebuia să fie dat de prințesa care se afla în ospeție. Și Anachué cea mîndră ridică brațele și spuse cuvîntul, după datină.

Toți prinseră a fugi. Cei mai iuți se năpustiră ca niște pui de cerb sălbatici. Dar Biachué îi întrecu pe toți și, curînd, ajunse, învingător, la capăt, în strigătele mulțimii care privea.

Anachué se împurpură la față și făcu, plină de măreție, cîțiva pași spre flăcăul uriaș. Cuprinsă de o tulburare adîncă, ce n-o mai încercase niciodată, prințesa se uită în ochii indianului cel mîndru și îi dă cu mîna ei răsplata cîștigată. Apoi așează pe umerii învingătorului o mantie ușoară. Flăcăul o privește răpit, respirînd anevoie. Iar fata neștiutoare simte un fior care-i strînge inima...

Cînd se lăsă noaptea, sunetul fluierelor se înteți, și vinul de porumb începu să scadă, sorbitură după sorbitură. În sălile palatului, căpeteniile indiene și fetele se prind de mînă, pornind să joace în ritm, în cîntecul trist ce însoțește zgomotul înfundat al tobelor.

Într-un loc mai înalt, înfășurați în mantii, stau sfetnicii, alături de frumoasa prințesă și de învingătorul întrecerii. Biachué nu-și ia ochii de la ea, sorbind-o din

privire, iar fata îi zîmbește. Amîndoi beau din aceeași cupă de lut vinul ametitor. Apoi se prind și ei în joc, îngînînd cîntece, cînd triste, cînd vesele.

Într-un ungher, mai mulți indieni bătrîni deapănă povestea vitezelor fapte de arme de odinioară. Bătrînii sînt învăluiți în niște plase, care simbolizează trecerea către țara morților, în plute cu pînze de păianjen ce alunecă pe marele rîu de sub pămînt. La petreceri, bătrînii poartă aceste plase spre a-l cinsti pe Chibrafruime, zeul războiului. Așa grăiește datina strămoșească a indienilor *muisca*.

În noaptea aceea, Biachué și Anachué și-au dezvăluit unul altuia cît de mult se iubesc. El o strînge duios în brațe și o sărută, iar luna de pe cer le este martor.

Dar deodată, pe chipul fetei se așterne groaza ; palidă, ea începe a-i povesti cum, după crudul obicei al seminției sale, ea a fost aleasă să fie mireasa astrului Zuhé, zeul căldurii și luminii. Anachué trebuie să fie jertfită în zori, chiar în mijlocul apelor lacului Tota.

Îngrozit, Biachué pălește și el. Împietrit de durere, nu-și dădu seama că prințesa s-a desprins din brațele lui și, plîngînd amarnic, s-a pierdut pe coridoarele palatului, către odaia ei.

Cînd se văzu singur, îndrăgostitul ieși iute din palat. Pe drum își mușcă buzele pînă la sînge, blestemînd. Stătu treaz toată noaptea, scrutînd umbrele, cu ochii împăienjeniți de lacrimi.

Iar cînd se ivi aurora, avea gata chibzuit un plan cutezător, cum nu s-a mai pomenit.

E ziuă. Vrăbiile zburătăcesc prin frunzișul des al lanurilor de porumb. Strivind ierburile, un războinic își croiește drum, cu pas apăsat, către marele lac. E Biachué, care pășește ca în vis. Pe umăr poartă tolba plină de săgeți aducătoare de moarte. Merge la luntrea lui, pe care a pitit-o între trestii. Ajuns lîngă ea, își mai

cercetează o dată arcul, încordîndu-l, apoi se tupilează și așteaptă.

Încetul cu încetul, ceața se destramă și se ivește creasta lucitoare a valurilor, scînteind în soare. În depărtare, pe oglinda luminoasă a lacului, se zăresc o mulțime de luntri care, pe măsură ce înaintează, se deslușesc tot mai bine. Vîșlașii lor dibaci însoțesc o luntre bogată. Cu toții sînt războinici și poartă arcuri, săgeți și panașe. La bătaia cadențată a vîslelor în apă, se stîrnesc gingașe steluțe de spumă.

În luntrea regească, palidă și frumoasă, stă prințesa Anachué. La semnalul marelui conducător din Iraca, începe ritualul. Slujitorii aprind mirodenii de smirnă și rășină în vase și cupe de aur. Așa cerea datina indienilor ca, în vremea culesului roadelor, să se aducă prinos lui Sie, zeița apei, și zeului Zuhé, astrul care răspîndește căldura și lumina.

Sub o ploaie ca o pulbere de aur, căpeteniile încep să arunce în apă nestemate, dăruindu-le astfel zeiței și duhurilor prevestitoare, spre a le îmbuna.

Se apropie ceasul jertfei. Totul e gata pregătit. Marele preot indian trebuie să implînte pumnalul în pieptul feciorelnic al prințesei Anachué, pentru ca Zuhé să soarbă sîngele miresei alese. Fetei i se smulg veșmintele și îi sînt legate strîns brațele, într-o tăcere de nepătruns.

Deodată, cineva scoate un strigăt de alarmă. În apropiere, o luntre spintecă apa, cu iuțeala fulgerului, îndreptîndu-se către locul unde se săvîrșește jertfa. Vîslașul dibaci se năpustește deznădăjduit înainte. Dar războinicii își întind grabnic arcurile, abătînd asupra-i o ploaie de săgeți, care țîșnesc în cerc. Biachué izbutește însă să înainteze șerpuind, călăuzindu-se cu vîsla, în dreapta și în stînga, stăpînit de o înverșunare oarbă. Iar luntrea se avîntă, împinsă de o putere neomenească. Viteazul se ridică în picioare, cu îndîrjire, înfruntînd săgețile. La rîndul lui își încordează arcul, slobozind fără încetare

moarte neîndoielnică. Văzduhul e sfîşiat de săgeţi. Unul după altul; vîslaşii războinici sînt răpuşi de furia dezlănţuită fără milă.

Biachué îşi croieşte drum, ferindu-se cu o îndemînare de necrezut de săgeţile duşmane. Răniţii slobod strigăte jalnice, înfiorătoare, şi o groază blestemată pune stăpînire pe toţi. Uluiţi, cei rămaşi în viaţă încep să fugă mişeleşte.

Biachué a ieşit biruitor. Iată-l lîngă aleasa lui ; grabnic, îi taie legăturile, eliberînd-o. Dar chiar în clipa aceea, o săgeată i se înfige adînc în trup. Ochii viteazului se tulbură, cătînd către chipul prinţesei. Iar cînd fata se străduie să-i smulgă săgeata ucigătoare, el o strînge la pieptu-i însîngerat, înlănţuind-o strîns, în agonie. Şi, într-o îmbrăţişare fără sfîrşit, tremurînd, pier amîndoi în undele de cleştar ale lacului.

În urma lor, o pată trandafirie însîngerează apa, legănîndu-se parcă sub sărutarea zeului Zuhé.

LEGENDA PRINŢESEI INDIENE ŞI A CĂPITANULUI SPANIOL

(COLUMBIA)

După ce cuceritorii spanioli i-au învins pe indienii *chibcha*, s-au îndreptat spre apus. Triburile indiene *pijaos, panches, natagaimas* şi *coyaimas* nu s-au plecat însă, nici cu preţul vieţii.

La tropice, natura e caldă şi ameţitoare. Aici cresc sălbatice animale necunoscute şi flori de toate culorile. Se aude foşnet de cocotieri şi bambuşi şi susur de izvoare. În pădurile de arbori tropicali, păsări cu pene în felurite nuanţe scot triluri ascuţite, ciudate. Cînd se lasă

noaptea, din jungla întortocheată par a se desprinde chipuri de basm, iar văzduhul se umple de licurici și de un murmur tainic. Iar în zori, pare că se deșteaptă întreaga fire, și totul crește zvîcnind, copleșitor și sălbatic.

Copitele cailor și săbiile spaniolilor taie poteci prin hățișuri, pe pămîntul încins. La trecerea lor, pietrele scapără, iar cerbii, jaguarii și bîtlanii fug speriați, sub soarele învăluit în neguri.

Cuceritorii se apropie de o cetate indiană. De după ramurile înfrunzite și lianele agățătoare, pîndarii zoriți vestesc primejdia.

În față se întinde valea Mariquita. Rîul Guali susură zglobiu, purtînd o luntre ce înaintează încet, încetișor. În depărtare, se zăresc turnurile și palisadele cetății.

Cînd războinicii și caii lor trec vadul rîului, din pădurea deasă de pe malul celălalt țîșnește o perdea de săgeți otrăvite, sfîșiind văzduhul și liniștea din jur. Gemetele celor răniți se împletesc cu nechezatul cailor. Cu furie neostoită și tot mai înverșunată, pintenii se afundă în pîntecele cailor. Șopotul apei lasă în urmă-i dîre purpurii. Abia tîrziu, în sunet de trompete și pocnet de flinte dușmane, indienii se dădură înapoi, cuprinși de spaimă. Totuși, cînd cuceritorii albi luară cu asalt palisadele, săgeți fără greș le nimiciră avîntul.

Casele au fost însă invadate. Către apusul soarelui, după o bătălie sîngeroasă, indienii fugiră, lăsîndu-i în urmă pe cei morți.

Se ivesc zorile. Spaniolii bagă de seamă că totul în jur poartă semnele unei sărbători ținute de curînd. Bolțile și pridvoarele mai sînt încă împodobite cu ghirlande de flori, liane și arcuri. Pretutindeni, vase de lut sparte și pocaluri măiestrit lucrate sînt mărturie a prinosului

barbar adus zeiței vinului, Huitaca. Mai multe plăci de aur, talismane și podoabe bătute în nestemate, aninate de crenelurile dantelate ale zidului, fac să se desluşească sălaşul căpeteniei nesupuse. Înăuntru, invadatorii găsiră coroane împletite din fire de agavă și bucsău, perdele din trestii și liane, după care străluceau veşmintele scumpe, cu pene semețe. Iar prin unghere zăceau ulcioare pline cu vin de palmier ori de ananas. În fundul încăperii, pe un piedestal plămădit din lut și bambus, erau aşezate felurite daruri și giuvaere, învăluite în miresme proaspete de flori.

Aflară din gura ostaticilor, cu ajutorul tălmacilor, că de curînd fusese acolo o mare sărbătoare, nunta prințesei Luchima. Mireasa avea doar şaptesprezece ani, și era cea mai frumoasă din toate fetele indiene. În fața căpeteniilor tribului, după datina străbună, fata marelui șef și-a dăruit inima alesului ei.

Se scurseră mai multe zile. Spaniolii și indienii începură să se înțeleagă. Dar, din clipa în care cuceritorii îl omorîră pe marele șef, soțul prințesei Luchima prinse a strînge războinicii de prin împrejurimi, pregătindu-se de luptă.

Se întîmplă că un tînăr căpitan spaniol se îndrăgosti cu patimă de Luchima cea mîndră. Nu era ceas în care să n-o copleşească, oferindu-i daruri și podoabe pe care ea le respingea neîncetat, cu mînie și silă. Într-o zi, căpitanul urzi un plan drăcesc.

Se lăsa noaptea. Luna, ca un disc de argint, se ridică pe cer.

Cățărîndu-se pe zidul palatului, tînărul spaniol pătrunse în odaia unde prințesa dormea nemișcată. Scîrțîitul unei balamale de lemn vechi o făcu să sară din pat. Atunci deslușì, îngrozită, în pragul ușii larg deschise, trupul înalt al străinului. Bîjbîind, orbit de patimă, el se apropie de

frumoasa indiană. Dar deodată, un zgomot ciudat îl făcu să se oprească. În lumina rezelor de lună se ivi chipul unui indian voinic și oacheș. Soțul credincios al prințesei și spaniolul se înfruntară față în față. Căpitanul trase iute spada din teacă și se năpusti îndîrjit. Dar Luchima țîșni ca o pisică să-și apere iubitul. Într-o clipă, sabia se înfipse adînc în carnea palidă, fierbinte, a tinerei, care lăsă să-i scape de pe buze un geamăt sfîșietor, prelung. Apoi, corpul prințesei căzu fără viață pe pardoseala luminată a odăii.

Așa muri Luchima cea iubitoare, apărîndu-și alesul inimii și stingîndu-se sub privirile lui.

Indianul se năpusti sălbatic spre străin și, cu brațele lui de uriaș, îi frînse grumazul. Se auzi scrîșnetul oaselor rupte, apoi zăngănitul armelor căzînd la pămînt. Spaniolul rămase întins, fără viață.

Chiar în noaptea aceea, tînărul indian își luă în brațe soția și, strîngîndu-o cu putere la pieptul lui gol, se afundă suspinînd în pădure, pierzîndu-se într-o perdea de licurici.

Luna își urmă mersul lin, revărsînd peste pămînt raze argintii...

DARENA

(PANAMA)

Unul din cele mai frumoase rîuri din provincia Herrera este Señales, care curge pe lespezi uriașe, mugind, în șuvoaie cristaline ori făcînd ochiuri adînci.

În pietrele acestea, pe care trecerea timpului pare că n-a lăsat nici o urmă, dăinuie niște forme, cioplite poate în ceasuri mai fericite de vitejii indieni *guayami*, care s-au împotrivit cu prețul vieții trecerii cuceritorilor spanioli.

Una din acele forme seamănă cu un pieptene, ai cărui dinți ascuțiți parcă au scrijelat stînca aspră, lăsîndu-și acolo urma, pe vecie. Alte forme, ca de pildă cea care seamănă cu o chitară, se găsesc în jurul stîncii numite jilțul lui Paris [1]; piatra are o adîncitură, întocmai ca un jilț cu spetează și brațe, desăvîrșit cioplite. Acolo, povestește legenda, se așeza faimosul *teba* [2] ca să se odihnească, să-și făurească planuri de luptă cu dușmanii vecini și, mai apoi, să hotărască apărarea meleagurilor natale, peste care năvăliseră spaniolii [3].

În cîmpiile mîndre și mănoase din provincia Ocú își avea slăvitul Paris un loc nespus de frumos unde mergea să se odihnească, așezat chiar la malul rîului Señales. Acolo, fiica lui, mîndra Darena, floarea de neprețuit din munții panamezi, afla și răcoare ca să-și învioreze trupul tînăr, și tihnă pentru mintea ei ageră și visătoare.

De cîte ori după-amiaza, cînd soarele părea că prefăce zarea într-o mare de aur, tînăra indiană își lăsa în voie gîndurile, să hoinărească prin văzduhul nesfîrșit, înecat de frumusețe și strălucire!

Fata își avea un colțișor pe care îl îndrăgea cel mai mult: stînca ce ieșea din apă în mijlocul unui lac atît de adînc, încît apa lui părea neagră; nimeni n-a izbutit să afle vreodată cît de adînc era cu adevărat. De acolo, ca se arunca în apă, în ceasurile de zăpușeală, și tot acolo obișnuia să stea ore în șir, cufundată în vise fermecătoare de fată tînără.

Prințesa nu iubea încă pe nimeni. Cu sufletul senin, își petrecea tinerețea, strălucind de frumusețe, pe pămînturile tatălui ei. Dar erau mulți cei care se luptau să-i

[1] Numele unui șef de trib *guayami* (n.t.).

[2] Denumire dată unor șefi de trib indieni (n.t.).

[3] Nota Luisei Aguilera Patiño, cea care a cules această legendă inclusă în volumul *Leyendas panameñas*, Panamá 1952 (n.t.).

cucerească dragostea. În nenumărate rînduri, sosiră la Paris solii din partea unor șefi de trib care voiau să i-o ceară pe Darena de soție. Ea însă îi respinse pe toți, iar înțeleptul *teba*, care se vedea în fiica lui pe sine însuși, nu voia s-o silească. Viața era pentru prințesă ca un palat fermecat plin cu tot felul de lucruri minunate.

Așa treceau lunile, fără ca vreun necaz ori neliniște să tulbure viața frumoasei Darena și a tribului ei.

Dar într-o zi, pe meleagurile lui Paris răsunară trîmbițe de război. Oameni necunoscuți, stăpîni pe tunet, căutau înnebuniți aurul ce zăcea în pămînturile acelea.

Un căpitan cu o sută treizeci de soldați năvăliră peste așezările indienilor, aducînd cu ei prăpăd și moarte. Pentru supușii lui Paris și pentru Darena, zilele fericite rămaseră departe. Ochii prințesei, odinioară surîzători și încrezători, sînt scăldați în lacrimi. Știe acum ce înseamnă năvala pustiitoare, iscată pe neașteptate, necazurile și neliniștea.

Pînă la urmă însă, veniră iar zilele bune. Paris și oamenii lui își refăcură forțele. Norocul întoarse spatele aventurierilor și îi zîmbi lui Paris, ai cărui războinici, sub conducerea lui, supuseră la încercări grele pe cutezătorii soldați ai Castiliei.

În tumultul goanei, un soldat spaniol se rătăci. Tot căutînd drumul, ajunse la marginea rîului, unde se întindeau pămînturile lui Paris... Deși nu știa unde se afla, nu se temea de nimic, căci era plin de cutezanță. Cum soarele arzător îl înăbușa, își lepădă armele, coiful și zalele și se așeză sub un copac, să se odihnească la răcoare. Se credea singur. Deodată, scrutînd cu privirea jurîmprejur, văzu printre frunze ceva care-l înmărmuri. Așezată pe o piatră, o fată de o frumusețe răpitoare își trecea lin prin pletele negre ca pana corbului un pieptene de aur.

Soldatul crezu că are vedenii din pricina minții sale înfierbîntate. Se frecă la ochi și se uită iar. Nu, nu era o vedenie ! Darena, căci ea era, își piepteăna mai departe părul, fără să știe că ochi străini o priveau pe furiș.

Spaniolul se uita la ea cu nesaț, fermecat parcă. Ce-i vrăjise oare ? Frumusețea neasemuită a tinerei indiene, sau pieptenele din mîna ei care sclipea, împrăștiind raze de aur ?

Darena, care se pieptăna oglindindu-și chipul în apă, ridică ochii, atrasă poate de privirea nemișcată a spaniolului. Cînd ochii lor se întîlniră, fata scoase un strigăt ușor. Într-o clipă, sări în picioare, dezvăluind privirii tînărului farmecul trupului ei mîndru și fraged. Crezu la început că era o fiară coborîtă de la munte și vru să fugă, dar privind mai bine își dădu seama că nu erau ochii unui jaguar, ci ai unui om alb, cu părul de aceeași culoare ca pieptenele din mîna ei. Spaima i se șterse de pe chip și se uită cu luare aminte la el, iar soldatul făcu la fel.

Inima prințesei bătea să-i spargă pieptul, dar nu de frică, deși știa bine că vrăjmașii erau oameni răi, și cel care o privea era unul din ei. Soldatul acesta era chipeș, în ciuda ostenelii ce i se așternuse pe chip și a hainelor sale zdrențuite și murdare. Cît de deosebit era de flăcăii tribului !

Văzînd că fata nu fugi, el se ridică și încet-încet se apropie de malul rîului. Începu să-i vorbească și Darena îi grăi și ea. Nu izbutiră să se înțeleagă și izbucniră amîndoi în rîs.

Darena îl întrebă, prin semne, cine era și ce i se întîmplase. El îi răspunse în același fel că era soldat și că se rătăcise, că nu știa drumul care să-l ducă la ai lui. Ea îi făgădui să-l ajute. Văzînd însă cu cîtă luare aminte o privea el, îl întrebă ce voia de la ea de se uita astfel.

Pe cînd spunea aceste vorbe, pe buzele ei se înfiripă un zîmbet fermecător. Oare ce gînduri, ce vise, ce nădejdi

ascunse îi treceau prin căpşor, cînd îi pusese întrebarea ? Aşteptă nerăbdătoare.

Dar răspunsul spaniolului îi adumbri chipul mîndru, ce părea că împrăştie o lumină blîndă. Tînărul îi spuse că pieptenele din mîna ei îl fermecase şi că îl dorea cu ardoare.

Darena crezu că s-a înşelat, şi-l întrebă iar. De data aceasta, nu mai putea fi vorba de nici o îndoială : străinul arătă limpede că ceea ce-l atrăgea era doar pieptenele de aur, nimic altceva.

Copleşită de durere şi, în acelaşi timp, plină de revoltă, fata îşi strînse buzele într-un gest dispreţuitor. Îl privi pe soldat cu trufie şi aruncă furioasă podoaba de preţ, izbind-o de stînca aspră.

Pieptănul scrijelă piatra, lăsînd întipărită urma dinţilor. Se rostogoli apoi în apă, sub ochii uimiţi ai străinului. Darena se aruncă şi ea, pierzîndu-se într-o clipă în adîncuri. Pieri astfel pentru totdeauna din ochii celui care a preţuit mai mult o bucată de aur decît frumuseţea ei.

În minunatele nopţi răcoroase de vară, cam pe la ceasul al doisprezecelea, cînd luna împrăştie o lumină limpede în cer şi pe pămînt, ţăranii din partea locului văd cum se iveşte, la malul rîului Señales, o fată negrăit de frumoasă, care îşi piaptănă pletele ei lungi şi bogate, de un negru strălucitor, cu un pieptene de aur.

VITEAZUL SAQUEZAZIPA

(COLUMBIA)

Saquezazipa sau Sagipa, urmaşul lui Tisquesusa, a fost ultima căpetenie a indienilor *muisca*. Neînfricat şi dîrz, el a fost ucis în chinuri de cuceritorii cei cruzi.

Datina îl învățase că Chiminigagua, zeul atotputernic, cel fără trup, a fost creatorul miracolului luminii, că zeul Bachué a ieșit odată, împreună cu fiul lui, din adîncurile lacului sfînt Iguaque și a populat lumea. Că Bochica, aidoma lui Manco Capac și Mama Ocllo din legendele incașilor, i-a învățat pe oameni ce înseamnă binele și le-a arătat cum se lucrează pămîntul și cum se țes veșmintele. Că Chibchacum a fost un Atlas de pe meleagurile acelea. Că Nemcatacoa a fost zeul petrecerilor și al beției, Chaquén, al alergărilor, iar Chibrafruime, al războiului. A mai aflat de asemenea că soarele se numea Zuhé, luna, Chía ori Huitaca, iar curcubeul, Cuchavira.

Sagipa a iubit libertatea neamului său și a păstrat datinile, închinîndu-se la templul zeilor strămoșești. În chip de tămîie a ars mirodenii, în nopțile cu lună plină și la ivirea zorilor, în locurile sfinte.

Soarta nedreaptă însă a făcut ca străinii să-l socotească necinstit și să-l condamne la moarte.

Saquezazipa era îndreptățit să domnească, după toate legile ce călăuzeau seminția lui.

În vremea aceea, *don* Gonzalo Jiménez de Quesada [1] se întoarse de la locul pe care l-a botezat „valea plîngerii" și află unde-și avea ascunzătoarea Tisquesusa. Înconjurat de războinici, se duse grabnic la Facatativá, unde se odihnea conducătorul indian. Cronicile spun că Tisquesusa a fost ucis din greșeală, dar e neîndoios că spaniolii care i-au fost călăi și-au împărțit între ei prada bogată. Astfel

[1] Cunoscut conchistador (1495—1579), care în 1536 a descoperit Columbia, numită la început Nuevo Reino de Granada, și a întemeiat orașul Santa Fe de Bogotá, actuala capitală a țării (Bogotá) (n.t.).

ajunse puterea în mîna urmașului lui Tisquesusa, Saquezazipa, care era îndreptățit să domnească, întrucît era de obîrșie împărătească.

Ca mare conducător în Bacatá, Sagipa îi strînse pe toți șefii și sfetnicii. Trebuiau păstrate cu orice preț libertatea pămîntului strămoșesc și datinile străvechi, neschimbate. Tînărul conducător jură în fața zeilor prevestitori să răzbune sîngele înaintașului său. Luptă cu îndîrjire nestrămutată împotriva invadatorilor albi. În luptele fără sfîrșit pieriră mulți indieni, dar nimic nu stăvili avîntul cutezător al marelui Sagipa. Curajul războinicilor lui crescu, în pofida vîltorii surde stîrnită de flinte. Cronicarii povestesc cum ajunseră indienii să se avînte zilnic, mereu mai mulți, mînați de deznădejde, căutîndu-și moartea în mîinile vrăjmașilor și cum fiecare pierea fericit, socotind că, jertfindu-se, își răzbună regele ucis. Ei au putut înțelege cu adevărat că, pentru credință, merita să mori.

Asaltul era neîndurător, iar foamea îi pîndea pe spanioli. Din această pricină Quesada se văzu nevoit să-și mute tabăra în satul Bosa. Trimise apoi la Bacatá o solie, cu gînduri de pace și bună înțelegere. Căpetenia indienilor răspunse la chemarea lui și se îndreptă spre Bosa, urmat de o mulțime de supuși credincioși, care duceau în lectici daruri scumpe, podoabe din aur și smaralde, borangicuri străvezii. Cînd sosi marele șef, *don* Gonzalo îl întîmpină zîmbind. Spre a nu fi mai prejos, se împodobise și el cu zalele și armele cele mai strălucitoare. Își dădură binețe, apoi, cu ajutorul tălmacilor, cuceritorii îl amăgiră cu făgăduieli mincinoase de pace. Regele indian le dădu crezare. De atunci înainte, spaniolii nu aveau să mai sufere de foame și de frig ; ba, mai mult, lăcomia lor părea că se

domolise cu nenumăratele daruri bogate. Şi astfel, printre indieni se născu iar nădejdea.

Vreme de mai multe zile, oraşul Bacatá fu jefuit şi prădat de oamenii veniţi de la apus, din seminţia indienilor *panches* care, ajungînd în culmea nerușinării, începură să fure şi femei. Saquezazipa hotărî grabnic să pornească lupta împotriva acestor vrăjmaşi temuţi. Avea însă nevoie de sprijinul albilor, care să dovediseră de nebiruit, cu platoşele şi coifurile lor, călare pe acei „monştri iuţi cu patru copite“ [1]. Căci atunci cînd puneau ei mîna pe flinte, împrăştiau în jur fulgerele morţii. Quesada, cu războinicii lui aleşi, în fruntea a douăzeci de mii de indieni *muisca,* se aruncă în luptă şi, după sforţări cumplite şi retrageri fără număr, izbuti în cele din urmă să-i învingă pe cei din neamul *panches,* niciodată îmblînziţi.

Don Gonzalo îşi ţinu la început făgăduielile de ajutor, dar în barba lui neagră şi deasă crescu lăcomia, cu o putere ascunsă, nepotolită. La urechile lui ajunse zvonul mincinos cum că Saquezazipa ar fi furat comoara lui Ţisquesusa, pe care ar fi ascuns-o tainic. Atunci spaniolul urzi o faptă nelegiuită. Dădu el însuşi poruncă să fie întemniţat Sagipa. Uluiţi şi înfricoşaţi, sfetnicii şi căpeteniile îl părăsiră mişelește pe marele şef, iar căpitanul Gonzalo García Zorro îl tîrî în lanţuri afară din palatul din Bacatá. Adus în faţa lui Quesada, lui Saquezazipa nu-i tremură vocea şi nici nu i se strînse inima de spaimă. Plin de măreţie, neînfricat şi mîndru, respinse vina ce i se aducea.

Cînd îl supuseră la cazne, gemu de durere şi furie. Ceru un răgaz de patruzeci de zile. N-avea cum să strîngă bogăţiile împrăştiate, prădate de spanioli, dar în ultima

[1] Astfel spun cronicile că numeau indienii caii spaniolilor, animale care lor le erau necunoscute (n.t.).

clipă își umplu temnița de comori mai de preț decît aurul și nestematele. Vreme de patruzeci de zile și de nopți veni la el fata pe care o îndrăgea. Ea îi sărută rănile pe care focul i le așternuse pe trup ca niște flori, în caznele cumplite, și mîngîie duios capul cu plete negre al viteazului conducător. Cînd se împlini sorocul, Saquezazipa tăcu. Îl judecară și-l supuseră iar la cazne. Viteazul Sagipa nu scoase un strigăt cînd, încet-încet, îi sfărîmară țeasta în clești, nici cînd fiarele înroșite îi arseră trupul. Carnea lui se prefăcu în rug.

Saquezazipa îndură eroic cumplitele cazne. De pe buzele lui nu scăpă nici un geamăt. Pe tăcute i se scurse viața și împărăția i se nărui. Nu scoase nici o vorbă. Nici măcar un suspin. Cînd credincioasa și înflăcărata lui iubită vru să se plece pentru ultima oară peste trupul chinuit, spaniolii o împiedicară cu lovituri de picior. Și, pe cînd suspinele fetei se întețeau, pe pămîntul rece al temniței Saquezazipa își dădu sufletul

De atunci, indienii *muisca* n-au mai ținut piept cuceritorilor, și tristețea lor s-a adîncit. Tot de atunci, lui Gonzalo Jiménez de Quesada i-a rămas ascunsă în suflet o remușcare cumplită, de care n-a mai putut scăpa, căci i-a însoțit pretutindeni pașii lui de cuceritor nemilos.

Stăpînirea spaniolă a sfîșiat cu gheare de fier însuși sufletul neamului indienilor. Și peste tristețea lor fluturară pe meleagurile sălbatice din Anzi flamurile regești ale Castiliei și Aragonului [1]...

[1] Castilia și Aragon au fost cele două mari regate feudale din Peninsula Iberică ce s-au unit prin căsătoria „Regilor Catolici", Isabel de Castilia și Fernando de Aragon (1474), punîndu-se astfel bazele statului unitar național spaniol (n.t.)

GOANA CĂUTĂTORILOR DE AUR

(COLUMBIA)

Înălțate pe culmile Anzilor, flutură stindardele Castiliei și Leonului. Pe întreg cuprinsul țării nu se mai aude zgomotul flintelor, înăbușind împotrivirea băștinașilor. Vechii idoli au fost nimiciți. S-a dat foc templelor. Aurul și smaraldele au fost jefuite. Marii conducători indieni au fost uciși. Și pe pămîntul natal zeii băștinași s-au amestecat cu însemnele spaniolilor, cu flinte și panașe. Chiar și atotputernicul zeu al rugăciunii și luminii, Chiminigagua, cel fără trup, a pierit și el. S-a statornicit o nouă credință și s-au ridicat alte temple. De atunci încolo nu s-au mai închinat zeiței Chía, în nopțile cu lună plină. Nu s-au mai socotit sfinte apele lagunelor. De învățăturile profeților Bochica și Nemqueteba nu mai amintesc decît obiceiul legat de lucrul pămîntului și de meșteșugul țeserii postavului, lăsate de ei indienilor. Și Bachué, Eva indienilor *muisca,* a rămas ca o poveste de demult. Cei veniți de dincolo de mare „călare pe monștri cu patru copite" au adus cu ei altă limbă, alte datini, altă credință.

Ne aflăm în zorii colonizării. Supuși, indienii sînt nevoiți să plătească bir. Se săvîrșește împărțirea și exploatarea pămînturilor. În adîncul pămîntului, în galeriile întunecoase ale minelor, truda cumplită nimicește multe vieți. Asuprirea e parcă tot mai puternică. Anevoioasă este viața celor oprimați. În Spania, ca și în Lumea Nouă, comorile regilor și șefilor de trib indieni sînt rîvnite cu patimă. Împreună cu guvernatori de provincii, primari, judecători, magistrați și aprozi sosesc și aventurieri și pirați. Pretutindeni se caută aur, și din generație în generație prinde viață legenda fabulosului ținut El Dorado.

În anul 1549, cuceritorii spanioli Pedro de Ursúa şi Ortún Velásquez întemeiară oraşul Pamplona [1]. Primul şi-a făcut o tristă faimă cînd a pus temelia tîrgului numit Tudela : după ce i-a poftit pe şefii indieni, ademenindu-i cu făgăduieli deşarte de pace şi cu linguşiri, i-a ucis mişeleşte. Astfel, ţinutul locuit de tribul *muzos* se îmbibă cu sîngele indienilor şi al conducătorilor lor. Spaniolii săvîrşiră fapta cumplită fără să şovăie, ca nişte trădători. Dar indienii *muzos,* răzbunători şi vicleni, pustiiră oraşele din regiunea Ursúa. Numele lor a dăinuit veacuri în şir.

Cînd întemeietorul porni să cucerească pămîntul indienilor *omaguas* lîngă fluviul Amazonas, îşi găsi şi el sfîrşitul : pieri răpus de mîna a doi ticăloşi : Fernando de Guzmán şi Lope de Aguirre.

În vremea asta,. oraşul Pamplona înflorea. Minele sale de aur stîrneau curiozitatea şi lăcomia cavalerilor din Spania. Iar faima aurului se răspîndi din om în om...

Iată că, într-una din zile, un bărbat şi o femeie urcau anevoie coasta, pe o potecă întortocheată şi povîrnită. În sfîrşit, ajunseră în vîrful muntelui numit Culmea de gheaţă, de unde izbutiră să desluşească în zare faimosul oraş Pamplona, de curînd întemeiat. Acolo era ţinta lor. Vîntul puternic flutura pletele drumeţilor. Curînd însă, pe femeie n-o mai ţinură puterile. Făcură popas şi, către asfinţit, cînd licuricii împrăştiară scîntei pe cărare, îşi văzură mai departe de drum. Se scurseră mai multe săptămîni de cînd plecaseră din oraşul Santa Fe de Bacatá. O porniseră să facă avere şi se îndreptară, cu toate forţele şi speranţele, către Pamplona, vestită pentru

[1] În toată toponimia din America Hispanică, se întîlnesc frecvent oraşe, localităţi, forme de relief etc. numite întocmai ca şi cele din Peninsula Iberică. Pamplona, bunăoară, oraş din nordul Spaniei, este şi numele unui oraş din Columbia (n.t.).

minele ei de aur. Cînd ajunseră, într-un tîrziu, femeia şopti la urechea bărbatului :

— Pedro, aici, în Pamplona, va vedea lumina zilei primul nostru născut !

Catalina, căci aşa se numea femeia, era zdrobită, sărmana, de oboseala care-i întuneca frumuseţea neasemuită a chipului.

În zori, se auziră zgomote neobişnuite şi nechezat de cai, ce se amestecau neîncetat cu lătratul cîinilor de vînătoare. Trecea alaiul numeros al renumitului *don* Ortún Velásquez de Velasco. Îl însoţeau servitori sprinteni şi dibaci. Pedro se alătură şi el alaiului de spanioli şi indieni, îmbrăcat cu surtucul lui ponosit. Mintea lui era stăpînită de un singur gînd : metalul auriu, şi îşi dăduse seama că spaniolii şi slujitorii lor se îndreptau către minele care ascund comori nemaivăzute.

Cînd ceata de călăreţi urcă muntele, un cerb le tăie calea ca o săgeată, şi se pierdu în hăţiş. Fură sloboziţi grabnic cîinii, iar călăreţii se luară după urmele vînatului, mai întîi prin trecătoare, apoi pe cărări. În răstimp de cîteva ceasuri, vînară trei animale mîndre. Cîinii se agitau în jurul lor, mirosind cu boturile însîngerate picioarele îndoite ale cerbilor ageri. Mai apoi, întinseră un prînz îmbelşugat, în jurul focului. Vinul se făcea iute nevăzut în gîtlejurile însetate ale vînătorilor. Se povestiră pe îndelete tot felul de isprăvi şi de fapte îndrăzneţe.

Cu gîndul la Catalina, Pedro încercă să ascundă, cu mare grijă, o bucată de carne. Se auzi atunci ca tunetul vocea răsunătoare a lui Ortún Velásquez :

— Ia vino încoace ! Tu, cel cu încălţările rupte şi cu pălăria turtită ! La ce ai venit ? De ce te ţii după noi ?

Tremurînd, Pedro răspunse speriat :

— Nu vă fie cu supărare, înălţimea-voastră ! Mi-e foame şi am venit cu nevasta pe meleagurile acestea în

căutare de aur, căci în Santa Fe se zice că pe aici e din belşug. Rogu-vă, Înălţimea-voastră, arătaţi-mi şi mie locul unde pot găsi aur !

Ultimele vorbe ale lui Pedro stîrniră hohotul de rîs al tuturor. Ortún Velásquez porunci însă să se facă liniște şi grăi aşa :

— Vezi, străine, stînca ceea mare, pe colina golaşă de colo ?

— O văd, domnule !

— Du-te fără zăbavă la ea şi scormonește în locul acela, că ai să dai de aur, cît îţi poftește inima !

Privirea lui Ortún Velásquez era grea de batjocură. Tuşi puţin şi-şi sfîrşi vorbele viclene.

Pedro se îndreptă senin, cu desagile goale, şi mulţumi cerului şi străbunilor că i-au arătat drumul mult rîvnit. Iar cînd îi ajunse la urechi rîsul batjocoritor, socoti că ţinta nu era el ; într-atît era de neştiutor şi de plin de încredere.

Ajunse la locul arătat şi, pe cînd smulgea pietrele şi rădăcinile, se gîndea la Catalina. Săpă cît îl ţinură puterile, rupse buruienile din jur şi dădu de aur. Îşi umplu desagii, mulţumit. Cînd socoti că e ajuns ca să-şi ţină familia, se pregăti de întoarcere. Îşi sfîrşi treaba, asudînd de trudă şi de tulburare. Apoi îmbrăţişă desagii plini vîrf şi făcu drumul înapoi.

Zărindu-l, Ortún Velásquez se miră şi zise :

— Ce şi-o fi îndesat în desagi prostul ăla, de parcă vine cocoşat sub povara lor ?

Iar Pedro, cum ajunse aproape, îi spuse :

— Să vă răsplătească cel de sus, preacinstiţi domni, pentru pomana ce v-aţi făcut-o cu mine ! Cu aurul pe care l-am găsit o să pot ieşi la liman !

Ortún Velásquez porunci atunci grabnic :

— Arată-ne ce fel de metal ai găsit, să vedem de ni-e mare meritul că te-am trimis acolo !

Şi, cînd văzură toţi cu ce erau ticsiţi desagii, rămaseră împietriţi de uimire. Descoperirea aceea miraculoasă atrase după sîne un adevărat delir. O porniră în goană cu toţii, într-un cîrd nebunesc, spre colina cea bogată.

Iar cronicarii spun că vestea ajunse pînă la Santa Fe ; se ţinură lanţ atîtea sărbători şi petreceri nemaipomenite, încît oraşul fu poreclit multă vreme „Pamplonilla cea nebună".

LEGENDA FLORII AURITE

(VENEZUELA)

Într-o bună zi, peştii, coralii, racii şi bureţii de mare se hotărîră să meargă să vadă unde se sfîrşeşte cerul şi să privească de aproape stelele.

— Măicuţă Mare, ziseră într-un glas, tare-i bine să plutim mereu pe cîmpiile tale de apă. Acum însă vrem să ajungem pînă la cer s-atingem stelele.

Marea îşi încreţi fruntea, adică îşi undui valurile, şi răspunse între două mugete de făcu să răsune toate ţărmurile de pe pămînt.

— Nemaipomenit gînd ! Dar în mine să nu vă puneţi nădejdea !

— Vai, măicuţă Mare, cum o să izbutim să ajungem noi, dacă nu ne duci tu ?

— Vă priveşte cum ! Eu sînt bătrînă şi nu mă ispiteşte cerul, că doar îl privesc de-o veşnicie, nici stelele ori soarele, căci lumina şi căldura lor mă ostenesc.

— Măicuță Mare, fii milostivă și ajută-ne ! Se zice că curcubeul...

— Potoliți-vă, copii ! le spuse ea peștilor. Vă pot povesti eu cum sînt stelele și în ce culori strălucește curcubeul care se ivește pe cer cînd stă ploaia...

— Nu vrem să auzim povești, vrem să vedem ! De bună seamă că tu ne poți ajuta !

— Eu ? mugi prelung Marea, mirată la culme.

— Chiar tu ! răspunseră într-un glas, făcîndu-și curaj între ele, niște sardelute sfioase.

— Aș putea afla și eu cum ? întrebă Marea, căreia îi trecuse supărarea, și acum surîdea, privind sardelușele drăgălașe.

— Noi nu știm să mergem și trebuie să urcăm, să ne cățărăm pe munți înalți.

— Bine, bine, dar ce ziceți voi nu-i lucru ușor ! spuse Marea, dînd gînditoare din cap.

— De ce să nu fie ? întrebă o voce stinsă, care venea dinspre un banc de stridii.

— Nu-i ușor și pace ! Ușor e de zis, dar de făcut... grăi mai departe Marea, întinzîndu-și și adunîndu-și neîncetat brațele ei nesfîrșite, ceea ce însemna că era tare îngrijorată.

— Măicuță Mare, măicuță Mare, pentru tine totul e cu putință !... Ajută-ne ! Ia gîndește-te ce minunat ar fi ca tu însuți să poți atinge norii cu crestele tale înspumate !

— Așa e, într-adevăr !... Ar fi frumos ! încuviință Marea, și rămase pe gînduri.

Stridiile, sardelele și peștișorii zîmbiră cu toții, plini de nădejde.

— Ah, măicuță Mare ! Te învoiești să ne duci ?

— Să vedem, să vedem, lucrul nu-i chiar așa ușor !

— Iar spui că nu-i uşor ! Doar e de ajuns să vrei tu, să te hotărăşti ! strigară peştii-ferăstrău.

— Ba nu-i de ajuns, domnilor peşti-ferăstrău, să mă hotărăsc eu ! Mai întîi de toate se cuvine să trimitem răvaş Pămîntului, să vedem dacă el ne dă voie sau nu să ajungem pînă la culmile cele mai înalte ale munţilor lui.

— Haide să ducem răvaşul, spuseră nerăbdători peştii, de la cel mai mititel pînă la rechinul uriaş.

— Şi cine-l duce ? întrebă Marea înveselită, pe jumătate mirată.

— Eu !

Cu toţii, şi mai ales Marea, se întoarseră spre stînca întunecată de unde se auzise vocea. Zăriră o caracatiţă mititică, ce repeta într-una :

— Eu ! Eu ! Eu !

— Cum se poate ? Tu, care eşti aşa mititică, să duci răvaşul ?

— Ba sînt în stare ! spuse iar caracatiţa, gata să izbucnească în plîns.

Pînă la urmă, Marea se înduplecă şi, a doua zi pe înserat, micuţa caracatiţă ieşi din valuri şi o porni la drum, să ducă Pămîntului răvaşul Mării.

O luă în susul rîurilor, şi într-un tîrziu ajunse pînă la izvorul unui pîrîu de munte. Apa susura încetişor, într-un firicel limpede.... Micuţa caracatiţă privi în jur uimită, ameţită de atîta frumuseţe cîtă zărea pe Pămînt : copaci, păduri, lacuri, cîmpii mănoase, coline verzi, totul întinzîndu-se sub bolta albastră şi luminoasă a cerului.

Cînd ajunse la hotarul strălucitor al zăpezilor, caracatiţa îşi drese sfios glasul şi zise, cu toată buna-cuviinţă, aşa cum se cădea :

— Seara bună, domnule Pămînt !

— Bună să fie, micuţă caracatiţă ! Ce te-aduce pe meleagurile astea ?

— Am un răvaş pentru dumneata, din partea stăpînei mele, Marea !

— Un răvaş pentru mine din partea Mării ? întrebă iscoditor Pămîntul, cu vocea aşa de răguşită şi aspră, că pieptul lui de munţi se clătină ca şi cum ar fi fost doar o grămăjoară de paie.

— Marea îţi cere încuviinţarea să ajungă pînă aici, ba chiar mai încolo, în zare, ca valurile ei cele mai înalte să poată atinge cerul.

— Să atingă cerul ! îngînă Pămîntul, cufundat în cugetare. Nu mi-a trecut nicicînd aşa ceva prin minte.

Inima de foc a Pămîntului bătea de zor, şi la fiecare bătaie biata caracatiţă, speriată, aluneca într-o parte.

— Ce răspuns să duc Mării ? întrebă ea.

— Mai departe de zăpezile mele nu-i cu putinţă ! Gerul o să îngheţe peştii, aşa cum face cu firele de iarbă, cînd îşi ivesc căpşorul verde. Unde mai pui că aerul de pe înălţimile acelea le va opri inima, întocmai cum face cu oamenii. Numai vulturii singuri se încumetă să săgeteze în zbor iute întinderile mele îngheţate şi strălucitoare. Du-te, micuţă caracatiţă, şi spune-i Mării din partea mea că nu-i cu putinţă să treacă dincolo de zăpezile mele !

— Domnule Pămînt, înduplecă-te s-o laşi să vină pînă aici pe stăpîna mea, Marea, cu toţi locuitorii ei !

Caracatiţa se uită cu o privire rugătoare, şi Pămîntul, după multă cugetare, spuse iar :

— Bine, nu te necăji ! Du-te la stăpîna ta Marea şi spune-i că poate veni cu toţi locuitorii ei pînă la culmile mele cele mai semeţe !

— Binecuvîntat să fii, domnule Pămînt ! strigă mişcată micuţa caracatiţă, cu ochii strălucind de bucurie.

Pămîntul îi dărui apoi o bărcuţă de cleştar neasemuit de frumoasă, ca să coboare rîurile pînă o să dea de Mare.

Ce mai zarvă a stîrnit răspunsul Pămîntului în tcată împărăția necuprinsă a Mării !

Peștii și racii se prinseră într-o horă veselă, ierburile plutitoare se unduiau, melcii se puseră și ei pe joc. Ba jucau chiar și pescărușii, în spuma răcoroasă a valurilor.

Marea începu atunci să-și iasă din maluri și să se urce către Pămînt. Lăsă în urmă nisipurile, acoperi sate și orașe, urmîndu-și neîncetat drumul, de ajunse curînd pînă la vîrful clopotnițelor.

Marea, cu toți peștii și vieţuitoarele ei, nu înceta să se minuneze, nedumerită.

Casele se năruiau, de parcă ar fi fost din zahăr, iar înaintarea Mării cuprindea acum pădurile, care se scufundau, sub curenți puternici.

De pretutindeni se auzeau vaiete, plînsete... dar apele urcau mai departe, ajunseră pe dealuri, apoi pe munți...

Deodată, Marea se uită cu ochii ei verzi către piscuri, dar dădu peste privirea tristă, încărcată de amarnică dojană, a Pămîntului.

Și atunci, mirată de primirea ce i se făcuse, rupse tăcerea, întrebînd :

— De ce oare, frate Pămînt, mă privești supărat ? Nu ți-am cerut încuviințarea ca să vin la tine ?

Pămîntul își clătină fruntea sa uriașă, acoperită de zăpezi, și zise cu jale :

— Așa e, soră Mare, e drept că m-am învoit să vii încoace, dar nu mi-am închipuit vreodată că vei lăsa în urma ta atîta jale și prăpăd ! Privește în jurul tău, soră Mare, privește cu luare aminte !

Marea își aruncă atunci privirea acolo unde îi arătau brațele întinse ale Pămîntului, și înțelese. Într-adevăr, cît vedea cu ochii era nimicit. Apele acoperiseră cîmpurile, satele, iar peștii prăpădiseră păsările cu pene mîndre de prin păduri.

Marea nu era rea la suflet și simți o durere adîncă, așa de mare, că îndată începu să-și tragă apele înapoi. Mantia sa nesfîrșită de alge aluneca pe povîrnișul munților, tot mai jos. Coborînd neîncetat, ajunse la văile blînde, apoi la nisipurile întinse de pe plăji, pînă cînd, în sfîrșit, se ghemui la loc în culcușul ei necuprins, vuind mereu, ca un melc uriaș. Vietuitoarele sale se împăcară cu întoarcerea și, încetul cu încetul, adormiră ostenite. Marea se uită spre munte, și văzu cu bucurie că Pămîntul n-o privea cu supărare. Atunci își plecă pleoapele sale de apă și, tăcînd chitic, așteptă s-o cuprindă somnul.

Se întîmplă însă, că, pe cînd mantia lungă a Mării luneca pe munte în jos, se prinse de ea micuța caracatiță care dusese răvașul.

Dar caracatița nu voia să se întoarcă în Mare. Voia să rămînă acolo, la munte, s-aștepte căderea nopții, nădăjduind ca, atunci cînd o să se ivească stelele, să poată să-l sărute pe Luceafăr.

Totul se petrecu întocmai cum visase ea. Cerul fu străbătut de raze trandafirii, roșii și galbene : era asfințitul. Așa cum glăsuise Pămîntul, doar vulturii se încumetau să zboare pînă la culmile înzăpezite. Apoi, razele colorate pieriră, și caracatița înțelese, cuprinsă de teamă, că se lăsa noaptea. O liniște neasemuită învăluia muntele. Biata caracatiță se sperie de atîta tăcere și întunecime. Cînd, deodată, cerul începu să se umple de luminițe, sute, mii de luminițe strălucitoare. Caracatița își miji ochișorii, ca să admire în voie minunăția aceea. De bună seamă că luminițele acelea erau stelele, își spuse ea. Văzu Luceafărul aproape, tremurînd chiar lîngă piscul acoperit de zăpadă al muntelui.

Caracatița se apropie încetișor, fără zgomot, de Luceafărul ce clipea, chemînd-o parcă spre întinderea albă și fără sfîrșit.

Ce minunat ar fi să poată rămîne veșnic la munte, să privească în liniște, după voie, stelele ! gîndi micuța

caracatiță și înălțîndu-se cum putu, ajunse la Luceafăr și-l sărută.

Atunci se petrecu o minune : caracatița simți că o cuprinde un somn greu și adînc. Cînd se trezi, se pomeni prefăcută într-o floare gingașă, aurită, înmiresmată ; văzu că brațele ei erau acum niște petale suave, pe care vîntul rece de la munte le clătina blînd.

LEGENDA COPACULUI MANACÁ

(PARAGUAY)

Mbaracayú, războinicul viteaz din tribul *guaytacá*, se rătăci odată în pădurea deasă, urmărind un leopard rănit pe care nu izbutise să-l vîneze. După trei zile, dădu în sfîrșit de oameni, și astfel descoperi alt trib de indieni care tocmai atunci țineau, după datină, sărbătoarea fecioarelor. Tinerele fete, care mai de care mai mîndră, se adunaseră, în joc și cînt. În fața frumuseții fără margini a uneia dintre ele, pe nume Coetí, viteazul rămase fără grai. Hotărî îndată să o ia cu el, și-i spuse că vrea s-o ducă la palatul prințului Chimboi, șeful tribului său. Cu toate că unul din verii fetei se împotrivi cu îndîrjire, Coetí, însoțită de bunica ei, îl urmă de bună voie pe străinul pe care-l îndrăgise.

Cam pe la jumătatea drumului, viteazul se opri și le dezvălui că el era chiar prințul Chimboi, Mbaracayú fiind numele lui de războinic. Apoi îi porunci bătrînei să plece, vrînd să rămînă singur cu fata. Dar, înainte de a se despărți de nepoată, bunica îi atinse pieptul, fruntea și pleoapele cu degetele înmuiate într-o licoare vrăjită. Pe dată, fata se prefăcu într-un copac, iar prințul căzu la pămînt, ametit.

Cînd își veni în simțire, se trezi singur în pădure. Totuși i se păru că fata iubită era prin preajmă, că inima ei bate în trunchiul gros al unui copac. A doua zi, viteazul plecă mai departe, cu sufletul greu.

Nu trecu mult și bunica se ivi lîngă copac, cu gîndul să rupă vraja în stăpînirea căreia se afla Coetí. Dar era prea tîrziu ! Stelele se împotriviră să o preschimbe la loc în fată. Coetí rămase de-a pururi copacul *manacá*, iar Mbaracayú nu mai ajunse niciodată la palatul lui, ci fu prefăcut în pasărea colibri.

Și astfel se împlini ce le era scris în stele : Coetí, ostatică în trunchiul copacului *manacá*, ,este fericită cînd prințul fermecat, prefăcut în pasăre, i se așează pe ramuri, mîngîindu-le parcă, duios.

LEGENDA LAGUNEI FIAREI

(BRAZILIA)

Pe malul drept al fluviului Araranguá, cam cu cîteva leghe înainte de vărsare, se înalță din vechime, în mijlocul cîmpiei necuprinse, un munte semeț de stînci purpurii. Strămoșii noștri îi ziceau Mînăstirea, fiindcă, văzut de departe și dintr-un anumit unghi, e aidoma unora din acele mărețe lăcașuri monacale de odinioară.

Fața muntelui uriaș, ce privește spre răsărit, este brăzdată de urme adînci, mărturie, pe cît se pare, a vitejiei cu care a înfruntat, în vremuri îndepărtate, furia nestăvilită a vîntului și a valurilor mînioase ale oceanului.

Celui care, din largul mării, contemplă muntele mîndru — adevărat panaș al unui coif înspăimîntător, dominînd cîmpia întinsă acoperită cu palmieri, deasupra căreia se rotesc ulii — i se pare că se află în fața unuia din acei

uriaşi din vechime ce sălăşluiau în Olimp, aşa cum ne povesteşte mitologia greacă. Iar acum uriaşul pare că zace, împietrit şi vrăjit, pe pămîntul acela sterp, neprimitor, din porunca unor zei răzbunători.

Odată sfîrşită lupta herculeană, istovitoare, împotriva talazurilor mării străbune, acea stîncă semeaţă duce de veacuri o aprigă bătălie cu vînturile năpraznice din larg care, întocmai ca nişte gropari necruţători, aruncă asupră-i o cascadă de nisip, ca s-o scufunde, s-o îngroape în hău pentru totdeauna. Dar e doar o înşelătorie !

Cresc şi se înalţă valurile necuprinse ca nişte dealuri schimbătoare în jurul stîncii aspre, dar nu izbutesc niciodată să o biruie. Ocolind stînca, se cască un şanţ adînc, ca o graniţă care o încinge, cu teamă şi smerenie.

Întunecata şi nefericita lagună — sudoare de pe fruntea brăzdată şi arsă de luptător neînvins — se deschide către răsărit şi-şi amestecă apele înverzite cu cele care vin dinspre apus.

Credinţa populară spune că acolo zace un animal tainic, nepămîntesc, înfricoşător, aşteptînd zadarnic ca cineva să-i rupă vraja.

Din pricina aceasta locul poartă numele de Laguna Fiarei.

CUM S-AU IVIT MAIMUŢELE

(PARAGUAY)

Într-o noapte neagră diavolul a ieşit din iad să cutreiere pămîntul. Neştiind pe cine să năpăstuiască, îşi aminti de copii. Prin multe case se uită la ei, cu privirea lui înfiorătoare. Şi a doua zi copiii se deşteptară şi se puseră pe drăcii. Nu voiau să fie cuminţi, nici să se spele

pe față... În drum spre școală, se hotărîră să nu mai meargă să învețe, ci se înfundară în pădurea din apropiere. În joaca lor, ca să nu se simtă împovărați, își aruncară merindele. Mai apoi li se făcu însă foame, și începură să caute fructe. Pînă dădură de ele, prăpădiră o grămadă de cuiburi.

Pe cînd erau ei cocoțați în copaci, li se ivi în fața ochilor o femeie cu un prunc în brațe. Femeia era fără seamăn de frumoasă, dar părea nespus de mîhnită. Și ei și pruncului le era foame. Dar la rugămintea ei, copiii răspunseră cu obrăznicii, aruncînd cu coji de fructe în ea. Atunci femeia îi blestemă.

Cînd se lăsă seara, copiilor li se făcu frică și prinseră a se striga unul pe celălalt ; dar vocile lor nu mai semănau cu cele dinainte, neizbutind să scoată decît niște șuierături ascuțite. Se priviră înspăimîntați și, plini de groază, văzură că nu mai semănau a copii. Hainele le pieriră una cîte una, iar trupul li se acoperi de păr ; le crescu cîte o coadă și urechile li se lungiră. Cînd să izbucnească în lacrimi, n-au fost în stare : plînsetul lor se prefăcu în șuierături, însoțite de mișcări repezi. Se preschimbaseră de-a binelea în maimuțe. Și atunci, înnebuniți, dădură să fugă, dar nu izbutiră să alerge ca înainte, ci sărind, agățați de crengile copacilor.

LEGENDA IAZULUI

(PERU)

Se povestește că, de mult, în apropiere de orașul Ica, se ivea printre palmieri o femeie de o frumusețe răpitoare, cu părul auriu căzîndu-i pînă la brîu și în mînă cu o oglindă, în care se tot privea.

Într-o zi, un drumeț se rătăci pe acolo și, coborînd un deal, ajunse pînă lîngă palmieri, unde rămase uluit de frumusețea femeii. Omul vru să se apropie de ea, s-o întrebe cum de se afla singură prin pustietățile acelea. Dar cînd ea îl zări, se sperie cumplit, de parcă n-ar mai fi văzut niciodată vreo ființă omenească, și o luă la fugă. Înfricoșată, scăpă jos oglinda.

Iar pe locul acela se ivi îndată un iaz.

FRUCTUL DĂTĂTOR DE UITARE

(PARAGUAY)

În lupta împotriva cuceritorilor spanioli, indienii *guaraní* luară odată un ostatic. Șeful tribului învingător i-l arătă pe tînărul spaniol fiicei lui, numită Apicaçú. Cum l-a văzut, frumoasa indiană a prins drag de el. Însă chipeșul ostatic nici n-o luă în seamă. Fata îi țesu cu măiestrie straie mîndre, îi dărui podoabe de războinic, ba chiar izbucni în lacrimi, cerșindu-i iubirea. Dar totul fu în zadar.

O fi iubind el oare o fată de pe meleagurile îndepărtate de unde venise ? Gîndul acesta chinuitor o aduse la deznădejde pe tînăra indiană. Înnebunită de durere, dădu poruncă slujitorilor să-l lege pe ostatic de un copac și să-i dea foc, nădăjduind că poate teama o să izbutească să-l înduplece. Dar și în fața morții, tînărul nu arătă altceva decît nepăsare și cutezanță. Cînd Apicaçú îi căzu la picioare, plîngînd rușinată, el îi mărturisi că nu o putea iubi, fiindcă inima lui era într-adevăr dăruită alteia.

La miezul nopții, fata plecă în taină, în căutarea vrăjitoarei. Îi spuse păsul ei și-i ceru un leac care să-l facă pe

străin să o uite pe fata albă de departe. Bătrîna vrăjitoare o povățui atunci să se ducă a doua zi cu el pînă la poalele primului deal înalt pe care o să-l zărească. Acolo avea să dea de un papagal, care o va întreba ce dorește, iar ea va trebui să-i răspundă că vrea să culeagă niște fructe din copacul numit *guavirá*. Papagalul îi va arăta atunci unde crește copacul acela, și ea să-i dea îndată tînărului fructele dulci pe care o să le culeagă. Cum va gusta din ele, străinul o să-și uite cu desăvîrșire toate amintirile și, din clipa aceea, n-o să se mai gîndească decît la ea, la Apicaçu.

Într-adevăr, totul se petrecu așa cum prevestise vrăjitoarea.

Legenda povestește că, de atunci încolo, orice fată indiană care îndrăgește un străin îi dă, aprinsă de nerăbdare, fructe de *guavirá*, pentru ca nu cumva dorul primejdios să-l mîne către țara lui, făcîndu-l astfel să-și uite jurămintele.

DE CE AU NEGRII NASUL TURTIT

(CUBA)

După unii, Domnul a făcut nasul negrilor cu o lovitură de pumn, iar după alții, dintr-un bulgăre de lut. Adevărul e însă altul : Domnul a trimis două corăbii încărcate cu tot felul de nasuri, pentru ca oamenii să-și aleagă fiecare pe cel potrivit și să și-l pună în mijlocul feței, căci pe atunci n-aveau încă nas.

Oamenii albi au prins a sta de veghe și, cînd au sosit corăbiile, au fost primii care s-au suit pe ele și și-au ales nasurile cele mai frumoase, mai subțiri și mai drepte,

iar pe celelalte le-au aruncat pe jos, călcîndu-le în picioare, în iureșul stîrnit.

Iar negrii au venit și ei mai la urmă și au luat nasurile călcate în picioare și strivite ; din pricina asta au ei nasul turtit.

PAMPASUL BĂTRÎNULUI INDIAN

(PERU)

Chiar la marginea satului Caravelí se află un pampas întins, din care se ivesc trei coline : două sînt mai mari iar cealaltă e mititică.

Se povestește că cele trei coline s-au iscat astfel :

Odată, un indian cu nevasta și fiul au plecat să adune vreascuri din pampas. Cînd trecură în partea sacră [1], dealurile din jur prinseră să vuiască. Indianul și femeia lui auziră clocotul dealurilor, care se mîniaseră că oamenii au îndrăznit să le calce, pîngărindu-le. Dar indiana își îmboldi bărbatul, zicîndu-i că acolo, în măruntaiele dealurilor, zăceau bogății neasemuite. La rîndul lui, bărbatul lăsă să-i scape de pe buze dorința necugetată să stăpînească o parte din comorile fără sfîrșit.

Auzindu-l, duhurile dealurilor se mîniară cumplit și, drept pedeapsă, îi prefăcură pe dată pe cei trei în coline. Prima este indianul, care tocmai se ghemuise la pămînt, mestecînd frunze de coca [2], a doua este femeia, iar ultima,

[1] Partea sacră este zona din pampas unde indienii socotesc că își au sălașul duhurile naturii ; ea nu trebuie să fie atinsă de picior de om, căci altfel asupra cutezătorilor se abate mînia zeilor (n.t.).

[2] Arbust din America de Sud din frunzele căruia se extrage cocaina.

cea mai mică, băiatul lor care, din vina părinților, s-a prefăcut în deal. Și așa s-a întîmplat că cei trei au rămas veșnic pe meleagurile acelea, pedepsiți pentru gîndurile lor necurate.

Se povestește că, atunci cînd sună clopotele la amiază și pe înserat, iar colinele încep să vuiască, indienii plîng și se jeluiesc de pedeapsa lor îngrozitoare. Se mai spune că, într-adevăr, în adîncul pămîntului se află mine bogate, dar la ce le-ar mai folosi celor trei comorile rîvnite, acum, cînd sînt preschimbați în coline ? Din pricina asta nu contenesc să se jeluiască. Uneori, indianul bătrîn mugește aidoma unui taur.

De aici i se trage locului numele de „Pampasul Bătrînului Indian".

CUPRINS

POVEȘTI FANTASTICE

Bon Pech, cel care a dobîndit puterea lui Juan Tul (Mexic) . 7
Fata cu pieptenele de aur (Cuba) 12
Povestea celor doi frați (Argentina) 18
Prințul fermecat din largul mării (Chile) 21
Flămîndul și moartea (Mexic) 25
Porumbița (Argentina) 28
Moartea zorită (Ecuador) 33
Prințul Alán și Înaltele Ținuturi Întunecate (Chile) . . . 34
Copiii care s-au rătăcit în pădure (Ecuador) 42
Fata cea înțeleaptă (Argentina) 44
Bătrînul cărbunar (Chile) 47
Prîslea cel viteaz (Mexic) 54
Cum a ridicat dracul o biserică (Honduras) 62
Oglinda fermecată (Chile) 64
Prințesa care s-a ivit din dovleac (Ecuador) 68
Pasărea cu ciocul de oțel (Chile) 70
Căluțul cu șapte culori (Cuba) 81
Trupul fără Suflet (Chile) 87
Broasca fermecată (Ecuador) 95
Bernardito (Chile) 100
Cei doi mari mincinoși chilieni (Chile) 103
Lacul Diavolului (Ecuador) 110

Delgadina şi şopîrla (Chile) 112
Pedro Urdemalas şi Uriaşul (Argentina) 118
Prinţul cu Armele Strălucitoare (Chile) 124
Juan Paisprezece (Chile) 131
Corabia făcută din trei lovituri de toporişcă (Chile) . . . 135
Juvenal şi Fatima (Chile) 139
Urechea Diavolului (Porto Rico) 146
Cum l-a înşelat cizmarul pe diavol (Chile) 149

POVESTIRI NUVELISTICE ŞI MORALIZATOARE

Rămas bun, hamuri şi căpestre ! (Mexic) 153
Abá cel prost, desaga cu sare şi purceluşa (Paraguay) . . 154
Abá şi găina (Paraguay) 156
Băieţii cei lacomi de aur (Ecuador) 157
Galicianul cel isteţ (Cuba) 158
Unchieşul cel zgîrcit (Ecuador) 159
Cum a scăpat Araña de la moarte (Columbia) 160
Bogatul şi sărmanul (Ecuador) 161
Haitianul (Cuba) 162
Poveste despre generalul Azuaje (Venezuela) 163
Omul cel prost şi oglinda (Cuba) 164
Lasă lumea aşa cum e ! (Cuba) 164

POVEŞTI CU ANIMALE

Tigrul care s-a dovedit mai slab decît focul (Venezuela) . . 169
Postul cel mare (Columbia) 171
Cumătrul coiot şi cumătrul iepure (Mexic) 173
Jaguarul păcălit (Paraguay) 178
Vulpoiul judecător (Argentina) 180
Iepuraşul şi broscuţa (Ecuador) 181
Cîinii şi pisicile (Argentina) 182
Maimuţa şi cucuveaua (Argentina) 183

Sinsirito și micuțul Juan (Mexic) 184
Pantera și țapul (Brazilia) 187
Neguțătorul invidios (Honduras) 189
Vulpoiul și maimuța (Argentina) 193
De ce și-a schimbat tigrul culoarea (Argentina) 196
Broasca țestoasă și elefantul (Brazilia) 197

LEGENDE

Indienii *tikunas* se răspîndesc pe pămînt (Columbia) . . 203
Facerea lumii (Columbia) 205
Legenda izgonirii lunii de pe pămînt (Brazilia) 207
Legenda despre obîrșia raselor și despre locul lor pe lume (Columbia) 208
Cum s-a ivit pe pămînt prima noapte (Brazilia) 209
Legenda cocoșului care a adus ziua (Brazilia) 211
Cum s-au ivit primii oameni pe pămînt (Peru) 213
Anotimpurile anului (Venezuela) 214
Soarele și luna (Columbia) 216
Legenda ierbii *mate* (Paraguay) 217
Legenda indianului care s-a scufundat în adîncul apelor, în împărăția lui Rató (Venezuela) 218
Zîna apelor (Brazilia) 222
Legenda focului (Venezuela) 225
Amaru (Peru) 226
Sacrificul lui Quetzalcoatl (Mexic) 229
Legenda insulei Tumaco (Columbia) 230
Legenda lacului vrăjit (Peru) 233
Învingătorul balaurului înaripat (Peru) 234
Supunerea (Peru) 237
Prințesa Anachué (Columbia) 239
Legenda prințesei indiene și a căpitanului spaniol (Columbia) 244
Darena (Panamá) 247
Viteazul Saquezazipa (Columbia) 254
Goana căutătorilor de aur (Columbia) 256

Legenda florii aurite (Venezuela) 260
Legenda copacului *manacá* (Paraguay) 266
Legenda Lagunei Fiarei (Brazilia) 267
Cum s-au ivit maimuțele (Paraguay) 268
Legenda iazului (Peru) 269
Fructul dătător de uitare (Paraguay) 270
De ce au negrii nasul turtit (Cuba) 271
Pampasul Bătrînului Indian (Peru) 272

Lector : ELENA MURGU
Tehnoredactor : ELENA CĂLUGĂRU

Bun de tipar 5.I.1950. Coli ed. 12,54.
Coli tipar 8,75.

Comanda nr. 90 495
Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"
București, — Piața Scînteii nr. 1
Republica Socialistă România

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen 2026